

MESNEVÎ-İ ŞERİF

CİLT 2

Bu ikinci cildin gecikmesinde bazı hikmetler vardır. İşin faydalarına dair Allah hikmetleri, kula tamamiyle malûm olsa kul, o işi yapamaz, âciz kalır. Allahın sonsuz hikmetleri; idrakini yıkar,harabeder. Kul o işe koyulmaz. Ulu Allah, o sonsuz hikmetlerden pek az bir miktarını, kula yular yapar, onu o işe çeker. O işin faydasından hiç haber vermese kul hiç harekete gelmez. Çünkü hareket,insanların faydası içindir ve biz o yüzden işe koyuluruz. O işin hikmetini tamamiyle bildirse kul yine harekete gelemez. Nitekim devenin yuları olmasa yürümez. Fakat yular ağır ve büyük olsa yine gidemez, çöküverir. "Hiçbir şey yoktur ki hazineleri bizde olmasın. Fakat onu ancak mâlum bir miktarda indiririz. "Toprak susuz kerpiç olmaz. Fakat "Allah gökyüzünü yüceltti, ölçülü yaptı. "Her şeyi de ölçülü verir;sayısız, ölçüsüz değil. Ancak halk ve beşeriyet âleminden geçen kişiler, "Allah,dilediğini sayısız bir surette rızıklandırır" hükmüne mahzar olanlar ve tatmayan bilmez sırrına erenler, bundan müstesnadır.

Birisi "Âşıklık nedir? Diye sordu.
Dedim ki:Benim gibi olursan bilirsin.

Aşk, sayıya sığmaz,ölçüye gelmez sevgidir.
Bundan dolayı, hakikatte Halk sıfatıdır, kula nispet edilmesi mecazidir demişlerdir. "Allah onları sever" sözü nerede kaldı?
Allah Peygamberine daimî ve çok salâtü selâm olsun.

MESNEVÎ II

- Bu Mesnevi bir müddet gecikti. Kanın süt olması için bir zaman lâzımdır.
Bahtın yeni bir çocuk doğurmadıkça kan, tatlı süt haline gelmez. Bunu güzelce duy.
Hak Ziyası Hüsamettin, göğün yücesinden tekrar dizgin çevirince yine Mesnevi'ye başladı.
Hakikatler miracına gitmişti, o yüzden onun baharı olmadığı cihetle koncalar açılmamıştı.
5. Denizden tekrar kıyıya dönünce Mesnevi şiirinin çengi de düzeldi, çalınmaya başlandı.
Ruhların cilâsı olan Mesnevi'ye, yeniden recebin on beşinci günü başladı.
Bu alışverişe başlayış tarihi, (Hicri) 662 tarihiydi.
Bir bülbül buradan uçup gitti, dönüp yine geri geldi. Bu manaları anlamak için doğanlaştı.
Bu doğanın konağı, padişahın kolu olsun; bu kapı, halka ebediyen açık kalsın.
10. Bu kapının afeti, heva ve şehvettir. Yoksa burada daima şerbetler içilir durur.
Bu ağız kapa da o âlemi gör. O âleme gözbağı, boğaz ve ağızdır.
Ey ağız, sen esasen cehennemin bir alevisin! Ey cihan, sen zaten bir berzaha benzersin!
Baki nur, aşağılık dünyanın ardındadır. Saf süt, kan nehirlerinin ardındadır.
Oraya ihtiyarsız bir attın mı... sütün karışır, kan haline gelir.
15. Âdem peygamber, nefis zevkine bir adım attı, cennetin baş köşesinden ayrılma zinciri, boğazına geçti.
Melek, Şeytandan kaçır gibi ondan kaçmaya başladı. Bir lokma ekmek için ne kadar gözyaşı döktü.
Gerçi cüret ettiği suç bir kıl kadardı. Fakat o kıl iki gözde bitmişti.
Âdem,kadim nur'un gözüydü.Gözde kıl,büyük bir dağ kesilir.
Eğer Âdem, o hususta meşverette bulunsaydı pişman olup özürler serdetmezdi.
20. Çünkü bir akıl, başka bir akılla birleşti mi; kötü işe, kötü söze mani olur.
Fakat nefis, başka bir nefisle dost olursa cüzi akıl muattal olur, bir işe yaramaz.
Yalnızlıktan ümitsizliğe düşünce güneş gibi bir sevgilinin gölgesi altına gir.

- Yürü, tez bir Allah dostu ara. Böyle yaptın mı, Allah, senin dostun olur.
Halvette oturup gözünü yuman da bunu yine dosttan öğrenmiştir.
25. Ağyardan halvet etmek gerek, yardan değil. Kürk, kışın işe yarar, baharın değil.
Akıl başka bir akılla birleşti mi nur artar, yol meydana çıkar.
Fakat nefis, bir başka nefisle sevinir, gülerse karanlık çoğalır, yol gizlenir.
Ey avcı, dost senin gözündür. Onu çerçöpten arı tut.
Sakin dil süpürgesiyle ona toz kondurma. Göze tozu toprağı hediye götürme.
30. Zira mümin, müminin aynası olunca yüzü buğulanmadan kurtulur.
Mahzunluk zamanında dost, can aynasıdır. Aynanın yüzünü nefesle buğulandırma.
Nefesinden buğulanıp yüzünü senden örtmemesi için her nefeste soluğunu tutman lâzım.
Topraktan aşağı mısın ki ? Toprak bile sevgiliyi bulunca bir bahar yüzünden yüz binlerce çiçeğe kavuştu.
O yaş ağaç, sevgiliyle buluşunca hoş bir hava yüzünden baştan ayağa açıldı, donandı.
35. Fakat gözün aykırı bir dost görünce başını, yüzünü yorgana çekti.
" Kötü dostla ünsiyet, belâya bulaşmaktır. Mademki o geldi, bana uyumak düşer.
Uyuyayım da Eshabı Kehf'ten olayım. O sıkıntıda o minnette mahpus kalmak, Dıkyanus'tan iyi" dedi.
Eshabı kehf'in uyanıklığı, Dıkyanus'a kulluk etmekte. Fakat uykuları; şereflerini, haysiyetlerini korumuş oldu.
Bilgiyle uyumak uyanıklıktır. Vay bilgisizle oturan uyanık kişiye !
40. Kargalar, güz mevsimi otağlarını kurdular mı, bülbüller gizlenir ve susarlar.
Çünkü gül bahçesi olmayınca, bülbül sükût eder. Güneşin kayboluşu, uyanıklığı öldürür.
Ey güneş ! Sen yeraltını aydınlatmak üzere bu gül bahçesini terk ediyorsun.
Fakat marifet güneşi, bir yerden bir yere gitmez, o güneş dolunmaz. Onun tanyeri akıl ve candan başka bir yer değildir.
Hele işi gücü ; gündüz olsun gece olsun, âlemi aydınlatmak olan o cihanın kemal güneşi hiç kaybolmaz.
45. İskender'sen gün doğusuna gel. Ondan sonra nereye gidersen nurlusun, kuvvetlisin!
Ondan sonra nereye varsan orası doğu olur; doğrular senin batına âşık kesilir.
Senin yarasa uygun batıya doğru koşmakta, inciler saçan uygun da doğuya doğru akmakta.
Ey atlı ! Duygu yolu, eşeklerin yoludur. Ey eşeklere karışan, utan!
Bu beş duygudan başka beş duygu daha vardır. O duygular kırmızı altın gibidir, bunlar bakır gibi.
50. Tanıyışta, anlayışta mahareti olanlar, o pazarda nasıl olur da bakır duyguyu altın duygu gibi alırlar?
Bedenlerin duygusu, zulmet gıdası yemekte, can duygusuysa bir güneşten çerezlenmekte.
Ey duygularını derleyip toplayarak gayp âlemine götüren! Musa gibi elini koynundan çıkar.
Ey sıfatları marifet güneşi olan! Bu âlem güneşi, bir sıfatla mukayyettir.
Halbuki sen gâh güneş olursun, gâh deniz. Gâh Kafdağı kesilirsin, gâh Anka.
55. Fakat hakikatte sen ne bu olursun, ne o. Ey vehimlerden uzak, ey ilerden ileri!
Ruh; ilimle, akılla dosttur. Ruhun Arapça'yla, Türkçe'yle ne işi var?
Ey nakşi, sureti olmayan! Bunca nakışlar, bunca suretlerle, sana hem müşebbih hayran olmuştur, hem muvahhit!
Gâh müşebbihi muvahhit yapmakta, gâh suretler muvahhidin yolunu kesmekte.
Gâh sarhoşlukla sana Ebül Hasen der, gâh ey yaşı küçük, ey bedeni taze ve yumuşak güzel diye hitabeder.
60. Bazen de kendi suretini viran eder ve bunu, sevgiliyi tenzih etmek için yapar.
Duygu gözünün mezhebi, İtizaldir. Akıl gözüyse vuslata kavuşmuştur, Sünnî'dir.
İtizale uyan, duyguya kapılmıştır. Fakat sapıklıktan kendini Sünnî gösterir.
Duyguda kalan kişi, Mutezilî'dir. Sünnî'yim dese de cahillikten der.
Duygudan çıkan kişi Sünnî'dir. Gören göz, izi hoş akıl gözüdür.
65. Hayvan duygusu padişahı görseydi öküzle eşek de Allahı görürdü.
Sende hayvan duygusundan başka, heva ve hevesten dışarı bir duygu olmasaydı.
Âdem oğulları; nasıl olurda mükerrem, nasıl olur da hayvanla müşterek duygu ile sırra mahrem olurlardı?
Sen suretten kurtulmadıkça Allahya surete sığmaz, yahut sığar demen, aslı olmayan bir sözden ibarettir.
Tasvire sığar, yahut sığmaz bahsi; tamamiyle iç olmuş, suretten kurtulmuş adamın harcıdır.
70. Eğer körsen köre teklif yoktur. Değilsen yürü, var; sabır kurtuluşun anahtarıdır.
Sabır ilâcı, gözlerin perdesini de yakar, göğüsleri gönülleri de yarıp açar.
Gönül aynası saf ve pak bir hale gelince sudan, topraktan hariç suretler görürsün.
Nakşi da müşahede edersin, nakkaşı da. Devlet yaygısını da, onu döşeyeni de.
Sevgilimin hayali bana Halil gibidir. Sureti put ama manası putları kırmakta.
75. Allah'ya şükür olsun ki o zahir olunca can, onun hayalinden, kendi hayalini gördü.
Kapsının toprağı, gönlümü teshir etti. Senin toprağına karşı ululananın toprak başına!
Dedim ki; Eğer güzelsem bu güzelliği onun lûtfu olarak kabul ederim. Değilsen zaten çirkinlikler bile bana güler!
Çaresi şu: Kendime bakayım kendime çeki düzen vereyim. Bakalım, ona lâyük muyum, değil miyim?
O güzeldir, güzelliği sever. Taze bir delikanlı, kart bir ihtiyarı nasıl seçer?
80. Temizler, kimlerindir? Temizlerin. Şu meydandadır: Güzel, güzeli sever, güzeli ister.
Şunu bil ki güzel, güzeli cezbeder. " Temizler, temizler içindir" âyetini oku!
Âlem de her şey, bir şey cezbeder. Sıcak sığağı çeker , soğuk soğuşu.
Aslı olmayan, aslı olmayanları çekmektedir, bakilerde bakilerden sarhoş olmakta.
Cehennem ehli olanlar, cehennem ehli olanları cezbeder. Nura mensup olanlar, ancak nura mensup olanları ister.
Gözünü yumdun mu canın kopuyormuş gibi bir eleme, bir ıstıraba düşersin. Gözün, gündüzün nurundan ayrılmaya sabrı yoktur.

85. Gözünü yumdun mu tasalanır, gama, gussaya düşersin. Gözün nuru, gündüzün nurundan ayrılmaz.
Senin tasan, gam ve gussan; hemencecik gündüzün nuruna kavuşmak isteyen göz nurunun cazibesinden ileri gelir.
Gözün açıkken de tasalanırsan bil ki gönül gözünü yummuşundur, onu aç!
Bil ki sıkıntı gönlünün iki gözü de kapalı olduğundandır. Gönül gözü kıyasa sığmaz bir ziya arayıp durmaktadır.
O iki ebedî nurun firkatî, seni tasalandırmaktadır. Onu koru!
90. O madem ki beni çağırmakta, ben de kendime bakayım. Onun cazibesine lâıyk mıyım, yoksa çirkin miyim?
Bir güzel, peşine bir çirkin takarsa onunla alay ediyor demektir.
Acaba yüzümü nasıl göreyim? Ne renkтейim ki, gündüz gibi miyim, gece gibi mi?
Diye can suretimi hayli zamandır arayıp duruyordum. Fakat suretim kimseden görünmüyordu.
Nihayet dedim ki, ayna neden icadedilmiş, ne güne yarar? Herkes nedir, kimdir, kendisini bilsin diye değil mi?
95. Demirden yapıma ayna suretler içindir. Can yüzünün aynasıysa çok pahalı, çok değerlidir.
Can aynası ancak sevgilinin yüzüdür. O sevgilinin yüzü ki, o diyardan.
Dedim ki: Ey gönül sen küllî bir ayna ara. Denize git, ırmaktan iş bitmez!
Kul, bu istek yüzünden civarına geldi. Meryem'i hurma fidanına derdi çekti.
Gönlüm, gözünü görünce o görmemiş göz yok oldu; gönlüm gözün ta kendisi kesildi.
100. Seni ebedî olarak küllî bir ayna gördüm. Gözünden kendi suretimi müşahede ettim.
Nihayet ben, beni buldum, iki gözünde aydın bir yol gördüm, dedim
Vehmin; kendine gel, o senin hayalindir. Kendini hayalinden ayırdet dedi.
Suretim gözünden seslendi: Birlikte ben benim, sen de bensin.
Hayal bu zevallı olmayan aydın gözdeki hakikatlerden nasıl yol bulur da girer?
105. Suretini, benden başkasının gözlerinden görürsen onu hayal bil, onu reddet!
Çünkü benden başkası, gözüne yokluk sürmesi çekmek, e hakikatte yok olan şeylerle gözünü sürmelemekte... Şarabı, Şeytanının tasvirinden tatmaktadır.
Onun gözü hayal ve yokluk evidir. Hulâsa o, yokları var görür.
Benim gözüme ululuk sahibi Allah'ın sürmesiyle sürmelenmiştir. Varlık evidir, hayal evi değil.
Gözünde bir tek kıl olsa hayalinde gevher, yeşim taşı gibi görünür.
110. Hayalinden tamamıyla geçersen o vakit yeşim taşını, gevherden ayırt edebilirsin.
Ey gevher tanıyan kişi, bir hikâye dinle de meydanda ve apaçık olan şeyi kıyastan fark et.

Allah razı olsun, Ömer zamanında birisinin, hayalini hilâl sanması.

Ömer zamanında oruç ayı geldi. Birkaç kişi bir dağın tepesine koştu.

Oruç ayının hilâlini görüp kutlulanmak, onu hayra yormak istiyorlardı. Birisi " Ey Ömer, işte hilâl" dedi.

Ömer gökyüzüne baktıysa da ayı göremedi. " Bu ay senin hayalinden meydana geldi.

115. Yoksa ben, gökleri senden daha iyi görürüm. Tertemiz hilâli nasıl olur da görmem?
Elini ısla da kaşını sıvazla. Ondan sonra hilâle bak!" dedi.
Adam elini ıslayıp kaşını sıvazlayınca ayı göremedi. " Padişahım, ay yok görünmez oldu" dedi.
Ömer dedi ki: "Evet, kaşının kılı seni şüphelendirdi; yaydan sana bir ok attı".
Onun yolunu bir eğri kıl kesti, o yüzden ayı gördüm diye davaya kalkıştı.

120. Bir eğri kıl gökyüzüne perde olursa bütün vücudun eğri olunca halin ne olur?
Her cüz'ünü doğrulara uyup doğrult. Ey doğru yola giden, o eşikten baş çekme!
Teraziyi, terazi doğrulttuğu gibi terazinin değerini azaltan da yine terazidir.
Doğru olmayanlarla tartılan eksikliğe düşer, akli şaşar kalır.
Yürü, kâfirlere karşı şiddetli ol; ağyarın dostluğuna toprak saç!

125. Ağyarın başına kılıç kesil; kendine gel; tilkilik etme, aslan ol.
Ki dostlar gayretleri yüzünden senden kesilmesinler! Çünkü o dikenler, bu güle düşmandır.
Ateşe üzerlik tohumu serper gibi kurtların başına ateş serp; çünkü o kurtlar, Yusuf'un düşmanlarıdır.
Kendine gel, Şeytan sana " babasının canı" der bu suretle o lain seni aldatır.
Bu kara yüzlü, babana da bu şeytanlığı yaptı. Âdem'i de mat etti.

130. Bu kuzgun, satranç başın da çeviktir. Yarı uykulu gözle kuzgunu doğan görme!
Çünkü o kadar çok oyunlar bilir ki boğazında bir çöp gibi kalakalır!
Onun çöpü boğazlarda durur. O çöp nedir? Mevki ve mal sevdası.
Ey kararsız kişi, mal çöpten ibarettir. Ama boğazındaysa Abıhayatı içirmez.
Malını, düzenbaz bir düşman çalacak olsa bir yol keseni, başka bir yol kesen dolandırmış demektir.

Bir yılanın başka bir yılanıdan yılan çalması

135. Bir hırsızcağız, bir yılan oynatıcısının yılanını çaldı. Aptallığından onu ganimet saymaktaydı.
Yılanı, yılanın zehirlemesinden kurtuldu. Yılan da hırsızını ağlatıp inleterek öldürdü.
Yılanı, o ölü adamı görüp tanıdı, "Onu benim yılanım öldürdü, canından etti.
Hırsız bulayım da yılanımı ondan alayım diye dua edip duruyordum, gönlüm yılanımı bulmayı istiyordu.
Allahya şükürolsun ki o dua kabul edilmedi. Ben duamın kabul edilmeyişini ziyan sandım ama bana faydaymış" dedi.

140. Nice dualar vardır ki ziyanın, helâk olmanın ta kendisidir. Pak Allah, onları kereminden kabul etmez.

İsa Aleyhisselâm'ın yoldaşının İsa'dan kemikleri diriltmesini istemesi

İsa ile bir ahmak yoldaş oldu.Gözüne yol üstünde ölü kemikleri erişince,
Yoldaş,ölüleri diriltmek için okuduğun o yüce adı,
Bana da mutlaka öğret de bir ,y,l,kte bulunayım,o adı okuyup kemiklere can vereyim” dedi.
İsa dedi ki:”Sus! Bu senin işin değil.Senin nefeslerinin,senin sözünün harcı değil!

145. Nefesin yağmurlardan daha arı,duru olması, o nefes sahiplerinin melkelerden daha idrakli bulunması lâzımdır.

Âdem,ömürlerce yandı,yakıldı da arındı;felekler hazinesine emin oldu.
Sen de sağ eline bir sopa aldın ama senin elin nerede,Musa'nın eli nerede,”
O ahmak,”Benim sırlara kabiliyetim yoksa o adı bu kemiklere sen oku!” dedi.
İsa dedi ki: ”Yarabbi,bunlar ne sırlardır?Bu ahmağın bu mücadeleye girişmesi nedendir?

150. Bu hasta, nasıl oluyor da kendi derdiyle uğraşmıyor? Bu murdar herif neye kendi canının derdine düşmüyor?

Kendi ölüsünü bıraktı da yabancı ölüyü diriltmeye kalkıştı!”
Allah,”Gerilemede gerilemeyi arar.Diken eken ancak yeşermiş taze diken elde edebilir.
Dünyada diken eken kişi,sakin ektiğin dikenini gül bahçesinde arama!
O, eline gül bile alsın diken olur.Bir dost varsa dost,yılan kesilir.

155. O şaki kötülüklerden çekinen kişinin kimyası hilâfına zehir ve yılan kimyasıdır(her şeyi zehirler,her şey ona karşı yılan haline gelir).

Sofinin hizmetçiye hayvanı tımar ettirmesini söylemesi,hizmetçinin de ”Lâhavle” demesi

Bir sofi seyahate çıktı, döne dolaşa bir gece bir tekkeye konuk oldu.

Bir hayvanı, vardı ahıra bağladı. Kendisi dostlarla, sofanın baş köşesine geçip oturdu.
Arkadaşlarıyla murakabeye daldı. Murakabede sevgilinin huzuru, adamın önünde bir defter haline gelir
(Allahın manevi huzuruna varılır, bütün hakikatler o huzurda okunur)

Sofinin defteri, harflerin yazılmasından meydana gelen karalama değildir. Ancak kar gibi bembeyaz ve temiz gönüldür.

160. Alimin aızığı ve sermayesi, kalemden meydana gelen eserlerdir. Sofinin aızığı ve sermayesi nedir? Ayak izleri!

Sofi; av peşine düşen, ceylanın ayak izlerini görüp onları izleyen avcıya benzer.
Bir müddet ceylanın ayak izleri işe yarar. Ondan sonra ise esasen ahudaki misk kokusu, yolu gösterir.
Bu izlere, bu izlemeye şükreder de yol alırsa nihayet o adım atma o yol alma yüzünden muradına ulaşır.
Misk kokusunu duyup bir konak yol almak, iz izleyerek yüz konaklık yol almadan, yüz konaklık yolu dönüp dolaşmadan daha iyidir.

165. Ay ışıkların doğusu olan gönül yok mu? O gönül, ariflere ”kapıları açılmıştır” sırrıdır.

Sana duvardır ama onlara kapı. Sana taştır ama azizlere inci!
Senin aynada açıkça gördüğünü pir, hem de daha önce bir kerpiç parçasında görür.
Pir olanlar o kişilerdir ki bu alem yokken onların canları, kerem denizinde vardı.
Bu tene düşmeden önce nice ömürler geçirdiler,ekmeden önce meyveler devşirdiler!

170. Nakıştan, suretten evvel canlandılar,deniz yarılmadan inciler deldiler!

Allah'nın mahlukatı yaratmak hususunda meleklerle müşaveresi

Allah, âlemi ve Âdemi yaratma hususunda meleklerle müşavere ederken onların canları, boğazlarına kadar kudret denizine dalmış bulunuyordu.

Melekler,buna mani olmak istedikleri zaman, gizlice meleklerle ıslık çalıyorlar,onlarla alay ediyorlardı.
Bu nefsi Küll'ün ayağı bağlanmadan onlar her yaratılacak şeyin suretini biliyorlardı.
Feleklerden önce Zuhal yıldızını, tanelerden önce Ekmeği görmüşler;

175. Akılsız, gönülsüz fikirlerle dolmuşlar; askersiz, savaşsız galip gelmişlerdi.

O apaçık anlayış,onlara nispetle düşünüşdür. Yoksa haddi zatında, bu sırdan uzakta kalanlara göre görüşün ta kendisidir.

Düşünüş; geçmişe, geleceğe dairdir. Bu ikisinden de kurtulunca müşkül hal olur
”Ruh üzümünden şarabı,yoktan varı görür”

Onlar da keyfiyete düşecek olan her şeyi keyfiyetsiz görmüşler, madenden önce sağlamlı kalp fark etmişlerdir.

180. Üzüm yaratılmadan önce şaraplar içmişler, muhabbet sarhoşu olmuşlardır.

Onlar, sıcak temmuz ayında kışı, güneşin ziyasında gölgeyi görür.
Üzümün gönlünde şarabı,tamam yoklukta bütün varlığı müşahede ederler.
Gök, onların iştret meclislerinde ancak bir yudumcuk içer.Güneş, ancak onların cömertliğiyle bu sırmalı libası giyer.

Onlardan iki dostu bir arada gördün mü bil ki onlar hem birdir, hem altı yüz bin!

185. Onların sayıları dalgalar gibidir. Onlar rüzgâr,zahiren çoğaltır.

Halkın can güneşi, halkın pencerelere benzeyen bedenlerinde taaddüt eder,çoğalır.
Fakat güneşin kursuna bakarsan birdir.Bedenlerle mahcup olan kişi şüphededir.
Çokluk, ruhu Hayvanidedir, Ruhu insani ise birdir.
Hak, onlara madem ki nurundan sağtı, Hakk'ın nuru, artık ayrılmaz .

190. Yoldaş, bir müddet usanmayı bırak da o güzelin tek benini sana anlatayım.

Onun güzelliği anlatılmaz, iki âlem de nedir? Onun yüzündeki benim aksi!
Onun güzel benini anlatmaya başladım mı söz, tenimi yarmak, parçalamak istiyor.
Ben bu harmanda bir karınca gibi memnun geçinip gidiyorum,hatta kendi cirmimden, kendi haddimden fazla yük çekmekteyim.

Dinleyen,hikâyenin zahirini istediğinden içyüzünün söylenmemesi,kapalı kalması

O aydınlığın bile haset ettiği güzel, beni bırakır mı ki söylenmesi lâzım ve farz olan sırları söyleyeyim.

195. Deniz köpüklenir, köpükle örtülür, köpüğü ileri sürer. Sonra da köpüğünü çeker, açılır, kendisini gösterir. Şimdi dinle, hikâyenin içyüzünü anlatmama ne mani oldu? Dinleyenin gönlü başka bir yere gitti. Hatırına o konuk olan sofinin hali geldi. Boğazına kadar o sevdaya daldı. Onun için bu sözü bırakıp ona başlamak hali anlatmak için o hikâyeyi söylemek icap ediyor. Fakat ey aziz, sofiyi,suret sofisi sanma! Ne vakte kadar çocuklar gibi cevize,üzüme düşüp kalacaksın?

200. Oğul, bizim cismimiz cevizle üzümdür. Ersen bu ikisinden de geç!
Eğer sen geçmezsen Allah'ın lütfu, Allah'ın keremi seni dokuz kat gökten geçirir.
Şimdi hikâyenin zahirini dinle, fakat taneyi samandan ayır ha!

Hizmetçinin,hayvana bakmayı kabul etmesi, sonra da vaadini yapmaması

O zevk ve huzur dileyen sofilerin zikir ve mürakabeleri, vecit ve şevkle sona erince.
Konuğa yemek getirdiler. Konuk, o zaman hayvanı hatırladı,

205. Hizmetçiye“Ahıra git, hayvana saman ve arpa ver ”dedi.
Hizmetçi dedi ki :“ Lâhavle... Bu ne fazla söz! Eskiden beri bu işler benim işim.”
Sofi “Önce arpayı isla. Çünkü eşek karttır,dişleri sağlam değil” dedi.
Hizmetçi “ Lâhavle. Ey ulu, bunu niye söylüyorsun? Bu hizmet usulünü, hep benden öğrenirler” dedi.
Sofi “Önce semerini indir,sırtına da ilâç koy” dedi.

210. Hizmetçi “Lâhavle ey hakîm, benim senin gibi yüz binlerce konuğum geldi;
Hepsi de yanımdan razı olup gittiler.”Konuk bizim canımızdır,bizdendir” dedi.
Sofi “Suyunu ver ama ılık olsun” deyince hizmetçi “ Lâhavle. Artık beni utandırılıyorsun” dedi.
Sofi “Arpaya az saman karıştır” dedi. Hizmetçi “ Lâhavle. Bu sözü kısa kes artık” dedi.
Sofi “Yerini süpür, taş toprak kalmasın. Islaksa biraz toprak serp” dedi.

215. Hizmetçi “Lâhavle, a babam, lâhavle de! Bir işe yolladığın ehil kişiye az söyle!” dedi.!
Sofi “Eşeğin sırtını tımar et” dedi. Hizmetçi “ Lâhavle. Baba, artık utan.!” dedi.
Bunu deyip eteğini sıkıca beline doladı. “İşte gittim,önce arpa,saman getireyim”dedi.
Gitti ama ahır aklına bile gelmedi. Yalnız sofiyi aldattı.
Birkaç hazelenin yanına gitti, Sofinin sözlerine gülmeye, onunla alay etmeye koyuldu.

220. Sofi uzun zaman yolculukta bulunduğundan gözlerini yumup daldı,rüya görmeye başladı:
Eşeği bir kurda sataşmıştı. Kurt, sırtından, oyluğundan onu paralıyordu.
Uyanıp “Lâhavle. Bu ne biçim saçma rüya, Acaba o şefkatli hizmetçi nerede ki?” dedi.
Yine daldı. Bu sefer eşeğini yolda giderken gâh, bir kuyuya, gâh bir çukura düşüyor gördü.
Türlü , türlü kötü rüyalar görüyordu. Rüyasında bazen Fatiha suresini, bazan Karia suresini okuyordu.

225. “ Çare ne ? Dostlar kalkıp gittiler. Bütün kapıları da kapadılar” dedi.
Yine “O Hizmetçiçeğiz, bizimle tuz ekmek yemedi mi ki ?
Ben ona lütuftan başka ne yaptım, yumuşak sözlerden başka ne söyledim? Aksine o bana neden kinlendi ki?
Her düşmanlığa bir sebep olur. Yoksa aynı cinsten oluş insanı vefakâr eder” diyordu.
Sonra tekrar “ Lütf ve ihsan sahibi Âdem, iblis'e bir cefada bulundu mu ki?

230. İnsan; yılanı, akrebe ne yaptı ki onlar,daima insanı sokmak öldürmek isterler.
Kurdun huyu yırtıcılıktır. Bu haset de nihayet yaradılıştadır demekte”,
Sonra yine “ Böyle kötü zanna düşmek hatadır.. Neye kardeşim hakkında böyle bir zanda bulunuyorum?” diye söylenmekteydi.
Yine dönüp diyordu ki: “ Bu kötü zanna düşmek de bir tedbire sarılmaktır. Şüpheye düşmeyen muvaffak olur mu?”
Sofi vesvese içindeydi. Eşeğe gelince öyle bir haldeydi ki düşmanların cezası da, dilerim böyle olsun!

235. Zavallı eşek; taş toprak içinde,semeri tersine dönmüş, kuskunu kopmuştur.
Yol yürümekten ölmüş, bütün gece yemsiz.. gâh can çekişmekte,gâh ölüm halinde gelmekteydi.
Bütün gece “Yarabbi,arpadan vazgeçtim, bir avuççağızdan da az saman olsa” diye sayıklıyordu.
Hâl diliyle “Ey şeyhler,bir merhamet edin,bu ham ve edepsiz hizmetçinin elinden yandım” diyordu.
O eşeğin çektiği eziyeti duyduğu azabı ancak karada uçan kuş,sele kapılırsa çeker duyar!

240. Nihayet biçare eşek, açlık illetinden o gece seher çağına kadar yan üstü yattı.
Gündüz olunca, hizmetçi gelip hemen semerini düzeltti,sırtına vurdu.
Eşekçiler gibi birkaç sopa indirdi. O köpek hizmetçiden ne umulursa eşeğe onu yaptı.
Eşek dayağın,şiddetinden sıçradı,kalktı. Dili yok ki halini söylesin!

Kervan halkının Sofinin eşeğini hasta sanmaları

Sofi, merkebe binip yola düzülünce merkep,her an yüzüstü düşmeye başladı.

245. Halk,merkep düştükçe onu kaldırmaya koyuldu. Herkes onu hasta sanıyordu.
Birisi kulağını burmakta,öbürü yara var mı diye damağını yoklamakta,
Diğeri nalında taş aramakta, bir diğeri de gözünü puslu görmekteydi.
Sofiye “ Ey Şeyh, bu ne hal? Dün,şükür olsun,bu eşek kuvvetlidir demiyor muydun?” dediler.
Sofi (Geceleyn “Lâhavle” yiye eşek, ancak böyle gider.

250. Merkebin azığı geceleyn “Lâhavle” olur,Geceleyn tespih çeker durursa gündüzün de secde eder) dedi.
İnsanların çoğu insan yiyicidir. Onların selam vermelerine pek emin olma!
Hepsinin de gönlü Şeytan evidir. İnsan şeytanının lâfına pek kulak asma!

- Şeytan'ın ağzından çıkan "Lâhavle"ye kanan kişi, savaşta o eşek gibi tepesi üstüne düşer.
Dünyada Şeytan'ın şeytanlığına uyan; dost yüzlü düşmanın hürmetine, hilesine kanarsa,
255. O eşek gibi arıklıktan ve sersemlikten İslâm yolunda, Sırat köprüsünün üstünde tepe taklak gelir.
Kötü dostun işvelerine kulak verme; yeryüzünde tuzak gör,emniyetle yürüme.
Yüz binlerce " Lâhavle" okuyan Şeytan'a bak; ey Âdem, iblisi gör,bak nasıl yılanda gizlenmiş!
Dostun postunu yüzmek için kasap gibi sana "Ey can, ey sevgili" diye hitap eder.
Bu suretle postunu yüzmek ister. Düşmanların afyonunu tadan kişinin vay haline!
260. Ağlatıp inleterek kanını dökmek için kasap gibi ayağın baş kor,sana hitaplarda bulunur.
Aslanlar gibi avını kendin avla. Yabancıнын yaltaklanmasını daterket,akrabanın yaltaklanmasını da!
Aşağılık kişilerin hürmetini, hatır saymasını, o hizmetçinin hürmeti ve hatır sayması gibi bil. Kimsesizlik, adam olmayan kişilerin işvesinden iyidir.
İnsanların arazisine ev kurma, kendi işini, gör yabancı kişinin işini değil!
Yabancı kişi kimdir? Senin toprak bedenin. Senin gama, eleme düşmen de onun yüzündendir.
265. Tene yağlı, ballı şeyleri verdikçe cevherini,hakikatini semirmiş göremezsin.
Teni miskler içine yerleştiysen yine ölüm gününde pis kokusu meydana çıkar.
Miski tene sürme, gönüle sür. Misk nedir? Ululuk sahibi Allah'ın adı.
O münafık, miski tene sürer de ruhu, külhanın ta dibine sokar.
Dilin de Allah adı, canındaysa imansız düşüncesi yüzünden pis kokular!
270. Onun zikretmesi külhanda biten yeşillikçe, aptes bozulan yerde yetişen gül ve süsene benzer.
O yeşillik orada ariyettir. O gülün yeri oturulan işret edilen yerdir.
Temiz şeyler temizlere aittir; pisler de pis şeylere... kendine gel!
Kin yüzünden yol azıtanlara kin tutma. Çünkü onların kabirlerini de kin tutanların yanına kazarlar.
Kinin aslı cehennemdir. Senin kinin o küll'ün cüz'üdür, dinin de düşmanı.
275. Mademki sen cehennemin cüz'üsün; aklını başına al cüzü, küllünün yanında karar eder.
Ey adı sanı duyulmuş kişi! Cennetin cüzüysen zevkin de cennet gibi ebedidir.
Acı, mutlaka acılara katılır. Bâtil söz nasıl olur da Hakk'a ulaşır?
Kardeş, sen ancak o düşünmeden, o ruhtan ibaretsin. Mütebaki varlığın bakımındansa kemik ve deriden başka bir şey değilsin.
Düşüncen, manevi varlığın gülse, gül bahçesinin; dikense külhana lâıyksın.
Gül suyu isen seni başa sürer, koyuna serperler; sidik gibiyse dışarı atarlar.
280. Koku satanların tablalarına bak.Her cinsi, kendi cinsinin yanına korlar.
Cinsleri, kendi cinsleriyle karıştırır, bu uygunluktan bir güzellik, bir süs meydana getirirler.
Fakat mercimek,şeker arasına karışırsa onları birer, birer ayırırlar.
Tablalar kırıldı,canlar döküldü de iyiyi, kötüyü birbirine karıştırdılar.
Allah, bu taneleri ayırıp tabağa koysunlar diye kitaplar verdi, peygamberler gönderdi.
285. Peygamberler,gelmeden önce hepsi bir görünmekteydi. Mümin, kâfir, Müslüman, çıfit... Zahiren hepsi birdi.
Alemdede kalp akçayla sağlam akça bir yürümekteydi. Çünkü ortalık tamamıyla geceydi, biz de gece yolcularına benziyorduk.
Peygamberlerin güneşi doğunca "Ey karışık, uzaklaş! Ey saf, beri gel" dedi.
Rengi göz ayırt edebilir; lâl'i, taşı göz bilebilir.
İnciyi, süprüntüyü göz anlar. Onun için çerçöp göze batar.
290. Bu kalpazanlar, gündüze düşmandır.Fakat madendeki altınlar gündüze âşıktır.
Çünkü gündüz,kuyumcu ve sarraf,altını fark etsin diye altına aynadır.
Kırmızı yüzle sarı yüzü gündüz gösterdiğinden Allah, kıyamete Gün lâkabını taktı.
Hakikatte gündüz, velilerin sırrıdır. Gündüz, onların aylarına nispetle gölgelere benzer.
Gündüzü,Allah erinin sırrının aksi bilin; gözü örten akşamı da onun ayıp örtücülüğünün aksi.
295. Allah onun için "Vedduha" buyurdu. "Vedduha", Mustafa'nın gönlünün nurudur.
Allah, kuşluk zamanını sevdi derler ya. Bu söz de, kuşluk çağı, onun aksi olduğundandır.
Yoksa fâni olan şeye yemin etmek hatadır. Böyle olduğu halde fâni şeyin Allah'ın sözüne girmesi lâıyk olur mu?
Halil " Ben fâni olanları sevmem" dedi Halil böyle derse Ulu Allah nasıl olur da fâni şeyi diler, sever?
"Velleyl" den maksat yine Mustafa'nın ayıp örtücülüğü, toprağa mensup olan cismidir.
300. Bu kuşluk çağının güneşi o, gökten doğdu da gece gibi olan tene "Seni Rabb'in terk etmedi" dedi.
Belanın ta kendisinden vuslat meydana geldi; " Sana darılmadı da" sözü de o tatlılıktan zuhur etti.
Esasen her söz bir halete alâmettir. Hâl ele benzer, söz de alete.
Kuyumcunun aleti, kunduracının elinde kuma ekilmiş tohuma döner.
Çiftçinin yanında kunduracının aleti, köpeğin, önünde saman, eşeğin önünde kemik gibidir.
305. "Enel Hakk" sözü, Mansur'un ağzında nurdu. "Enallah" sözü, Firavununun ağzında yalan!
Sopa, Musa'nın elinde doğruluğuna şahit oldu, sihirbazın elindeyse bir şeye yaramadı.
İsa, bu yüzden yoldaşına Tek Allah'ın o yüce adını belletmedi.
Çünkü bilmez de alete noksan bulur. Taşı, toprağa vur. Hiç ateş çıkar mı?
Elle alet taşla demire benzer. Çift olması gerek ki ateş çıksın.
310. Çifti olmayan, aleti bulunmayan Tek Allahdır. Sayıda şüphe olabilir, Fakat Allahda şüphe yoktur.
İki diyenler,üç diyenler daha fazla diyenler, bir olduğunda mutlaka ittifak ederler.
Şaşılık gidince hepsi birleşir; iki, üç diyenler de bir derler.
Onun meydanında bir topsan, ona bir diyorsan durma, çevgânının etrafında dön dolaş!
Top padişahın elinin darbesiyle oynarsa, kemale ermiş olur.
315. Ey şaşı; bunları can kulağıyla dinle, gözüne kulak yoluyla ilâç ver!
Temiz söz, hakikatten uzak olan gönüllerde karar etmez, nurun aslına dek gider.
Çarpık ayakkabı, nasıl çarpık ayağa uyarırsa Şeytanın afsun ve efsanesi de doğru olmayan gönüllere uyar.

Hikmeti istediğin kadar tekrarla... ona ehil değilsen hikmet, senden ne kadar uzak!
İster yaz, belle... İster bahset, söyle!

320. O, Ey inatçı senden yüzünü çeker, gizlenir; bağlarını koparır, kaçar.
Fakat sen okumasan da hakikat ilmi senin yanıp yakıldığını görürse elinde,almış kuş haline gelir.
Tavus kuşu, nasıl köylü evinde olmazsa, hakikat ilmi de her aceminin malı olmaz.!

Padişahın,doğanı ihtiyar kadının evinde bulunması

Doğanın padişahın kaçıp un eleyen kocakarının evine gitmesi, bilgisizliğindedir.
O kadıncağız, çocuklarına tutmaç pişirmeye savaştıkça o cinsi güzel, kendisi hoş doğanı görünce,

325. Tutup ayacığını bağladı, kanadını kesip güdük bir hale getirdi, tırnağını kesti, yesin diye de önüne saman koydu.

"Ehil olmayanlar sana iyi bakamamışlar, kanadın haddini aşmış, tırnağın da uzamış.
Na ehil kişiler seni hasta ederler. Ananın yanına gel ki sana iyi baksın!" dedi.
Arkadaş, cahilin sevgisini de böyle bil. Cahil yolda daima çarpık, daima yampiri gider.
Padişahın günü,doğanı aramakla geçti, nihayet o kocakarının çadırına yöneldi.

330. Ansızın orada doğanı, toz duman içinde gördü. Ona bakıp ağlamaya başladı.

Dedi ki: "Her ne kadar, bize dosdoğru vefakarlıkta bulunmadığın için bu hâl sana lâyıktı.

Çünkü cehennem ehliyle cennet ehlinin müsavi olmadığından gaflet ederek cennetten kaçtın, cehennemde karar ettin.

Halinden haberdar olan padişahın sersemce bu kokuşuk kocakarının evine kaçacağın layığı budur"
Doğan kanadını padişahın eline sürmekte, hal diliyle "Ben günah ettim";

335. Ey kerem sahibi, sen iyilerden başkasını kabul etmezsen kötü nereye varsın da halini arz edip ağlasın?
Padişah, her kötüyü iyi ettiğinden onun lütfü cana bu cüreti vermekte, bu cinayetleri yaptırmaktadır"
demekteydi.

Yürü, çirkin işlerde bulunma ki bizim iyiliklerimiz bile o güzel sevgilimizin huzurunda çirkin görünmektedir.
Halbuki sen ettiğin hizmeti ona lâyük sandın da cürüm bayrağını onun için yücelttin.
Sana onu anmaya, Onu çağdırmaya izin verdiler de o yüzden günlüne gurur düştü.

340. Kendini Allah ile konuşur gördün. Halbuki niceler vardır ki bu şüphe yüzünden ondan ayrı düşer.

Gerçi padişah seninle beraber yerde oturur ama sen kendini tanı, haddini bil de daha iyi, daha edepli otur!
Doğan dedi ki: "Padişahım, pişmanım, tövbe ettim, yeniden müslüman oldum.

Sarhoş ederek aslanı bile tutacak derecede kuvvet ve cüret sahibi ettiğin kişi sarhoşluk yüzünden yolunu sapıtırsa özrünü kabul et.

Tırnağımı kestilerse de sen beni kabul eder, benden yüz çevirmezsen ben, güneşin bile perçemini koparırım.

345. Kanadım gittiye de beni okşarsan, bana iltifat edersen felek bile benim oyunuma karşı mat olur.

Bana kuvvet kemerini bağışlarsan dağı yerinden koparırım, bana kudret kalemimi verirsen bayrakları yıkar, orduları kırarım.

Nihayet benim cüsseme, bir sivrisinekten de aşağı değil ya... Ben de Nemrut mülkünü kanadıyla vurur, tarumar ederim.

Tut ki zayıflıkta Ebabilim, tut ki düşmanlarımin her biri bir fildir.

Bir fındık kadar, fakat yakıcı kurşun atarım; kurşunum, yüzlerce mancınık derecesinde tesir eder.

Taşım nohut kadarsa da savaşta ne baş bırakır,ne miğfer!

350. Musa, savaşa bir tek sopasıyla gitti ama o sopayla Firavun'u da, kılıçlarını da kırdı geçirdi.

Her peygamber, o kapıyı yalnızca döğmüş, bütün dünyaya tek başına saldırmıştır.

Nuh, ondan kılıç isteyince Tufan dalgası, Allah kudretiyle kılıç kesilmiştir.

Ey Ahmet, yeryüzünün askeri kim oluyor ki? Aya bak,ayın bile alnını yar!

Bu suretle yıldızların yomlu, yomsuz olduğuna inanan bihaberler, bu devrin senin devrin olduğunu,kamerin devri olmadığını anlaşılar.

355. Bu devir, senin devrindir. Çünkü Kelîm olan Musa bile daima senin zamanını arzuladı.

Musa, senin devrinin parlaklığını, o devirdeki tecelli sabahının zuhurunu gördü de;

" Yarabbi, o ne rahmet devri... o devir, rahmetten de ileri ... o devirde rüyet var.

Musa'nı denizlere daldır da Ahmet'in devrinde izhar et" dedi.

Allah dedi ki : " Sana o devri onun için gösterdim, o halvetin yolunu onun için açtım"

360. Ey Kelîm, sen o devirden uzaksın; ayağını çek, çünkü bu iklim uzundur.

Ben kerem sahibiyim. Tamaha düşüp ağlasın diye mahluka ekmek gösteririm.

Ana, çocuk uyansın da gıdasını istesin diye çocuğun burnunu ovar.

Çünkü çocuğun, açlığından haberi olmaz, uyuyakalır. Fakat süt muhabbeti, ananın iki memesini de ağrıtmaya başlar.

"Ben gizli rahmet olan bir hazineydim, hidayete erişmiş bir ümmet gönderdim."

365. Can ve gönülle dilediğim bütün keremleri sana Allah gösterdi de sen onlara tamah ettin.

Ahmet, ümmetler " Yarab" desinler diye dünyada nice put kırdı.

Ahmet'in çalışması olmasaydı sen de ataların gibi puta tapardın.

Ahmet'in ümmetler üzerindeki hakkını bil, başın puta secde etmekten, bunu bilesin diye kurtuldu.

Söylersen bu puta tapmadan kurtulmanın şükürünü söyle de Allah, seni bâtin putundan da kurtarsın.

370. O, nasıl, başını putlardan kurtardıysa sende o kuvvetle gönlünü kurtar.

Dini babadan bedava bir miras olarak buldun da onun için başını şükretmeden çevirdin.

Miras yedi,mal kadrini ne bilsin? Rüstem can verdi, Zâl bedava şeref kazandı!

Ben, birisini ağlatırsam rahmetim çoşar; ağlayıp taşanda nimetime erişir.

Birisine bir şeyi vermek istemezsem o isteği göstermem. Fakat gönlünü kapattım mı artık açmam.

375. Rahmetim, o ağlamalara bağlıdır. Kul ağladı mı rahmet denizi, kabarmaya,dalgalanmaya başlar.

Allah,aziz sırrını takdis etsin,şeyh Ahmed-iHidriveyh'in Allah ilhamıyla borçlular için helva satması

- Bir şeyh vardı.Cömertlikle anılmıştı,o yüzden de daima borçluydu.
Büyüklere binlerce lira borç almış,âlemdeki yoksullara harcetmişti.
Borçlu bir de tekke kurmuş, canını da ,malını da,tekkesini de Allah uğruna feda etmişti.
Allah, Halil'e nasıl kumu un etmişse onun da borcunu her taraftan öderdi.
380. Peygamber dedi ki: "Pazarlarda iki melek daima dua eder.
Ey Allah,sen verenlere,ihsan edenlere fazlasıyla ver;nekes malını da telef et!
Bilhassa canını bağışlayan,kendisini Allahya kurban eden,
İsmail gibi boynunu veren kişiye fazlasıyla ver! "Hiç o boyna bıçak işler mi?
Şehirler de bu yüzden diridirler,bu yüzden zevk ve safa içindedirler.Sen kâfir gibi yalnız kalıba bakma!
385. Çünkü Allah,onlara karşılık olarak ebedi ve gamdan,mihnetten,kötülükten emin bir can vermiştir.
Borçlu Şeyh,yıllarca bu işte bulundu,vazifesi buymuş gibi halktan borç almakta,halka vermekteydi.
Ölüm gününde ulu bir bey olmak için ölümüne kadar bu çeşit tohumlar ekmekteydi.
Şeyh'in ömrü sona erip de vücudunda ölüm alâmetlerini görünce,
Borçlular etrafına toplandı.Şeyh ,mum gibi kendi kendisine eriyip gidiyordu.
390. Borçluların ümidi kesildi,suratları ekşidi,dertlerine dert katıldı.
Şeyh,"Şu kötü şüpheye düşenlere bak! Allah'ın dört yüz dinar altını yok mu ki?" dedi.
Bu sırada dışardan bir çocuk ,birkaç para kazanmak ümidiyle "Helva" diye bağırdı.
Şeyh,hizmetçiye,"Git helvanın hepsini al,
Borçlular yesinler de bir müddetçik olsun bana acı,acı bakmasınlar" diye başıyla işaret etti.
395. Hizmetçi,helvanın hepsini almak üzere hemen dışarı çıktı.
Helvacıya ,"Bu helvanın hepsi kaç?" diye sordu.Çocuk "Yarım küsur dinar" dedi.
Hizmetçi,"Yoo,Sofilerden çok isteme.Sana yarım dinar veriyorum,artık söylenme!" dedi.
Helvayı bir tabağa koydurdu ve tabağı getirip Şeyh'in önüne koydu.Sır sahibi Şeyh'in esrarına bak!
Borçlulara ,"Buyurun ,şu mübarek helvayı helâlinden bir güzelce yeyin"diye işaret etti.
400. Tabak boşalınca, çocuk tabağını aldı,"Ey kâmil kişi ,paramı ver" dedi.
Şeyh dedi ki: "Parayı nerden bulayım? Ben borçlu bir adamım,aynı zamanda ölüyorum!"
Çocuk derdinden tabağı yere vurdu,feryat ve figana başladı.
Eleminden hayhayla ağlamaya koyuldu,"Keşke iki ayağım da kırılıydı,
Keşke külhan'a gideydim de tekkenin kapısından geçmez olaydım" diyordu.
405. Boğazına düşkün, yemeye alışkın sofiler,köpek gönüllüdürler,fakat kedi gibi yüzlerini yıkarklar,temiz görünürler.
Çocuğun feryadından hırlı,hırsız birçok kişi başına toplandı.
Çocuk,"Ey kötü Şeyh,beni ustam muhakkak öldürür.
Eğer yanına eli boş gidersem beni keser,buna razı mısın?" diyordu.
Borçlular da inkâra düşüp Şeyh'e yüz çevirerek "Bu ne oyun ki?"
410. Bizim malımızı yedin,borçlu gidiyorsun.Böyle olduğu halde neden başka bir zulümde daha bulundun?" diyorlardı.
Çocuk ikinci namazı vaktine kadar ağladı.Şeyh'e gelince,gözlerini yummuş,ona hiç bakmıyordu.
Bu cefaya,bu aykırı işe aldırış etmemekteydi.Ay gibi yüzünü yorganın içine çekmişti.
Ezelle hoş,ecelle sevinçli..havas ve acamın kınamasından,dedikodusundan el ayak çekmiş!
Can, bir adamın yüzüne gülerse, ona halkın ekşi suratlı oluşundan ne zarar.
415. Can birisini öperse,felekten,feleğin hışmından gam yer mi?
Mehtaplı gecede ay, Simâk burcundayken köpeklerden,köpeklerin havlamasından ne korkusu olur?
Köpek vazifesini yerine getirir,ay da ışığını yere döşeyip durur.
Herkes kendi işçliğini görür.Su,bir çöp için durulduğunu terk etmez.
Çöp, çöpçesine su üstünde yürür durur,sâf su da bulanmadan akıp gider.
- 420.Mustafa,gece yarısı ayı ikiye böler;Ebulehep, kininden saçma sapan söylenir!
İsa ölüyü diriltir; Yahudi,hiddetinden sakalını yolar.
Köpeğin sesi ayın kulağına girer mi? Hele o ay, Allah hası olursa..
Padişah ,sabaha kadar musiki âlemi yapar,su kenarında şarap içer, kurbağaların seslerinden haberi bile olmaz.
Çocuğun parası,orada bulunanlara müsaviyen takdim edilseydi herkese birkaç akçe düşerdi,çocuk da parasını alırdı.Fakat Şeyh'in himmeti bu cömertliği de bağladı.
425. Bu suretle kimse çocuğa bir şey vermedi. Pirlerin kuvveti bundan da fazladır.
İkinci vakti oldu.Hizmetçi, Hatem gibi cömert birisinin verdiği bir tabak altını getirdi.
Mal sahibi halli bir kişi, Şeyh'in halini biliyordu,ona hediye göndermişti.
Tabağın bir köşesinde dört yüz dinar vardı,bir tarafında da kâğıda sarılı yarım dinar.
Hizmetçi gelip Şeyh'i ağırladı,o misli bulunmaz Şeyh'in önüne o tabağı koydu.
430. Tabağın üstünden örtü kaldırılınca halk Şeyh'in kerametini gördü.
Hepsinden de feryat yüceldi: " Ey şeyhlerin de başı, şahların da , bu neydi?
Bu ne sır, bu ne sultanlık ? Ey sır sahiplerinin efendisi !
Biz bilemedik, affet ; saçma sapan, uluorta hayli söyledik.
Körçesine sopa sallamaktayız, elbette kandilleri kırarız.
435. Sağırlar gibi bir tek söz duymadan kendi aklımızca cevap vermeye kalkıştık, hezeyanlarda bulunduk.
Biz Musa'dan da ibret almadık. O bile Hızır'ı kınadı da yüzü sarardı.
Hem gözü o kadar yüceleri gördüğü, gözünün nuru göklere bile nüfus ettiği halde !
Ey zamanın Musa'sı değirmendeki farenin gözü, ahmaklıktan senin gözünle bahse kalkıştı " dediler.
Şeyh " Bütün o sözleri size helâl ettim.
440. Bunun sırrı şuydu,ben Allah'dan bunu diledim, Allah da bana doğru yolu gösterdi.
O dinar gerçi az bir paraydı. Fakat gelmesi çocuğun ağlamasına bağlıydı.

Helva satan çocuk ağlamasaydı,rahmet denizi coşmazdı" dedi.
Kardeş , çocuk, senin cisim çocuğundur. İyice bil ki muradına erişmen de ağlamana bağlı.
O libası elde etmek istersen cesedindeki göz çocuğunu açlat !

Birisinin bir zahidi az ağla ki kör olmayasın diye korkutması

445. Bir zâhîde ,çalışıp ,savaşan bir dostu "Az ağla ki gözün bozulmasın " dedi.
Zâhit dedi ki: "İş iki halden dışarı olamaz.Göz, ya yüzü görür, ya görmez.
Eğer Allah nurunu görürse ne gam? Allah visaline erişmek içiniki gözden olmak pek değersiz bir şey!
Yok,eğer Allah nurunu, Allah zıyasını görmeyecekse böyle kötü gözün kör olması daha iyi!"
Gözden dolayı gam yeme ki İsa, senindir.Eğri yürüme de sana iki doğru göz başışlasın.

450. Ruhunun İsa'sı senin yanındadır,ondan yardım dile.Çünkü o, yardım etti mi adamakıllı eder.
Fakat ey temiz can, kemiklerle dolu olan tenle İsa'nın gönlüne saldırma, onun gönlünü çiğneme!
Doğru kişilere anlattığımız hikâyedeki ahmağa benzeme.
İsa'ndan ten diriliği arama,Musa'dan Firavunluk muradı dileme!
Gönlüne geçim kaygısını az koy,sen kapıda oldukça rızkın azalmaz.

455.Bu beden , ruha bir otağdır. Yahut da Nuh'un gemisine benzer.
Türk sağ oldukça mutlaka kendisine bir otağ bulur, hele Hak kapısının azizi olursa.

Bütün kemiklerin İsa Aleyhisselâm'ın duasıyla dirilmesi

__İsa ,o gencin isteğiyle kemiklere Allah adını okudu.
Allah'nın hükmü, o çiğ herif için o kemikleri diriltti.
Aradan bir kara aslan da dirilip sıçradı,ahmağa bir pençe vurup öldürdü.

460. Kellesini kopardı,hemen beynini yere akıttı.Kafasında ceviz içi kadar beyin bile yoktu.
Zaten beyni bile olsaydı o kırılmakta, o helâk olmakla ancak bedeni zail olur,ruhu kalırdı.
İsa aslana , "Neden derhal onu paraladın?" dedi.Aslan, "Sen ondan sıkılmış,perişan bir hale gelmiştin de ondan
" diye cevap verdi.
İsa, "O halde niçin kanını içmedin?" deyince de dedi ki: "O benim rızkım değildi.Bana nasip olmamıştı."
Nice kişiler vardır ki ,o kükremiş aslan gibiavını yemeden dünyadan gitmiştir.

465. Kısmeti bir saman çöpü bile değilken hırsı dağ kadar..Allah'ya yüzü yok.Âlem yanında kadir kıymet kazanmış!
Ey bize güç şeyleri kolaylaştıran Allah! Bizi abes ve boş şeylerden kurtar.
Bize rızık diye gösterdin,halbuki tuzakmış.Bize her şeyi olduğu gibi göster.
O aslan , "Ey Mesih,bu avlanma ancak ibret içindi.
Eğer benim dünyada rızkım olsaydı ölümlerle ne işim vardı,nasıl olurdu da öldürdüm?"

470. Fakat berrak suyu bulup da eşek gibi içine işeyenin lâıyığı budur.
Eşek o ırmağın kadrini bilse ayağını sokacağı yerde başını kaldırırdı.
Hayat veren bir suya sahip öyle bir peygamber bulur da,
"Ey Âbıhayat sahibi,bizi, ol, emriyle dirilt." Deyip nasıl ölmez?" dedi.
Sen de kendine gel,köpek nefisini diriltmeyi isteme.Çünkü o nice zamandır senin düşmanıdır.

475. Bu köpeği can avından alıkoyan kemiğin başına toprak!
Köpek değilsen neden kemiğe âşıksın,sülük gibi neden kanı seviyorsun?
O ne biçim gözdür ki görmez,sınamalarda ancak rüsvay olur!
Zanlarda bazen hata olur; fakat bu ne biçim zandır ki yoldan kör olarak gelmektedir!
Ey başkalarına ağlayan göz,gel,bir müddetçik otur da kendine ağla!

480. Dal,ağlayan buluttan yeşerir,tazeleşir. Çünkü mum,ağlamakla daha aydın bir hale gelir.
Nerde ağlıyorlarsa orda otur,çünkü sen,ağlamaya daha lâıyıksın!
Çünkü gönülde taklit nakışı var;yürü bendini göz yaşıyla yık!
Taklit, her iyiliğin afetidir. Sağlam bir dağ bile hakikatte samandan ibarettir.

485. Köre; kuvvetli, ve tez kızarsa bile bir et parçasıdır,gözü yok!
Kıldan ince söz söylese bile gönlünün, o sözden haberi olmaz.
Kendi sözüyle sarhoş olur ama onunla şarap arasında ne kadar yol var!
Irmağa benzer, su içemez ki...su ,arktan su içecekler için akıp gider.
Onun içindir ki su ,arkta durmaz;su susamış değildir ki,su içemez ki!

490. Taklide düşen ney gibi feryat eder ama ancak o feryadı dinlemek isteyen için.
Mukallit ,söz söylerken ağlasa bile habîsin maksadı ,ancak tamahtır.
Ağlar da yanık sözler söyler. Fakat kendisinde yanan yürek nerde,yırtılan etek nerde?
Muhakkikle mukallit arasında çok fark vardır. Bu Davut gibidir,öbürü ses gibi!
Bunun sözleri yanıklıktan doğar,öbürüyse söylenmiş köhne sözleri belleyip nakleder.

495. Kendine gel,kendine! O hüzünlü sözlere kapılma.Öküzün üstünde yük var,kağni da feryat edip ağlıyor!
Ama mukallit da sevaptan mahrum değildir.Hesaba gelince ağlayıcıya da para verirler.
Kâfir de Allah der,mümin de.Fakat ikisinin arasında adamakıllı fark var.
O yoksul,ekmek için Allah der,haramdan çekinense candan ,gönülden.
Eğer yoksul,söylediği sözü bilseydi,gözünde ne az kalırdı ne çok!

500. Ekmek isteyen yıllardır Allah der,fakat saman için Mushaf taşıyan eşeğe benzer.
Dudağındaki gönlünden doğsa, gönlünü aydınlatsaydı bedeni zerre zerre olurdu.
Şeytan'ın adı büyü yapmaya yara, sen de Allah adıyla mangir elde edersin!

Köylünün karanlıkta öküzü sanıp aslanı okşaması

Köylünün biri, öküzünü ahıra bağlamıştı. Aslan gelip öküzü yedi, yerine geçip oturdu.
Köylü geceleyin ahıra gidip köşeye, bucağa el atarak öküzü aramaya koyuldu.

505. Elini aslana sürmekte, sırtını yağrısını yukarı aşağı okşamaktaydı.
Aslan "Aydınlık olaydı ödü patlar, yüreği kan kesilirdi.
Fakat şimdi pervasızca beni okşuyor, kaşıyor. Çünkü gece vakti beni öküz sanıyor demektedir.
Hak da "Ey mağrur kör, Tur dağı benim adımdan paramparça olmadı mı?
Eğer biz kitabımızı dağa indirseydik dağ parçalanır, yerinden kopar, başka bir yere geçerdi.

510. Eğer Uhud Dağı, beni anlasaydı o dağdan ırmak, ırmak kan akardı." deyip duruyor,
Sen bu adı babandan, anandan işittin de onun için bu ada gafilce yapıştın.
Bu sırrı taklitsiz anlasan Allah lütfüyle nişansız bir hale gelir, hâtife benzersin.
Tehdit için söyleyeceğimiz şu hikâyeyi duy da taklidin zararını bil!

Sofilerin, sema için konuğun eşeğini satmaları

Bir sofi yoldan gelip bir tekkeye misafir oldu. Eşeğini götürüp ahıra çekti.

515. Eliyle sucağını, yemceğini verdi. Bundan önce söylediğimiz hikâyedeki gibi yapmadı. İhtiyatlı davrandı, fakat kaza gelince ihtiyatın ne faydası olur?

Sofiler, yok, yoksul kişilerdi. Yoksulluk, az kala helâk edici bir küfür ola yazdı.
Ey zengin, sen toksun, sakın o dertli yoksulun aykırı hareketine gülme!
O sofiler, acizlikten umumiyetle birleşip merkebi satmaya karar verdiler.

520. Zarurette murdar da mubahtır. Nice kötü şeyler vardır ki zarurette iyi ve doğru olur.

Hemencecik o eşekçeğizi sattılar, yiyecek aldılar. Mumlar yaktılar.
Tekkeye, bu gece yemek var, sema var diye bir velvedir düştü.
" Bu sabır niceye dek, bu üç günlük oruç ne vakte kadar, bu zembil taşıyıp dilenme ne zamana sürüp gidecek?
Biz de halktanız, bizim de canımız var. Bu gece devlete erdik, konuk geldi" dediler.

525. Hakikatte can olmayanı can sandıkları için batıl tohum ektiler.

O konuk da uzak yoldan gelmiş, yorulmuştu. O iltifatı,
Sofilerin kendisini birer, birer ağırladığını, güzel bir surette izzet ve ikram tavlasını oynamakta bulduklarını,
Kendisine olan meyil ve muhabbetlerini görünce " Bu gece eğlenmeyeyim de ne vakit eğleneyim?" dedi.

Yemek yediler sema'ya başladılar. Tekke, tavanına kadar toza, dumana boğuldu.

530. Bir taraftan mutfaktan çıkan duman, bir taraftan o ayak vurmaktan çıkan toz, bir taraftan sofilerin iştihak ve vecitle canlarıyla oynamaları ortalığı birbirine katmıştı.

Gâh el çırparak ayak vuruyorlar, gâh secde ederek yeri süpürüyorlardı.
Dünyada tamahsız sofi az bulunur. O sebepten sofi hayli hor, hakirdir.
Ancak Allah nuruyla doyan ve dilenme zilletinden kurtulmuş olan sofi, bundan müstesnadır.
Fakat sofilerin binde biri bu çeşit sofilerdendir. Öbürleri de onun sayesinde yaşarlar.

535. Sema, baştan sona doğru varınca çalgıcı bir Yörük semai usulünce taganniye başladı.

" Eşek gitti, eşek gitti", demeye koyuldu. Bu hararetli usule hepsi uyup,
Bu şevkle seher çağına kadar ayak vurup el çırparak "Ey oğul, eşek gitti, eşek gitti" dediler.
O, konuk olan sofi de onları taklit ederek "Eşek gitti" diye bağırmaya başlamıştı.
O aysuişret, o sema ve safa çağı geçip sabah olunca hepsi vedalaşıp gitti.

540. Tekke boşaldı, sofi kaldı. Eşyasının tozunu silkmeye başladı.

Nesi var, nesi yoksa hücreden dışarı çıkardı. Eşeğe yükleyip yola çıkmaya niyetlendi.
Alelacele yoldaşlarına yetişip ulaşmak üzere eşeği getirmek için ahıra gitti, fakat eşeğini bulamadı.
" Hizmetçi suya götürmüştür. Çünkü dün gece az su içmişti." dedi.
Hizmetçi gelince sofi, "Eşek nerede?" dedi. Hizmetçi " sakalını yokla!" diye cevap verdi, kavga başladı.

545. Sofi, "Ben eşeği sana vermiştim onu sana ısmarlamıştım.

Yollu yordamlı konuş, delil getirmeye kalkışma. Sana ısmarladığım eşeğimi getir.
Sana verdiğimi senden isterim. Onu iade et.
Peygamber dedi ki. "Elinle aldığını geri vermek gerek"
Serkeşlik eder de buna razı olmazsan mahkeme işte şuracıkta, kalk gidelim" dedi.

550. Hizmetçi " Sofilerin hepsi hücum etti, ben mağlup oldum, yarı canlı bir hale düştüm.

Sen bir çiğer parçasını kedilerin arasına atıyorsun, sonra da onu aramaya kalkışıyorsun.
Yüz açın önüne bir parçacık ekmek atıyor, yüz köpeğin arasına zavallı bir kediyi bırakıyorsun!" dedi.
Sofi dedi ki: " Tatalım senden zulmen aldılar ve benim gibi yoksul birisinin kanına girdiler.
Ya niçin bana gelip de söylemiyor, biçare, eşeğini götürüyorlar, demiyorsun?

555. Eğer söyleseydin eşeği kim aldıysa ondan alırdım, yahut da parasını aralarında paylaşırlar, o paraya razı olurudum.

Onlar o vakit buradaydılar. Yüz türlü çare bulunurdu. Halbuki şimdi her birisi bir tarafa gitti!
Kimi tutayım? Kime gideyim? Bu işi başıma sen açtın, seni kadiya götürüyüm de gör!
Niçin gelip de " Ey garip, böyle bir korkunç zulme uğradın" diye haber vermedin"
Hizmetçi " Vallahi kaç kere geldim, sana bu işleri anlatmak istedim.

560. Fakat sen de " Oğul, eşek gitti" deyip duruyordun. Hatta bu nağmeyi hepsinden daha zevkli söylemekteydin.

Ben de " O da biliyor, bu işe razı, ârif bir adam" deyip geri döndüm" dedi.
Sofi "Onların hepsi hoş, hoş söylüyorlardı, ben de onların sözünden zevke geldim.
Onları taklit ettim, bu taklit beni ele verdi. O taklide iki yüz kere lânet olsun!
Hele böyle ekmek için yüzüsu döken saçma adamları taklide!

565. Onların zevki bana da aksediyor, bu akis yüzünden gönlüm zevkleniyordu" dedi.

Dostlardan gelen akis, sen denizden akse muhtaç olmaksızın su almaya iktidar kesbedinceye kadar hoştur.

İlk önce gelen aksi taklit bil. Sonradan birbiri üstüne ve biteviye gelirse anla ki hakikîdir.
Hakikî akse erişinceye kadar dostlardan ayrılma. Sedefi terk etme, o katra daha inci olmadı ki.
Gözün, aklın ve kulağın sâf olmasını istiyorsan o tamah perdelerini yırt.

570. Çünkü sofiyi yoldan çıkarın tamahdır. Yoldan çıkarır da sofinin hali tebah olur, ziyan içinde kalır.
Yemeğe, zevk ve sema'ya tamah ediş, hakikate akıl erdirmesine mani olur.
Ayna bir şeye tamah etseydi bizim gibi münafık olur, her şeyi olduğu gibi göstermezdi.
Terazinin mala tamahı olsaydı tarttığını nasıl doğru tartardı?
Her peygamber, kavmine açıkça " Ben sizden peygamberlik için ücret istemiyorum.

575. Ben delilim, müşteriniz Allah'dır. Allah, benim tellâllığımı iki baştan da verdi.
Benim ücretim dosta kavuşmaktır. Ebubekir kırk bin dinar verdi ama.
Onun kırk bini benim ücretim değil ki. Hiç boncuk, Aden incisine benzer mi?" demiştir.
Bir hikâye söyleyeyim, can kulağıyla dinle de tamah, adamın kulağına nasıl perde oluyor, anla!
Kimde tamah varsa dili tutuk bir hale gelir. Nasıl olur da tamahla göz ve gönül aydınlanır, buna imkân var mı?

580. Tamahkâr adamın gözünün önünde makam ve altın hayali, gözdeki kıl gibidir.
Fakat Hak'la dolu olan sarhoş bundan müstesna. Ona hazineler de versen yine hürdür.
Sevgiliye kavuşma devletine eren kişinin gözünde bu dünya murdar bir şeyden ibarettir.
Fakat bu sarhoşluktan uzak olan sofi, nihayet hırs yüzünden nirsuz, pirsiz bir hale gelir.
Hırsa düşkün olan, yüzlerce hikâye dinler de haris kulağına girmez.

Kadı tellâllarının, bir müflisi şehirde dolaştırarak halka bildirmeleri

585. Evsiz barsız, kimsiz, kimsesiz bir müflis vardır. Zindana düşmüş, amansız bağlara giriftar olmuştur.
Bir bahane bulup zindandakilerin yiyeceklerini yerd. Tamahı yüzünden halkın gönlüne Kafdağı gibi ağır gelmekteydi.

Şerrinden kimsenin bir lokma ekmek yemeye kudreti yoktu. Çünkü hemen ucundan tutup kapardı.
Allah davetinden uzak olan, sultan bile olsa gözü açıtır.
O adam da mürüvveti ayak altına almıştı. O lokma kapıcının yüzünden bir cehennem kesilmişti.

590. Bir rahata kavuşurum ümidiyle nereye kaçsan orada önüne bir âfet çıkar.
Âfetsiz, felaketsiz hiçbir köşe yoktur. Allahın halvet yerinden başka hiçbir yerde dinlenmek, rahata kavuşmak mümkün değildir.
Kurtulmaya hiçbir çare olmayan bu dünya zindanının ayakbastı parası alınmayan, hapishane dayağı atılmayan bir bucağı yoktur.
Vallahi fare deliğine girsen yine bir kedi pençeliye çatarsın.
Ademoğlu, hayalle gelişir. Hayalleri güzelse onunla rahatlaşır.

595. Yok... Eğer gözüne kötü hayaller görünürse ateşten eriyen mum gibi erir gider.
Yılanların, akreplerin içinde bile olsan Allah, seni güzel hayallerle avutursa,
Yılanlar, akrepler sana munis olur. Çünkü , hayalın, aşağılık şeyleri altın yapan bir kimyadır.
Sabır, güzel hayallerle tatlılaşır. Çünkü her şeyden evvel içinde bulunduğun sıkıntıdan kurtulma hayaline düşersin.
O kurtuluş ümidi, içteki imandan gelir. İman zayıflığından da ümitsizliğe, iç sıkıntısına uğrarsın.

600. Sabır, iman yüzünden baş tacı olur. Bundan dolayıdır ki sabrı olmayanın imanı da yoktur.
Peygamber "Allah, gönlünde sabrı olmayana iman da vermemiştir." dedi.
O, senin gözüne yılan gibi görünür ama ötekinin gözüne güzel görünür.
Çünkü senin gözünde onun küfrünün, kötülüğünün hayali var, halbuki dostun gözünde onun müminlik hayali cilve etmekte.
Görüyorsun ya.. Bu bir kişide iki iş de var. Gâh balık oluyor, gâh olta!

605. Yarısı mümin, yarısı kafir. Yarısı hırs, yarısı sabır!
Allahın " İçimizde mümin var de var, kâfir ve eski putperest de" dedi.
Öküz gibi... yarısı kara, yarısı ay gibi bembeyaz.
Bu yarısını gören onu almaz, öbür tarafını gören almak ister, üstüne düşer.
Yusuf, kardeşinin gözünde canavar gibiydi, fakat yine o Yusuf, Yakup'un gözüne huri gibi geliyordu.

610. Fer'e ait göz, kötü hayal yüzünden onu çirkin gördü, asli gözse ortada yoktur.
Zahiri gözü, o asli gözün gölgesi bil. O ne görürse bil ki, bu da onu görür.
Sen bir mekândasın, aslın Lâmekândır. Bu dükkânı kapa da o dükkânı aç.
Altı cihete kaçma, çünkü o cihetlerde altı kapı vardır. Tavlada altı kapı da alındı mı karşıda ki mat olu! Mat.

Zindandakilerin, kadı'nın vekiline o müflisi şikâyet etmeleri

Zindandakiler, kadı'nın anlayışlı vekiline şikâyet ederek dediler ki:

615. " Hemen bizim selâmımızı kadıya götür, bu aşağılık adamdan incindiğimizi söyle.
O, boşboğaz, obur ve muzır herif, bu zindanda kalıp duruyor.
Kötü ve çirkin huyu yüzünden sinek gibi çağırılmadan selâmsız, sabahsız her yemeğe konmada.
Altmış kişinin yemeği ona yetmiyor. Ne kadar söylesek vurdumduymazlıktan geliyor.
Yüzlerce hileli tedbirlerle sofraya oturdu mu zindandakilere bir lokma bile kalmıyor.

620. Sofra serildi mi o cehennem boğazlı herif hemen gelip oturuyor. Delili de şu: Allah, yiyin dedi!
Üç yıllık kıtlığa benzeyen bu adamdan elaman . Efendimizin ömrü ebedî olsun!
Ya bu sığırı zindandan defolup gitsin, yahut doyması için vakıftan bir maaş tayin edilsin.
Ey hem erkeğin, hem kadının memnuniyetini kazanan, bize imdat eyle imdat!"
Tatlı sözlü vekil, kadı'nın yanına gelip halkın şikâyetlerini bir ,bir anlattı.

625. Kadı, o adamı zindandan çağırttı. Kendi adamlarından da işi tahkik etti.
Zindandakilerin şikâyetlerinde haklı olduklarını anladı.
" Hemen zindandan git; sahipsiz kalası herif, var evine yıkıl!" dedi.

Herif dedi ki: " Benim evim, barkım, senin ihsanından ibaret. Kâfir gibi, zindanın bana cennettir. Eğer beni zindandan sürersen yoksulluktan, ihtiyaçtan öldüm gitti!

630. İblis gibi, Yarabbi, beni kıyamete kadar yaşat.

Ben bu dünya zindanında rahatım. Beni yaşat da düşmanımın evlâdını tepeleyeyim.
Kimin imandan nasibi varsa , kimin yol için bir lokma ekmeği mevcutsa,
Ondan, o azığı, o ekmeği gâh hile, gâh hud'a ile alayım da pişmanlıktan feryada başlasın.
Onları bazen yoksullukla korkutayım, bazen güzelliğın saçlarıyla, benleriyle gözlerini bağlayayım. dedi.

635. Bu zindanda iman azığı azdır. Bu azığa sahip olanlar da köpeğın korkusundan ıstırap içindedir.

Namazdan, oruçtan, yüz türlü çaresizlikten meydana gelen zevk azığına da gelip birden alır, götürürverir.
Allah Şeytanından Allah'ya sığınırım; ah, onun azgınlığından helâk olup gittik!
Bir köpek ama binlerce kişiye saldırmada, kime saldırır, kimin kanına girerse o adam da Şeytan kesiliverir.
Kim seni haktan, hakikatten soğutursa bil ki Şeytan o adamın içindedir. Derisinin altında gizlenmiştir.

640. Böyle bir adamın içine girip, böyle bir adamın suretine bürünüp seni aldatmazsa hayaline girer de seni o hayalle kötülüğë sevk eder.

Seni gâh gezip eğlenme, gâh dükkân açıp alışveriş etme, gâh ilim öğrenme, gâh ev bark kurup çoluk çocuk sahibi olma hayallerine düşür.

Kendine gel hemen " Lâhavle" de. Ama sade dille değil; candan gönülden!

Müflis hikâyesinin sonu

Kadı " Müflisliğini ispat et" dedi. Adam, " İşte bütün zindandakiler tanık" deyince.

Kadı " Onlar, senden şikayetçi. Senden kaçıp kurtulmak istiyorlar, senin elinden kan ağlıyorlar.

645. Senden kurtulmak istedikleri için yalan yere şahadette bulunabilirler" dedi.

Mahkemede bulunanların hepsi "Biz onun hem müflisliğine, hem kötülüğüne şahidiz" dediler.

Kadı, o adamı kime sorduysa "Efendim, bu müflisten elini yıka, bundan hayır gelmez" dedi.

Kadı dedi ki: " bu müflis fazlasıyla da dolandırıcı bir adam diye şehri alenen dolaştırın.

Tellallar, yer ,yer bağırıp onun müflisliğini her tarafta ilân etsinler.

650. Kimse ona veresiye bir şey satmasın, kimse ona bir mangır bile borç vermesin.

Birisi hilesine uğrar da o yüzden davaya kalkırsanız artık onu hapse atmam.

Çünkü iflası bence sabit olmuştur. Elinde ne parası var, ne pulu!" dedi.

Ademoğlu da iflası sabit oluncaya kadar bu dünya hapisanesinde kalır.

Allahmız da İblisinın müflisliğini Kuran'la bize bildirmiş, her tarafa yaymıştır.

655. O hilekâr, müflis ve kötü sözlüdür. Onunla hiçbir suretle ortak olma, oyuna girişme.

Alışverişe girersen kâr edemezsin, çünkü o müflistir, ondan nasıl olur da bir şey elde edebilirsin? diye anlatmıştır.

İş bu dereceye gelince odun, satan bir Kürdün devesini getirdiler.

Zavallı Kürt, hayli feryat etti, hatta memura para verdi, fakat kâr etmedi.

Devesini çağından akşama kadar aldılar. Feryat ve figanına aldırış etmediler.

660. O müthiş kılığı deveye bindirdiler. Deve sahibi de devenin ardından gitmekteydi.

Taraf, taraf, yer, yer gezdirip bütün halka teşhir ettiler.

Her hamamın, her çarşının önünde biriken halk ona bakıyordu.

Türk, Kürt, Rum, Arap ve sair milletlerden sesi gür olan tellallar da kendi dillerince,

" Bu müflistir, hiçbir şeyi yoktur. Ona hiçbir kimse bir pul bile ödünç vermesin.

665. Zahiren, bâtinen bir habbesi bile yok. Müflisın biri, kalpın biri, kötü adamın biridir; bir hile, hud'a kabıdır.

Kendinize gelin, aklınızı başınıza alın, onunla arkadaşlık etmeyin. Size satmak için bir öküz bile getirirse mutlaka çalmıştır, öküzü hemen tutup bağlayın.

Eğer aldanır da bu herifi davaya kalkırsanız ben bu ölü herifi zindana atmam.

Bu herif, tatlı sözlüdür, boğazı da pek boldur. Üstündeki libas yenidir ama içindekiler paramparça.

Hile için o elbiseyi giyerse bilin ki kendisinin değildir, halkı aldatmak için giymiştir" diye bağırıyorlardı.

670. Ey temiz kalpli, hakîm olmayan kişinin dilindeki hikmet sözünü de iğreti elbise bill!

Hırsız, bir güzel elbise giyse bile o eli kesik, senin elini nasıl tutar, sana nasıl yardım edebilir?

Akşam vakti müflis deveden inince Kürt dedi ki: " Evim uzak, vakit de geç.

Kuşluk çağından beri deveye bindin. Arpadan vazgeçtim, hiç olmazsa bir avuçtan az bile olsa biraz saman ver!"

Müflis " Şimdiye kadar niçin gezip dolaştık? Aklın nerede? Hiç anlamadın mı?

675. Müflis olduğuma dair davul çaldılar, sesi yedinci kat göğë kadar vardı; duymadın mı?

Kulağın galiba ham tamahla dolu. Tamah insanı sağır ve kör eder.

Bu sözleri kerpice, taşa kadar her şey işitti. " Bu kaltaban müflistir, müflis" diye bağırıp durdular." dedi.

Bu sözü akşama kadar söylediler de devecinin kulağı tamahla dolu olduğundan duymadı.

Kulakta, gözde Allah mührü var; işitmiyor, duymuyor.

Yoksa hicaplarda nice suretler var, sesler var!

680. Allah güzelliğın, kemalden, cilveden hangisini isterse göze onu gösterir;

Güzel sestem, müjdelerden, coşkun ve neşeli sözlerden hangisini dilerse kulağa onu duyurur.

Sen şimdi, ondan gaflettesin ama ihtiyaç vaktinde Allah onu izhar eder.

Peygamber "Kadri yüce Allah, her derde bir derman yarattı" demiştir.

Fakat sen, onun fermanı olmadıkça o dermandan derdine yarayacak bir renk göremez, bir koku duyamazsın.

685. Ey çarelere başvuran, ölünün gözü nasıl cana bakarsa sen de gözünü Lâmekân âlemine çevir, aklını başına al.

Varlık âlemi çarelerle doludur da Allah, bir yere perde çıkmadıkça yine çare yok!

Bu cihan, cihetsiz Lâmekân âleminden meydana gelmiş, bu cihana Lâmekân âleminden bir mekân verilmiştir.

- Allah'ı candan gönülden istiyorsan varlıktan yokluğa dön.
Bu yokluk, gelir yeridir; ondan kaçınma. Bu varlık da çok olsun az olsun, gider yeridir!
690. Allah sanatının tezgâh evi, mademki yokluktur... O halde tezgâh evinin dışında ne varsa değersizdir.
Ey hilim sahibi Allah; bize, duyanın insafa gelip kabul edeceği ince sözler hatırlat.
Dua da senden, icabet de. Emniyet de senden korku da.
Yanlış söylediysek düzelt. Ey söz sultanı, düzeltme de senden.
Öyle bir kimyan var ki onu değiştirebilir, kan ırmağıysa Nil haline getirirsin.
695. Bu çeşit tebdil edişler, senin için, bu türlü iksirler senin sırlarıdır.
Suyu toprağı birbirine kattın; sudan topraktan âdem teninin suretini düzdün.
Sonra onu kariya, dayıya, amcaya, binlerce düşünceye, neşeye ve gama kattın.
Daha sonra da bazılarına hürlük verdin; bu gamdan, bu neşeden kurtardın:
Kendisinden, soyundan hâlâs etti, her güzeli, gözüne çirkin gösterdin.
700. Böyle adam, his alemine mensup ne varsa reddeder, görünmeyene dayanır.
701. Aşkı meydandadır da maşuku gizli. Zahiri sevgili de, cihanda o gizli maşukun bir imtihanından ibaret.
Bunu bırak, surette olan aşklar mutlaka surete ve güzel kadına değildir.
İster bu cihanın aşkı olsun ister o cihanın aşkı . Hakikî maşukta suret yoktur.
Hakikaten surete âşıkıysan sevgili ölünce onu niye terk ediyorsun?
705. Sureti yine yerinde, bu terk ediş neden? Âşık, iyice ara, maşukun kim?
Sevgili, hisle idrak edileseydi her hisle idrak edilene âşık olurdum.
Vefa, aşkı artıyorsa, suret nasıl olur da vefayı değiştirir?
Güneşin ziyası duvara vurdu, duvar kendinden olmayan bir parlaklık, bir ziya elde etti.
Ey temiz ve sâf kişi neden bir kerpice gönül veriyorsun? Ebedi olan bir aslı iste.
710. Ey kendi aklına âşık olan ve kendisine surette tapanlardan üstün gören!
Hissine hâkim olan, akıl ziyasıdır. Bunu, bakırının üstündeki altın bil.
İnsanlardaki güzellik, altın yaldızdır. Öyle olmasaydı nasıl olurdu da sevgilin kart bir eşek haline gelirdi?
Melek gibiyken Şeytana döndü ya. Elbette çünkü o güzellik ona ariyetti.
O güzelliği yavaş ,yavaş alıyor, taze fidan gitgide kuruyor. ,
715. Var, "Yaşattıkça kuvvetlerini azaltır" ayetini oku da gönül iste, kemiğe gönül verme.
Çünkü o gönül güzelliği, baki güzelliştir. O güzellik devleti, Abıhayata sâkidir.
Esasen abıhayat da kendisidir, saki de kendisi, sarhoş da. Tılsımın bozuldu mu üçü birleşir.
Fakat bu birliği kıyas yoluyla bilemezsin. Kulluk et ey kendini bilmez, saçma sapan söylenme.
Senin mâna sandığın surettir, eğretidir. Sen kendince övünüp seviniyorsun!
720. Mâna odur ki seni senden alır; suretten müstağni kalır.
Seni kör ve sağır eden, insanı, surete bir kat daha âşık eyleyen, mâna olamaz.
Köre nasip olan, ancak gam arttıran hayallerdir. Gözün nasibi bu fâni hayallerden ibarettir.
Körler, Kuran'ın harflerini ezberlemişlerdir. Eşeği görmezler de semeri dövüp dururlar!
Gözün açksa kaçan eşeği gör; ey puta tapan, niceye dek semercilik?!
725. Eşeğin oldukça semer de mutlaka bulunur. Canın oldukça ekmeğin mutlaka az çok gelir.
Eşeğin sırtı hem dükkândır, hem mal, hem mal kazanılacak yer. Kalbinin incisi, yüzlerce kalbe sermayedir.
Ey boşboğaz, eşeğe çıplak bin. Peygamber, çıplak binmedi mi?
Peygamber, çıplak eşeğe bindi. Yaya yürüdü de denmiştir.
Eşek nefsin kaçıyor, onu bir kazığa bağla. Ne zamana kadar işten, yükten kaçacak?
730. İster yüz yıl olsun, ister otuz yıl. Mutlaka sabır ve şükür yükünü yüklemeli.
Hiç bir suçlu başkasının suçunu çekmedi. Hiçbir kimse ekmeğini biçmedi.
Ekmeğini biçmeyi dilemek ham tamahtır, oğul, o ham tamaha kapılma. Ham şey yemek insana hastalık verir.
Birisini bir define buluverir; ben de onu istiyorum., dükkânla, alışverişle ne işim var? der.
Baht işi bu, fakat nadirdir. Tende kudret oldukça çalışıp kazanmak gerek.
735. Çalışıp kazanmak define bulmaya mâni değil ya. Sen işten kalma da nasibinde varsa define de arkandan gelsin.
Böyle yap ki " Eğer" illetine uğramayasın, " Eğer şunu yapsaydım, yahut bunu yapsaydım" deyip tereddüde düşmeyesin.
Çünkü halkla hoş geçinen peygamber " Eğer" demeyi menetti, " Onu söylemek münafıklıktandır" dedi.
O münafık da "eğer" derken, işi şarta bağlarken öldü, bu şarta bağlayıştan öbür dünyaya ancak hasret götürebilirdi!

Temsil

- Bir yabancı adam, acele bir ev arıyordu. Bir dostu onu harap bir eve götürüp
740. " Eğer tavanı olsaydı benim yanı başımda ev sahibi olur, otururdum.
Evde bir oda daha olsaydı çoluğun çocuğun rahat ederdi" dedi.
Adam dedi ki: "Evet, dostlara bitişik komşu olmak iyi, fakat " Eğer" de oturmaya imkân yok!"
Bütün âlem, hoşluğu ister, bu yüzden de ateş içindedir.
İhtiyar olsun, genç olsun herkes altın ister. Fakat herkesin gözü kalp parayı altından fark edemez ki.
745. Halis altın kalp akçaya bir ziya, bir parıltı vermiştir. Fakat ayar olmadıkça zan ile altını seçmeye kalkışma.
Ayarın varsa altın seç, yoksa yürü, kendini bilen bir kişiye teslim et.
Yahut da ruhandan mihenk olmalı. Bilmiyorsan yapayalnız yola düşüp ilerleme.
Yolda gulyabaniler vardır, sesleri bildik sesine seni mahvetmeğe çeken tanıdık sesine benzer.
" Ey kervan halkı, buraya gelin; işte yol, iz buracıkta" diye bağırırlar.

750. Gulyabani kervan halkını yok etmek, onları da yok olanlara katmak için birer, birer adlarıyla çağırır.
Çağrılan kişi, oraya varınca bir de bakar ki karşısında kurt, aslan. Ömrü zayı olmuş, yol uzun, gün de geçiyor.!
Ey iyi huylu kişi, gulyabani sesi nasıldır? "Mal isterim, mevki isterim, şeref, isterim!" işte böyle.
İçimden bu sesleri menet de sırlar keşfedilsin.
Allah'ı an da gulyabanilerin seslerini mahvet. Nergis gibi olan gözünü bu gergese karşı kapa.
755. Subhu sadıki, subhu kâzipten, şarabın rengini kadehin renginden ayırdet ki.
Bu sabır ve sebatla şu yedi renkli zâhiri gözden başka bir göz elde edersin.
O gözle bu renklerden başka renkler, taşlar yerine mücevherler görürsün.
Hattâ gevher nedir ki? Sen, kendin bir deniz olur, göklerde seyreden bir güneş kesilirsin.
İş sahibi, iş yurdunda gizlidir. Yürü, onu ancak iş yurdunda apaçık görürsün.
760. Madem ki iş,sahibine bir hicap olmuştur?Şu halde onu işinden başka bir yerde göremezsin.
Madem ki iş yurdu; iş sahibinin mekânıdır, dışarıda kalan gafildir.
O halde iş yurdu, yani yokluğa gel ki sanatı da sanatkârı da bir arada göresin.
Madem ki iş yurdu;apaçık görüş yeridir, tabii iş yurdundan dışarı da hicap mahallidir.
İnatçı Firavun, varlığa yüz tuttu çünkü, onun yerini görmüyordu.
765. Hulâsa kaderi değiştirmek istiyor, kazayı savuşturmak arzusunda bulunuyordu.
Kaza da o hileciye bıyık altından kıs, kıs gülmekteydi.
O,Allah'nın hükmünü, Allah'nın takdirini bozmak için yüz binlerce çocuk öldürttü.
Bu suretle Musa Peygamber'in zuhuruna mâni olmak istiyordu, boyuna binlerce zulüm aldı, binlerce kana girdi.
O kadar kan döktü ama Musa, yine doğdu ve onu kahretmek için hazırlandı,
770. Eğer zevali olmayan Allah'nın sanat yurdu görseydi eli, ayağı kurur, hile yapamazdı.
Musa, onun evinde rahatça yaşadığı halde o, dışarıda beyhude yere çocukları öldürüp durmaktaydı.
Tenini besleyip yetiştiren; nefsine hizmet eden, sonra da başkalarının kendisine haset ettiğini,düşmanlıkta bulunduğunu sanan kişi gibi.
Bu, benim düşmanım, şu bana haset ediyor, der durur, halbuki kendisine haset eden, kendisine düşman olan o tendir,kendi nefsidir.
O, adam Firavun'a benzer, bedeni de Musa'ya. Böyle olduğu halde dışarıda " Nerede düşman?" diye koşmaktadır. Nefsi ten evinde nazla, naimle beslenmektedir.
775. Nefsi ten evinde nazla,naimle beslenmektedir,kendisi başkalarına kin güdüp elini ısırmakta.

Halkın,bir töhmet yüzünden anasını öldüren kişiyi kınaması

- Birisi, kızgınlıkla anasına haçerleyerek, döverek öldürdü.
Biri ona " Huyunun kötülüğü yüzünden ana hakkını gözetmedin.
Çirkin herif, ananı neden öldürdün! niye söylemiyorsun, o sana ne yaptı ki?" dedi.
Adam " Çok ayıp bir iş işledi,bende onu öldürdüm. Ayıbını toprak örtsün" diye cevap verdi.
780. Kınayan "Be adam, ananı öldüreceğine o kişiyi öldürseydin"deyince dedi ki: "Her gün başka birisini mi öldüreyim?
Onu öldürdüm, halkın kanına girmekten kurtuldum; halkın boğazını keseceğime onu boğazladım, bu daha iyi!"
O kötü huylu ana, fesadı her tarafta zâhir olan nefsidir.
Her an onun için bir azize kastedip duruyorsun; kendine gel, onu öldür!
Onun yüzünden bu güzel dünya sana dar geliyor. Onun yüzünden Allah ile de savaşıyorsun, halkla da.
785. Nefsini öldürürsen özür serdetmeden kurtulursun, ülkede hiçbir düşmanın olmaz.
Bir kimse peygamberlerle velileri düşünüp sözümüzden şüpheye düşer.
"Peygamberlerin nefisleri helâk olmamış mıydı? Onların neden düşmanları vardı, onlara niye haset ediyorlardı?" derse,
Ey doğru söz arayan, kulağını aç! Bu şüpheye, bu tereddüde vereceğimiz cevap şu:
O münkirler, kendilerinin düşmanlarıydı; onlar kendilerini yaralıyorlardı.
790. Düşman, ona derler ki cana kastetsin. Kendi kendisine can çekişene düşman demezler.
Yarasacağız, güneşin düşmanı değildir, hicaba girmiş,kendi kendisine düşman olmuştur.
Güneşin ziyası onu öldürür; fakat güneş, yarasanın zahmetini hiç çeker mi, yarasa güneşe bir kötülükte bulunabilir mi?
Düşman, ona derler ki ondan bir azap,bir eziyet gelsin; kabiliyeti olan taşın güneş tesiriyle lâl olmasına mümanaat etsin!
Halbuki kâfirlerin hepsi de peygamberlerin cevherlerindeki ziyadan kendilerini men ederler.!
795. Halk, nasıl olur da o tek kişinin gözüne perde olur? Bilâkis kendi gözlerini kör eder, kendi gözlerini kötü bir hale sokarlar.
Efendisiyle inada girişip kinlenerek kendisini öldüren Arap köle gibi!
Köle, sahibine ziyan vermek için kendisini damdan baş aşağı yere atar, helâk olup gider!
Hasta, doktora düşman olmuş; çocuk, kendisini terbiye edene düşmanlık beslemiş;(zarar kime?!)
Hakikatte hasta da, çocuk da kendi yolunu vurmakta, kendi akıl ve canının yolunu kesmektedir.
800. Bez yıkayan, güneşe kızar; balık, denize hiddet ederse,
Bir bak,ziyanı kime? Sonunda bu kızgınlık yüzünden kimin bahtı kararır?
Allah seni çirkin yarattıysa kendine gel de bari hem yüzü çirkin, hem huysu çirkin olma!
Ayakkabin olsa bile taşığa gitme. İki boynuzun varsa dört boynuzlu olma!
Sen " Ben filân kişiden daha aşağı mıyım ki talihim böyle ters gidiyor" diye haset ediyorsun ama,
805. Esasen haset de başka bir noksan, başka bir ayıp. Hattâ bütün aşağılıklardan daha beter!
Şeytan da aşağı olmadan arlandı, bunu ayıp telâkki etti de kendisini yüzlerce kötülüğe düşürdü.
Hasedinden yücelmek istedi. Fakat yücelik nerede? Kanlara bulanıp kaldı.
Ebucehil, Muhammet'e uymaya utandı,hasedinden kendisini yüceltmeye,ondan yüksek olmaya çalıştı.
Adı Ebül Hakem'di. Ebu cehil oldu. Nice ehliyetli kişiler vardır ki haset yüzünden naehil olup kalmışlardır!

810. Ben, bu çalışıp çabalama dünyasında iyi huydan daha iyi bir ehliyet görmedim.
Fazileti, mahareti,hüneri bir tarafa bırak. Bu yolda hizmet ve iyi huy işe yarar.
Allah,mihnet ve ıstıraplarla hasetler meydana çıksın diye peygamberleri vasita etti.
Çünkü Allahdan kimse arlanmaz, Allahya kimse hasedetmez.
Fakat, halk, Peygamberi de kendisi gibi bir adam sanır, o yüzden ona hasededer.
Fakat peygamberin büyüklüğü tahakkuk etti mi, artık ona kimse haset edemez, ona herkes uyar.
815. Şu halde her devirde peygamber yerine bir veli vardır, bu sınama kıyamete kadar daimidir.
Kimde iyi huy varsa kurtulmuştur; kimin kalbi sırçadansa sınımıştır.
İşte diri ve faal imam, o velidir; ister Ömer soyundan olsun, ister Ali soyundan!
Ey yol arayan, Mehdi de O'dur, Hadi de O. Hem gizlidir, hem senin karşında oturmakta.
O, nura benzer; akıl onun Cebrail'idir. Ondan aşağı olan veli de onun kandilidir.
820. Bu kandilden daha aşağı derece de olan veli de kandil konan yerimizdir. Nura mertebe bakımından dereceler vardır.
Çünkü Allah nurunun yedi yüz perdesi vardır. Nur perdelerini bu kadar kat bil!
Her perdenin ardında bir kavmin durağı var. İmam'a kadar bu perdeler saf saftır.
Son saftakilerin gözleri, zayıflıktan ön saftakilerin nuruna tahammül edemez.
Ön saftakilerin gözleri de görüş zayıflığı yüzünden daha ön saftakilerin nuruna takat getirmez.
825. İlk saftakilerin hayatı olan aydınlık, bu şaşının ruhuna azap ve âfettir.
Şaşılıklar yavaş, yavaş azalır; adam yedi yüz dereceyi geçti mi deniz kesilir.
Demiri, yahut altını sâf bir hale getiren ateş, terü taze ayva ve elmaya yarar mı?
Ayva ve elmanın da az bir hamlılığı olabilir, fakat demire benzemezler, hafif bir hararet isterler.
Halbuki o hararet, o şuleler, demir için kâfi değildir. Çünkü demir, ejderha gibi olan ateşin yalımını ister.
830. O demir, meşakkatlere tahammül eden fakirdir. Çekicin altında, ateşin içinde kıpkırmızı bir hale gelir; ondan hoşlanır.
Bu çeşit fakir, ateşin vasitasız perdecisidir, vasita ve vesile olmaksızın ateşin ta ortasına kadar girer.
Fakat su ve su oğulları; hicap olmaksızın, bir vasita bulunmaksızın ne ateşten olgun bir hale gelirler, ne ateşin hitabına mazhar olurlar.
Ayağa, yürümek için nasıl ayakkabı lâzımsa bunlara da ateşten feyz almak için bir tencere; yahut tava lâzımdır.
Yahut da ortada bir yer gerektir ki hava ısınsın, kızsın da harareti suya müessir olsun.
835. Fakir ona derler ki şûlelerle vasitasız rabitası vardır.
Hakikatte âlemin gönlü odur. Çünkü ten (gibi olan âleme) bu gönül vasitasıyla feyz gelir, ten (gibi olan cihan), bu gönül yüzünden işe yarar.
Gönül olmasa ten, konuşmayı ne bilir? Gönül aramasa ten, araştırmadan ne anlar?
Demek ki şûlelerin nazargâhı o demirdir. Şu halde Allah'nın nazargâhı da gönüldür, ten değil!
Sonra bu cüzi olan gönüller de hakikî maden olan gönül sahibinin gönlüne nispetle ten gibidir.
840. Bu söz, çok misal ister, çok şerh ve izah ister. Fakat avamın anlayışı sürçer diye korkuyorum.
Bu suretle iyiliğimiz kötülük olmasın.. İyilik yapıyoruz diye kötülükte bulunmayalım, bu söylediğim de ancak kendimde olmadığımından,ihtiyarım elimde bulunmadığımından.
Çarpık ayağa çarpık ayakkabı daha iyi, yoksulun eli ancak kapıya varır.

Padişahın,yeni aldığı iki köleyi sınaması

Bir padişah ucuza iki köle satın aldı. Onlardan birisiyle bir iki söz konuştu.
Köleyi anlayışlı, zeki ve tatlı sözlü buldu. Zaten şeker gibi dudaktan ancak şeker şerbeti zuhur eder.

845. Ademoğlu dilinin altında gizlidir. Bu dil, can kapısına perdedir.
Bir rüzgâr esti de kapıyı kaldırdı mı evin içinde ne varsa görürüz.
O evde inci mi var, buğday mı.. altın hazinesi mi var, yoksa yılan ve akreplerle mi dolu?
Yoksa içerde hazinemi var da kapısında yılan beklemekte? Çünkü altın hazinesi bekleşiz olmaz.
Köle, düşünmeden öyle söz söylemekteydi ki başkaları beş yüz defa düşünür de ancak öyle bir söz söyleyebilir.
850. Sanki içinde deniz var, deniz de baştanbaşa söyleyen incilerle dolu...
Ondan parlayan her incinin nuru, Hak ile bâtili ayırır.
Kuran'ın nuru da Hak ile bâtili zerre,zerre fark eder, bize gösterir.
O incinin nuru, gözümüzün nuru olsaydı suali de biz sorardık,cevabı da biz verirdik.
Gözünü eğrilettin de onun için ayı iki gördün. İşte bu bakış, şüpheye düşüp sual sormaya benzer.
855. Gözünü doğrult da aya öyle bak ki tek göresin. İşte cevabı da bu!
Düşünceni doğrult, iyi bak. Çünkü düşünce de o incinin pırıltılarından.
Kulaktan gönüle doğan her cevaba göz; onu bırak, cevabı benden duy der.
Kulak vasitadır, vuslata erense göz; Göz hâl sahibidir, kulaksa dedikoduda!
Kulağın duygusu sıfatları tebdil eder, halbuki gözlerin apaçık görgüsü, mahiyetleri bile değiştirir.
860. Ateşin varlığını sözle bildin, bu varlığa sözle yakîn hâsıl ettinse pişmeyi iste, sözde kalma.
Yanmadıkça o bilgi,Aynel Yakîn değildir. Bu yakîn'i istiyorsan ateşe dal.
Kulak, hakikate nüfuz ederse göz kesilir. Yoksa söz kulakta kalır, gönüle tesir etmez.
Bu sözün sonu gelmez. Geri dön de padişah o kölelere ne yaptı,onu anlat!

Padişahın o kölelerden birini bir yere yollayıp öbüründen bazı şeyler sorması

Padişah o kölecisi zeki görünce öbürüne "Beri gel" diye emretti.

865. Buradaki sevgiye ve acımaya delâlet eden "ceğiz" eki küçültme, horlama için değildir. Nitekim ana oğul'a "yavrucuğum" derse bu horlama sayılmaz.

İkinci köle padişahın huzuruna geldi. Ağzı kokuyordu,dişleri de kapkaraydı.

Padişah, onun sözünden pek hoşlanmadı ama nesi var, nesi yok diye sırlarını aramaya koyuldu.

- " Bu şekilde, bu pis kokulu ağızla biraz ötede otur; fakat o kadar da ileri gitme.
Çünkü seninle uzaktan konuşmak gerek. Benimle düşün kalkamazsın, benimle bir yerde oturamazsın.
870. Biraz ötede dur da senin o ağzını bir tedavi edelim. Sen güzelsin, ben de hünerli bir doktorum.
Bir pire için yepyeni bir kilim yakılmaz ya. Sana da büsbütün göz yummak doğru değil.
Bütün ayıplarınla beraber otur, iki üç hikâye söyle de aklın nasıl bir göreyim" dedi.
O zeki köleye de " Haydi git yıkanıp arın" diye hamama yolladı.
Huzurundaki köleye "Aferin, sen akıllı bir adamsın, Hakikatte yüz köle değersin, bir değil.
875. Kapı yoldaşın, hakkında kötü şeyler söyledi, fakat sen hiç de öyle değilsin. O hasetçi herif, az kalsın bizi senden soğutuyordu.
Senin hakkında, hırsızdır, doğru adam değildir, münasebetsiz hareketlerde bulunur, ahlâksızdır, lânettir,şöyledir, böyledir demişti." Dedi.
Köle dedi ki: " O daima doğru söyler. Onun gibi doğru sözlü adam görmedim.
Doğru söyleme, yaradılışında vardır. Ne dese, aslı yok diyemem.
O iyi düşünceli adamı ben kötü bilmem, kusuru üstüme alırım doğrusu.
880. Padişahım, olabilir ki o bende bazı ayıplar görmüştür de ben onları kendimde görememişimdir.
Herkes, önce kendi kusurunu görseydi halini islah etmekten gaflet eder miydi?
Halk kendisinden gafildir babam gafil. Onun için birbirlerinin kusurunu görürler.
Ben kendi yüzümü göremem de senin yüzünü görürüm; sen de benim yüzümü görürsün.
Kendi yüzünü görmeye muktedir olanın nuru, halkın nurundan artıktır.
885. O ölse bile nuru bakidir. Çünkü görüşü, Allah görüşüdür.
Kendi yüzünü, gözünün önünde apaçık bir surette gören nur, bildiğimiz nur değildir".
Padişah "Şimdi o senin ayıplarını söylediğin gibi sen de onun ayıplarını söyle,
Ki, benim dostum olduğunu, memleketimde emin bir vekilim bulunduğunu ve beni sevdiğini bileyim" dedi.
Köle dedi ki; "Padişahım, o benim iyi bir kapı yoldaşımsa da kusurlarını söyleyeyim:
890. Kusuru; sevgi, vefa, insanlık.. doğruluk, zekâ ve dostlukdur.
En ehemmiyetsiz kusuru cömertlik, düşkünlere yardım etmektir. Ama nasıl cömertlik? Canını da verir.
Allah bu can bağışlamaya karşılık yüz binlerce can ihsan eder. Bunu görmeyen kişi nasıl cömert olabilir?
Eğer görseydin nasıl olur da can vermeden çekinir, bir can için bu kadar tasalanırdın?
Su kenarındayken suyu sakınan, esirgeyen, ancak ırmağı görmeyendir.
895. Peygamber "Kıyamet gününde verilecek karşılığı yakînen bilen,
Bire on karşılık verileceğini anlayan kişinin cömertliği artıp durur, bu çeşit adam, türlü, türlü cömertlikler icat eder." dedi.
Cömertlik, bütün karşılıkları görmedir. Şu halde karşılığı görüş, korkunun zıddıdır.
Nekeslik de karşılıkları görmemektir. İnciyi görmek, denize dalan dalgıcı sevindirir.
Eğer cömertliğe karşılık verilecek olan şeyleri herkes görseydi dünyada kimse nekes olamazdı. Çünkü hiçbir kimse karşılıksız bir şey bağışlamaz.
900. Şu halde cömertlik gözden gelir, elden değil. İşe yarayan görüştür, gözü açıktan başkası kurtulamaz.
Arkadaşımın bir kusuru da kendisini görmemesidir. O, kendisinde kusur arar durur.
Kendi ayıbını söyler, kendi ayıbını arar. Herkesi iyi bilir, herkesle dosttur da kendisiyle dost değildir."
Padişah " Arkadaşını övmeye ileri gitme. Onu överken kendini övmeye kalkışma.
Çünkü onu imtihana çekersem ilerde utanırsın" dedi.
- Kölenin, iyi zannı yüzünden arkadaşının doğruluğuna ve vefakârlığına yemin etmesi
905. Köle dedi ki; " Hüküm ve kudret sahibi, bağışlayan ve acıyan Ulu Allah'ya ant olsun...
Peygamberleri, ihtiyacı olduğundan değil de fazlından, kereminden gönderen,
Aşağılık topraktan, yüce padişahlar yaratan.
Onları topraktan yaratılmış mahlûkatın tabiatlarından arıtan, gök ehlinin derecelerinden üstün kılan,
Ateşten sâf bir nur yaratıp onunla bütün nurları parlatan,
910. Nurlara doğan, nurları aydınlatan nuru yaratan, Âdem peygamberin feyiz alıp marifete eriştiği aydın ziyayı meydana getiren,
Âdem'den bitip Şis'in devşirdiği nuru, Âdem'in görüp Şis'i yerine halife ettiği nuru.
Nuh'un feyiz aldığı, can denizi havasında inciler yağdırdığı nuru halk edene ant olsun.
İbrahim'in canı o nurlardan nurlandı da pervasızca ateş şulelerine koştu, ateşe atıldı.
İsmail, onun ırmağına düştü de o yüzden parlak bıçağın önüne baş koydu, boyun verdi.
915. Davut'un canı onun şulelerinden hararetlendi de ondan dolayı elinde demir yumuşadı, eridi.
Süleyman, onun vuslatından süt emdi de cinler periler onun için fermanına tabi oldular.
Yakup, onun kaza ve kaderine teslim oldu da ondan oğlunun kokusuyla gözü açıldı, aydınlandı.
Ay yüzlü Yusuf, o güneşi gördü de rüya tâbirinde o kadar uyanık hale geldi.
Asâ, Musa'nın elinden su içti de o yüzden Firavun'un saltanatını bir lokma etti.
920. Meryem oğlu İsa, merdivenini buldu da dördüncü kat göğün üstüne çıktı.
Muhammed, o mülkü, o nimeti buldu da hemencecik ayı ikiye böldü.
Ebubekir, tevfiğe mazhar oldu da öyle bir padişahın müsahibi oldu, öyle bir padişahı candan tasdik etti.
Ömer, o mâşuka âşık oldu da gönül gibi, hakkı bâtili ayırt etti.
Osman, o apaçık görüşün ta kendisi oldu da feyizli bir nura nail olup Zinnûreyn oldu.
925. Mürteza, onun yüzünden inciler saçtı da can vâdisinde Allah aslanı kesildi.
Cüneyt, onun askerinden yardıma nail olunca eriştiği mertebeler sayıdan üstün oldu.
Bayezid, onun ihsanına yol bulunca Allahdan " Kutbül Ârifin" adını duydu.
Kerhî, onun harimine bekçi olunca aşk halifesi oldu, nefesleri Allah nefesi haline geldi.
Edhemoğlu, atını sevinçle o tarafa koşturunca âdil sultanların sultanı oldu.
930. Şakik, o ulu yolun meşakkati yüzünden güneş gibi aydınlatıcı bir reye, her şeyi gören bir göze erişti.
Daha nice yüz bin gizli Padişahlar var ki o nur âleminde yüceliğe sahiptirler, makamları vardır.

Allah, her yoksul, onların adlarını anmasın diye gayretinden adlarını gizledi.
O nura ve denizde balıklar gibi yaşayan nuranilere ant olsun...
O nura ve o denizi,denizin canı desem de lâyük değil.O âleme yeni bir ad aramaktayım.

935. O Allah'ya ant olsun ki bu da ondandır, o da ondan. İçler, hakikatler, ona nispetle kabuktur, zâhirdir. Ant olsun o Allah'ya ki kapı yoldaşım ve dostum, bu benim sözlerimden yüz kat daha üstündür. Arkadaşımın evsafından bildiklerimi söyledim, fakat, ey kerem sahibi inanmıyorsun; ne diyeyim?" Padişah dedi ki : " Şimdi artık kendi halinden bahset. Ne vakte dek şunun, bunun halini anlatacaksın? Söyle bakalım,senin neyin var, ne elde ettin, deniz dibinden ne inciler getirdin?

940. Ölüm günü, bu duygun kalmaz. Can nurun var mı ki gönlüne yâr olsun?
Mezarda bu göze toprak dolar. Mezarı aydınlatacak nurun var mı?
Bu elin, ayağın gidince canının uçması için kolun kanadın var mı?
Bu hayvani can kalmayınca yerine koymak için baki bir cana sahip misin?
Şart, iyilik etmek değil, iyilikle gelmek, bu iyiliği Allah'ya götürmektir.

945. İnsanlıktan mı bir cevhere sahiptin, eşeklikten mi? Bu ârazlar yok olunca nasıl götüreceksin ki?
Bu namaz ve oruç arazlarını Allah'ya nasıl iletceksin ki? Çünkü araz, iki zaman zarfında baki kalmaz, yok olup gider, bir anlıktır.

Arazları götürmeye imkân yoktur. Fakat cevherden hastalıkları giderirler.
Bu suretle de cevher, bu hastalık arazlarından kurtulur, değişir. Perhiz yüzünden hastalığın geçmesi gibi.
Perhiz arazi, çalışmalarıyla cevher olur; acı ağız perhizle tatlılaşır.

950. Ziraatla topraklar ekinle, başakla dolar. Saç ilacı, örgü, örgü saç bitirir.
Kadını nikâhlamak arazdı, mahvolup gitti. Fakat o arazdan bize evlât cevheri meydana geldi.
Atı, deveyi çiftleştirmek arazdır. Bundan maksat da yavru cevherini elde etmek.
Bostan ekmek arazdır, Bostanda biten mahsul cevheridir. Zaten maksat da budur.
Kimya ile uğraşmayı da araz bil, eğer o kimyadan bir cevher elde ettiysen onu getir.

955. Aynayı cilâlamak da arazdır. Fakat bu arazdan tertemiz bir ayna cevheri meydana gelir.

Şu halde " Ben ibadette bulundum" deme, o arazlardan elde edileni göster, ürkme.
Senin o köleyi övmen de arazdır. Sus, koçun gölgesini kurban etmeye kalkışma!"
Köle dedi ki : "Padişahım, araz tebeddül etmez dersin bu söz, akla ancak ümitsizlik verir.
Padişahım, araz gider de bir daha geri gelmezse bu, kulu ancak meyus eder.

960. Eğer arazlar başka bir şekle tebeddül etmeseydi, başka bir şekle bürünüp var olmasaydı iş bâtil olur, sözler manâsız bir hale gelirdi;

Bu arazlar başka bir varlık suretine bürünüp haşrolur. Her şey, neye lâyıkça o şekle tebeddül eder. Sürünün çobanı, sürüye lâyük kişidir.

Mahşerde her arazın bir sureti vardır,her araz suretinin de bir nöbeti.

Kendine bak, sen de araz değil miydin, anandan, babandan hâsil olmadın mı ve bir maksat uğrunda birisiyle eş değil misin?

965. Evlere köşklere bak. Bunlar mühendisin tasavvuratından ibaretti.

Güzel olarak gördüğümüz sofası hoş. Tavani, kapısı mükemmel olan filan ev ,(mühendisin zihnindeydi).

Mühendisin zihnindeki o araz, o düşünce aletleri hazırladı, ormanlardan direkleri getirdi (ev yapılıp meydana çıktı.)

Her hünerin aslı, esası, hayâlden,arazdan, düşünceden başka nedir ki?

Dünyanın bütün cüzilerine, fakat garazsızca bak; arazdan başka bir şeyden meydana gelmemiştir.

970. Önceki fikir, sonun da fiile gelir. Dünyanın kuruluşunu ezelden beri böyle bil.

Meyveler, gönülden evvelce vücuda gelir de sonunda fiile çıkar.

İşe girişip de ağaç diktin mi ilk harfi,sonunda okudun demektir.

Gerçi dal, yaprak ve kök evveldir ama onların hepside meyve için vücut bulur.

Feleklerin dimağı olan o baş da bunun için en sonunda " Levlâk" sırrına mazhar oldu.

975. Bu sözler arazların nakline ait bahislerdir. Bu aslan ve tuzak, hep bunun içindir.

Bütün âlem,esasen arazdı. " Hel Etâ" suresi, bu mânayı izah için geldi.

Bu arazlar neden doğar? Suretlerden. Ya bu suretler neden vücuda gelir? Düşüncelerden.

Bu cihan, Akl-ı Küll'ün bir düşüncesinden ibarettir. Akıl, padişaha benzer, suretler de peygamberlere.

İlk âlem, imtihan âlemidir. İkinci âlem şunun bunun yaptıklarının mükâfat ve mücazatını görme âlemidir.

980. Padişahım, kulun hain olsa o araz, yani hainliği, zincir ve zindan olmakta.

Yerinde ve değerinde bir hizmette bulunsa, savaşta bir yararlık gösterse o araz da bir hil'at şeklinde temessül etmekte.

Bu arazla cevher, kuşla yumurtadır; bu ondan olmakta, o bundan doğmakta."

Padişah, köleye " Tut ki dediklerin doğru, hepsini kabul ettim. Fakat arazlardan bir cevher doğmadı ki" dedi.

Köle " Bu iyi ve kötü dünyası, gayp âlemi haline gelsin,iyilik ve fenalık apaçık bilinmesin diye akıl onları gizlemiştir.

985. Çünkü fikrin şekil ve suretleri meydana çıksaydı kâfir ve mümin,yalnız Allahı zikreder, başka bir söz söyleyemezdi.

Eğer iyilik ve kötülükten meydana gelen suretler gizli olmayıp da meydana bulunsaydı küfür ve iman,apaçık meydana çıkar,alında yazılırdı.

O takdirde nasıl olurdu da bu âlemde put kalır, puta tapan bulunurdu? Nasıl olur da kimsenin kimseyle alay etmeye mecali kalırdı.?

O vakit bu dünyamız kıymet kesilirdi. Kıyamette kim suç işleyebilir" dedi.

Padişah " Allah bütün mücazâtı gizledi, gizledi ama avamdan gizledi, kendi haslarından değil.

990. Ben bir emîri tuzağa düşürmek dilersem emîrlerden gizlerim, fakat vezirden gizlemem.

Hak bana işlerin mükâfat ve mücazatını, amellerden yüz binlercesinin büründüğü suretleri gösterdi.

Ben bilirim ama sen de bir nişane ver. Ay, bulutla örtülse de bana gizli değildir" dedi.

Köle, madem ki olanı ,biteni olduğu gibi biliyorsun; beni söyletmeden kastın ne? deyince.
Padişah " Dünyayı izhar etmekteki hikmet, Allahın ilmindekileri izhar etmektir.

995. Bildiğini izhar etmedikçe âlemdeki zahmet ve meşakkatleri belirtmez.
Senden bir kötülük yahut iyilik meydana gelmeksizin hattâ bir an bile duramazsın.
Bu amelleri izhar etme zarureti, sırrının açığa çıkması içindir.
Nasıl olur da ipliğin ucunu gönlün çekip durduğu halde iplik eğirme âletine benzeyen tenin işlemez?
Tasalanman, dertlenmen; gönlünün o çekişine, isteğine âlamettir. O işi yapmamak da sana açıkça can çekişmedir, ölümdür.
1000. Bu âlem de daimî olarak doğurur, o âlem de. Her sebep anadır, eser çocuğunu meydana getirir.
Eser doğdu mu ondan da şaşılacak sebepler doğması için sebep haline gelir.
Bu sebepler, nesilden nesile yürür gider. Fakat görmek için adamakıllı aydın bir göz lâzım dedi" dedi.
Padişah, onunla konuşurken söz buraya gelince o köleden bir alâmet gördü mü , görmedi mi? Bilmem.
Hakikati arayan o padişahın, köleden bir nişan, bir alâmet görmesi, hiç de umulmayacak bir şey değil. Fakat gördüğünü söylemek için bize izin yok.
1005. Öbür köle hamamdan gelince padişah, onu da huzuruna çağırdı.
"Sihhatler olsun,daimi âfiyetler olsun. Ne de lâtif, ne de zarîf, ne de güzelsin.
Yazık, öbür kölenin söyleyip durduğu kötü huyların da olmasa ne olurdu?
O zaman yüzünü gören neşeye dalardı. Seni görmek, cihana malik olmaya değerdi" dedi.
Köle dedi ki: " Padişahım, o dinsizin hakkımda söylediklerini bir parçacık anlat!"
1010. Padişah " Önce iki yüzlülüğünü anlattı. Ona göre sen görünüşte bir deva, fakat hakikatte bir dertmişsin"dedi.
Köle, dostunun kötülüğünü bu suretle padişahın duyunca derhal, kızgınlık denizi köpürdü.
Ağzı köpüklendi, yüzü kızardı, onun aleyhinde bulunma dalgasına düştü, bu dalgalar, hadden aştı.
Dedi ki : " O evvelce benimle dosttu. Kitlıkta kalmış köpek gibi hayli pislik yemişti."
Çan gibi durmadan onun aleyhinde bulunmaya başlayınca padişah, elini ağzına götürüp " Kâfi" dedi.
1015. "Bu sinamayla onu da anladım, seni de. Senin canın kokmuş, onun ağzı.
Ey kokuşuk canlı, uzak otur. O âmir olsun, sen onun memuru ol!"
Ulular bunun için " Dünyada insanın rahatı, dilini korumasındadır" dediler.
" Riya ile tespih, külhanda biten yeşilliğe benzer" mealinde bir hadis vardır, bunu böyle bil ey ulu kişi!
Güzel ve iyi suret, bil ki kötü huyla beraber olunca bir kalp akça bile değmez!
1020. Bil ki zâhiri suret yok olur, fakat mâna âlemi ebedidir, kalır.
Testinin suretiyle ne vaktede oynayıp duracaksın? Testinin nakşından geç, ırmağa, suya yürü.
Suretini gördün ama mânadan gafilsin. Akıllıysan sedefte bir inci seç, çıkar.
Âlemdeki bu sedefe benzeyen kalıpların hepsi can denizinden diriye de,
Her sedefte inci bulunmaz, gözünü aç da her birinin içine bak!
1025. Onda ne var, bunda ne var? Onu anla. Çünkü o değerli inci nadir bulunur.
Surete talip olursan (bu şuna benzer:) bir dağ, görünüşte büyüklük bakımından lâl'in yüzlerce mislidir.
Senin elin, ayağın,saçın, sakalın da gözünden yüzlerce defa daha büyüktür.
Fakat iki gözün, bütün âzadan daha kıymetli olduğu meydandadır.
Gönlüne gelen bir tek düşünce yüzünden de yüzlerce cihan, bir anda baş aşağı devrilir gider.
1030. Padişahın cismi, surette birdir ama yüz binlerce asker, arkasından koşar.
Fakat o tertemiz padişahın şekli ve sureti de gizli bir fikre mahkûmdur.
Gör ki bu sayısız halk, bir tefekkür yüzünden yeryüzünde akıp giden sel gibidir.
Halk, o düşünceyi küçük ve ehemmiyetsiz görür ama sel gibi cihanı suya boğar ,alıp götürür.
Âlem de her hünerin fikirle kaim olduğunu,
1035. Evlerin, köşkların, şehirlerin,dağların, sahraların, nehirlerin hep onda meydana geldiğini,
Denizdeki balığın denizin vücuduyla yaşadığı gibi yerin de, denizin de, güneşin de, göğün de fikirle diri bulunduğunu madem ki görmektesin.
Neden kör gibisin, neden ahmaklık ediyorsun, neden sence ten Süleyman gibi oluyor da fikir karınca gibi?
Gözüne dağ, büyük görünüyor da fikri fare gibi küçük, dağı kurt gibi büyük sanıyorsun.
Âlem, gözünde pek korkunç, pek büyük görünmekte... Buluttan, gökten,gök gürlemesinden ürküp korkuyor,tir, tir titriyorsun.
1040. Halbuki ey eşekten aşağı kişi, fikir âleminde emin ve gafilsin, bir taş gibi o, cihandan haberin yok!
Çünkü suretten ibaretsin, akıldan nasibin yok. İnsan huylu değilsin, bir eşek sıpasısın!
Bilgisizlikten gölgeyi adam görüyorsun da insan o yüzden sence bir oyuncaktan ibaret, değersiz bir şey.
O fikir, o hayal örtüsüz bir surette kol kanat açınca kadar dur.
O zaman dağları yumuşak pamuk gibi görürsün, bir de bakarsın ki bu soğuk, sıcak yeryüzü yok oluvermiş!
1045. O zaman ezeli ve ebedî hayata ve muhabbete sahip olan Allah'dan başka ne göğü görürsün ne yıldızı!
Bir misal, ister doğru olsun, ister yanlış... doğrulukları aydınlatın da.

O has köleye padişaha mensup adamların haset etmeleri

Padişah, lütfüyle bir köleyi bütün adamların içinden seçmiş, onlardan üstün etmişti.
Elbisesinin pahası, kırk emirin maaşına bedeldi. Onun kazandığı kadir ve kıymetin onda birini, hattâ yüz vezir bile görmemişti.
Talihin yaverliği, bahtının müsait oluşu yüzünden yücelmiş, âdeta bir Eyaz olmuştu. Padişah da sanki zamanın Mahmut'uydu.

1050. Ruhu padişahın ruhüyle birdi. Bu ten âleminde önce de o iki ruh, birbirine eş olmuş, birbirine âşina olmuştu.

Zaten iş, tenden önce olan iştir. Sonradan meydana gelenlerden geç!
İş ârifindir. Çünkü ârif, şaşı değildir. Gözü, ilk ekilen şeyleri görür.

- Buğday mı ekildi, arpa mı? Gece, gündüz gözü ondadır. Gece, neye gebeysen onu doğurur.
Bunu menetmek için yapılan hileler, başvuru tedbirler havadan ibaret!
1055. Allah'ın takdirini, kendi tedbirinden üstün gören kişi, nasıl olur da kendi tedbirleriyle gönlünü avutabilir?
Aklına, tedbirine güvense tuzak içinde olduğu halde tuzak kurar, fakat canına andolsun, ne bu kurtulur, ne o!
Yüzlerce çayır, çimen bitse de, dökülse de sonun da yine Allahın ettiği çıkar!
Ekilmiş ekinin üstüne ekin ekerler ama bu ikincisi fânidir, ilki doğrudur, ilki yerindedir.
İlk ekin kemal bulur, seçilip toplanır. İkinci tohumsa bozulur, çürüyüp gider.
1060. Sevgilinin huzurunda tedbirini terk et; filvaki tedbiri de onun tedbirinden, onun kaderinden doğmadır ya!
Hakk'ın yücelttiği iş, işe yarar. Nihayet biten, ilk ekilendir.
Madem ki sevgiliye esirsin, ey âşık ettiğini onun için ek!
Hırsız nefsin etrafında dolaşma, onun işine bulaşma. Bir iş, Hakk'ın işi değil mi? Hiçtir hiç!
Kıyamet günü gelmeden, gece hırsız, mal sahibinin yanında rüsvay olmadan bu işten vazgeç.
1065. Hilelerle, tedbirlerle çalınmış olan malın vebali adalet günü çalan adamın boynunda kalır.
Yüz binlerce akıl, bir araya gelip onun tuzağına aykırı bir tuzak kurmak isterler, kurarlar da.
Kurdukları tuzağı pek kuvvetli pek yerinde ve kâfi bulurlar ama bir çöp parçası rüzgâra nasıl dayanabilir?
Eğer sen "Şu halde varlığın ne faydası var?" dersin senin bu sorularda fayda var mı inatçı adam?
Sualinde fayda yoksa bu abes ve faydasız suali niye dinleyeyim?
1070. Eğer bir çok faydaları varsa neden bu cihan faydasız olsun öyle ise?
Cihan, bir cihetten faydasız, başka bir cihetten faydalarla dopdoludur.
Sana faydalı olan şey, bana faydasızsa.. mademki sence faydalı, onun yapmaktan geri durma.
Yusuf'un güzelliği kardeşlerince abesti, lüzumsuzdu.. Fakat bütün bir âleme faydalıydı.
Davut'un sesi kadar güzeldi ama güzel sestemeyenler anlamayanlar dinlemek istemezlerdi.
1075. Nil nehrinin suyu, Âbıhayattan daha hoştu, daha feyizliydi. Fakat nasipsiz ve münkir olanlara kandı.
Şehitlik, mümin için hayattır, münafık için ölüm ve çürüme!
Âlemde bir sürü halkın mahrum olmadığı bir nimet var mı? Söyle.
Şekerden öküze, eşeğe ne fayda var? Her canın başka bir gıdası vardır.
Fakat o gıda, gıdalanın kişiye arzı ise ona nasihat etmek de onu doğru yola getirmek demektir.
1080. Birisi hastalık dolayısıyla toprak yemeyi sevse toprağı, kendisine gıda sanır ama,
Asıl gıdasını unutmuş, hastalık yüzünden alıştığı gıdaya yüz tutmuştur.
Şerbeti bırakmıştır da zehir yemektir. Hastalık yüzünden alıştığı gıda kendisine tatlı gelmiştir.
İnsanın asli gıdası Allah nurudur; ona hayvan gıdası lâıyk değil!
Fakat gönül, hastalık yüzünden bu gıdaya düşmüştür; gece gündüz bu suyu içmekte, bu toprağı yemektir.
1085. Bu gıdayı yiyen kişinin yüzü sapsarıdır. Ayağı tutmaz kalbi helacana uğrar. Nerede yol, yol olan göklerin gıdası nerede bu?
O, gıda devletin has kullarına mahsustur. O, boşgızsız âletsiz yenir.
Güneşin gıdası, Arş nurundandır, hasetçinin, Şeytan'ın gıdası ferş dumanıdır!
Allah, şehitler için " Onlar rızıklanırlar" buyurdu. O, gıda için ne ağız vardır, ne tabak!
Gönül, her dosttan bir gıda ile gıdalanır, her bilgiden bir lezzet alır.
1090. Her insanın sureti, bir kâseye benzer. Göz de suretinin mânasına ait bir duygu âletidir.
Herkesin yüzünden bir şey yemekte, her buluştuğundan bir şey almaktasın.
Yıldız, yıldızla kırân etti mi mutlaka her ikisine uygun bir şey doğar.
Erkek kadının buluşmasından çocuk doğduğu gibi, taşla demirin birleşmesinden de kıvılcım meydana gelir.
Toprağın, yağmurla kırânı, meyveleri, yeşillikleri, çiçekleri bitirir.
1095. İnsan, yeşillığe baksa gönlü hoşlanır, gamı gider, neşelenir.
Canımız neşelenirse bizden iyilikler, ihsanlar doğar.
Güzelce, dilediğimiz gibi gezdik, eğlendik mi karnımız acıkır, iştahımız artar.
Rengin kızarması karanlıktandır. Kan da hoş ve gül renkli güneştedir.
Renklerin en güzeli kırmızı renktir. O renk de güneştedir, güneşten meydana gelir.
1100. Zuhale karın olan her yer çoraklaşır, oraya ekin ekilemez.
Bir şeyin bir şeyle birleşmesi, kuvvetin halindeki fiili meydana çıkarır; Şeytan'ın münafıkla birleşmesi gibi.
Bu mânalara, dokuzuncu kat gökten yüce derecesiz dereceler, mekânsız yücelikler vardır.
Halkın makamı, derecesi ariyettir. Fakat Emir Âlemi olan Melekût diyarının makam ve derecesi aslidir.
Halbuki halk, makam ve derece için aşâğılıklara katlanır, bayağı hallere düşer, yücelik ümidiyle horluktan lezzet alır, hoşlanır!
1105. On günlük yücelik için zilleti çekerler, gam ve gussa ile boyunlarını iç gibi ipince bir hale korlar.
Nasıl oluyor da benim bulunduğum yere, bu yücelikten aydın güneş olduğum mekâna gelmiyorlar?
Güneşin doğduğu yer, kapkara bir burçtur. Bizim güneşimizse doğu yerlerinden dışarıdır!
Onun doğduğu yer, zerrelere nispetle doğu yeridir. Halbuki zatı ne doğar, ne dolunur!
Onun arta kalan zerrelere olan bizler de iki cihanda gölgesiz bir güneşiz.
1110. Ne şaşılacak şey! Böyle olduğu halde yine Şems'in etrafında dönüp dolaşmaktayım. Buna sebep de yine Şems'in ışığı, aydınlığı!
Şems, hem sebepleri, vesileleri meydana getirmede, hem de sebepler, vesileler ona erişmemekte!
Yüz binlerce defa ümidimi kestim. Kimden mi? Şems'ten. Buna inanır mısınız?
Ben güneşten ümidimi keseyim, balık suya sabretsin! Bu sözüme inanma sakın!
Ümitsizliğe düşersen ümitsizliğimde güneşin işidir, onun tecellisidir ey Hasan!
1115. Sanat, nasıl olur da sanatkârdan ayrılır? Hiç var olan, varlıktan başka bir yerde otlar mı?
Bütün varlıklar bu bahçede yayılır... İster Burak olsun, ister Arap atları, ister eşek!
Fakat bu hareketlerin bu denizden olduğunu görmeyen, her an yeni bir mihraba yüz çevirir.
O, tatlı denizden acı su içe, içe nihayet o acı su, gözünü kör etmiştir.
Deniz " Ey kör, benden sağ elinle su iç de gözün açılınsın" der.

1120. Burada sağ el, hüsnü zandır. Çünkü iyinin, kötünün nereden geldiğini hüsnü zan bilir.
Ey mızrak, seni bir döndüren var. O yüzden bazen dümdüz dikilmekte, bazen iki kat olmuş gibi eğilmektesin.
Şemsettin'in aşkıyla tırnağımız yok ki. Yoksa bu körün güzünü açardık!
Ey Hak ziyası Hüsâmettin; sen hasetçinin gözünün körlüğüne rağmen hemen yürü, onun illetini tedavi et!
Senin ilâcin çabucak tesir eden ululuk tutyası, eseri mutlaka görülen karanlıklar dağıtıcı bir ilâçtır.

1125. O ilâç, bir körün gözüne konsa yüzyıllık zulmeti derhal giderir.
Hasetçiden başka bütün körleri tedavi et! Fakat seni inkâr eden hasetçiyi tedavi etmek.
Hattâ, sana haset eden ben bile olsam, bırak, can çekişip durayım, sakın can bağışlama.
Güneşe haset eden, güneşin varlığından incinen kişi yok mu?
Ah, işte sana devası olmayan illet. O adam kördür, kör! İşte sana ebediyen kuyunun ta dibine düşmüş kalmış bir kişi!

1130. O ezeli güneşi yok etmek ister, fakat söyle, bu muradı nasıl olur da yerine gelir, imkan var mı?

Doğan'ın viranede baykuşlar içine düşmesi

Doğan diye, dönüp tekrar padişaha gelen doğana derler. Yolunu kaybeden kör doğandır.
Bir doğan, yolunu kaybetti, bir viraneye düştü, Baykuşların arasında kaldı.
O rıza nurundandı, baştanbaşa nurdu; fakat kaza ve kader çavuşu, gözünü kör etti;
Gözüne toprak saçtı, onu yoldan sapıttı, viranede baykuşlar arasına uğrattı.

1135. Padişah'tan ayrı düşmesi şöyle dursun, baykuşlar, başına vurmağa, güzelim kanatlarını yolmaya başladılar.

Baykuşlar arasına "Kendinize gelin; doğan yerinizi, yurdunuzu almaya geldi" diye bir velvedir düştü.
Mahalle köpekleri gibi hepsi de kızgın, korkunç bir halde garip doğanın başına üşüşüp hırkasını çekiştirmeye başladılar.

Doğan, " Ben baykuşlara lâik miyim? Baykuşlara bunun gibi yüzlerce virane bağışladım.
Ben burada kalmak istemem, padişaha dönmek isterim.

1140. Tasalanıp kendinize kıymayın. Ben burada durmam vatanıma giderim.

Bu harabe, sizin gözünüze hoş bir yer görünüyor, bana değil. Benim naz ettiğim yer, padişahın koludur" diyordu.

Baykuş ise " Doğan sizi evinizden, barkınızdan etmek için hileye sapıyor.
Hile ile bizi yurdumuzdan ayırmak, yuvamızdan etmek niyetinde.
Bu hileci tokluk gösteriyor ama Allah hakkı için bütün harislerden beterdir.

1145. Hırsından balçığı pekmez gibi yer. Ayıya kuyruğunuzu kaptırmayın.

Bizim gibi saf kişileri yoldan çıkarmak için padişah'tan, padişahın elinden dem vurmakta.
Bir kuşçağız, hiç padişahla düşüp kalkar mı? Bir parçacık aklınız varsa dinlemeyin bu sözü,
O, padişahın cinsinden mi, vezirin cinsinden mi? Hiç sarımsakla badem helvası yenir mi?
Padişah, adamlarıyla beni arıyor demesi de hilesinden, fendinden.

1150. Bu, kabul edilmeyecek bir malihulya. Bu, olmayacak bir lâf, ahmak aldatmak için kurulmuş bir tuzak!

Kim buna inanırsa ahmaklığından inanır . Zayıf bir kuşçağızın padişahla ne münasebeti olabilir?
En aşağı bir baykuş , onun beynine vursa ona padişah'tan yardımcı gelecek ha! Hani, nerede?" demektedir.
Doğan dedi ki: " Benim bir tüyüm bile kopsa padişah, baykuş yuvasının kökünü kazır.
Baykuş kim oluyor ki? Bir doğan bile beni incitir, gönlümü kırar, bana cefa ederse,

1155. Padişah; her yokuşta her inişte doğan başlarından harmanlar yapar, tepeler yüceltir.

Benim bekçim, onun inayetleridir. Nereye varırsam padişah arkamdadır.
Hayalim, padişahın gönlündedir. O, bensiz duramaz.
Padişah beni uçurunca onun ziyası gibi gönül yücelerinde uçarım.
Ay gibi güneş gibi uçup gök perdelerini aşarım.

1160. Akılların aydınlığı, benim fikrimden; göklerin halk edilmesi, benim yüzümdendir.

Öyle bir doğanım ki Hüma bile bana hayran olur. Baykuş kim oluyor ki sırımı bilsin.
Padişah, benim kurtulmam için zindanı açtı, Yüz binlerce mahpusu azadetti.
Bir zamancağız beni baykuşlara hemdem etti de benim yüzümden baykuşları doğanlaştırdı.
Ne mutlu o doğana ki uçuşuma uyar; talihi yâr olur da sırımı anlar.

1165. Bana yapışın da doğan olun, baykuşsanız bile doğanlaşın!

Böyle bir padişaha sevgili olan nereye düşerse, düşsün, nasıl olur da garip olur.?
Padişah kimin derdine derman olursa o, ney gibi feryat eder, sessiz sedasız kalmaz.
Ben mülk sahibiyim, başkasının sofrasına oturup yemeğini yemiyorum. Padişah, uzaktan benim davulumu çalmakta,nöbetimi vurmakta.
Benim davulumu döğen "İrcii" sesidir. Benimle dâvaya girenlerin rağmine şahidim, Allahdır.

1170. Padişahın cinsinden değilim, hâşa... bunu iddia etmiyorum. Fakat onun tecellisiyle, onun nuruna sahibim.

Cins oluş, sade şekil ve zat bakımından değildir. Su, nebatta toprağın cinsinden sayılır.
Rüzgâr, ateşi yaktığı, yanmasına yardım ettiği için rüzgârın cinsi demektir. Nihayet şarap,tabiata neşe verdiği için onun cinsidir.

Cinsimiz, padişah cinsinden olmadığı için varlığımız onun varlığına büründü, yok oldu.
Varlığımız kalmayınca da tek olarak onun varlığı kaldı. Ben onun atının ayağı önünde toz gibiyim, toz gibi!

1175. Can da, canın nişaneleri de toprak oldu. Toprakta onun ayak izi var."

Bu izi bulmak için ayağı altında toprak ol ki başı dik kişilerin tacı olasın.
Sizi şeklimin aldatmaması için sözümü dinlemeden şarabımı için, mezemi yiyin.
Nice kişiler var ki suret, onların yollarını kesti. Surette kastettiler, Allah'a çattılar.
Bu can da, bedenle birleşmiştir ya. Fakat hiç can bedene benzer mi?

1180. Göz nuru iç yağıyla eş olmuştur, gönül nuru bir katre kanda gizli.

Neşe çiğerin kızılındandır, gam karasında; akıl bir mum gibi beynim içinde.

Bu alâkadar keyfiyetsiz bir tarzdadır. Akıllar, bu keyfiyetsizliği bilmede âcizdir.

Külli can, cüzi cana alâkalandı; can ondan bir inci alıp boynuna koydu.

Meryem nasıl gönüller alan Mesih'e gebe kaldıysa can da onun gibi koynuna aldığı o inciden gebe kaldı.

1185. Fakat o Mesih, kuru ve yaş üstünde, yeryüzünde seyahat eden Mesih değildir. O Mesih'in şanı seyahatten yücedir.

Can, canlar canından gebe kaldı ya. İşte cihan, böyle candan gebe kalır.

Cihan da başka bir cihan doğurur. Bu mahşer de başka bir mahşer gösterir.

Kıyamete kadar söylesem, saysam bu kıyameti anlatamam.

Bu, sözler, mâna bakımından "Yarab" nidasına benzer. Harfler, bir tatlı dudaklının nefesini avlamağa tuzaktır.

1190. Kulun "Yarab" sözüne Allahın "Lebbeyk" cevabı geldikten sonra, nasıl olur da "Yarab" demekte kusur eder?

Fakat bu "lebbeyk" öyle bir "Lebbeyk" tir ki onu işitemezsin ama baştan aşağıya kadar bütün vücudunla tadabilirsin.

Susuz birisinin duvarın üstünden ırmağa taş, topaç atması

Bir ırmak kıyısında yüksek bir duvar vardı. Duvarın üstünde dertli bir susuz duruyordu.

Suya erişmesine o duvar mâniydi. Susuz adam, âdeta su için balık gibi çırpınmaktaydı.

Birden suya bir kerpiç parçası attı. Suyun sesi bir göz gibi kulağına geldi.

1195. O ses, tatlı bir sevgilinin sesi gibiydi. O ses, adamı şarap gibi sarhoş etmişti.

O minhetlere düşmüş adam, suyun temiz sesinden hoşlanıp duvardan kerpiç kopararak suya atmaya başladı.

Su sanki "Ey adam, bana taş atmadan ne fayda elde ediyorsun ki?" diye bağırmaktaydı.

Susuz dedi ki. "Ey su, iki fayda var. Onun için ben bu işten el çekmem.

Birinci fayda şu: Su sesini duymak, susuzlara rebap dinlemek gibi.

1200. Su sesi İsrail'in sesine benziyor. Ölü bile bu sesteki hayat bulmada.

Yahut bu ses, bahar günlerindeki gök gürültüsü sesini andırıyor.

Bu ses yüzünden bağlar, bahçeler, ne kadar güzelleşiyor, çiçeklerle dolar.

Yahut yoksula zekât zamanını geldiği söylenmiş, mahpusa kurtuluş müjdesi verilmiş gibi.

Muhammet'e Yemen'den gelen ve ağızsız söylenen Rahman nefesine.

Yahut âsilere şefaate gelen Ahmed'in,

1205. Yahut da zayıf Yakub'un canına erişen güzel ve lâtif Yusuf'un kokusuna benziyor.

Öbür faydası da duvardan koparıp tertemiz suya attığım her taş, her kerpiç parçası,

Yüksek duvarı biraz daha alçaltıyor, her defasında duvar biraz daha inmiş oluyor.

Duvarın alçalması, suya yaklaşmama sebep olmakta. Duvarın ortadan kalkması vuslata çare bulmakta."

Duvardaki o taşları, kerpiçleri koparmak "Secde et de yaklaş" âyetindeki yakınlığı mucip olan secdedir.

1210. Duvarın boynu yüksekken bu baş indirmeğe mânidir.

Bu toprak bedenden kurtulmadıkça Âbihayata secde edemem.

Duvar üstündekilerden en fazla susuz kimse; taşı, topacı en çabuk koparıp atan da odur.

Suyun sesine en fazla âşik olan duvardan en büyük taşı koparıp atar.

O adam, suyun sesinden, âdeta boğazına kadar şaraba batmışçasına neşelenir.

Yabancı kişi ise kerpicingin suya düşünce bluk diye çıkardığı sesteki başka bir şey duymaz.

1215. Ne mutlu o kişiye ki gençlik çağını ganimet bilir de borcunu öder.

Kudretli olduğu günlerde sıhhatli, güçlü, kuvvetli bulunduğu zamanlarda bu işi başarır.

Çünkü gençlik çağı, yemyeşil, terütaze bir bahçe gibi esirgemeksizin meyveleri yetiştirir.

Genç adamın kuvvet ve şehvet çeşmeleri akıp durur. Bedenin zeminini onlarla yeşertir.

Gençlik; mamur, tavanı adamakıllı yüksek, dört duvarı sapasağlam bir eve benzer.

1220. Ne mutlu o kişiye ki ihtiyarlık günleri gelip çatmadan, boynunu liften yapılmış iple bağlamadan...

Toprak çoraklaşıp akmadan, kaymadan işini başarmıştır. Çünkü çorak yerden güzel nebatat asla yetişmez.

İhtiyarın gücü, kuvveti kesilir, şehvet suyu akmaz olur. Kendisinden de faydalanmaz, başkalarına da faydası dokunmaz.

Kaşları eyer kuskunu gibi aşağı düşer, gözü yaşarır, görmez olur.

Yüzü buruşur, kertenkele sırtına döner. Söz söyleyemez, tat alamaz olur, dişleri bir şey kesmez bir hale gelir.

1225. Gün geçip gitmiş, akşam çağı gelip çatmış, leş gibi beden topallamakta, yolsa uzun.. İş görülecek yer yıkık iş işten geçmiş..

Kötü huyların kökleri kuvvetlenmiş, onu kökünden söküp çıkarma kuvveti de azalmış!

Valinin, yola diken ekene "Yola diktiğin dikenleri sök" diye emir vermesi

Bu iş, o tatlı sözlü, fakat kötü huylu adamın yol üstüne diken dikmesine benzer.

Yoldan geçenler ona darılmaya başladılar, bu dikenleri sök diye bir hayli söylediler, fakat fayda etmedi.

Her an o dikenler çoğalmakta, halkın ayağı dikenler yüzünden kanamaktaydı.

1230. Halkın elbisesi dikenlerden yırtılmakta, yoksulların ayakları paramparça olmaktaydı.

Vali, ona "Mutlaka bunları sök" dedikçe. "Evet, bir gün sökerim" diyordu.

Bir müddet "Yarın, yarın" diye vâde verip durdu. Bu müddet için de diktiği dikenler kökleşti, kuvvetlendi.

Vali, bir gün "Ey va'din de durmayan, beri gel, emrettiğimiz işi sürüncemede bırakma" dedi.

Adam dedi ki: Babacığım, bir hayli gün var, bugün olmazsa yarın!"Vali "Hayır, acele davran, işi savsaklama.

1235. Sen bu işi yarın görürüm diyorsun ama şunu bil ki gün geçtikçe,

O dikenler daha ziyade yeşeriyor, dikenli sökecek de ihtiyarlayıp âciz bir hale geliyor.

Diken kuvvetlenmekte, büyümekte, diken sökecekse ihtiyarlamakta, kuvvetten düşmekte.

Diken her gün, her an yeşerip tazelenmekte. Diken her gün perişan bir hale gelmekte, kuruyup kalmakta!

O daha ziyade gençleşiyor, sen daha fazla ihtiyarlıyorsun. Çabuk ol, zamanını geçirme" dedi.

1240. Her kötü huyunu bir diken bil; dikenler kaç keredir senin ayağını zedelemekte.
Nice defalardır kötü huyunu bir diken bil; Dikenler kaç keredir senin ayağını zedelemekte.
Nice defalardır kötü huydan perişan bir hale düştün. Fakat duygun yok ki. Pek duygusuzlaştın.
Çirkin huyundan başkalarını ,zarara soktuğundan başkalarına mazarrat verdiğinden,
Gafilsen hiç olmazsa kendi yaraladığını bilirsin ya. Sen hem kendine azapsın, hem başkalarına!
Ya baltayı al, ercesine vur, Ali gibi bu Hayber kapısını kopar.
1245. Yahut bu dikenî gül fidanına ulaştır, sevgilinin nurunu nâra kavuştur?
Da onun nuru senin ateşini söndürsün; vuslatı, dikenini gül bahçesi haline getirsin.
Sen cehenneme benziyorsun, o ise mümindir. Mümine ateşi söndürmek imkânı var .
Mustafa, cehennemın sözünü naklederek buyurdu ki: " Cehennem, korkusundan mümine yalvararak,
"Padişahım, çabuk geç, Nurun, ateşimi söndürecek" der.
1250. Şu halde ateşi helâk eden, müminin nurudur. Çünkü bir şeyi zıddından başka bir şeyle gidermek imkânsızdır.
Adalet gününde ateş, nurun zıddıdır, zira, ateş kahrından meydana gelmedir, nur, ihsan ve fazıldan.
Ateşin şerrini defetmek istiyorsan ateşin gönlüne rahmet suyunu saç!
O rahmet suyunun kaynağı mümindir. Âbıhayat , ihsan sahibinin pâk ruhudur.
Nefsin ondan kaçmakta. Çünkü sen ateştensin, o su, ırmak suyu.
1255. Ateş, sudan söndüğündendir ki sudan kaçmaktadır.
Senin duygun, fikrin hep ateşten. Şeyhin duygusu ve fikri ise o güzel nur.
Onun nur suyu ateşe damladı mı ateşten cız ,cız sesi çıkmaya başlar.
O cızladıkça sen ona " Öl, bit" de ki, bu nefis cehennemın sönsün.
Sönsün ki senin gül bahçeni yakmasın; senin adalet ve ihsanını söndürmesin.
1260. O söndükten sonra ne dikersen biter... Lâleler , ak güller, marsamalar çıkar.
Yine doğru yoldan alabildiğine gidiyoruz. Hocam, dön geri, yolumuz nerede?
Şunu anlatıyorduk: Hasetçi adam, senin eşeğin topal, konak yeri de adamakıllı uzak.
Yıl geçti, ekin vakti değil. Yüz karalığından, kötü işten başka da mahsul yok.
Ten ağacına kurt düştü. Onu söküp ateşe atmak lâzım.
1265. Yolcu, kendine gel, kendine... vakit geçti, ömür güneşi kuyuya doğruldu.
Bu iki günceğizinde olsun, kuvvetin varken kocalığını Hak yoluna sarf et.
Elinde kalan şu kadcıkmak tohumu olsun ek de bu iki anlık müddetten uzun bir ömür bitsin.
Bu aydın çırağ sönmeyen kendine gel de hemen fitilini düzelt, yağın tazele.
Yarın yaparım demey. Nice yarınlar geçti.Ekin zamanı tamamıyla geçmesin ,agâh ol!
1270. Nasihatimi dinle: Ten , kuvvetli bir bağıdır. Yeniye istiyorsan, eskiden soyun!
Dudağını yum, altın dolu avucunu aç. Ten nekesliğini bırak, cömertliği ele al.
Cömertlik, şehvetleri, lezzetleri terk etmedir. Şehvet yüzünden düşen kalkmamıştır.
Bu cömertlik, cennet selvisinin bir dalıdır. Yazıklar olsun böyle bir dalı elinden bırakana.
Bu heva ve hevesi bırakma, sapasağlam bir iptir.Bu dal, canı göğe çeker.
1275. Ey güzel yollu, cömertlik dalı seni yukarı çeke, çeke aslına eriştirdi mi,
Güzellik Yusuf'un, bu âlem kuyu gibidir. Bu ip de Allah emrine sabretmedir.
Ey Yusuf, ip sarktı, iki elinle yapış. İpten gafil olma, vakit geçiyor.
Allahya hamdolsun ki bu ipi sarkıttılar, fazıl ve rahmeti birbirine kattılar.
Bu ipe yapış da yeni bir can âlemi apaşık, fakat görünmez bir âlem göresin.
1280. Hakikatte yok olan şu cihan var gibi görünmekte, hakikatte var olan cihan da adamakıllı gizlenmede.
Rüzgâr esti mi toz toprak görünür, uçup savrulur, rüzgâr görünmez. Toz toprak kendisini gösterir, rüzgâra perde olur.
Zâhiren iş işleyen, hakikatte işsizdir, deriden ibarettir. Gizli olan içtir; asıl odur.
Toprak, rüzgârın elinde bir alete benzer. Asıl toprağı yüce ve tabiatı yüksek bil.
Toprağa mensup gözün bakışı da toprağa düşer. Rüzgârı gören göz başka bir çeşittir.
1285. Atı at bilir; at, atın eşitidir.Binicinin ahvalini de binici bilir.
Duygu gözü attır, binici Hak nuru. Binici olmadıkça at, zaten işe yaramaz ki.
Şu halde ata terbiye ver, kötü huyunu terk ettir. Yoksa padişah onu kabul etmez.
Atın gözüne yol gösteren, padişahın gözüdür. Padişahın gözü olmadıkça at, bir şey göremez.
Atların gözleri, ottan, otlaktan başka bir yerde değildir. Onları buralardan başka nereye çağırırsan " gelmem, niye geleyim" derler.
1290. Allah nuru, duygu nuruna binmiştir de ondan sonra can, Allahya rağbet etmiştir.
Binici olmayan at yol gitmeyi ne bilir? Doğru ve ana caddeyi bilmek için padişah lâzım.
Nuru, binici olan duyguya doğrul. O onur, duyguya ne güzel bir sahiptir.
His nurunu bezeyen, Allah nurudur. Bu suretle "Nur üstüne nur" âyetinin mânası zuhur eder.
His nuru adamı yere çeker, Hak nuru Kevser ırmağına götürür.
1295. Çünkü duygularla idrak edilen âlem, çok aşâğılık bir âlemdir. Allah nuru bir denizdir, duygu ise bir çığ tanesi gibi.
Fakat duyguya binmiş olan meydanda değildir, iyi eserlerinden, güzel sözlerinden başka bir şey görünmez.
Duyguya mensup olan nur bile, kesif ve cismani olmakla beraber gözlerin karasında gizlidir.
Öfkenden sen duygu nurunu bile görmüyorsun, dine mensup nuru nasıl görürsün?
Duygu nuru, bu kadar kesafetiyle beraber gizli olursa ap-arı olan bir ışık nasıl olur da gizli olmaz?
1300. Bu cihan, gayp rüzgârının elinde bir saman çöpüne benzer,tamamıyla âcizdir. Gayp âleminin dileği,
Onu gâh yüceltir, gâh alçaltır. Gâh doğrultur, gâh kırar.
Gâh sağa götürür, gâh sola... gâh gül bahçesi haline kor, gâh diken haline.
El gizlidir, yazı yazan kalemi gör. At oynayıp seğirtmekte, binici meydanda değil.
Fırlayıp giden oka bak, yay gizli. Canlar meydanda da canların canı görünmüyor.

1305. Oku kırma. O padişah okudur. Yaydan çıkan ok değildir, her şeyi bilenin şastından atılmıştır.
Hak, " Mâ remeyte iz remeyte" dedi. Allah'ın işi, bütün işlere örnektir, misaldir.
Kendi kızgınlığını kır, oku kırma. Senin kızgın gözün sana sütü kan gösterir.
O kanlara bulanmış, senin kanınla ıslanmış oku alıp öp de padişaha götür.
Meydanda olan âcizdir, bağlanmış, zebundur. Görünmeyense pek kuvvetli ve galip.
1310. Biz avlardan ibaretiz, kimin böyle bir tuzağı var? Çevgânın önünde toplardan başka bir şey değiliz, çevgânı idare eden nerde?
Yırtıyor, dikeyor, nerde bu terzi? Üflüyor, yakıyor, nerde bu ateşi yakan?
Bir an içinde siddiki kâfir eder, bir an içinde zındığı zâhit.
Onun içindir ki ihlâs sahibi, varlığından tamamıyla halâs olmadıkça tuzağa düşmek tehlikesindedir.
Çünkü yoldadır, yol kesicilerse sayısız.Ancak Allah amanında olan kurtulur.
1315. Aynası tamamıyla arınmayan, henüz ihlâs sahibidir. Kuş tutmayan henüz avla meşguldür.
Fakat ihlâs sahibini Allah ihlâs makamına ulaştırırsa ihlâs sahibi kurtulur, emniyet makamına varır.
Hiçbir ayna yoktur ki ayna olduktan sonra tekrar demir haline gelsin. Hiçbir ekmeğ yoktur ki tekrar harmandaki buğday şekline dönsün.
Hiçbir üzüm tekrar dönüp koruk olmaz. Hiçbir olmuş meyve tekrar turfanda haline gelmez.
Piş, ol da bozulmadan kurtul. Yürü, Burhan-ı Muhakkık gibi nur ol.
1320. Kendinden kurtuldun mu tamamıyla Burhan olursun. Kul yok oldu mu sultan kesilirsin.
Bunu apaçık görmek istersen Salâhaddin gösterdi, gözleri görür bir hale getirdi, açtı.
Allah nuruna sahip olan her göz, fakrı onun gözünden dersler verir.
Şeyh, Allah gibi aletsiz işler görür. Müritlere sözsüz dersler verir.
Gönül, onun elinde mum gibi yumuşaktır. Mührü, gönle gâh ayıp, gâh şeref damgasını basar.
1325. Mumundaki mühür,bir yüzüğe âlamettir, onu hatırlatır, ya asıl o yüzük de ki nakış kimin âlametidir, kimi hatırlatmaktadır?
O nakış, efkârının her halkası, öbürüne geçmiş, bu suretle birbirine zincirlenmiş olan o Zerger'in fikrini anlatır.
Gönül dağlarındaki bu ses kimin? Bu dağ, gâh sesle dopdolu, gâh bomboş ve sessiz.
Ev sahibi, nerde olursa olsun hâkim ve üstatdır,yaptığı iş yerli yerindedir. Bu gönül dağı, onun sesinden hâli kalmasın!
Dağ vardır, sesi iki misli aksettirir... Dağ vardır, yüz misli.
1330. Dağ; o sestem ,o sözden yüz binlerce halis ve sâf kaynaklar sızdırır.
Fakat dağdan o lütûf kesildi mi sular, kaynaklarında kan kesilir.
O kadehi kutlu padişahlı padişahı yüzünden Tûr dağı lâl haline geldi.
Dağın cüzileri canlandı, akıllandı. Ey halk biz bir taştan da aşağı mıyız ki ?
Ne candan bir çeşme coşmakta, ne beden yeşiller giymiş ruhanilere katılmakta...
1335. Onda ne bir iştihak sahibinin sesi var, ne sâkinin bir yudum şarabının neşesi!
Nerde hamiyet ki böyle bir dağı; keserle, çapayla, neyle olursa kökünden yıksın.Belki cüzilerine bir ay parlıtı vurur, belki ay ışığı, ona yol bulur!
Kıyamette dağlar yerlerinden sökülecek... Senin bir davranman da ne vakit böyle bir keremde bulunacak?
Bu kıyamet, o kıyametten nasıl olur da aşağı sayılır? O kıyamet yaradır, bu, merheme benzer.
1340. Bu merhemi gören yaradan kurtulmuştur. Bu güzelliği gören kötü kişi bile ihsan sahibidir.
Ne mutlu o çirkine ki güzele eş, arkadaş oldu; vah eşi kış olan gül yüzlüye!
Ölmüş eşek cana eş olunca dirilir, canın ta kendisi olur.
Kara odun ateşe eş olur, karalığa gider, baştan başa nur kesilir.
Ölmüş eşek tuzluya düşünce eşekliği, murdarlığı bir tarafta kalır.
1345. Allah gününün rengi Allah boyasıdır. Onda her şey bir renge boyanır.
Biris küpe düşse de sen, ona kalk desen neşesinden " Beni kınama. Küp benim" der.
O " Ben küpüm" demek " Ben, Hakkım" demektir. Demir demirdir ama ateş rengine girmiş, o renge boyanmıştır.
Demirin rengi, ateşin renginde mahvolmuştur. Sükût eder gibi görünmekle beraber ateş olduğundan da dem vurmaktadır.
Madendeki altın gibi kızarınca sözü; ağızsız, dudaksız " Ben ateşim" sözüdür.
1350. Ateşin rengiyle, ateşin tabiatıyla ululanmıştır da der ki: " Ben ateşim ,ben ateş!
Sen şüpheye düşsen de ben ateşim, istersen bir tecrübe et, elini sür.
Ben ateşim, eğer şüphe ediyorsan bir an olsun yüzünü bana koy ! "
Âdemoğlu, Allah'dan nurlanırsa seçilir de meleklerin mescudu olur.
Canı melek gibi azgınlıktan ve şüpheden kurtulan kişi de âlemde secde eder.
1355. Ateş nedir, demir nedir? Dudağını yum. Bu benzetişte bulunanla alay etme.
Ayağını denize pek basma, denizden çok bahsetme... dudağını ısırarak susup kıyısında dur!
Benim gibi yüzlercesi bile denize tahammül edemezler. Fakat yine de denizde boğulmaktan korkmuyor, ona dalmadan duramıyorum.
Canım da denize feda olsun, aklım da. Canın da kan diyetini bu deniz vermekte, aklın da.
Ayağım oldukça denizde yürürüm, ayağım kalmazsa yine su kuşları gibi denize dalarım.
1360. Huzur da bulunan b'edep kişi huzurda bulunmayan kişiden daha hoştur. Halka da eğridir ama nihayet kapıda değil mi?
Ey teni bulaşmış, pisleşmiş kişi, havuz kenarında dön dolaş. İnsan, havuzun dışındayken nasıl temizlenir?
Havuzdan uzak düşen kişi nasıl temiz olur? O adam b'atın temizliğinden bile uzak düşmüştür.
Bu havuzun temizliğinin haddi yoktur. Cisimlerin temizliği ise pek az bir miktarda olabilir.
Çünkü gönül havuzdur ama gizli. Bu havuzun, denize gizli bir yolu var.
1365. Senin muayyen miktardaki temizliğin yardım ister. Yoksa sayılı şey harcandıkça azalır.
Su, pis adama " Bana koş" der. Pis adamsa " Sudan utanıyorum" der.
Su der ki: " Bu utanma, bensiz nasıl zail olur, bu pislik, bensiz nasıl temizlenir?"

Bulaşık ve pis adam; sudan utanır, gizlenirse bu utanma, "Hayâ, imana mânidir" sözünün tahakkukuna sebep olur.

Gönül, ten havuzunda çamura bulandı ama ten, gönül havuzunda arındı.

1370. Oğul, gönül havuzunun çevresinde olan, ten havuzundan sakın!

Ten deniziyle gönül denizi birbirine bitişiktir, fakat aralarında bir berzah var, birbirlerine karışmazlar.

İster doğru ol, ister eğri. O gönül havuzuna doğru gel, geri kalma.

Padişahların huzurunda can tehlikesi var ama himmetleri yüce kişiler can korkusu yüzünden padişahın çekinmezler.

Padişah, şekerden daha tatlı olunca canın tatlılığına gitmesi de daha hoş, daha doğru.

1375. Ey beni kınayan, sen sağ esen ol. Ey selâmet arayan, sen beni bırak!

Benim canım ocaktır, ateşten hoşlanır, ocağa ateş yurdu olmak yeter.

Bana ocak gibi aşka yanmak düştü. Bundan kör olansa zaten ocak değildir.

Azıksızlık azığı sana azık olursa baki olan canı buldun,ölümden kurtuldun demektir.

Gamdan neşe artmaya başladı mı can bahçen güllerle, süsenlerle dolar.

1380. Başkasının korktuğu şeyler, sana emniyet verir. Su kuşu, denizden kuvvet bulur, ev kuşuysa perişan olur.

Ey tabip, ben; yine divane oldum.. Sevgili, ben yine kara sevdalara uğradım.

Zincirinin halkalarından her halkanın başka, başka fenleri var. Her halka, başka bir delilik vermede.

Her halkanın eseri, başka, başka fenler. Onun için her an başka deliliklerim var.

Darbi meseldir, delilikler; fen, fen , çeşit çeşittir. Hele böyle ulu bir beyin zincirine bağlanmış kişide olursa!

1385. Bağımı, öyle bir divanelik kopardı ki bütün divaneler bana nasihat verirler!

Zünnun'un hatırını sormak üzere dostlarının tımarhaneye gelmeleri

Bu çeşit delilik, Zünnun'u, Mısri'nin de başına geldi. Onda yeni ,yeni coşkunluklar, cezbeler meydana gelmekteydi.

Coşkunluğu âdeta göğün üstüne erişecek bir dereceyi buluyor, ciğerler acısı bir hale geliyordu.

Kendine gel ey çorak toprak, kendi coşkunluğunu bu işe sahip olan temiz kişilerin coşkunluğu ile bir tutma!

Halk onun deliliğine tahammül edemez bir hale geldi.Ateşi, âdeta halkın sakalını tutuşturmaktaydı.

1390. Avamın sakalina ateş düşünce onu körlüklerinden, inatlarından tutup bağladılar.

Halk, bu yolda umumiyetle dara düşse de yine yuları geri çekmeye imkân yoktur.

Bu padişahların hepsi, halktan can korkusuna düştüler. Çünkü bu guruh kördür, padişahların da nişanı yok!

Hüküm külhaniler eline geçince nihayet Zünnun zindana düştü.

Bir tek ulu padişah, tek başına atına binmiş, gitmekte.. ardına düşen, ona uyan yok. Böyle bir eşi bulunmaz inci, çocukların eline düşmüş.. kadrini bilen anlayan yok.

1395. İnci de nedir ki? Bir katrada gizlenmiş bir deniz.. bir zerreye sığmış güneş!

Öyle bir güneş ki kendisini zerre gösterdi de yavaş, yavaş yüzünü açtı.

Bütün zerreler,onda yok oldu. Âlem, onun yüzünden sarhoş oldu, onun yüzünden kendisine geldi.

Fakat kalem, bir gaddarın elinde oldu mu şüphe yok, Mansur, dâra çekilir.

Bu hüküm, bu hükümet, kötü kişilerin elinde oldukça elbette peygamberleri öldürmek lâzım.

1400. Yol azıtmış kavim, aptallıklarından peygamberlere " Biz, sizi şom bilmekteyiz. Bize sizin yüzünüzden kötülük geliyor" dedi.

Hıristiyanların cehaletine bak ki asılan bir Allahdan medet ummaktadır.

Çünkü onlarca İsa'yı Yahudiler asmıştır. Peki.. iş böyleyse ona kim imdat etsin?

O padişahın yüreği, onların yüzünden kan olunca " Sen, onların içinde oldukça Allah onlara azap göndermez" hükmü nasıl olur da sürüp gider?

Hain kalpazandan, halis altınla kuyumcu, daha fazla korkar.

1405. Yusuf'lar, çirkin kişilerin hasedinden korkup gizlenirler. Güzeller, düşman korkusundan ateş içinde yaşarlar.

Yusuf'lar, kardeşlerinin hilesi yüzünden kuyuya düşmüşlerdir. Çünkü o kardeşler, hasetlerinden Yusuf'u kurtlara verip dururlar.

Hasetten Mısır Yusuf'unun başına neler geldi? Bu haset, pusuya yatmış büyük bir kurttur.

Hulâsa halîm Yakup, Yusuf'a bir şey yapmasın diye bu kurttan daima korkar.

Zahiri kurt, Yusuf'un etrafında dönüp dolaşmadı. Fakat bu haset, işlediği işle kurtları da geçti!

1410. Bu haset kurdu, Yusuf'u yaraladı da " Biz onu elbiselerimizin başında bırakmış, gitmiştik, kurt kapmış" diye tatlı sözlerle özür serdetti.

Bu hile, yüz binlerce kurtta bile yok Hele dur, bak, bu kurt sonunda nasıl rüsvay olur!

Ondan dolayı herkesin yaptığı kötülüğün zararını göreceği gün hasetçiler, muhakkak kurt şeklinde haşredileceklerdir.

Hırsıla dolu aşağılık ve haram yiyici kişi, o sayı günü domuz şeklinde,

Zina edenler,avret yerleri kokarak, şarap içenler, ağızları kokarak dirilirler.

1415. Gönüllerin duyduğu o gizli koku, mahşerde açığa çıkar, duyulur.

İnsanın varlığı bir ormana benzer. O deme agâhsan çekin bu varlıktan çekin!

Vücudumuzda binlerce kurt, binlerce domuz.. temiz, pis, güzel, çirkin binlerce sıfat var.

Herhangi huy galipse hüküm, onundur. Maden de altın bakırdan fazlaysa o maden altın sayılır.

Vücudunda hangi huy galipse o huyun suretine göre haşredilmem gerekir.

1420. İnsan da bir an olur, kurtluk zuhur eder, bir an olur, ay gibi Yusuf yüzlü bir güzel haline gelir.

İyiliklerle kinler gizli bir yolda gönüllerden gönüllere gidip durmaktadır.

Hattâ insandan, öküzle eşek bile bilgi sahibi olur, akıllanır,hüner elde eder.

Serkeş at, rahvan bir hale gelir, alışır. Ayı oynar, keçi de selâm verir.

Köpeğe insanın huyu geçer, nihayet çoban olur, av, avlar yahut sürüyü korur.

1425. Eshabı Kehf'in köpeğine onlardan öyle bir huy sirayet etti ki sonunda Allah'ı aramaya koyuldu. Kalpte her an bir çeşit şey baş gösterir.. insan bazen şeytanlaşır, bazen melekleşir.. bazen tuzak kesilir, bazen yırtıcı hayvan!
Aslanların bildiği o acayip ormandan, gönüller tuzağına gizli bir yolu bulunan o meşelikten, İçten içe hırsızlık et, can mercanını çal! Ey köpekten aşağı, âriflerin gönüllerinden o mercanı elde et.! Madem ki hırsızlık ediyorsun, bari lâtif inciyi çal! Mademki hamallık ediyorsun, bari yüce bir yük yüklen!

Müritlerin, Zünnun'un deli olmayıp mahsustan öyle göründüğünü anlamaları

1430. Dostlar Zünnun'un bu işinde düşünceye daldılar, zindana gittiler, bu hal hususunda konuşup fikirlerini söylemeye başladılar:

Dediler ki: "Bunu herhalde kasten yapıyor. Bunda bir hikmet var. O bu dinle bir kıbledir, bir delildir.

Ona delilik hükmetsin, o çaldırısın.. imkân mı var? Böyle bir şey onun deniz gibi hudutsuz aklından ne kadar uzak!

Hâşa delilik bulutu, onun ayını örtün.. böyle bir şey onun ulu makamının kemalinden değildir.

O halkın şerrinden bir bucağa sindi. Akıllılardan utandı da divane oldu.

1435. Tane tapan sersem akıldan usanmış da bu yüzden mahsus kendisini deli göstermiştir."

Maden de der ki: "Yiğit , beni başla.. öküz kuyruğundan yapıma kamçı ile başıma, sırtıma vur.. fakat deşeleme!

Kamçı yarasından hayat bulayım.Musa'nın öküzü yüzünden dirilen maktul gibi dirileyim.

Öküz kuyruğundan yapıma kamçının açtığı yaradan iyileşeyim, Musa'nın mucizesiyle dirilen o öldürülmüş adam gibi canlanayım.

O öldürülmüş adam öküz kuyruğu kamçısının açtığı yaradan dirildi. Bakır gibi kimya yüzünden altın oldu.

1440. Sıçrayıp kalktı, sırları söyledi, kanını dökenleri gösterdi.

Beni bunlar öldürdü, bu fitnenin tohumunu bunlar ekti diye açıkça söz söyledi.

Bu ağır beden de öldürüldü mü sırları bilen ruh varlığı dirilir.

O adamın canı cenneti de görür, cehennemi de.. bütün sırları da tanır, bilir.

Kanlı şeytanları, hile ve hud'a tuzağını ve şeytanlıkları gösterir.

1445. Kuyruğunun açacağı yara yüzünden can kurtulsun diye öküz kesmek, yol şartlarındandır.

Sen de tez öküz nefsi tepele de gizli ruh dirilsin, akıllansın.

Onlar, ahvali anlamak üzere Zünnun'un yanına yaklaşıncı Zünnun onlara bağırdı: " Hey, kimlersiniz?

Sakinin!"

Onlar, edepli, edepli " Biz dostlardanız. Buraya canla başla hal hatır sormak için geldik.

Nasılсын ey hünerli, marifetli akıl denizi? Akıllı olduğun halde niye kendini deli gösteriyorsun, bu ne bühtan?

1450. Güneşe külhanın dumanı erişir mi? Anka, kargaya zebun olur mu?

Bizden çekinme, şunu anlat.Biz seni sevenleriz. Bize bu işi etme.

Sevenleri, kendinden uzaklaştırmak yaraşmaz. Onlardan işi gizlemek onları hileyle aldatmak doğru değildir.

Padişahım, sırrı açığa vur. Ey ay yüzlü, yüzünü bulutla gizleme.

Biz seni seviyoruz,sana sadığız, âşığız. İki âlemde de gönlümüzü sana verdik" dediler.

1455. Zünnun, sövüp saymaya başladı, delicesine saçma sapan sözler söyledi.

Sıçrayıp onlara taş topaç yağdırmaya, sopa sallayıp fırlatmaya koyuldu. Hepsi yaralanıp ezilmek korkusundan kaçtılar.

Zünnun, kahkahayla gülüp başını salladı. Dedi ki: " Şu dostların heva ve hevesine bak.

Dostlara bak! Hani dost olanların nişanesi? Dostlara zahmet can gibi sevimlidir.

Dosta, dostun zahmeti ağır gelir mi? Zahmet içtir, ruhtur. Dostluksa onun derisine benzer.

1460. Dostluk nişanesi belâdan, âfetlerden, minhetlerden hoşlanmak değil midir?

Dost altın gibidir. Belâ da ateşe benzer. Halis altın, ateş içinde saf bir hale gelir"

Efendisinin Lokman'ı sınaması

Tertemiz bir kul olan Lokman, gece gündüz kullukta çevik ve gayretli değil miydi?

Efendisi, onu ileri tutar, oğullarından üstün görürdü.

Çünkü lokman, filvaki kul oğluydu ama efendiydi, heva ve hevesten hürdü.

1465. Bir padişah, konuşma esnasında bir şeyhe dedi ki: " Benden bir şey dile"

Şeyh " Padişahım, bana böyle söylemekten utanmıyor musun? Hele biraz daha yüksel!

Benim iki kulum var. Onlar hor hakîr kişilerdir ama ikisi de sana hükmederler, ikisi de emrederler" dedi.

Padişah " Bu söz hatalı bir söz. O iki kul kimler ?" deyince ,şeyh " Birisi kızmak, öbürü şehvet" dedi.

Padişahlıktan feragat edeni padişah bil. Onun nuru ayla güneş olmaksızın da parlar durur.

1470. Mahzene sahip olan, zatı mahzen olmuş kişidir. Varlığa, mağlûp olan, varlığa düşman olan kişidir.

Lokman'ın efendisi, görünüşte onun efendisiydi ama hakikatte Lokman'ın kuluydu.

Bu ters dünyada benzerler pek çoktur. Onların nazarında bir gevher, çöp parçasından da bayağıdır.

Her çöle, geçip kurtulunacak yer adı verilmiştir. Ad ve suret, halkın akıllarına tuzaktır.

Bir güruhu, elbisesi tanıtır. Onu o libasla görünce avamdan derler.

1475. Mürailik sureti de bir güruhun adını zâhitliğe çıkarmıştır.Halbuki kendisi riyaya boğulmuştur.

Taklitten, kapıp kaçmadan arınmış nur gerek ki, onu, sözünü dinlemeden, işini görmeden tanısın.

Bu nura sahip olan , akıl yoluyla onun kalbine girer, nakdini görür, nakil ve rivayete bağlanmaz.

Gaybı adamakıllı bilen Allah'ın has kulları can âleminde kalp casuslarıdır.

Hayal gibi gönle girerler. Gizli şey ve hal, onların önünde apaçıktır.

1480. Serçenin vücudunda ne kuvvet, ne kudret vardır ki sırrı, doğanın aklından gizli kalsın?

Allah sırlarına vakıf olan kişinin önünde mahlukatın sırrı nedir ki?

Göklere çıkan adama yeryüzünde yürümek güç gelir mi?

Be zâlim, Davut'un elinde demir mum haline gelir,erirdi, artık onun avucunda mum ne oluyor?

Lokman, kul şeklinde bir efendiydi. Kulluğu, yalnız zahiri bir görünüşten ibaretti.

1485. Meselâ, efendi tanımadık bir yere giderse kuluna elbisesini giydirir.
Kendisi de o kölenin لباسlarını giyer, köleyi kendisine efendi yapar.
Kullar gibi onun ardından yürür. Bu suretle kendisini kimseye tanıtmaz.
Ey kul, sen baş köşeye otur. Ben, eski bir kul gibi ayakbalarını götüreyim.
Sen sertlik et, bana söv, hiçbir suretle ağırlama.

1490. Şimdi hizmetin, bence bana hizmet etmeyi bırakmadan ibarettir. Ben, bu suretle gurbet diyarında bile tohumu ekeceğim” der.

Efendiler, kendilerini kul sanılsınlar diye kulluğu kabul etmişlerdir.
Onların gözleri toktur, efendiliğe doymuşlardır, kendilerine lâzım olan işi yapa gelmişlerdir.
Halbuki bu heva ve heves kulları, onların aksine kendilerini akıl ve can efendisi gösterirler.
Efendi kulluk edebilir. Fakat kuldan kulluktan başka bir şey zuhur edemez ki.

1495. Şunu bil ki o âlemden bu âleme böyle tersine akseden nice şeyler vardır.
Lokman’ın efendisi bu gizli hali biliyordu, ondan bir nişane görmüştü.
Sırrı bildiği için o yol gösterici,iş başarmak için eşeğini güzelce sürmekteydi.
Lokman’ı daha önceden azat ederdi ama hoşnutluğunu diliyordu.
Çünkü Lokman’nın muradı buydu. O aslan, o yiğit, istiyordu ki kimse sırrına ermesin.

1500. Sırrını kötülerden gizlemen, şaşılacak bir şey değil; şaşılacak şey kendinden de saklaman,kendinden de gizlemendir.

Fakat sen, işini gözünden bile gizle de işine kötü göz değmesin.
Kendini ücret tuzağına teslim et de sonra kendinden, kendiliğin olmaksızın bir şey çal.
Yaralıya, vücudundan temreni çıkarabilmek için afyon verir, uyuturlar.
Ölüm vaktinde de adama elem ve ıstıraplar verirler. O halde meşgulken canını alıverirler.

1505. Şu halde anlıyorsun ya, gönlünü herhangi bir düşünceye verdin mi, gizlice senden bir şey alacaklardır.
Her ne düşünür, her ne elde edersen hırsız, emin olduğun yerden gelip çatmaktadır.

Binaenaleyh bari en iyi işe koyul da hırsız, senden hiç olmazsa en bayağı, en aşağı bir şeyi alıp götürebilsin.
Tacirin yükü suya düşerse ondan daha iyi bir kumaşa el atar.
Senin de madem ki suya bir şeyin düşecek, mahvolacak.. en aşağı şeyi terk et de daha iyisini bul.

İmtihan edenlerce,Lokman’ın fazilet veferasetinin meydana çıkması

1510. Lokman’ın efendisi, kendisine yemek getirdiler mi, Lokman’a adam gönderip çağdırır,
Önce o yemeğe Lokman el sunar, efendisi de ondan sonra yerdi.
Bu suretle onun artığını afiyetle yer, bundan zevk alır, onun yemediğini ise dökerdi.
Hattâ yese bile gönülsüz, iştahsız yerdi. İşte asıl sonsuz dirlik, birlik budur.
Bir gün Lokman’ın efendisine hediye olarak bir karpuz getirdiler. Hizmetçiye “ Git, oğlum Lokman’ı çağır” dedi.

1515. Lokman gelince, efendisi, karpuzu kesip ona bir dilim verdi. Lokman, o dilimi bal gibi, şeker gibi yedi.
Hem de öyle lezzetle yedi ki Lokman’ın efendisi, ikinci dilimi de kesip sundu. Böyle, böyle karpuzu tekmiil yedi;

Yalnız bir dilim kaldı. Efendisi “ Bunu da ben yiyeyim; bir göreyim,bakayım, nasıl şey, herhalde tatlı bir karpuz” dedi .

Çünkü Lokman, öyle lezzetle,öyle zevkle,öyle iştahlı,iştahlı yiyordu ki görenlerin de iştahı geliyordu.
Efendisi, o dilimi yer yemez karpuzun acılığından ağzını bir ateştir sardı, dili uçukladı, boğazı yandı.

1520. Bir eyyam acılığından âdeti kendisini kaybetti. Sonra “ A benim canım, efendim,
Böyle bir zehri nasıl oldu da tatlı, tatlı yedin, böyle bir kahrı nasıl oldu da lütuf saydın?
Bu ne sabır? Neden böyle sabrettin? Sanki canına kastın var?

Niye bir şey söylemedin, niye biraz sabret şimdi yiyemem demedin?” dedi.

Lokman dedi ki: “ Senin nimetler bağışlayan elinden o kadar rızıklandım ki utancımдан âdeti iki kat olmuşumdur.

1525. Elinle sunduğun bir şeye ; ey marifet sahibi; bu acıdır demeğe utandım.

Çünkü vücudumun bütün cüzileri senin nimetlerinden meydana geldi. Ben senin tanene, tuzağına gark olmuşum;

Bu kadarcık bir acıya dayanamaz, feryat edersem vücudumun bütün cüzileri Hak ile yeksan olsun!
Şekerler bağışlayan elinin lezzeti bu karpuzdaki acılığı hiç bırakır mı?
Sevgiden acılıklar tatlılaşır,sevgiden bakırlar altın kesilir.

1530. Sevgiden tortulu, bulanık sular, arı duru bir hale gelir, sevgiden dertler şifa bulur.

Sevgiden ölü dirilir, sevgiden padişahlar kul olur.

Bu sevgi de bilgi neticesidir. Saçma sapan şeylere kapılan kişi nasıl olur da böyle bir tahta oturur ki?

Noksan bilgi nerden aşkı doğuracak? Noksan bilgi de bir aşk doğurur ama o aşk, cansız şeylerdir.

Noksan bilgi sahibi, cansız bir şey de dilediği şeyin rengini görünce âdeti bir ısıktan sevgilinin sesini duymuş gibi olur.

1535. Noksan bilgi, fark ve temyize malik değildir. Nihayet şimşegi güneş sanır.

Bu yüzden peygamber, noksanı olan kişiye melûn dedi. Fakat bu noksan, tevil de akıl noksanıdır.

Teninde noksan bulunan acınır, acınan kişiye lânet etmek böyle bir adamı yaralamaksa hiç de yaraşır bir şey değil.

Kötü hastalık, lânet edilmesi icap eden, uzaklığa lâıyk olan illet, akıl noksanıdır.

Zira noksan akılları tamamlamak, yani akıllanmak mümkündür, fakat bedendeki noksanı tamamlamaya imkân yok.

1540. Allah’dan uzak düşen her kötü kişinin kâfirliği, Firavunluğu, umumiyetle akıl noksanından ileri gelmiştir.

Beden noksanı için Kuran’ da “ Köre teklif yok” diye bir genişlik var.

Şimşek çabucak sönüp gider, pek vefasızdır. Sen aydın ve parlak olmayan geçici şeyi baki olandan ayırt edemiyorsun.

Şimşek güler o kişiye. Kime biliyor musun ? Onun nuruna gönül bağlayana.

Felek nurlarının sonu yoktur. O nurlar, şarkta ve garpta bulunmayan Allah nuruna benzer mi hiç?

1545. Şimşek, bil ki göz nurunu alır, baki nur da, bil ki gözlere yardımcıdır.
Deniz köpüğü üstüne at sürmekle şimşek ziyasıyla mektup okumak,
Hırs yüzünden âkıbeti görmemek, kendi gönlüne, kendi aklına gülmektir.
Aklın hassası, işin sonunu görmektir. Âkıbeti görmeyen akıl, nefistir.
Nefse mağlûp olan akıl, nefis haline gelmiştir. Müşteri, Zuhâl tesiri altında kalırsa Zuhâlleşir.

1550. Sen bu yomsuzluk içinde gözünü döndür de sana bu nuhuseti verene bak!
Bu cezirle meddi gören kişi, yomsuzluktan kurtulur, saadete erer.
Allah, bir halden bir hale döndürme esnasında her şeyi zıddıyla meydana çıkararak seni halden hale döndürür durur.

Bu suretle de Eshabı Şimalden olmaktan korkar durur, erler gibi de Eshabı Yemin'in lezzetini umarsın.
Bir yandan korkuya, bir yandan ümide düştün mü iki kanadın olur. Bir kanatlı kuş kat'iyen uçamaz, âcizdir.

1555. Ya beni bırak, hiç söylemeyeyim, yahut da izin ver tamamıyla söyleyeyim.
Yoksa ne bunu istiyorsan, ne onu istiyorsan yine ferman senin. Kim ne bilir ki maksadın ne, muradın nerede?
Can, İbrahim canı olmalı ki nuruyla ateş içinde cennetler, köşkler görsün.
Derece, derece aya, güneşe kadar yücelsin; halka gibi kapıya kalmasın.
Halil gibi yedinci kat gökten de geçsin.. Çünkü ben batanları, geçenleri sevmem.

1560. Bu ten âlemi, şehvetten kurtulan kişiden başkasını yanılta gelmiştir, yanılta gider.

Hüthüdün küçücük vücudunu görünce,Belkis'in kalben Süleyman Âleyhisselâm'dangelen haberi ulu
bulması

Belkis'a yüzlerce rahmet olsun. Allah, ona yüzlerce erkeğin aklını vermişti.
Bir hüthüt kuşu, Süleyman'dan birkaç satırdan ibaret bir mektup getirdi.
Belkis okudu. Elçinin getirdiği o şumullü nükteleri hor görmedi.
Gözü, hüthütü gördü, gönlü onun Anka olduğunu anladı. Duygusu onu bir köpekten ibaret gördü, gönlüyse bir derya.

1565. Nasıl olur da bir görür, ikisini de yetiştirmek için zahmet çeker, hele gözü her şeyin sonunu görüp dururken buna imkân mı var?

O iki ağaç, filvaki şimdi görünüşte bir görünüyor ama ağaçlardan maksat ne? Meyve vermek değil mi?
Allah nuruyla gören, sondan önden agâh olan şeyh;
Âhiri gören gözü Allah uğrunda yummuş, menzile ulaşma hususunda sonu gören gözü açmıştır.
O hasetçiler, kötü ağaçtır.Yarattıkları acı, bahtları kötüdür.

1570. Hasetten çoşarlar,ağızları köpürür durur, gizlice hileler kurarlar.
Bu suretle has kölenin boynunu vurmak, dünyadan kazımak dilerler.
Canı, padişahın canı olan kişi, nasıl fâni olur? Birisinin gönlünü Allah korursa o adam nasıl yok olur?
Padişah o sıralara vâkıfı, fakat Ebubekr-i Rebabi gibi ses çıkarmıyordu.
Yaratılışları kötü, ahlâkları fena kişilerin gönüllerini görüyor, o testicilerle gizlice alay ediyordu.

1575. Hileciler, hile düzüp koşuyorlar,padişahı çömleğe sokmak istiyorlardı.
O kadar büyük bir padişah, a eşekler, nasıl bir çömleğe sığar?
Padişah için bir tuzak ördüler ama nihayet bu hileyi de ondan öğrendiler.
Ne kötü talebedir o talebe ki hocasıyla baş koşar, onunla kendisini bir görür.
Hem de hangi hocayla? Huzurunda gizli, aşikâr bir olan cihan hocasıyla.

1580. Onun gözü, Allah nuruyla bakmakta, bilgisizlik perdelerini yırtıp yakmaktadır.
O talebe, eski kilim gibi paramparça, delik deşik olmuş gönülleri bir perde yapıp o hâkimin önüne gerer.
Halbuki o perde bile yüzlerce ağızıyla ona gülüp durur.Her ağızı hocaya bir delik olmuştur. (deliklerden talebenin gönlünü seyrederek durur.)
Hoca , talebeye der ki; " Ey köpekten de aşağı olan, bana hiç mi vefan yok?
Haydi beni kuvvetli, müşküller halledici bir hoca farz etme, tut ki senin gibi bir talebeyim, senin gibi gönül gözüm kör.

1585. Fakat canına, gönlüne yardımım da mı dokunmadı? Sana ben olmadıkça bir feyiz bile akıyor.
Şu halde görüyorsun ya, gönlüm, senin bahtının tezgâhı. Be doğru düzen olmayan, bu tezgâhı niye kırarsın?
Çakmağın gizlice çakıyorum dersen kalpten, kalbe pencere yok mu ki?
Gönül, nihayet senin fikrini de pencereden görür, andığın şeye şahadet eder.
Tut ki kereminden yüzüne vurmuyor, yüzünü yerlere sürtmüyor, ne söylersen gülüp " Evet, evet" diyor.

1590. Fakat senin hilene, hud'ana gülmüyor. Kötü huyuna, yaptığın şeylere gülüyor.
Hile edenin göreceği, bulacağı karşılık hileden ibarettir. Büyük testiği vur kır, küçük testiği al iç. İşte lâıyığın bu!
Eğer o senden razı olur, bu yüzden gülerse sana yüz binlerce gül açılır.
Gönlü senden razı olursa bil ki o, Hamel burcunda bir güneş kesilir.
O yüzden hem gündüz güler hem bahar.Çiçeklerle yeşillikler birbirine karışır.

1595. Yüz binlerce bülbülle kumru ötüşmeye başlar; sessiz cihanı sesle doldurur.
Ruh yaprağını sararmış,kararmış bir halde görüyorsun da padişahın gazabından yine haberin yok.
Padişahın güneşi itap burcunda olunca yüzleri kebab gibi karartır.
O Utarit'in sayfaları , bizim canımızdır; o sayfalardaki beyazlık, karalık, bizim mizanımız.
Sonra ruhları; sevdadan, âcizlikten kurtarsın diye tekrar kırmızı ve yeşil bir ferman yazar.

1600. Hulâsa ilkbaharın yazıp çizdiği şeyler de kavsikuzah gibi kırmızı ve yeşil sayılır".

Padişah adamlarının o has köleye haset edişlerine dair olan hikâyenin sonu

Padişah beylerinin hikâyesi,o ebedî sultan kölelerinin has köleye hasetleri,
Söz, sözü aç, aç hayli geri kaldı. Yine o hikâyeye başlamak, onu tamamlamak gerek.
İkbâl sahibi ve bahtlı melek bahçıvan, nasıl olur da ağacı ağaçtan fark etmez?
Acı ve kötü ağaçla, bire yedi yüz meyve veren meyveli ağacı.

1605. Akıl, bu iki renkli tılsımlar yüzünden Muhammet'le, Ebucehil'lerin savaştığı gibi duygu ile savaşır durur. Kâfirler, Ahmet'i beşer gördüler. Çünkü onun ayı böldüğünü görmemişlerdi. Hisse ait gözüne toprak serp. His gözü, akla da düşmandır, dine de. Allah duygu gözüne kör dedi, putperest dedi, bizim zıddımız dedi. Çünkü o, köpüğü gördü de denizi görmedi. Bu demi gördü de yarını görmedi.
1610. Bu günün sahibi de odur, yarının sahibi de. Her ana sahip olan, önünde durup durur da o, hazineden bir pul bile görmez.
Bir zere bile o güneşten haber verir ve güneş; o zerreye kul, köle kesilir.
Birlik denizinin elçisi olan katraya yedi deniz esir olur.
Bir avuç toprak bile onun yüzünden çevikleşirse felekler, o, bir avuç toprağın önüne baş koyar.
Âdem'in toprağı Allah'dan çevikleşince Allah meleklere o toprağın önünde secde ettiler.
1615. Göğün yarılması nedendi? Toprakla olan münasebeti kaldıran, müşkülleri halleden bir gözden.
Toprak, kesafeti yüzünden suyun dibine gider. Öyle olduğu halde toprağa bak ki çevikleşti, süratle Arşı bile geçti.
Bil ki o letafet sudan değildir, ancak Verici ve Eşsiz, Örneklessiz Yaratıcının ihsanından,.
Dilerse havayı, ateşi aşağılatır, dilerse dikenini gülden üstün eder.
Allah hükmedicidir, dilediğini yapar.Derdin ta kendisinden deva yaratır.
1620. Havayı, ateşi aşağılatırsa onları karartır, bulandırır, ağırlaştırır.
Yeri ve suyu yüceltirse kâinat yolunu ayaklarıyla arşınlarlar, yürürler.
Gayrı tamamıyla anlaşıldı ki dilediğini yüceltir, toprağa mensup olana "Kanatlarını aç" der.
Ateşe mensup olana der ki: "Yürü, İblis ol, yedinci kat yerin altında şeytanlık et.
Ey topraktan yaratılan adam, sen de yürü, Süha yıldızını bile geç.Ateşten yaratılan İblis, sen de yerin dibine git.
1625. Ben dört tabiat ve illet-i şâa değilim. Her şeyi tasarruf etmede Baki ve Daimiyim .
İşim illetsiz, sebepsiz ve dosdoğrudur. Ey kötü düşünceli; takdirim, sebebe bağlı olamaz.
Bir vakit olur,âdetimi değiştirir.. bir vakit olur, bu tozu yatıştırırım.
Denize " Durma, hemencecik ateşlerle dol" derim. Ateşe " Haydi, gül bahçesi kesil" diye emrederim.
Dağa derim ki: " Pamuk gibi hafifleş!" Göğ'e derim ki: "Göze baş aşağı görün"
1630. Güneşe " Ey güneş, ayla birleş" der, ikisini de iki kara bulut haline getiririm.
Güneş çeşmesini kurutur, kan çeşmesini, sanatımla misk haline getiririm"
Allah, güneşle ayın boyunlarına boyunduruk vurur, onları iki kara öküz gibi bağlayıverir.
Filozofun "İn asbaha mâüküm gavra"yı inkar etmesi
Kuran okuyan biri, Kuran'dan " Mâüküm gavra" yani " Suyu kaynağından keser,
Yerin derinliklerinde gizler, kaynakları kurutur, kupkuru bir hale getirirsem,
1635. Benim gibi ihsanda, ululukta misalsiz olan tek Allah'dan başka kim vardır ki suyu tekrar kaynağına getirebilsin?" âyetini okuyordu.
Bir hor, hakîr felsefeci, bir aşağılık mantıkçı, mektep yanından geçerken,
Bu âyeti duyup hoşuna gitmedi. Dedi ki: " Suyu külünkle biz çıkarırız.
Belin, kazmanın darbesiyle ta yerin dibinden kaynatırız"
Gece uyudu, rüyada aslan gibi bir adam gördü. O adam felsefeciye bir tokat vurdu. İki gözünü de kör etti.
1640. Dedi ki: " Ey kötü kişi, eğer doğrucuysan, gözün doğruysa bu iki göz kaynağını da, haydi kazma ile nurlandır"
Gündüzün felsefeci sıçrayıp uykudan kalktı. Gördü ki iki gözü de kör olmuş, iki gözünün nuru da sönmüş!
Eğer ağlayıp inleseydi, eğer tövbe ve istiğfar etseydi mahvolan nur, Allah keremiyle yine zuhur ederdi.
Fakat istiğfar etmek de elde değildir. Tövbe zevki, her sarhoşun mezesi olmaz.
Yapılan işlerin çirkinliği, küfür ve inkârın şomluğu, onun gönlüne tövbe gelmesine mani oluyordu, tövbe yolunu bağlamıştı.
1645. Gönlü, katılıkta taşa dönmüştü. Tövbe onu ekin ekmek için nasıl yarabilir?
Nerede Şuayb gibi biri ki duasıyla dağı, ekin ekmek üzere toprak haline getirsin.
Halil'in niyazi ve inanışı yüzünden güç ve olmayacak iş mümkün oldu.
Yahut Mukavkıs'ın Peygamberden dilemesi üzerine taşlık yer, gayret güzel bir tarla haline geldi.
Bunlar gibi o kötü adamın inkârı da aksine olarak altını bakır haline getirir, sulhu savaş yapar.
1650. Bu kötü kişi, çarpma kehribarıdır. Kabiliyetli toprağı bile taş topaç yapar.
Her gönle secde için izin yok, her ücretlinin ücreti rahmet değil.
Kendine gel de " Tövbe eder, Allahya sığınırım" diye cürümde bulunma, günah etme.
Tövbeye de bir parlaklık gerek. Tövbeye de bir şimşek bir bulut şart.
Meyvenin olması için hararet ve su lâzımdır. Bunun için de bulut ve şimşek icabeder.
1655. Gönül şimşegiyle iki göz bulutu olmadıkça tehdit ve hışım ateşi nasıl yatıştır?
Vuslat zevkinin yeşilliği nasıl yetişir, kaynaklardan arı, duru su nasıl çoşar?
Gül bahçesi; yeşillige nasıl sır söyler, menekşe nasıl olur da yaseminle ahdedebilir?
Çınar, dua için nasıl el açar, ağaç havada nasıl baş sallar?
Çiçek bahar mevsiminde (renklerle, kokularla dolu olan) eteğini nasıl serper?
1660. Lâlenin yüzü nasıl kan gibi kızarır? Gül, kesesinden nasıl altın saçar?
Nasıl olur da bülbül gülü koklar; üveyik kuşu, bir istekli gibi "Kû-kû- nerede, nerede" diye öter?
Nasıl olur da leylek " lek, lek - senin sesin" sesini canla, başla çıkarır. Ey yardımı dilenen Allah, senin de ne demek? Zaten her şey senin mülkünden ibaret.
Nasıl olur da toprak, içteki sırları gösterir? Nasıl olur da bahçe gökyüzü gibi aydınlanır?
Bu güzel ve ağır elbiseleri nereden getirdiler? Hepsini de kerem sahibi Allah'dan.. hepsini de merhamet sahibi Allah'dan!

1665. O letafetler, bir güzellik nişanesidir, o nişane de ibadet edici bir erin ayak izi.
Padişahın nişane gören sevinir. Görmeyene gelince, uyanıp kendine gelemez.
Elest deminde Rabbini görüp sarhoş olarak kendinden geçen kişinin ruhu bu gün de Rabbini görür, kendinden geçer.
Şarap kokusunu şarap içen tanır. Şarap içmeyen şarap kokusunu ne bilir?
Hikmet, müminin kaybolmuş devesine benzer, Hikmet, teşrifatçı gibi adamı padişahla görüştürür.
1670. Rüya da güzel yüzlü birisini görürsün, o sana vâde verir, alâmetler söyler.
Muradın olacak, nişanesi de bu: Yarın sana filân kişi gelecek.
Onun bir alâmeti atlı oluşudur. Bir alâmeti de şu: Seni görünce kucaklayacak.
Bir alâmeti de seni görünce gülmesi; diğer bir nişanesi de sana karşı el kavuşturmasıdır.
Diğer bir alâmeti de şudur ki: Heveslenip bu rüyayı yarın hiç kimseye söylemeyeceksin.
1675. Bu alâmet, Yahya'nın babasına da gösterilmiş, ona da " Üç güne kadar kimseye bir söz söylemeye muktedir olamazsın.
Üç geceye dek iyiden kötüden bahsetme, sus. İşte bu senden Yahya adlı bir çocuk olacağına alâmettir.
Üç gün konuşma. Bu susmak senin maksadına erişeceğine delâlet eder.
Kendine gel, bunları dile getirme. Bu sözü gönlünde gizli tut" denmişti.
Sana da bu alâmetleri şeker gibi tatlı, tatlı söyler. Hattâ bunlar nedir ki? Daha yüzlerce nişaneler var.
1680. Bu rüya; durmadan dinlenmeden biteviye Allah'dan dilediğin saltanata, istediğin makama erişeceğine alâmettir.
Olması için uzun gecelerde ağlayıp inlediğin, seher çağlarında niyaz ettiğin muradına;
Eline girmedikçe günlerini karartan, boynunu iç gibi incelten maksadına erişeceğine delâlet eder.
Temiz erler nasıl varını, yoğunu verirlerse sen de onu elde etmek için varını, yoğunu verdin;
Malını, mülkünü, uykunu feda ettin, yüzünün rengi kaçtı, hatta başından bile geçtin, bir kıl gibi kaldın;
1685. Nice demdir ödağacı gibi ateşlere atıldın. Kaç kereler miğfer gibi kılıç önüne gittin!
Bunlar gibi, yüz binlerce biçarelikler, âşıkların huyudur. Bunlar, sayıya gelmez ki!
Geceleyin bu rüyayı görünce gündüz oldu mu o ümitle günün aydınlanır.
O alâmetler nerede acaba diye gözünü sağa, sola çevirir durursun.
Eyvah, gün geçer de o alâmetler zuhur etmezse diye yaprak gibi titersin.
1690. Mahallelerde, pazarlarda buzağısını kaybetmiş adam gibi koşarsın.
Biri " Baba, hayrola, ne koşup duruyorsun? Burada bir şey mi kaybettin, kaybettiğin ne? " dese,
" Hayırdır ama bana. Benden başka kimsenin bilmesi caiz değil.
Söylersem bana gösterilen nişaneler kaybolur. Onlar kayboldu mu ben, öldüm gitti" dersin.
Her atının yüzüne dikkatle bakarsın. Baktığın adam, sana " Bana deli gibi bakma be" der.
1695. Ben, bir sahip kaybettim. Onu aramaya yüz tuttum.
Ey atlı, devletin daimî olsun. Âşıklara acı, onları mazur tut" dersin.
Madem ki gayretle aradın dikkatle baktın, bu işe adamakıllı sarıldın.. elbette bulursun. Bir işe ciddi bir suretle sarılan yanılmaz demişler.
Ey iyi bahtlı, ansızın atlı gelir, seni sımsıkı kucaklar.
Sen kendinden geçer, dostlarından ayrılırsın. Bu işten haberi olmayan da " İşte sana riyakâr, işte sana münafık!" der.
1700. Ne bilsin o, kendisinden geçen kişinin coşkunluğu nedir? Bu kimin vuslatı, nişanesi? Bilmez ki.
Bu nişane, gören kişinin hakkındadır. Başkasına bu nişane nereden zuhur edecek?
Âşığa her an, ondan bir nişane görünmekte, canına can katılmaktadır.
Sanki çaresiz kalmış balığın önüne su gelmiş.. bu nişaneler, o kitabın delilleridir.
Peygamberlerde olan nişaneler de âşına olan cana mahsustur.
1705. Bu söz noksan kaldı, bir karara bağlanmadı. Gönlüme malik değilim ki mazur gör.!
Zerreleri kim sayabilir ki? Hele saymaya kalkışan, aklını aşka kaptırmış bir adam olursa!
Bağdaki yaprakları, keklik ve karganın ötüşlerini sayabilir miyim?
Bunlar sayıya gelmez ama ben, sınanmış adamı ir şad etmek için sayıyorum.
Zuhal yıldızının nuhusestiyle Müşterinin saadeti, saymaya kalkışan da sayıya sığmaz.
1710. Fakat böyle olduğu halde bu ikisinin bazı tesirini, yani zarar ve faydalarını anlatmak yine lâzımdır.
Bu suretle kaza ve kaderin eserlerinden cüzi bir miktarı saadet ve nuhusest ehline anlaşılmış olur.
Talihi Müşteri olan kişi, neşesinden, ululuğundan sevinir;
Talihi Zuhal olan da şer işlere düşmemek için yaptığı şeyler de ihtiyat etmek lüzumunu anlar.
Yıldızı Zuhal olan kişinin ahvalini tamamıyla söylesem zavallı, o yıldızının ateşinden yarar.
1715. Padişahımız, bize " Allah'ı anın" diye ruhsat ve müsaade verdi; bizi ateş içinde gördü de nur ihسان etti.
Dedi ki: " Filvaki ben, sizin beni anmanızdan müstağniyim. Beni tasvir etmek, övmek, anmak lâıyk değil.
Fakat tasvire, hayale kapılan, bizim zatımızı misalsiz, tasvirsiz anlayamaz"
Cisme mensup anış, nâkis bir hayaldir. Padişahlara lâıyk olan tavsif, cismani anışlardan arınmıştır.
Biri padişaha, " Çulha değildir" dese bu ne biçim metih? Yoksa padişahın çulha olmadığını bildirmiyor mu ki?
- Musa Aleyhisselâm'ın çobanın münacatını hoş görmeyip reddetmesi
1720. Musa, yolda bir çoban gördü. Çoban, şöyle söylenip duruyordu: " Ey kerem sahibi Allah!
Neredesin ki sana kul, kurban olayım. Çarığını dikeyim, saçını tarayayım.
Elbiseni yıkayayım, bitlerini kırayım.. Ulu Allah, sana süt ikram edeyim.
Elceğizini öpeyim ayacığını ovayım. Uyuma vaktin gelince yerceğizini silip süpüreyim.
Bütün keçilerim sana kurban olsun. Bütün nağmelerim, heyheylerim senin yâdınadır Allahm!"
1725. O çoban, bu çeşit saçama sapan şeyler söyleyip duruyordu. Musa "Kiminle konuşuyorsun?" diye sordu.
Çoban, " Bizi yaratanla, bu yeri göğü halk edenle" diye cevap verince,
Musa dedi ki: " Vah ,vah, sen sersemlemişsin. Daha Müslüman olmadan kâfir oldun,

Bu ne saçma söz, bu ne küfür, bu ne olmayacak şey? Ağzına pamuk tıka.
Küfrünün pis kokusu dünyayı tuttu. Küfrün, din kumaşını yıprattı.

1730. Çarık, dolak, ancak sana yaraşır. Bir güneşe bu çeşit şeylerin ne lüzumu var?
Böyle sözlerden ağzını kapamazsan bir ateş gelir, halkı yakar.
Zaten ateş gelmedi de bu duman ne? Can niye kapkara bir hale geldi, ruh merdutlaştı?
Allahın her şeye kadir ve her hususta âdil olduğunu biliyorsan nasıl oluyor da bu hezeyanlara, bu küstahlığa cüret ediyorsun?
Akılsız dost, zaten düşmandır. Ulu Allah, bu çeşit hizmetlerden ganidir.
1735. Sen bunları kime söylüyorsun. Amcana, dayına mı? Allah sıfatlarında cisim sahibi olmak ve ihtiyaç var mı?
Büyüyüp gelişmekte olan süt içer. Ayağı muhtaç olan çarık giyer.
Eğer bu dedikodu, kulu içinse... Allah, onun hakkında da " O, benim" dedi. Yine beyhude ve bâtil.
Allah, onun hakkında, " Hastalandım da yine halimi hatırlımı sormadın? Yalnız o hastalanmadı, ben de hasta oldum" demiştir.
Bu çeşit sözler, " Benimle duyar, benimle görür" haki katına erişen kişi içinde bâtildir.
1740. Allah haslarıyla edepsizce konuşmak gönlü öldürür amel defterini kapkara bir hale koyar.
Sen bir erkeğe Fatma desen; erkekle kadın, hep bir cinsten olmakla beraber,
İmkân bulursa kanına kasteder, isterse haddi zatında halîm ve mülâyim olsun!
Fatma sözü, kadınlar için övünçtür. Fakat erkeğe söylersen kılıç yarası gibi tesir eder.
El ayak.. bizim için övünç vesilesidir; fakat Allahın arılığına nispetle kusur.
1745. " Doğmaz, doğurmaz" vasfı ona lâyıktır . Babayı da halk eden o, oğlu da.
Doğma, cisim olanın vasfıdır. Doğan, ırmağın bu yüzüne mensuptur.
Çünkü doğan, Kevnü Fesat âlemindedir, aşâğılıktır, sonradan olmalıdır. Elbette onu bir meydana getiren lâzım."
Çoban, " Ya Musa ağzımı bağladın, pişmanlıktan canımı yaktın" dedi;
Elbisesini yırtıp yana ,yana bir ah çekti, başını alıp çöle doğru yola düştü.
Ulu Allah'nın Musa'ya çoban yüzünden darılması
1750. Musa'ya Allah'dan şöyle vahiy geldi: " Kulumuzu bizden ayırdın.
Sen ulaştırmaya mı geldin, yoksa ayırmaya mı?
Kadir oldukça ayrılığa ayak basma. Bence en hoşlanılmayan şey ayrılıktır.
Ben, herkese bir huy, herkese bir çeşit istilah verdim.
Ona metih olan söz, sana zemdir; ona göre baldır, sana göre zehir!
1755. Bizse temizden de münezzehiz, pisten de. Ağırılıktan da arıyız, çeviklik ve titizlikten de!
Kullara ibadet edin diye emrettimse bir kâr, bir fayda elde edeyim diye değil, kullara ihsanlarda bulunayım diye.
Hintlilere, Hintlilerin sözleri metihtir. Sintlilere, Sintlilerin.
Onların beni tespih etmeleriyle münezzeh, mukaddes olmam. Bu tespih incilerini saymakla kendileri temizlenirler.
Biz; dile, söze bakmayız; gönle hale bakarız.
1760. Kalp huşu sahibiyse kalbe bakarız, isterse sözünde kulluk ve aşâğılık olmasın!
Çünkü gönül cevherdir.. söz söylemekse araz. Bu yüzden araz, âriyettir, maksat cevherdir.
Mânası gizli kapalı, yahut başka olan bu çeşit lâflar, ne vakte kadar sürecektir? Yanıp yakılmak isterim ben, yanıp yakılmak. O ateşe düş!
Canda sevgiden bir ateş tutuşur.. düşünceyi, sözü, baştanbaşa yakıver!
Musa, edep bilenler başka, canı, ruhu yanmış âşiklar başka.
1765. Âşiklara her nefeste bir yanış var. Yıkık köyden haraç, âşar alınmaz.
Hatalı söz söylerse bile ona hatalı deme. Kanına bulanıp şehit olursa yıkamaya kalkışma.
Şehitlere kan, sudan yeğdir. Bu yanlış sözde yüzlerce doğrudan yeğ!
Kabenin içinde kıbleden eser yoktur, dalgıcın ayağında dolak olmazsa ne gam!
Yürü, sarhoşlardan kılavuzluk arama. Elbisesi paramparça olana yamadan bahsetme.
1770. Aşk şeriatı, bütün dinlerden ayırır. Âşikların şeriatı da Allah'tır, mezhebi de.
Lâlin, lâl olduğunu ispat eden bir damgası olmasa da ne çıkar? Aşk, gam denizinde gamlanmaz ki!
Musa Aleyhisselam'a o çobanın mazur olduğuna dair vahiy gelmesi
Ondan sonra Hak, Musa'nın sırrına dile gelmeyecek sırlar söyledi;
Musa'nın gölüne sözler döktüler.. görmekle söylemeyi birbirine karıştırdılar.
Nice defa kendisinden geçti, nice defa kendisine geldi.. kaç kere ezelden ebede uçtu!
1755. Eğer bundan ötesini anlatmaya kalkışırsam ahmaklık etmiş olurum. Çünkü bunu açmak, bunu anlatmak, anlayışın ötesindedir.
Söylesen akıllar hayran olur. Yazsam birçok kalemler kırılır!
Musa Allahdan bu azarı duyunca çöle düşüp çobanın ardınca koştu.
O hayran âşiğın izini izledi, çöldeki otların tozunu silkti.
Âşik ve hayran adamların ayak izleri, başkalarının izlerinden ayrılır, hemen belli olur.
1780. Âşik, Ruh gibi bir ayağını yukardan aşağıya atar; bir ayağını fil gibi eğri büğrü basar.
Bazen bir dalga gibi bayrak diker, yücelir. Bazen balık gibi suyun içinde gider, görünmez.
Bazen de remilcinin remil dökmesi gibi ahvalini toprak üstüne yazar.
Musa nihayet onu bulup gördü. Dedi ki: "Müjdemo ver! Allah'dan izin geldi.
Hiçbir sebep ve tertip yolu arama; daralan gönlün ne isterse onu söyle!
1785. Senin küfrün, din, dinin can nuru.. Sen emniyete erişmişsin; bütün bir cihan da senin yüzünden amanda.
Ey " Allah dilediğini yapar" sırrına erişip o sırla her şeyden affedilmiş olan kişi; pervasızca yürü, dilini aç!

Çoban " Ey Musa, ben o halde, o sözden geçtim. Şimdi kendi gönlümün kanına bulandım.
Ben Sidret-ül Müntehâ'dan da aşmış, oradan bile yüz binlerce yıl öte gitmişim.
Sen bir kamçı vurdun, atım şahlanıp sıçradı, kâinatı aştı.

1790. Nâsutumuzun mahremi Lâhut'u olsun artık.Aferin eline koluna!

Şimdi benim halim, söze sığmaz. Zaten bu söyledğim de benim ahvalim değil.

Ayna da bir suret görürsün ya.. fakat o senin suretindir, aynanın değil.

Neyzen, ney üfler. Fakat bu nefes ve bu nefesten çıkan ses, neyin midir, neyzenin mi.. Bu ses, neyin harcı mı, neyzenin harcı mı?" dedi.

Kendine gel, kendine! Allah'ı övsen de bu övüşünü, çobanın lâıyk olmayan övüşü gibi bil, öyle tanı.

1795. Senin övüşün, çobanın övüşüne nispetle daha iyidir. Ama Allah'ya nispetle onun da değeri yok, onun da sonu gelmez.

Ne vakte dek ben Allah'ya hamlelerim deyip duracaksın? Perde kaldırılınca oldu sanılan nice şeylerin olmaması bulunduğu meydana çıkar.

Allah'ı anışımın mâkul olması Allah rahmetindedir.Âdetâ istihaze olan kadının namaz kılması gibi bir ruhsattan ibarettir.

Onun namazına nasıl kan bulaşmışsa senin Allahı anışına da benzetiş ve zannediş bulaşmış!

Kan pistir ama bir parçacık su ile temizlenir. Fakat içte öyle pislikler vardır ki,

1800. Allah'nın lütuf suyundan gayrı bir şeyle arınmaz, ibadet eden kişinin gönlünden eksilmez.

Keşke secdende kıbleden yüzünü çevirmiş olaydın da tek " Sübhane rabbiye! A'lâ"nın mânasına ereydin!

"Allahm secdem de varlığın gibi sana lâıyk değil. Sen, kötülüğe iyilikle mukabele et" diyeydin.

Bu yeryüzünde Hakk'ın hikmetinden eser vardır. Ondandır dolayı pislikleri giderir, çiçekleri bitirir.

Bizim pisliklerimizi örter, karşılığın da ondan koncalar biter.

1805. Kâfir vergide, cömertlikte topraktan daha aşağı, daha verimsiz olduğunu görüp,

Varlığından çiçek ve meyve bitmediğini, hattâ bütün temizlikleri bozup pislemekten başka bir şey yapmadığını anlar da

" Ben aykırı anlamış, yanılmışım, yazık, keşke toprak olsaydım;

Keşke topraktan sefer etmeseydim,keşke bir avuç toprak gibi ben de bir tane düşürüp yetiştirseydim..

Topraktan sefere düştüm ama beni yol imtihan etti, bu yolculuktan ne armağan getirdim ki?" der.

1810. Kâfir yolculuğundan bir fayda görmez, ondan dolayı da bütün meyli toprağadır.

Adamın yüzünü geriye çevirmesi, hıstan tamahtandır...yüzünü yola çevirmesi; doğruluktan niyazdan.

Büyümeye meyli olan her ot, büyüüp durur, yaşar günden güne gelişir!

Fakat başını yere eğdi mi de günden güne küçülür, kurur, noksan bulur, mahvolur!

Ruhunun meyli, yüceliklere ise yücelir durursun, varacağın yer de orasıdır.

1815. Aksine olarak başını yere eğdin mi battın gitti, Hak " Ben batanları sevmem" demiştir.

Musa Aleyhisselâm'ın Ulu Allah'dan zâlimlerin galip gelmelerindeki sırrı sorması

Musa, " Ey kerem sahibi, ey her işi yapan, ey bir an zikri, uzun bir ömre bedel olan Allah!

Bu balçık âleminde eğri büğrü bir iz gördüm. Gönül melekler gibi itiraz etti.

" Bir nakış yapıp ona fesat tohumunu ekmekteki maksat nedir?

Zulüm ve fesat ateşini alevlendirip mescidi de, secde edenleri de yakmakta ne hikmet var?

1820. Bir yalvarış için kan ve irin kaynağını coşturmak neden?" dedim.

Ben bunların aynı hikmet olduğunu biliyorum. Fakat maksadım, bu hikmetin büsbütün açığa çıkması ve benim açıkça görmem.

O yakîn bana "Sus" dediği halde görme hırsı " hayır, coş!" demekte.

Sen, Meleklerle sırrını gösterdin. Böyle bir lezzet, kahr ve minhete değer!

Âdemin nurunu Meleklerle açıkça arz ettin, müşküllerini halleyledin.

1825. Ölümün sırrını hasredilmen söyler, yaprağın hikmetini meyveler anlatır!

Kanın, meninin sırrı da insanın duygusudur; her artmanın sonu da nihayet eksilme!

Yazan kişi önce yazı yazacağı tahtayı yıkar, temizler; sonra ona harfleri yazar.

Allah da önce gönlü kan eder, hor hakir gözyaşıyla yıkar, sonra o gönle sırları kaydeder.

Yıkamakla, o levhi bir defter yapmak istediklerini bilmek, anlamak gerek.

1830. Bir evin temelini atacakları vakit oradaki eski ve evvelki yapıyı yıkarlar.

Sonunda arı duru su çıkarmak için önce yerden toprak çıkarırlar.

Çocuklar, hacamattan ağlarlar. Çünkü işin hikmetini bilmezler ki.

Halbuki adam, hacamatçıya para verir, kan için hançere iltifatlarda bulunur.

Hamal ağır yükün altına koşar, yükü, başkalarından kapar.

1835. Yük için hamalların savaşlarına bak.Din işinde çalışma da böyledir.

Rahatın aslı zahmet olduğu gibi acılıklar da nimetin önüdür.

Cennet, hoşumuza gitmeyen şeylerle kaplanmış, cehennem de zevkimize giden şeylerle dolmuştur.

Ateşin aslı yaş ağaç olduğu gibi ateşe yanan da Kevser'e ulaşmıştır.

Zindan da mihnetlere düşen adam, bir lokmanın, bir zevkin yüzünden düşmüştür.

1840. Bir köşkte devlete erişen de bir savaş, bir mihnet karşılığı olarak o devleti bulmuştur.

Kimi altına, gümüşe sahip olmuş, zenginlikte naziri olmayan bir dereceye erişmiş görürsen, bil ki o, kazanma zahmetine sabretmiştir.

Gözü açık olan bunları sebepsiz, Allah hikmeti olarak görür. Fakat madem ki sen duygu âlemindesin, sebeplere kulak as!

Sebeplere yapışmamak, onları görmemek makamı; ruhu tabayı âleminden kurtulmuş olanındır.

Bu çeşit adam, peygamberlerin mucizeleri çeşmesini sebepsiz görür.Onları, sudan, ottan meydana geliyor bilmez.

1845. Bu sebep, doktorla hasta, kandille fitil gibidir. Gece kandiline yeni bir fitil bük, fakat güneş kandilini bunlara muhtaç sanma.

Yürü, aşevinin damı için samanlı balçık hazırla. Fakat bil ki kâinatın damı, buna muhtaç değil.
Ah.. sevgilimiz, gamımızı yakıp mahvedince gece yalnızlığı bile geçti, gündüz oldu.
Ay, ancak geceleynin cilve eder.Gönlün istediği sevgiliyi gönül derdinden başka bir şey de arama.

1850. Fakat sen, İsa'yı bıraktın da eşeği besledin. Hulâsa eşek gibi perdenin ardında kaldın gitti!

Bilgi ve irfan, İsa'nın talihidir, ey eşek sıfatlı, eşeğin talihi değil!
Eşeğin anırmasını duyar, acırsın. Halbuki bilmezsin ki eşek, sana eşeklik telkin ediyor.
İsa'ya acı, eşeğe değil.. tabiatı aklına baş etme.
Bırak tabiatını, ağlaya dursun.. sen, ondan al, canın borcunu öde!

1855. Yeter artık yıllarca eşeğe kul oldun. Çünkü eşeğe kul olan , eşeğin ardından gider.

" Onları artta bırakın" dan murat nefisindir.
Nefis geride, aklın ilerde gerek.
Ama bu aşağılık akıl da eşekle aynı mizaçta. Çünkü bütün fikri onu nasıl elde ederimden ibaret.
İsa'nın eşeği gönül mizacına malik olmuş, akıllar makamında yer tutmuştur.
Çünkü akıl galebe çalmıştı, eşekse zayıftı.Eşek, şişman ve kuvvetli biniciden zayıflar.

1860. Ey eşek değerli; aklının azlığından bu eşek, ejderhalaştı.

Gönlün İsa'dan hastalandıysa yine ondan iyileşir, sıhhat yine ondan gelir, onu bırakma.
Ey nefesi hoş Mesih, cihanda yıllansız hazine olmaz.. eziyetlerle nasılsın?
İsa, Yahudileri görünce ne hale gelir; Yusuf, hasetçi kardeşler elinde ne olur?
Sen, gece gündüz bu azgın kavmin ardından koştukça, nasıl olur da gece gibi, gündüz gibi ömre medet başışlar, yardım edersin?

1865. Ah safra illetine tutulmuş o hünersiz kişilerden! Safradan ne hüner meydana gelir? Ancak baş ağrısı.

Sen, hemen doğu güneşinin yaptığını yap. Bizse nifak hile, hırsızlık ve riya içinde yüzelim!
Sen dünyada da balsın, dinde de.. Bizse sirke. Safraya ancak sirkengübin iyi eder, giderir.
Halbuki biz karın ağrısına tutulmuş olduğumuz halde boyuna sirkeyi artırıp duruyoruz. Sen keremi terk etme de balı artır!
Bizden bu lâyıktı, bunu yaptık. Kum, gözde ancak körlüğü fazlalaştırır.

1870. Fakat ey aziz sürme, senden her değersiz şey, değer bulur, bir şey olur; sana bu lâyıktır.

Bu zâlimlerin ateşinden gönlün kebab olduğu halde daima " Yarabbi, kavmime hidayet et" diye hitap ediyordun.
Sen, öd ağacı madensin. Seni ateşe atsalar, bu âlem, ıtırta, fesleğen kokusuyla dolar.
Sen o öd ağacı değilsin ki ateşte yansın, eksilip bitsin. Sen o ruh değilsin ki gama esir olsun.
Öd ağacı yanar ama madeni yanmadan uzaktır. Rüzgâr, nurun aslına nasıl hamle edebilir.

1875. Ey göklere saflık veren, ey cefası vefadan daha iyi olan!

Çünkü akıllıdan bir cefa gelse o cefa, cahillerin vefasından daha iyidir.
Peygamber, " Akıllının düşmanlığı, cahilin sevgisinden yeğdir" dedi.

Bir emîrin,ağzına yılan kaçan birisini incitmesi

Aklı birisi, atına binmiş geliyordu. Uyumakta olan birisinin ağzına da bir yılan kaçmak üzereydi.

Atlı onu görüp adamcağızı kurtarmak, yılanı ürkütüp kaçırmak için koşmaya başladı. fakat fırsat bulamadı.

1880. Aklı, kendisine yardım ettiğinden, pek akıllı kişi olduğundan o uyumakta olan adama şiddetlice birkaç topuz vurdu.

O şiddetlice vurulan topuzun acısı, adamı bir ağaç altına kadar kaçırdı.
Oraya bir hayli çürük elma dökülmüştü. Adama " Ey dertli kişi, bunları ye" dedi.
" Beyim, ben sana ne yaptım, bana ne kastın var?

1885. Eğer bana hakikaten bir kastın varsa vur kılıcı, birden kanını dök!

Sana çattığım saat ne menhus saatmiş. Ne mutlu senin yüzünü görmeyene!
Dinsizler bile kimseye suçsuz, günahsız, az çok bir şey yapmadan böyle sitem etmezler, bu sitemi caiz saymazlar" diyordu.
Söz söylerken ağzından kan geliyordu " Yarabbi cezasını sen ver!" diye bağırmakta,
Her an ona kötü söylemekte, lânet etmekteydi. Atlı ise " bu ovada koş" diye onu dövüyordu.

1890. Adam, topuz acısıyla atının korkusundan yel gibi koşmağa başladı. Hem koşuyor, hem yüzüstü düşüyordu.

Karnı toktu, uykulu ve gevşemiş bir haldeydi. Ayağında, yüzünde yüz binlerce yara vardı.
Atlı o adamı akşam çağına kadar çekiştirip durdu. Nihayet, adamın safrası kabardı, kusmağa başladı.
İyi, kötü yediklerini kustu. Bu kuma esnasında yılan da içinden dışarı çıktı.
O yılanı görünce kendisine iyilik eden atlıya secde etti.

1895. O kapkara çirkin ve heybetli yılanı görünce bütün dertlerini unuttu.

Dedi ki: " Sen, bir rahmet Cebraîlisin, yahut da velinimet Allah'ın
Ne kutlu saatmiş ki beni gördün.Ölüydüm, bana yeni bir can başışladın.
Sen, beni analar gibi aramaktayken, ben eşekler gibi senden kaçıyordum.
Eşek, sahibinden eşekliği yüzünden kaçır. Halbuki sahibi, iyiliğinden dolayı onun peşine düşer.

1900. Onu, bir fayda elde etmek, bir ziyandan kurtulmak için aramaz. Kurt, yahut yırtıcı bir canavar paralamasın diye arar.

Ne mutlu yüzünü görene, yahut ansızın senin bulunduğun yere ulaşana!
Pak ruh bile seni övmüş.. halbuki ben, sana ne kadar kötü ve saçma şeyler söyledim.
Fakat efendim, padişahlar padişahı sultanım, onları ben söylemedim, bilgisizliğim söyledim.
Bir parçacık olsun bu hali bilseydim, böyle abes sözler söyleyebilir miydim?

1905. Ey iyi huylu, eğer bana bu hali kinaye ile bile olsa çıtlatsaydın seni bir hayli överdim.

Fakat sükut ederek kızgın göründüm. Hiçbir şey söylemeksizin kafama vurmaya başladın.
Başım sersemleşti, aklım gitti. Hele benim bu başım.. zaten akli da kıt!
Ey yüzü de güzel, işi de güzel adam, affet. Deliliğimden söylediğim sözleri bağışla!..

Atlı " Eğer ben, bunu biraz çıtlatsaydım derhal yüreğin su kesilir, ödün patlardı.

1910. Yılanı anlatsaydım, korkudan canın çıkıverirdi.

Mustafa " Canınızdaki düşmanı size, olduğu gibi anlatsam.

Yiğitlerin bile ödü patlar.. ne yol yürümeğe takatları kalır, ne bir işin tatasına düşerler!

Ne kimsenin gönlünde niyaz etmeğe kudret kalır, ne tenin de oruç tutmaya, namaz kılmaya kuvvet" buyurdu.
Bunu duyan, kedi önündeki sıçan gibi yok olur; kurt önündeki kuzu gibi mahvolur..

1915. Ne uyku uyuyabilir, ne yemek yiyebilir. Onun için ben sizi, bunu söylemeden terbiye etmekte,
yetiştirmekteyim.

Ebu Bekr-i Rebabi gibi susmakta, Davut gibi demire el vurmaktayım.

Bu suretle de olmayacak şey, benim elimde mümkün olur, bir hale yola girer, kanadı yolunmuş kuşun bile
kanadı çıkar.

Çünkü Allah'ın eli, insanların ellerinden üstündür. Tek Allah da bizim elimize " Benim elim" demiştir.

Şu halde şüphe yok ki benim kolum uzundur;her yere,her şeye erişir. Ta yedinci kat gökten bile aşar.

1920. Elim gökte bile hünerler göstermiştir. Ey Kuran okuyan "İnşakkal Kamer" âyetini okuyuver!

Bu övüş de akıllar zayıf olduğu içindir. Zayıf olanlara kudreti anlatmaya imkân mı var?

Uykudan başkaldırırsan anlarsın.Bu iş böyledir işte.. doğrusunu Allah daha iyi bilir.

Eğer sen içinde ki yılanı bilseydin ne elma yemeğe kuvvetin kalırdı, ne yol yürümeye, ne de kusmağa!

Sen beni sövüyordun, ben de seslenmiyor, fakat atımı sürüyordum. Gizlice de Yarabbi, sen işimi kolaylaştırdı
demekteydim.

1925. Sebebi söylememe izin yoktu, fakat seni kendi haline bırakmaya da kaadir değilim.

Her an gönlümdeki dert yüzünden, Yarabbi, kavmime yolu sen göster, çünkü onlar bilmiyorlar, demekteydim"
dedi.

Derdinden kurtulan adam, secdele etmekte " Ey bana saadet, ikbal ve hazine olan!

Ey yüce kişi! Allah'dan hayırlar bul! Bu zayıfın sana şükretmeye kudreti yok.

Mükâfatını Allah versin. Ağzım, dilim, sana şükretmekte âciz" demekteydi.

1930. İşte akılların düşmanlığı bu çeşittir. Onların zehirleri bile cana neşe verir.

Ahmağın dostluğu ise eziyettir, sapıklıktır. Misal olarak birde hikâyeyi dinle:

Bir adamın, ayının vefakârlığına güvenmesi

Bir ejderha bir ayıyı yakalamıştı. Yiğidin biri, giderken ayının bağırmasını duydu.

Âlemde düşkünlere yardımcı erler vardır. Onlar, mazlumlar feryat ettiler mi derhal yetişirler.

Mazlumların seslerini her yerden işitirler, Hak rahmeti gibi o tarafa koşarlar.

1935. Âlemin sarsıntılarına, yıkıntılarına direk, destek olan.. gizli dertlerin tabibi bulunan o erler;

Muhabetin, adaletin, rahmetin ta kendisidirler.Onlar, Hak gibi illersiz, rüşvetsiz kişilerdir.

Onlardan birine " Can ve gönülden ettiğin bu yardım için, neden yardım ediyorsun?" denilse ancak " yardım
isteyenin gamından, çaresizliğinden" der.

Erin avı merhamettir. İlaç, âlemde dertten başka bir şey aramaz.

Nerede bir dert varsa, deva oraya gider. Su, neresi alçaksa, oraya akar.

1940. Sana da rahmet suyu gerekse yürü, alçal da sonra rahmet suyunu iç, sarhoş ol.

Ta başa kadar rahmet içinde rahmet var. Oğul, bir tek rahmete dalma, bir tek rahmete kani olma.

Ey yiğit, gökyüzünü ayak altına al, feleğin üstünden nağme seslerini duy!

Kulağından vesveseler pamuğunu çıkar ki, kâinat'ın cuş'u huruşunu duyasın.

Gözlerini ayıp kılından arıt da gayp bağıni,gayp selviliğini gör.

1945. Burnundan, beyninden nezleyi gider de Allah kokusu burnuna gelsin.

Sıtmadan, safradan hiçbir eser bırakma da âlemde şeker lezzetini bul.

Sen yüz türlü güzel yüzlü evlât olması için erlik ilâcını kullan, erlikten kesilmiş olarak koşup tozma.

Can ayağından ten bukağısını çıkar da meclis etrafında dönüp dolaşsın.

Hasislik zincirini elinden, boynundan at, eski felekte yeni bir baht bul.

1950. Lütuf Kâbesine uçmaya kanadın yoksa çare bulana arz et.

Ağlayıp inleme kuvvetli bir sermayedir; külli rahmet, pek güçlü bir dadıdır.

Dadı ve ana, çocuk ne vakit ağlayacak diye bahaneler ararlar.

Allah da sizin hacet çocuklarınızı, ağlasın da süt meydana gelsin diye yarattı;

"Allah'ı çağırın" dedi; ağlayıp inlemeyi bırakma ki Allah'ın merhamet sütleri çoşsun.

1955. Rüzgârın sesi de bizim gamımızı teskin etmek içindir, bulutun süt yağdırması da. Hele bir an sabret.

" Rızkınız gökyüzündedir" âyetini duymadın mı? Neden bu aşağılık yere saplanıp kaldın?

Korkunu, ümitsizliğini gul sesleri bil. Onlar, seni aşağılıkların ta dibine kadar çekerler.

Seni yücelere çeken her ses, bil ki yücelerden gelmektedir.

Sana hırs veren her sesi de adamları paralayan bir kurt sesi bil.

1960. Bu yücelik, mekân bakımından değildir.. bu yücelikler, akıl ve can yücelikleridir.

Her sebep eserinden yücedir.Çakmak, kıvılcımdan üstündür.

Birisi, azametli birinin alt yanına otursa bile hakikatte üst tarafına oturmuş sayılır.

Çünkü orasının üstünlüğü şeref bakımındandır. Baş köşeden uzak olan yer, alçaktır.

Kıvılcım çıkarmak için taş ve demir gerek. Bunların varlığına lüzum olduğundan bu ikisi, kıvılcımdan üstün
sayılabilir de.

1965. Çakmaktan maksat taş ve demirden meydana gelen kıvılcım olduğundan, kıvılcım onlardan çok ileridedir.

Taş ve demir evvel, kıvılcım sonra. Fakat bu ikisi ten, kıvılcım can.

Kıvılcım, zaman itibarıyla çakmaktan sonra ise de değeri bakımından ondan üstündür.

Zaman bakımından dal, meyveden öncedir, fakat hüner bakımından daldan üstün.
Çünkü ağaçtan maksat meyvedir; şu halde meyve evveldir, ağaç sonra gelir.

1970. Ayı, ejderhadan feryat edince o er, ayıyı onun pençesinden kurtardı.
Hile ile babayığitlik birleşti, er de ejderhayı bu kuvvetle alt edip öldürdü.
Ejderhanın gücü vardır ama hilesi yoktur. Senin hilen var ama hilenden üstün hile de var!
Hile ve tedbirini görünce yürü, o hile, o tedbir nereden geldi? O başlangıç tarafına dön, o tarafa yönel.
Aşağılık âlemde bulunan her şey yücelikten gelmiştir. Haydi var, gözünü yüceliklere dik.
1975. Yücelere bakmak, önce gözü alır, kamaştırır ama sonra bakışa bir aydınlık başışlar.
Gözünü aydınlığa alıştırmak.. eğer yaraysan karanlıklara baka dur!
Âkıbeti görme, nurunun nişanesidir, bu şehvete düşmense senin mezarın.
Yüz türlü oyun görüp, yüz türlü tecrübe geçirip âkıbeti gören kişi, bir tek oyun görene benzemez.
Bir oyun gören, o tek oyuna öyle mağrur oldu ki ululanması yüzünden üstatlardan uzak kaldı.
1980. Sâmirî gibi.. o, kendisinde bir hüner görünce ululanıp Musa'dan baş çekti.
Halbuki o, hünerini Musa'dan öğrenmişti. Öyle olduğu halde öğretmeninden gözünü yumdu.
Hulâsa Musa da başka bir oyun etti ; onun oyununu kapıverdi, kendisini de!
Başta dönüp dolaşan nice hünerler, nice bilgiler vardır ki insan onlarla baş oluncaya kadar, baş elden gider!
Başının gitmemesini istersen ayak ol, rey ve tedbir sahibi Kutb'a sığın!
1985. Şah bile olsan kendini ondan üstün görme. Bal bile olsan onun otundan başka bir şey devşirme.
Senin fikrin surettir, onun ki can . Senin paran kalptir, onunki maden.
O, sensin. Kendini onda ara. "Kû, Kû- Nerede, nerede?" diye onun civarında bir üveyik ol!
Sefa ehline hizmet etmek istemezsen ejderha ağzına düşen ayıya benzersin.
Belki bir üstat seni kurtarır, tehlikelerden çekip çıkarır.
1990. Madem ki gücün kuvvetin yok.. ağlayıp inle! Madem ki körsün.. yol görenden baş çekme!
Ayıdan daha aşağı mısın ki derdinden ağlayıp inlemiyorsun.? Ayı feryat ettiği için dertten kurtuldu.
Ey Allah, bizim taş yüreğimizi mum gibi yumuşat; kerem et de feryadımıza acı!

Kör bir dilencinin "Bende iki körlük var" demesi

Bir kör vardı, derdi ki: "Ey zamane ehli, elâman.. benim iki körlüğüm var.
Şu halde bana iki kat acıyın. Çünkü iki kat körüm, bu iki körlüğe birden müptelâyım"

1995. Birisi " Bir körlüğünü görüyoruz. Öbür körlüğün nedir? Göster" dedi.
Kör dedi ki; " Sesim çirkin, avazım bed. Ses çirkinliği ve körlük iki kat körlüktür.
Çirkin sesim halka keder vermekte. Halkın acıması, sesim yüzünden azalmakta.
Kötü sesim nereye varırsa hiddet, gam ve kin meydana gelmekte.
İki körlüğe siz de iki kat acıyın. Böyle hiçbir yere sığmayan kişiyi gönlünüze sığdırın, hoş görün"
2000. Bu şikâyet, bu sızlanma yüzünden sesinin çirkinliği kalmadı. Halkın hepsi ona acımaya başladı.
Sırrını söyleyince gönlünün güzel sesi, sesini güzelleştirdi, sesindeki çirkinlik gitti.
Fakat birisinin gönül sesi de çirkin olursa o adamda üç ebedî körlük vardır.
Fakat sebepsiz illetsiz hacetleri reva edenler, olabilir ki onun çirkin başına bir el korlar.
O dilencinin sesi hoş ve acınacak hale gelince taş yüreklikerin yüreği bile muma döndü.
2005. Kâfirin sesi çirkin olduğundan icabete eş olamaz.
" Susun" emri, kötü ses hakkındadır. Çünkü o ses, halkın kanından köpek gibi sarhoş olmuştur.
Ayının feryadı bile acındırarak bir ses olur da senin feryadın olmazsa bu çok kötü bir şeydir!
Bil ki sen Yusuf'a kurtluk etmişsin, yahut bir suçsuzun kanını içmişsin.
Tövbe et içtiğini kus.. Eğer yara eskidiyse yürü, dağla!

Ayıyla,onun vefakârlığına güvenen ahmağın hikâyesi

1210. Ayı, ejderhadan kurtulup o babayığit erden o keremi görünce,
Eshâb- Kehf'in köpeği gibi onun peşine takıldı.
O Müslüman, hastalanıp yastığa baş koyunca da ayı, ona bağlanmış, gönül vermiş olduğundan bırakmadı,
başın da beklemeye başladı.
Biri oradan geçerken " Halin nasıl? Kardeş, bu ayıyla ne işin var" dedi.
Er, ejderha hikâyesini nakletti. O adam " Ayıya güvenme be ahmak.
2015. Ahmağın dostluğu düşmanlıktan beterdir. Ne suretle olursa olsun sürülmesi gerek" dedi.
Er dedi ki; "Vallahi bunu hasedinden söyledin, yoksa sen ayıya ne bakıyorsun, sevgilisini gör!"
Adam, " Ahmakların sevgisi aldatici bir sevgidir, benim bu hasedim, onun sevgisinden iyidir.
Be adam, gel benimle bir ol da o ayıyı sür, defet.Hemcinsini bırakıp ayıya güvenme" dediyse de
Er, "Git, git hasetçi herif, kendi işine bak" dedi. Adam "İşim buydu ama sana nasip değil.
2020. Yüce kişi ben bir ayıdan daha aşağı değilim ya. Onu bırak da eşin dostun ben olayım.
Başına bir şey gelecek diye yüreğim titriyor. Böyle bir ayı ile ormanlığa gitme.
Yüreğim asla olmayacak şeyden titremedi. Bu seziş Allah nurundandır, saçma değil.
Ben müminim " Mümin Allah nuruyla bakar" sırrına mazharım. Kendine gel, kendine! Bu ateşgedeyi bırak!"
dedi.
Bu sözler, erin kulağına girmedi. Suizan adama kuvvetli bir settir.
2025. Ayının elini tuttu, adamın elini bıraktı. Adam da " Senin aklın başında değil, gidiyorum" dedi.
Er dedi ki: " Git benim kaydıma kalma. Boş boğaz herif, o derece bilirlikten dem vurup durma"
Adam tekrar " Ben senin düşmanın değilim. Peşimden gelirsen kendine lütfetmiş olursun" dedi.
Er " Uykum geldi. Bırak beni işine git"dedi. Adam " Yahu, ne olur bir dosta uy da,
Akıllı birisinin himayesinde, gönül sahibi bir dostun civarında uyu" dedi.
2030. Babayığit, o adamın ısrarından hayallenip kızıverdi, yüzünü çevirip,
" Bu galiba bir katil, bana kastetmeye geldi; yahut bir şey umuyor, dilenci ve külhani herifin biri!
Yahut da beni bu ayıyla korkutma hususunda evvelce dostlarıyla bahse girişmiş olmalı" dedi.

İçinin kötülüğünden hatırına iyi bir şey gelmedi.
Bütün hüsnü zannı ayıyıydı. Sanki ayıyla aynı cinstendi!

2035. Bir köpek uğruna bir akılyı itham etti, ayıyı muhabbet ve merhamet sahibi bir dost bildi!

Musa Aleyhisselâm'ın öküze tapana "Nerde düşüncen,nerde ihtiyatın,tedbirin?" demesi

Musa bir hayal sarhoşuna dedi ki: " Ey kötülükten, sapıklıktan fena düşüncelere saplanmış kişi, Benden bunca bürhan görmene ne benim bu derece güzel huyuma rağmen, peygamber olup olmadığımı dair yüzlerce şüpheden vardı.

Benden yüz binlerce mucize gördüğün halde hayalin yüz kat artmakta, o derece şüpheye,zanna düşmekteydin.

Hayalden, vesveseden daraldın, Peygamberliğime ta'nedip durmaya başladın.

2040. Seni Firavuna uyanların şerrinden kurtarmak için denizden apaçık toz kopardım.

Gökten kırk yıl kâselerle yemek geldi, duam bereketiyle taştan ırmak coştı.

Bu ve buna benzer nice yüzlerce mucize, senin vehmini azaltmadı, eksiltmedi.

Fakat sihirli bir buzağı ses verdi.Allahm sensin diye derhal secde ettin.

O vehimlerini Nil götürdü, o soğuk anlayışın uykuya daldı.

2045. Onun hakkında da niye kötü bir zanna düşmedin? Ey kötü suratlı, onun önüne nasıl baş koydun?

Niçin onun hilesinden şüphelenmedin, onun ahmakları aldatan sihrinden niye işkillenmedin?

Be aşağılık kişiler, Sâmirî kim oluyor ki âlemde bir Allah düzüp koşsun.

Onun bu hilesine nasıl oldu da kapıldın, nasıl oldu da ona uydun, onunla aynı fikirde bulundun?Nasıl oldu da bütün şüpheleri attın,kurtuldun?

Sence öküz, bir lâfla Allahlığa lâıyk oluyor da sonra benim peygamberliğimde şüpheye düşüyorsun ha?

2050. Bir öküze eşeklikten secde ettin, aklın Sâmirî'nin sihrine av oldu.

Ululuk sahibi Allah'nın nurundan göz yumdun. İşte sana adamakıllı bilgisizlik, işte sana sapıklığın ta kendisi!

Yuf olsun sendeki akla, irfana. Senin gibi bilgisizlik madenini öldürmek gerek.

Aftından yapılan öküz ses verdi de ne dedi ki, ahmaklar ona bu derece rağbet ettiler?

Ben size daha ziyade şaşılacak pek çok şeyler gösterdim. Fakat aşağılık kişiler, nasıl olur da hakkı kabul ederler?

2055. Bâtılları ne cezbedebilir? Ancak bâtil! Tembellere ne hoş gelir tembellik!

Çünkü her cins, kendi cinsini çeker. Öküz nasıl olur da erkek aslana yüz tutar?

Kurt neden Yusuf'a âşık olacak? Ancak hile ile onu sever görünür, sonra da onu parçalayıp yer.

Fakat kurt, kurtluktan kurtulursa Yusuf'a mahrem olur.Eshab-ı Kehf'in köpeğin gibi âdemoğullarından sayılır.

Ebubekir, Muhammet' den bir koku alınca "Bu yüz yalancı yüzü değil" dedi.

2060. Fakat Ebu cehil, dert sahiplerinden olmadığı için yüzlerce Şakki Kamer gördü de yine inanmadı.

Leğeni damdan düşen, şöhreti âleme yayılan dertliden Hakk'ı gizledik, fakat gizlenmedi gitti.

Cahil olan ve Allah derdinden uzak bulunan kişiye de hakikat sırlarını nice defalar gösterdiler de o görmedi.

Gönül aynası sâf olmalı ki orada çirkin suratı güzel surattan ayırt edebilsin"

Nasihatçının,ayıya kapılan kimseyi,bir çok nasihat verdikten sonra terketmesi

O Müslüman, kızarak ve içinden " Lâ havle" diyerek ahmağı bırakıp gitti.

2065. " Benim ona ciddiyetle nasihat vermemden, üstüne düşmemden, gönlündeki hayaller attı, büsbütün vehimlendi.

Demek ki nasihat yolu kapandı" dedi. " Fa'rid anhum" emrine bağlandı.

Verdiğin ilâc derdi arttırırsa sen de sözü isteyene söylet. Abese suresini okusana.

Allah " Kör, Hakk'ı diliyorsan onun yoksulluğu yüzünden gönlünü kırmak yaraşmaz.

Sen, halk, ulularından öğretilen diye uluları irşat etmek istiyorsun ama,

2070. Ey Ahmet, büyüklerin bir kısmı seni dinlemeye koyulunca hoşlandın,belki,

Bu ulular, dine güzelce yardımcı olurlar, bunlar Arab'a Habeş'e reistir.

Bunların yüzünden İslam dininin şöhreti Basra'yı Tebuk'ü aşar. Çünkü halk, padişahlarının dinindedir.

Diye düşündün, bu yüzden de hidayet isteyen körden yüz çevirdin, onun sohbetinden sıkıldın.

" Bunlar her vakit ele geçmez. Sen dostlarımızdansen, vaktin de geniş.

2075. Bu dar vakitte işime mâni olma.Bunu sana darılarak, kızarak söylemiyorum, nasihat yollu söylüyorum" dedin.

Fakat Ey Ahmet , Allah indinde bu bir tek kör, yüzlerce Kayserden, yüzlerce vezirden yeğdir.

İnsanlar madenlerdir, sözünü hatırına getir. Öyle maden olur ki yüz binlerce madenden daha değerlidir.

Gizli kalmış lâl ve akik madeni, yüz binlerce bakır madeninden değerlidir.

Ey Ahmet, burada malın faydası yok.Aşkla, dertle, dumanla dolu gönül lâzım.

2080. Gönül aydın kör gelince kapıyı kapama. Ona nasihat ver, nasihat onun hakkıdır.

İki üç ahmak seni inkâr etse neden acılaşsın, sen zaten şeker madenisin.

İki üç ahmak seni itham etse bile Hak, sana tanıklık eder" dedi.

(Muhammed dedi ki:) " Âlemin ikrarından fariğim. Birisine Allah tanık olursa gayrı ona ne gam!

Yarasa, güneşi göremez.Görüyorum dese bile gördüğü güneş değildir.

2085. Yaralarının nefretinden de anlaşılıyor ki ben ulu Allah'nın parlak bir güneşiyim.

Bir gül suyuna bokböcekleri rağmen etseler bu, onun gül olmadığına delâlet eder.

Kalp akça mihenk istese, mihengin mihenk oluşunda şüphe hâsil olur.

Bil ki hırsız geceyi ister, gündüzü değil.Ben gece değilim, cihanda parıldayan gündüzüm.

Bey ayırıcıyım. Benden bir saman çöpü bile geçmesin diye kalbur gibi her şeyi eler, ayırt ederim.

2090. Bunların nakışlardan, suretlerden ibaret olduğunu, onlarınsa can bulunduğunu göstermek üzere unu, kepekten ayırıyorum.

Ben, dünyada Allah terazisiyim.Hafif olan her şeyi ağırdan tefrik eder, gösteririm.
Öküz, elbette bir buzağıyı Allah tanır. Eşek müşteri olup bir şey alsa, elbette ham kavun alır.
Ben öküz değilim ki, beni buzağı satın alsın. Ben, diken değilim ki beni deve yesin!
O, bana cevrettim sanır, halbuki hakikatte âdeta aynamı siler, cilâlar.”

Bir delinin Calinus’a yaltaklanması,Calinus’un bundan korkması

2095. Calinus, eshabına “ Bana filân ilâcı verin” dedi.

İçlerinden birisi dedi ki: “ Ey her fenni bilen üstat, bu ilâcı delilik için verirler.

Delilikse, senin aklından uzak. Bu sözü bir daha söyleme!” Calinus, “ Bana bir deli baktı.

Bir müddet güzelce yüzümü seyretti. Bana göz kırptı; sonra yenimi yakamı yırttı.

Eğer benim, onunla bir münasebetim olmasaydı o çirkin suratlı nasıl olur da bana yüz çevirdi?

2100. Eğer bende kendisiyle bir cinsiyet, bir münasebet görmeseydi nasıl olur da bana gelip çatardı? Nasıl olur da kendi cinsinden olmayana musallat olurdu?

İki kişi birbiriyle uzlaştı, birbirine sataştı mı, hiç şüphe yok, aralarında bir kadr-i müşterek vardır.

Kuş ancak kendi cinsinden olan kuşlarla uçar. Kendi cinsinden olmayanla sohbet âdeta mezara girmedir” diye cevap verdi.

Bir kuşun kendi cinsinden olmayan bir kuşla uçup yayılmasındaki sebep

Bir hakîm dedi ki: “ Yazıda bir kargayla bir leyleğin beraberce koşup uçmakta olduğunu gördüm.

Hayret ettim, bakalım aralarındaki kadr-i müştereke ait emare bulabilir miyim, diye hallerini araştırmaya koyuldum.

2105. Hayretle yanlarına yaklaşınca gördüm ki ikisi de total!”

Hele Arşa mensup bir doğanla ferşin malı olan bir yarasa nasıl olur da beraber bulunur?

Biri İlliyîn’in güneşi, öbürü Siccîn’in yarasası.

Biri her ayıptan arınmış tertemiz bir nur, öbürü her kapının dilencisi bir kör.

Biri Pervin burcuna ziya veren bir ay , öbürü fıskıda debelenen bir kurt.

2110. Biri Yusuf yüzlü, İsa nefesli.. öbürü bir kurt, yahut çingiraklı bir eşek.

Biri Lâmekân âleminde uçmakta.. öbürü köpekler gibi samanlıkta kalakalmış!

Gül, hâl diliyle bokböceğine şu sözleri söyleyip durmaktadır: “ Ey koltuğu kokmuş,

Gül bahçesinden kaçyorsun ama bu nefretin gülistanın kemaline delâlet eder.

Benim gayretim, senin başına dikilmiş bir yasakçdır.Ey bayağı mahlûk, buradan uzak ol.” Gül bokböceğine şöyle bağırılmaktadır:

2115. “ Ey aşâğılık mahlûk, sen benimle ihtilât edersen benim madenimdesin diye bir şüphe hasıl olabilir.

Bülbüllere çayır, çimen yaraşır. Bokböceğine vatan da pisliktir.

Allah, beni pislikten murdarlıktan arıttı. Başıma bir murdarı dikmesi lâyık mıdır?

Benim de bir damarım onlardandı, fakat Allah o damarı kesip attı.Artık o kötü damar bana nasıl hükmedebilir?

Âdem’in bir nişanı ezelde şuydu: Melekler, ona secdeye lâyık olduğu için baş indirdiler, secde ettiler.

2120. Başka bir nişanı da İblis’in “Şah ve ulu benim” diye baş indirmemesiydi.

Fakat İblis de Âdem’e secde etmiş olsaydı Âdem , Âdem olmazdı, başka birisi olurdu.

Her meleğin ona secde etmesi, Âdem’in Âdemliğine delil olduğu gibi o düşmanın, İblis’in inadı da bir delildir.

Meleğin ikrarı, ona bir şahit olduğu gibi o köpeğin inkârı da bir şahittir”

O aldanmış kişinin,ayının vefasına güvenmesi

Adam uyudu, ayı sinek kovalamaktaydı. Sinek, kovulunca kalktı, fakat inadına gene kalktığı yere gelip kondu.

2125. Ayı, o gencin yüzünden kaç kere sineği kovdu. Fakat sinek gene derhal kalktığı yere gelip konmaktaydı.

Ayı, sineğe kızıp, gitti dağdan kocaman bir taş yakalayıp getirdi.

Sineğin gene uyuyan adamın suratına konmuş olduğunu görünce,

O koca değirmen taşını alıp, sineği ezmek için adamın suratına fırlattı.

Taş, uyuyan adamın suratını paramparça etti. Bu mesele de bütün âleme yayıldı;

2130. Aptalın sevgisi şüphesiz ayının sevgidir. Kini sevgidir, sevgisi kin.

Ahdi gevşek, zayıf ve bozuk.. sözü büyük, vefası artık.

Ant içse bile inanma. Eğri sözlü adam andını da bozar.

Madem ki yeminsiz sözü yalan. Hilesine yeminine de inanma.

Onun nefsi beydir, aklı esir.. farz et ki yüz binlerce defa Mushaf’a yemin etmiş olsun!

2135. Mademki yeminsiz ahdi bozuyor, yemin etse onu da bozar.

Çünkü nefsi, ağır yeminle bağlanan nefis, bundan daha ziyade daralır, perişan olur.

Bu, bir esirin hâkimi bağlanmasına benzer. Hâkim o bağı koparır,o bağdan kurtulur.

Kızgınlıkla o bağı, kölesinin kafasına fırlatıp atar.Nefis de o yemini, kendisine esir olan adamın suratına vurur.

Sen onun “Ahitlerinize vefa edin” hükmünden el yıka. “ Yeminlerinizi koruyun, ahitlerinizde durun” hükmünü ona söyleme.

2140. Kiminle ahdettiğini bilen tenini iplik haline kor, o ahdin etrafında dolanır, o ahdi örür durur.

Mustafa Aleyhisselâm’ın bir hasta sahabenin hatırını sormaya gitmesi,hasta halini,hatırını sormasının faydası

Sahabeden biri hastalandı, o hastalık yüzünden zayıfladı, iplik gibi inceldi.

Mustafa halini, hatırını sormaya geldi. Çünkü Peygamber’in huyu tamamıyla lütuf ve keremden ibaretti.

Hastanın halini, hatırını sormaya gitmekte fayda vardır. Faydası da gene sanadır.

Birinci faydası şudur; O hasta adam, bir kutup, bir ulu şah olabilir.

2145. Mademki inatçı adam, gönlünün iki gözü de yok, odunu ödağacından ayırt edemezsin.
Âlemde hazineler var. Beyhude üzülme, yorulma. Yalnız hiçbir viraneyi de definesiz bilme.
Her dervişe ne olur, ne olmaz diye mülâzemette bulunadır, bir nişane buldun mu da artık onun etrafında adamakıllı dön, dolaş!
Mademki sende o can gözü yok, her vücutta define var san!
Kutup olmasa bile belki bir yol dostudur, padişah değılirse bile bir atlı askerdir.

2150. Kim olursa olsun, ister yaya, ister atlı.. yol dostlarıyla buluşmayı, onların halini sormayı, hatırlarını ele almayı lâzım bil.
Hattâ o adam, düşman bile olsa yine ihsan iyidir. Çünkü ihsan yüzünden düşman bile adama dost olur. ;
Dost olmasa bile hiç olmazsa kini azalır. Çünkü ihsanda bulunmak, kine âdeta merhemdir.
Bundan başka daha nice faydaları var ama ey iyi adam, sözü uzatmadan korkuyorum.
Sözün hülâsası şu: Topluluğa dost ol. Hattâ bir dost bulamazsan put yapan Amad gibi taştan bir dost yont, onu sev!

2155. Zira kalabalık ve kervan halkının çokluğu yol vurucuların belini kırar, onları kahreder.

Ulu Allah'nın Musa Aleyhisselâm'a "Niçin hastalığımda benim halimi, hatırımı sormağa gelmedin?" diye vahyetmesi

Allah'dan Musa'ya şu hitap geldi: "Ey koltuğundan ayın doğduğunu gören!
Seni Allah'lık nurunun doğusu haline getirdiğim halde ben ki Allah'yım, hastalandım da niçin halimi hatırımı sormaya gelmedin?"

Musa, " Allah" sen kusurdan münezzehsin. Bu ne remizdir, Yarabbi, bunu bildir" dedi.
Bunun üzerine Allah, yine " Hastalığımda kerem edip niçin halimi sormadın?" buyurdu.

2160. Musa, " Yarabbi, senin bir noksanın olamaz. Aklım şaştı, bu sözün hakikatını anlat" dedi.
Allah, " Evet, has ve seçilmiş bir kulun hastalanmıştı. İyice bir bak hele.. o, benim.
Onun özür serdetmesi benim özür serdetmemdir. Onun hastalığı benim hastalığımdır" buyurdu.
Allah ile oturup kalkmak isteyen kişi veliler huzurunda otursun.
Velilerin huzurundan kesilirsen helâk oldun gitti. Çünkü sen küllü olmayan bir cüzüsün.

2165. Şeytan, birisini kerem sahiplerinden ayırırsa onu kimsiz, kimsesiz bir hale kor, o halde de bulunca başını yer, mahvedip gider.
Topluluktan bir an bile ayrılmak bil ki Şeytan'ın hilesinden ibarettir.

Bağcının,sofi,fakîh ve alevîyi birbirinden ayırıp yalnız bırakması

Bir bahçıvan , bahçesine üç tane hırsızın girdiğini gördü.
Bu üç kişinin birisi bir fakîh,birisi bir şerif, bir tanesi de bir sofi idi. Üçü de hafif meşrep ve vefasız kimselerdi.
Bahçıvan, kendi kendine "Bunlara karşı söyleyeceğim nice sözler, bunları ilzam için getireceğim yüzlerce deliller var. Fakat bunlar, bir topluluk. Topluluksa kuvvettir,

2170. Tek başıma bu üç kişinin hakkından gelemem, Önce onları birbirinden ayırmak lâzım.
Her birisini, öbüründen ayırayım. Ondan sonra birer ,birer saçlarını, sakallarını yolarım" dedi.
Hile edip arkadaşlarıyla arasını açmak üzere önce sofiyi yola vurdu.
Sofi gidince öbür iki arkadaşıyla yalnız kaldı.
Sofiye " Eve git, bu arkadaşlar için bir kilim getir" dedi.
Fakîhe " Sen fakîhsin, bu da ünlü bir şerif.

2175. Biz, senin fetvanla ekmek yemekte, senin bilgi kanadında uçmaktayız.
Bu da bizim şehzademiz, sultanımız. Seyit ve Mustafa'nın soyundan, sopundan.
Bu pisboğaz, bu hasis sofi kim oluyor ki sizin gibi padişahlarla düşüp kalkıyor.
Gelince onu savın gitsin. Siz de tam bir hafta benim bahçemde, çayır çimenliğimde kalın.
Hatta bağ da nedir ki? Canım bile sizin.Siz benim sağ gözüm mesabesindesiniz" dedi.

2180. Onları vesveselendirip kandırdı. Ah, arkadaştan ayrılmamak gerek.

Sofi gelince onu savdılar. Bu sefer bahçıvan, koca bir sopayla ardından seğırtti.

Dedi ki : " Ey köpek sofi, demek sen cüret edip benim başıma giriyorsun ha!

Sana bu hususta Cüneyt mi yol gösterdi, Bayezid mi? Bu sana hangi şeyhin, hangi pirinden kaldı?
Sofiye yalnız bulunca bir iyice dövdü, âdeta yarı canlı bir hale koydu, başını yarıdı.

2185. Sofi " benim nöbetim geçti.Fakat arkadaşlar, bir iyice sıranızı gözetin.
Beni ağıyar bildiniz. Fakat bilin ki bu kaltabandan daha ağıyar değilim.
Benim yediğimi siz de yiyeceksiniz. Bu çeşit şerbet, her aşâğılık kişiye lâyıktır.
Bu âlem dağdır, senin sözlerin, yine ses vererek sana gelir" dedi.
Bahçıvan sofiden kurtulunca yine o çeşit bir bahane kurdu.

2190. Şerife " Ey şerif, eve git de kuşluk öğünü için, yufka ekmeği pişirmiştım,
Evin kapısını vur.Kaymaz'a söyle, o yufka ekmeğiyle kazı getirsin" dedi.
Şerif gidince, fakîhe dedi ki: " Ey işi yerinde, güneş görmüş her şeyi anlar bilir adam, den fakihisin, bu meydanda.

O şerif, mânasız bir iddiada bulunuyor. Anasının ne iş ettiğini kim bilir ki?

Kariya ve karı işine gönül bağılıyor, hem kadınlar nâkis akıllıdır diyor, hem de onlara itimat edemiyorsunuz.

2195. Zamanede nice ahmaklar, Ali'ye Peygambere nispet iddia ederler."
Zinadan ve zina edicilerden olan herkes, Allah mensupları için işte bu zanda bulunur.
Dönen ve bu yüzden başı dönmüş olan kişi elbette evi de kendisi gibi döner görür.
O edepsiz bahçıvanın söylediği sözler, kendi haliydi. Evlâdı Resulden o işler, uzaktır.
O bahçıvan mürtetlerin dölü olmasaydı Peygamber hanedanı hakkında böyle söyler miydi?

2200. Afsunlar okudu, fakîh de bunları dinledi. Bunun üzerine o sitemkâr fakîh şerifin ardından gidip,
" Ey eşek, bu başa seni kim davet etti? Hırsızlık sana Peygamberden mi miras kaldı?
Aslan yavrusu, aslana benzer, sen söyle bakayım, Peygambere ne yüzden benziyorsun?" dedi.
O zâlim herif, şerife, Haricî Âl-i Yâsîn'e ne yaparsa onu yaptı.
Hattâ şeytan ve gul, Âl-i Resul'e Yezid ve Şimîr gibi nasıl kin tutarlarsa o da öyle kin tuttu, öcünü aldı .

2205. Şerif, o zâlimin zulmünden harap oldu, fakîhe " Ben sudan çıktım.
Ayağını tetik bas, şimdi yapayalnız kaldın. Davula benze, boyuna karnına tokmak ye!
Şerifliğimi bir tarafa bırak. Hattâ tut ki arkadaşlığa da lââyık değilim, fakat sana karşı bu çeşit bir zâlimden de
aşağı değilim ya" dedi.

Bahçıvan ondan da kurtulup fakîhe geldi ve dedi ki: " Ey fakîh! Ne fakîhi, ey her sefih kişinin bile arlandığı
herif!

Ey eli kesilecise, başlara gir de, caiz midir? Emir var mı bile deme. Fetvan bu mu senin?

2210. Böyle bir ruhsatı Vasî'temi okudun? Yoksa bu mesele Muhit'te mi var?"

Fakîh " Vur, vur, hakkın var. Fırsat ele geçti. Dostlardan ayrılanın lâyiğı budur" dedi.

Hastanın ve Peygamber Sallâllahü Aleyhi Ve
Sellem'in hasta sahabeyi dolaşıp hatırını sorması
hikâyesine dönüş

Hastanın hatırını soruş, dostluğu, birliği temin etmek içindir. Bu birlik, bu dostluk da yüz türlü sevgi doğurur.
Naziri olmayan Peygamber, hastayı dolaşmaya, hatırını sormaya gidince o sahabeyi ölüm halinde gördü.
Velilerin huzurundan uzaklaşırsan hakikatte Allah'dan uzaklaşırsın.

2215. Yoldaşlardan ayrılmanın sonu bile gam olursa padişahlardan ayrılık nasıl olur da ondan daha aşağı olur.

Her an durma, padişahların gölgesini ara bul ki o gölgede güneşten de iyi bir hale gelesin.

Sefere çıkarsan bu niyetle çık, oturuyorsan yine bundan gafil olma!

Bir şeyhin Ebu Yezid'e "Kâbe benim, benim
etrafımda tavaf et" demesi

Ümmet Şeyhi Bayezid, hac ve umre için yola düşmüş, Mekke'ye doğru koşa, koşa gidiyordu.
Hangi şehre varıyorsa önce o şehirdeki azizleri arıyor,

2220. Bu şehirde basiret sahibi, gönül gözü açık kim var diye dolaşıp araştırıyordu.

Allah, " Sefer esnasında nereye varırsan önce bir er araman gerek" dedi.

Hazine elde etmeye çalış, çünkü kâr, zarar, işin ardından gelir, sen bunları ferî bil.

Biri buğday elde etmek için ekin ekerse sonunda saman da elde eder.

Fakat saman ekersen buğday elde edemezsin ki. İnsanların gözbebeği olan insanı ara, insanların gözbebeği
olan insanı, insanların gözbebeğini!

2225. Hac zamanı gelince Kâbe'yi ziyaret etmeye niyetlen. Oraya vardın mı Mekke'yi de görürsün.

Miraçtan maksat dostu görmektir. Bu arada Arş da görüldü, melekler de.

Hikâye

Yeni bir mürit günün birinde bir ev yaptırdı. Pir gelip evini gördü.

Şeyh, o yeni müridini, o iyi düşünceli kişiyi imtihan etmek maksadıyla dedi ki:

" Yoldaş, eve niçin pencere açtın?" O da şöyle cevap verdi: " Işık gelsin diye"

2230. Şeyh " O feridir. Şunu niyaz etmek gerek: Bu pencereden ezanı duyusun" dedi.

Bayezid, seferde vaktin Hızır'ı olan kişiyi bulmak için uğraşmakta, böyle bir er araştırmaktaydı.

Vücudu hilâl gibi incemiş bir pir gördü; onda erlerin halini, kalini buldu.

Pirin gözü görmüyordu, fakat gönlü güneş gibiydi. Âdeta rüyasında Hindistan'ı görmüş bir file benziyordu

Gözünü yummuş, uyumakta.. fakat yüzlerce zevk ve neşe âlemi görmekte. Gözünü açarsa nasıl olurda
görmez? Şaşılacak şey!

2235. Rüya deyince şaşılacak şeyler açığa çıkar. Gönül uykuda pencere kesilir.

Uyanık olduğu halde güzel rüya gören ârifdir. Sen onun bastığı toprağı gözüne sürme gibi çek.

Bayezid o pirin huzuruna varıp oturdu, halini sordu ; onun hem fakir, hem de aile efradı çok olduğunu anladı.

Pir, " Ey bayezid nereye gidiyorsun gurbet pılı pırtısını nereye kadar çekip sürüyeceksin" dedi.

Bayezid " Hac mevsimi.. Kâbe'ye gidiyorum" diye cevap verdi. Pir dedi ki : " Yol masrafı olarak yanında ne
var?"

2240. Bayezid " İki yüz dirhem gümüşüm var. Ridamın ucuna sımsıkı bağladım işte." deyince,

Pir, " Etrafımda yedi kere tavaf et. Bu tavafı hac tavafından daha makbul bil.

O dirhemleri de, ey cömert kişi, bana ver. Bil ki hac ettin muradın hâsıl oldu.

Umre ettin ebedi ömre nail oldun, sâf bir hale geldin, Safa'ya koştun, Sa'iy erkânını yerine getirdin.

Canının gördüğü Hak hakkı için ki o, beni kendi evinden daha üstün, daha makbul etmiştir;

2245. Kâbe her ne kadar onun lütuf ve ihsan evidir ama benim vücudum da onun sır evi.

Allah, Kâbe'yi kurdu ama kurdu kuralı ona gitmedi. Halbuki bu eve, benim vücuduma, o ebedi diri olan
Allah'dan başka kimse gelmedi.

Beni gördün ya, bil ki Allah'ı gördün; doğruluk Kâbe'sinin, hakikî Kâbe'nin etrafında tavaf ettin.

Bana hizmet, Allah'ya itaat etmek, onu övmektir. Sakın Hakkı benden ayrı sanma.

Gözünü iyi aç da bana öyle bak ki beşerde Allah nurunu göresin" dedi.

2250. Bayezid, o nükteleri dinledi, altın bir küpe gibi kulağına taktı.

Bu yüzden derecesi yükseldi, fazileti arttı. Hakikat yolunun sonuna erişmiş olan Bayezid, artık ondan sonra bir
son tasavvur edilemeyecek olan bir makama vardı.

Peygamber'in o şahsın hastalandığına, duada küstahlık
etmesinin sebep olduğunu bildirmesi

- Peygamber, o hastayı görünce halini hatırlıyordu, o hakikî dosta iltifatlarda bulundu.
Adam, Peygamber'i görünce dirildi, sanki o anda yeniden yaratılmıştı.
Sahabe, " Hastalık beni bu bahta erişirdi; bu sultan sabah çağında beni dolaşmaya geldi.
2255. Bu suretle bana sıhhat erişti, saltanatına bir hudut olmayan bu padişahın kademi bereketiyle iyileştim.
Ne güzel, ne mübarek ağrı, sızı.Ne mutlu, ne kutlu hastalık hararet, dert ve gece uykusuzluğu!
İşte Allah bana bu kocalığımda lütf ve kereminden böyle bir hastalık, böyle bir illet verdi.
Arka ağrısı ihsan etti de her gece yarısı uykudan uyandırdı.
Bütün gece manda gibi uyumayayım diye Hak, lütfetti, bana dertler ihsan etti.
2260. Bu sınıklıktan da padişahların merhameti çoştı. Cehennem de beni tehdit etmeden vazgeçti, sukût etti" dedi.
Ağrı, sızı ve hastalık hazinedir. Rahmetler ondadır. Deri yırtıldı mı iç tazelenir.
Kardeş, karanlık yere, soğuğa, gama, kırıklığa ve hastalığa sabretmek,
Âbihayat kaynağı ve sarhoşluk kadehidir. Çünkü yücelikler, hep aşağılıktadır.
Baharlar güz mevsiminde güzeldir, güz mevsimi de baharda.Kaçma ondan!
2265. Gama yoldaş o, vahşetle ünsiyet kesbet. Ölümünden uzun bir ömür isteyip dur!
Nefsinin " Bu kötü" dediğine kulak asma. Çünkü onun işi hep ziddinadır.
Onun dediğinin ziddini yap. Âlemde peygamberlerin de vasiyetleri böyledir.
Sonun da az pişman olası diye yapacağın işlerde müşaverede bulunmak vâciptir.
Ümmet " Kiminle meşveret edelim?" dediler de, peygamberler " Mukteda olan akılla" diye cevap verdiler.
2270. Hattâ soran adam " İyi ama ya hiçbir tedbiri, isabetli akli olmayan bir çocuk, yahut kadın gelirse.. onunla da meşverette bulunalım mı? deyince,
Peygamber, " Onunla da meşverette bulun, fakat ne derse onun ziddini yap, ona aykırı yola git" dedi.
Nefsini kadın bil, hattâ kadından da beter. Çünkü kadın cüzüdü, nefsinse şerrin küllü!
Nefsine meşveret edersen o aşağılığın dediğine uyma, aksini yap;
Hatta sana namaz kıl, oruç tut diye emretse bile, nefis hilecidir, o emriyle bile sana bir hile kuracaktır.
2275. Yapacağın işde nefsinle meşveret etmek ve ne derse aksini yapmak kemaldır.
Onunla başa çıkamaz, onun inadına karşı koyamazsın. Yürü, bir dost kazan, onunla uzlaş!
Akıl, başka bir akıldan kuvvet bulur.Şeker kamışı, şeker kamışından kemal kazanır.
Ben, nefsimin hilesinden neler gördüm neler.. sihriyle akıl ve temyizi bile giderir!
Sana yeniden yeniye vaatlerde bulunur da binlerce kere bozar.
2280. Ömrün, sana yüzlerce yıl mühlet verse nefis, her gün yeni bir bahane bulur, sana mâni olur;
Soğuk vaatleri sıcak bir surette söyler.O öyle bir sihirbazdır ki insanı kısıklıkla bağlar.
Ey hak ziyası Hüsamettin, gel.. bu çoraklıkta sensiz ot bitmiyor.
Bir velinin gönlünün kırılması yüzünden nefse uyanların önüne bir perde çekilmiştir.
Bu kazaya yapılacak ilâci yine kaza bilir. Halkın akli kazaya pek şaşkındır.
2285. Yola düşmüş bir kurt gibi olan o kara yılan, ejderha kesilmiştir.
Fakat ejderha da, yılan da senin elinde asâ kesilir, ey Musa'nın canını bile sarhoş eden, ey Musa'yı bile kendisinden geçiren!
Allah, sana " Onu al, korkma, ejderha elinde asâ haline gelecek" hükmünü vermiştir.
Ey padişah, haydi, Yedi Beyzâyı göster.Kara gecelerden yepyeni bir sabah meydana getir.
Bir cehennem yandı, alevlendi. Ona üfür ey nefesi, denizin nefesinden üstün ve artık olan!
2290. Deniz, hilebazdır, sana bir köpük gösterir; cehennemdir, sana bir hararet izhar eder..
Onun için de gözüne ehemmiyetsiz görünür, bu suretle onu zebun görürsün, hismin tepreşir.
Nitekim kalabalık askerde Peygamberin gözüne pek az göründü.
De Peygamber, tehlike görmeksizin onlara hücum etti. Eğer fazla görseydi çekinirdi.
Ey Ahmet o bir inayetti ve sen onun ehliydin. Yoksa gönlün kötüleşir bozulurdu.
2295. Allah, o zâhiri ve bâtinî savaşı ona da ehemmiyetsiz gösterdi, eshabına da.
Bu suretle de kolay şeyi ona kolaylaştırdı, güçten de artık yüz çevirmez oldu.
Düşmanı ona ehemmiyetsiz göstermek kutlu bir şeydi.Çünkü ona dost olan, yol yordamı öğreten Allah'ydı.
Fakat zafer için yardımcısı Allah olmayan kişiye gelince: Ona tavşan bile erkek aslan görünür!
Vay uzaktan yüzü bir görür de gururlanarak, savaşa girişirse!
2300. Zülfikâr bir harbe gibi, erkek aslan da bir kedi gibi görünür de,
Ahmak, yiğitçesine savaşa girer, bu hileyle pençeye düşer.
Bu suretle ateşe tapanlar, ateşgedeye kendi ayaklarıyla gelmiş olurlar.
O iş sana bir saman çöpü gibi görünür. Hemencecik onu üfler, yerinden uçururum sanırsın.
Halbuki kendine gel, o saman çöpü, dağları bile yerinden söker. Onun yüzünden âlem ağlamaktadır, o ise gülmekte!
2305. Bu ırmak suyunun dibindeki topuk da görünür ama Uc-ibn-i Unuk gibi yüzlercesi onda boğulup gitmiştir!
Kan dalgası, misk tepesi.. deniz gibi, kuru toprak görünür.
Kör Firavun da o denizi kuru gördü de erlik gösterip içine at sürdü.
Fakat içine dalınca denizin dibini boyladı. Firavun'un gözü nasıl olur da görür?
Göz Allah yüzüyle görür. Hak, nerede her ahmanın sırdaşı olacak?
2310. Şeker görür ama o gık demeden öldüren zehir kesilir. Yol sanır, fakat yol gösteren esas, esasen gul sesinden ibarettir!
Ey felek, âhir zaman fitnelerine pek sıkı sarıldın, nihayet bir an mühlet ver!
Sen, bizim kastımıza çekilmiş keskin bir haçersin; bizi hacamat etmek için zehirli bir hacamat aletisin.
Ey felek, Allah'nın merhametinden merhamet öğren. Yılan gibi, karıncaların gönlünü yaralama!
Bu yapının üstünde senin çarkını döndüren hakkı için.
2315. Kökümüzü sökü� çıkarmadan biraz da başka türlü dön, merhamete gel..
Emriyle önce dadılığımızı yaptığın, fidanımızı sudan, topraktan bitirdiğin Allah hakkı için;
Seni sâf yaratan, sen de bu kadar meşaleler meydana getiren padişah hakkı için.

O seni o kadar mamur ve baki bir hale soktu ki, Dehrî, nihayet senin evveline evvel yok sandı.
Şükür olsun ki senin evvelini bildik. Peygamberler sırrını söyledi.

2320. İnsan olan bilir ki o, sonradan yapılmalıdır. Fakat evde ağ kuran örümcek ne bilir!
Sivrisinek ne bilir, bu bağ kimin? Baharın doğar, kışın ölür.

Tahta içinde sınık bir halde doğan kurt, tahtanın fidanlık halini bilir mi?
Bilse bilse o vakit mahiyeti itibarıyla akıl sahibi olur, isterse sureti kurt olsun.
Akıl, kendini renk, renk, çeşit, çeşit gösterir, ama peri gibi o suretlerden fersahlarca uzaktır.

2325. Hatta peri de nedir ki? Melekten bile üstündür. Fakat sen sinek kanatlısın da onun için aşağılarda uçuyorsun.

Gerçi aklın, seni yüceliklere çekmekte; ama taklit kurşun aşağılıklarda yayılmakta.
Taklitten doğan bilgi canımızın vebalidir, iğretidir. Bizse o bizim malımızdır diye oturup kalmışız.
Bu çeşit akıldansa cahil olmak daha iyi.. deliliğe vurmak daha yeğ!
Faydanı nede görüyorsan ondan kaç. Zehir iç, Âbıhayatı dök!

2330. Seni öveni söv, kazancını, sermayeni müflise borç ver!
Eminliği bırak, korku yerine var. Namusu terk et, apaçık rüsvay ol!
Ben uzun uzadıya ilerisini düşünen akli denedim. Bundan böyle divaneliğe vuracağım!
Seyyid'in "Niçin orospuyu aldın?" demesi üzerine Delkak'ın mazereti

Seyyid-i Ecel, bir gece Delkak'a " Hemencecik bir orospuyu neden aldın?
Bunu bana söylemeliydin. Sana namuslu bir kız alırdık" dedi.

2335. Delkak " Dokuz tane namuslu, temiz kadın aldım, hepsi orospu oldu. Derdimden eridim, bittim.
Bunun üzerine bu hiçbir işe yaramaz orospuyu aldım. Görelim bakalım, bunun sonu ne olacak?" dedi.
Ben, birçok defalar akli sinadım. Bundan sonra bir tarla arayacak, oraya delilik tohumu saçacağım!

Birisinin kendisini deli gösteren bir uluyu hile ile söyletmesi

Birisi" Bir akıllı arıyorum, onunla meşverette bulunacağım, bir müşkülüm var, ona söyleyeceğim" dedi.
Bu sözü duyan da " Şehrimizde kendisini deliliğe vuran birisi var, ondan başka akıllı yok.

2340. İşte bir sopaya binmiş, çocuklarla beraber koşup duruyor.

Rey ve tedbir sahibi, ateş parçası gibi bir adamdır.
Kadri gök gibi yüce, yıldızlar yağdırıcı bir zattır.
Kudreti, parlaklığı, Kerrûbilere can olmuştur. O, kendisini bu divanelikte gizlemiştir." dedi.
Fakat her divaneyi kendine can sayma.. Sâmiri gibi buzağıya secde etme.
Bir veli sana gayb'a ait yüz binlerce şeyi, yüz binlerce sırrı apaçık söylese bile,

2345. Sen de o anlayış, o bilgi olmadıkça yine fıskıyı ödağacından ayırt edemezsin.

Veli, kendisine deliliği perde etti mi, ey kör, sen onu nasıl tanıyabilirsin?
Eğer yakîn gözün açıksa bak da her taşın altında bir erin gizli olduğunu gör!
Yol gösterici ortada, göz önünde; her Kelîm'in bir kilime bürünmüş olduğu meydandadır.
Veliyi meşhur eden yine velidir. Veli, kime dilerse nasip verir.

2350. Fakat deliliğe vurdu mu kimse akil edip de onu anlayamaz.

Bir hırsız, körden bir şey çaldı mı kör, onu bulabilir mi hiç?
Hırsız, gelip ona çatsa bile kör, hırsız kimdir? Ne anlarsın?
Köpek, kör yoksulu ısrırsa bile kör, kendisini dalayan köpeği nereden bilecek?

Köpeğin kör bir dilenciye saldırması

Bir köpek, mahallede bir kör bir dilenciye savaş aslanı gibi saldırdı.

2355. Ay bile yoksulların izi tozunu gözüne sürme gibi çektiği halde, köpek, kızgınlıkla yoksullara saldırır.

Kör, köpeğin sesinden korktu, âciz oldu. Ona tâzim etmeye başladı:
" Ey avcılar beyi, ey av aslanı, el senin elin (hüküm senin hükmün), benden el çek" demeye başladı.
Hakîmin biri de zaruret yüzünden eşeğin kuyruğunu ağırlamış, o kuyruğa Kerim lâkabını takmıştır.
Kör de zora gelince köpeğe " Ey aslan, benim gibi arık birisini avlayıp da ne yapacaksın?

2360. Dostların çölde yaban eşeği avlamaktalar, sense mahallede kör avlıyorsun, bu ne kötü şey!

Dostların avda yaban eşeği arıyorlar, sen sokakta hile düzüp kör arıyorsun" dedi.
Bilgili köpek yaban eşeği avlar, bilgisiz köpekse köre kasteder.
Köpek bile, ilim öğrenince azgınlıktan kurtulur, ormanlarda helâl hayvanlar avlar.
Köpek bile âlim olunca savaşta çevikleşir.. köpek bile ârif olunca Eshâb-ı Kehif'ten olur.

2365. Köpek bile avcılar kimdir, anlar, tanır. Yarabbi, her şeyi tanıtan o nur nedir ki?

Körün tanıyamaması, gözü olmadığından değildir; bu, onun bilgisizlikten sarhoş olması yüzündendir.
Kör, bu yeryüzünden de daha gözsüz değil ya! Halbuki bu yer bile Allah inayetiyle düşmanı tanıdı!
Musa'nın nurunu gördü, ona iltifat etti, Karun'u ise tanıdı yere geçirdi.
Benlikte bulunan her kişiyi helâk etti, Allahın " Ya ard ublai" emrini anladı.

2370. Toprak su, yer ve kıvılcımlı ateş.. bizimle her şeyden habersiz fakat Allah ile her şeyden haberdardırlar.

Bizim ise onun aksine Hak'tan gayri her şeyden haberimiz var da Hak'tan haberimiz yoktur. Tehditçilerden bihaberiz!

Hülâsa onların hepsi Allah emanetini yüklenmekten korktular, çekindiler. Fakat hayvanla karışınca bu çekinmeleri, bu çalışmaları körleşti, neticesiz bir hale geldi!

" Hepimiz de halkla diri, Hak'la ölü bir hale gelen bu hayattan bîzarız" dediler.
Birisi, anası babası öldü mü yetim olur. Hak'la ünsiyet için kalb-i selim gerek!

2375. Hırsız, bir körden bir kumaş çaldı mı kör, bilmeden feryada başlar.

Fakat hırsız ona "Senin malını ben çaldım,ben hilebaz bir hırsızım" demedikçe,
Kör, hırsızı nereden bilecek? Gözünün nuru, gözünün ışığı yok ki!

Ama sesini duydun mu onu sınıksıkı tut, koy verme de çaldığı şeyleri söylet.
Hırsız yakalayıp, sıkıştırmak, çaldığını çırptığını söyletmek cihadı ekberdir.

2380. O , önce senin gözünün sürmesini çaldı. Onu elde ettin mi, yine gözlerine nur gelir.

Gönül'ün kayıp malı olan hikmet kumaşı, ehli dilden elde edilir.

Kör olan gönül, canı, kulağı,gözü olsa bile hırsız Şeytan'ın izini bulamaz, onu elde edemez.

Şeytanın izini bulmayı, hırsız elde etmeyi, gönül ehli olanlardan um, bu işi onlardan iste; taştan topraktan değil. Çünkü halk, gönül ehline nispetle taş, topaç gibidir, âdeta cansızdır.

Danışacak adam arayan da o deliliğe vurmuş delinin huzuruna geldi, dedi ki : " Ey kendini çocuk gösteren baba, bana bir sır söyle."

2385. Veli dedi ki: " Git bu halkayı çalıp durma. Kapı kapalı. Bu gün sır söylenecek gün değil, başka vakit gel.

Eğer Lâ mekân âleminde mekâna yer olsaydı ben de şeyhler gibi dükkânda oturur, alışverişe koyulurdum"

Muhtesibin,harap bir halde yere yıkılmış sarhoşu
zindana dâvet etmesi

Muhtesip gece yarısı bir yere uğradı. Duvar dibinde bir adamın uyuduğunu gördü.

" Hey, sarhoş musun,ne içtin? Söyle"dedi. Adam dedi ki: " Testidekinden içtim!"

Muhtesip " Söyle, testide ne var?" diye sordu. Adam, "İçtiğim şey" diye cevap verdi. Muhtesip, " Bu gizli bir lâf.

2390. Ne içtin, içtiğin ne ?" diye sordu. Adam " Testide gizli olan şey işte" dedi.

Bu sual cevap, birbirine ulanıp gitti.Muhtesip de eşek gibi çamura saplanıp kaldı.

Ona, " Gel de bir ah de bakalım" dedi. Sarhoş söz söylerken " Hu, hu" dedi.

Muhtesip, " Ben sana ah dedim, hu, de demedim,sen hu diyorsun" deyince, adam, " Ben neşeliyim, sen gamdan iki büklüm olmuşsun.

Ah; dertten , gamdan, zulümden olur. Sarhoşların bu hu'larıysa neşedendir." dedi.

2395. Muhtesip, " Ben şunu,bunu bilmem,kalk.Marifet satıp durma. Bu dırılıtyı bırak"dedi.

Adam, "Yürü be.. sen neredesin, ben nerede?" deyince, Muhtesip, " Hadi kalk, zindana gel" dedi.

Sarhoş dedi ki: " Be Muhtesip, beni bırak da yürü işine. Çıplak adamdan rehin alabilir misin sen?

Eğer benim yürümeye kuvvetim olsaydı burada yatar mıydım. Evime giderdim.

Eğer benim de aklım olsaydı, imkânını bulsaydım şeyhler gibi dükkân başında bulunurdum."

Adam'ın halini anlamak için o ulu zatı ikinci
defa olarak konuşturması

2400. O, büyük adamın ahvalini öğrenmek isteyen adam " Ey sopayı at edinin binen atlı, bir an için olsun atını bu tarafa sür dedi.

Adam, " Çabuk söyle, atım çok serkeştir, pek huyludur.

Çabuk ol ki seni tepmesin. Ne seracaksın açıkça sor bakalım" diyerek sopasını o tarafa sürdü.

Adam gönlündeki sırrı söylemeye imkân bulamadı. Ondan vazgeçip veliyi alaya aldı.

Dedi ki: " Bu sokakta oturan kadınlardan birini almak istiyorum. Benim gibi bir adama acaba hangisi lâıyk?"

2405. Veli, " Dünyada üç türlü kadın vardır. İki zahmet ve mihnetten ibarettir, biri dâimi bir hazinedir.

Onu alırsan tamamıyla senin olur. İkincisinin yarısı senin olur, yarısı senden ayrı kalır.

Üçüncü ise hiç sana mal olmaz. Bunu duydun ya. Hadi şimdi yürü, ben gidiyorum.

Sen de durma atım seni tepelemesin. Yoksa bir düştün mü, bir daha kalkamazsın!" dedi.

Şeyh, sopasını sürüp çocukların arasına katıldı.O genç adam ona tekrar bağırdı.

2410. " Gel de hiç olmazsa şunu etraflıca anlat. Bu söylediğin üç çeşit kadın kimlerdir? Onu bir söyle!"

Şeyh, yine onun yanına at sürüp dedi ki : " Bakir, tamamıyla sana mal olur, gamdan kurtulursun.

Yarısı senin olan da duldur. Fakat hiçbir suretle sana mal olmayan, evlâdı olan kadındır.

İlk kocasından evlâdı olursa sevgisi de, bütün hâtıraları da oraya gider.

Hadi git, atım seni tepmesin.Uzaklaş, yoksa serkeş atımın nalı seni ezer!

2415. Şeyh yine hay huy edip sopasını sürdü, yine çocukları yanına çağırdı.

Adam tekrar bağırdı : " Ey ulu padişah, bir sualım kaldı, gel!" dedi.

Şeyh tekrar o tarafa gelip " Çabuk söyle, nedir? Çok duramam, çünkü o çocuk meydandan topumu kaptı!" dedi.

Adam " Ey Padişah, bu kadar akla, edebe sahip olduğun halde bu ne divanelik, bu ne iş. Şaşılacak şey!

Sen söz söylerken Aklı Küllünde ötesindesin; bir güneş olduğun halde nasıl delilikle gizleniyorsun" dedi.

2420. Şeyh dedi ki:"Bu külhanbeyleri beni bu şehre kadı yapmaya karar verdiler.

Reddettim, imkânı yok. Senin gibi âlim , fâzıl kimse yok.

Şeriatta da senden aşağı birisini kendimize ulu yapmamıza müsaade yok." dediler.

Bunun zoruyla kendimi deli gösterdim, deliliğe Allah rahmeti geç erişir ama adamakıllı eriyordum. Fakat hakikatte evvelce ne idiysem yine oyum benim ben.

2425. Aklım hazinedir, ben viraneyim. Deliyim hazineyi gösterirsem!

Divane odur ki divane olmadı, divane odur ki bu bekçiyi gördüğü halde evine girmede.

Benim bilgim cevherdir, araz değil.Bu değerli bilgi, bir maksada erişmek için değil ki.

Ben şeker madeniyim, şeker kamışıyım, hem benden yetişmekte, hem ben yiyorum.

Bir bilgiyi işiten kişi beğenmez, kabul eylemez, feryat ederse o bilgi taklit bilgisidir, öğrenilerek elde edilmiştir.(adama mal olmamıştır.)

2430. Çünkü geçim elde edilmiştir, gönül aydınlatmak için değil. Bu ilim de, tâlibi gibi aşağılık dünya ildir.

Bazı adamlar, havas ve avama görünmek için ilim öğrenmek ister, bu âlemde halâs olmak için değil.

Böyle adam fareye benzer; her tarafı deler ama vuslat nurlarından gafilidir.

Nuru, sahraya yol bulamadığı için ona bu karanlık kuyusu, hoş bir meskendir.

Fakat Allah, ona akıl kanadını ihsan ederse farelikten kurtulur, kuşlar gibi uçar.

2435. Kanat aramazsa yerin dibinde kalır, Simâk burcuna yol bulmaktan ümitsiz bir hale düşer.
Söze gelen ilim, cansızdır; satın alıcıların yüzüne âşiktir.
Münakaşa ve mübahase zamanı o ilim, büyük görünür ama alıcısı olmayınca ölür gider.
Halbuki benim müşterim Allah'dır. Beni o yüceltir, o satın alır.
Benim kanımın diyeti ululuk sahibi Allah'ın cemalidir. Ben kendi kan diyetimi yemekteyim, bu bana helâl bir kazançtır.

2440. Bu müflis alıcıları bırak. Bir avuç toprak, ne satın alabilir ki?

Toprak yeme, toprak alma, toprağı arama. Çünkü toprak yiyenin yüzü daima sapsarıdır.
Gönül ye de daima genç kal. Benzin, tecelliden erguvana dönsün!"
Yarabbi , bu ihsan bizim işimiz değil. Senin lûtfun, gizli lûtfu göstericidir.
Ey düşkünlerin ellerini tutan, elimizi tut. Bizi al.. perdeyi kaldır, perdemizi yırtma.

2445. Bizi bu murdar nefisten kurtar. Çünkü bıçağı kemiğimize kadar dayandı.

Ey tacı,tahtı olmayan padişah, bizim gibi biçarelerden bu kuvvetli bağı kim çözebilir?
Ey muhabbet ihsan eden muhabbetli Allah, böyle sağlam bir kilidi, senin fazlından başka kim açabilir?
Biz kendimizden vazgeçer, yüzümüzü sana tutarız.Çünkü sen, bize bizden yakınsın.
Bu dua da senin öğretmenledir, senin ihsanındandır. Yoksa külhanda nasıl olur da gül bahçesi yetişir?

2450. Kan ve bağırsak arasında kalmış olan anlayış ve akıl senin ikramından başka bir şey nakletmez ki,
İki parça yağdan çıkan bu ruhani nurun nurani dalgası göklere vurmakta..

Bu dil denen et parçasından hikmet nehri ırmak gibi akmakta..
Kulak denen deliklerden akıp, meyvesi akıl ve anlayış olan can bağına kadar gitmekte.
Canlar bağına ana yolu da o anlayışın yolu. Âlemin bağları, bostanları onun fer'inden ibaret.

2455. Bu hoşlukların aslı ve kaynağı o. Haydi, hemen " O, bahçelerin inişlerinde nehirler akar" âyetini oku artık."

Peygamber Sallâllahu Aleyhi Ve Sellem'in hastaya nasihat etmesi hikâyesinin sonu

Peygamber, o hastayı dolaştı, o ağlayıp inleyen zavallının halini hatırladı. Sonra dedi ki :
" Acaba sen bir çeşit dua mı ettin, bilmeyerek bir zehirli aş mı yedin?
Hele bir hatırla bakayım, nefsin, hilesinden çoşunca ne çeşit duada bulundun?"
Hasta " Hiç hatırıma gelmiyor. Himmet et de hatırlayayım" dedi.

2460. Mustafa'nın nur bağıslayan huzuru hürmetine duayı hatırladı.

Her yanı aydınlatan Peygamber'in himmeti, ona hatırlayamadığını hatırlattı.
Hakla bâtil arasını ayırt eden aydınlık, gönülden gönüle açılmış olan pencereden parladı.
Dedi ki : "Ya Resulallah, bir hezeyandır ettim, şimdicek duamı hatırladım.
Daima günaha giriftar olup duruyordum. Denize düşenin yılanı sarılması gibi önüme ne gelirse sarılıyordum.

2465. Sen, suçluları çok şiddetli azaplarla tehdit etmiştin.

Istıraba düştüm, çarem kalmadı. Bağ pek sıkı, kilit kapalıydı.
Ne sabredebiliyordum. Ne kaçacak, kurtulacak yer vardı. Ne tövbe etmeye bir ümidim kalmıştı, ne dayanmama imkân.

Elemden Harut'la Marut gibi ah ederek dedim ki : Ey yaratan Allah'm.
Harut'la Marut tehlikeden kurtulmak için Bâbil Kuyusunu dilediler.

2470. Gürbüz, akıllı, hatta sihirbaza benzer, her şeye muktedir oldukları halde onlar bile ahret azabını o kuyuda çekmek istediler.

İyi de ettiler, tam yerinde bir işti. Dumandan çekilen zahmet ateşe nispetle elbette kolaydır, ehemmiyetsizdir.
Ahiret âzabını tavsife imkân yoktur. Onun yanın da dünya azabının ehemmiyeti olamaz.
Ne mutlu o kişiye ki savaşı, çabalar, bedenine azap eder.
O cihanın azabından kurtulsun diye bu azap çekme ibadetini katlanır.

2475. Ben de, Yarabbi, bana o azabı hemencecik burada çektir de,

O âlemde rahat edeyim diye dua edip durmaktaydım. İstek kapısının halkasını bu suretle çalışıyordum.
Derken bu hastalığa tutuldum. Canım zahmetten âramsız bir hale düştü.
Zikrinden, evradımdan kaldım. Kendimden de haberim yoktu, iyiden, kötünden de.
Yüzünü görmeseydim; ey kutlu, ey kokusu güzel ve mübarek Peygamber ;

2480. Hayat kaydından tamamıyla sıyrılacaktım. Bana padişaha lütfedip derttaş oldun da bu gamdan kurtardın"

Peygamber, " Ne yaptın? Sakın bir daha bu duada bulunma. Kendi kökünü kendin kazıp sökme.
Ey zayıf karınca, senin ne takatin var ki böyle bir yüce dağı yüklenmeye kalkışıyorsun ! " dedi.
Adam dedi ki : " Sultanım, tövbe ettim. Bir daha böyle bir cürette bulunmam, böyle bir lâf etmem."
Bu cihan bir çöldür, sen Musa'sın. Biz de günahımız yüzünden çölde iptilâlara uğramış kişileriz.

2485. Yıllarcadır yol görüyoruz, fakat sonunda yine ilk konakta esiriz.

Musa'nın kavmi bir hayli yol aldıkları halde sonunda yine kendilerini ilk adım attıkları yerde buldular.
Musa'nın gönlü bizden razı olsaydı, bu çöle bir yol, bir uç bulunurdu.
Fakat bizden tamamıyla usanmış olsaydı hiç yemeğimiz gökten gelir miydi?
Bir taş parçasından kaynaklar çoşar mıydı, çölde canımızı kurtarabilir miydik?
Hattâ bundan vazgeçtik, yemek yerine üstümüze ateş yağar, konuştuğumuz bu konakta alevlenir, yanardık.

2490. Musa, bizden hem hoşnut, hem değil.. gâh dostumuz, gâh düşmanımız.

Hışımı; pılımızı, pırtımızı ateşlemekte.. hilmi belâya siper olmakta.
Nasıl olur da hem hilimle muamele eder, hem hışımına? Fakat ey aziz Allah, bu senin lütfundan, bu lütuf, az görülmüş, bir şey değil ki.

Adamın karşısında bulunan kimseyi yüzüne karşı methetmesi hoş bir şey değil. Onun için Musa'nın adını mahsus anıyorum.

Yoksa değil Musa, kim olursa olsun.. senin karşında başka birinden bahsetmem yaraşır mı?

2495. Bizim ahitlerimiz yüzlerce, binlerce defa bozuldu. Fakat senin ahdin dağ gibi , yerinden bile oynamıyor. Bizim ahdimiz saman çöpüne benzer, her çeşit rüzgâra karşı zebundur. Senin ahdinse dağ gibi, hattâ yüzlerce dağdan da kuvvetli.
O kuvvet hakkı için ey renklere sahip olan, bizim renkten renge girişimize bir acı!
Kendimizi de gördük, rüsvay oluşumuzu da.Padişahım, bizi fazla imtihana çekme.
De ey kerem sahibi ve yardımı istenen Allah, öbür ayıplarımızı, öbür kötülüklerimizi gizli bırak.
2500. Sen cemalde, kemalde sonsuzun; biz eğrilikte sapıklıkta sonsuz!
Şu bir avuç aşağılık kişililerin kötülükteki sonsuzluğunu sonsuz lütfunla, cemal ve kemalinle ört.
Aman elbisemizden zaten bir tek iplik kaldı. Bir şehirdik, tek bir duvarımız yerinde.
Ey sahibimiz, şu kalanı koru, şu kalanı koru da Şeytan, tamamıyla sevinmesin.
Bizim hatırımız için değil, suçluları yine arayıp kayırdığın o kadim lütfun hakkı için Yarabbi.
2505. Madem ki kudretini gösterdin, merhametini de göster,ey et ve yağ parçalarına merhametler ihsan eden Allah.
Eğer bu dua gazabını arttırıyorsa ulu Allah, sen bize bir dua öğret.
Nitekim Âdem cennetten çıkınca ona tövbe etmeyi nasip ettin de kötü Şeytan2dan kurtuldu.
Şeytan da kimdir ki Âdemden üstün olsun, böyle bir düzenle oyunu kazansın, onu alt etsin.
Bunların hepsi de hakikatte Âdem'in faydasını temin etti. Şeytan'ın hilesi, düzeni, o hasetçiye lânet edilmesine sebep oldu.
2510. Şeytan, bir oyunu gördü de iki yüz oyunu göremedi. O yüzden kendi evinin direğini kendisi kesti.
Gece vakti başkalarının ekinini ateşlemek istedi, fakat yel, ateşi kendi ekinine sürdü.
Lânet, Şeytana bir gözbağı oldu, bu yüzden hileyi düşmanı olan Âdem'e ziyan sandı.
Lânet dediğin de işte insanı böyle ters görüşlü yapar. Hasetçi, kendini görür, beğenir, kindar bir hale gelir.
Nihayet kötülüğün, sonunda dönüp kötülükte bulunana geleceğini, ona ziyan vereceğini anlamaz.
2515. Kendisini mat edecek şeylerin hepsini aksine görür. Halbuki mat olan kendisidir, kendisi ziyan eder!
Çünkü kendisi bir hiçten ibaret olduğunu görse, yarasının öldürücü ve şiddetli olduğunu bilse,
Böyle görüş, böyle biliş ,adamın gönlünü dertlendirir. Dert de onu hicaptan çıkarırdı.
Anaları doğum ağrısı tutmasa çocuk doğmaya hiçbir yol bulamaz.
Bu emanet gönüldedir, gönülde gebe.Bu nasihatlerse ebeye benzer.
2520. Ebe " Kadının ağrısı yok, ağrı lâzım, ağrı çocuğa yoldur" der.
Dertsiz kişi yol vurucudur, dertsizlik "Enel Hak- ben Hakk'ım" demektir.
Bu "Ene" sözünü vakitsiz söylemek; lânete düşmektir, " Ene" yi vaktinde söylemek rahmettir.
Mansur'un " Ene" deyişi, şüphe yok ki rahmetten ibarettir; fakat Firavunun " Ene" deyişine bir bak, lânetin ta kendisi!
Hulasa vakitsiz öten her horozun ibret için başını kesmek gerekir.
2525. Baş kesmek nedir? Dünyada nefsi öldürmek, nefsin dileklerini terk etmek.
Bu da öldürülmekten kurtulsun diye akrebin iğnesini çıkarmak gibidir.
Taşla tepelenme belâsından kurtulsun diye yılanın zehirli dişini sökersin ya!
Nefsi, pirin gölgesinden başka hiçbir şey öldürmez. O nefis öldürenin eteğine sınıksı sarıl.
Eteğini sıkıca tuttu mu , bu, Allah tevfikidir. Sende beliren her kuvvet, onun seni çekişinden, dileyişinden meydana gelir.
2530. " Ma remeye iz remeyte" iyi bil. Canın nesi varsa canlar canındandır.
Elini tutan, yükünü yüklenen odur. Her an, her nefes, o anı, o nefesi ondan um!
Onun feyzine geç mazhar olduysan gam yeme. Bilirsin ki ihmal etmez, imhal eder.
Allah rahmeti geç erişir ama adamakıllı erişir, seni bir an bile huzurundan ayırmaz, her an seninledir.
Bu vuslatın, bu muhabbetin şerhini duymak istersen adamakıllı düşünerek "Vedduha" suresini okuyuver!
2535. Eğer sen kötülükler de ondandır dersen öyledir ama bundan onun kemaline noksan mı gelir ki?
Bu kötülük ihsanı da onun kemalindedir. Dinle ulu kişi, sana bir misal getireyim:
Meselâ ressam iki türlü resim yapar: Güzellerin resimleriyle,çirkin resimleri.
Yusuf'un, yaratılışı güzel hurinin resmini de yapar, ifritlerin,çirkin iblislerin resmini de.
İki türlü resim de onun üstatlığının eseridir.Bu,ressamın çirkinliğine delil olamaz, bilâkis üstatlığına delildir.
2540. Çirkinini gayet çirkin olarak yapar, o derecede ki bütün çirkinlikler, onun etrafında döner, örülür.
Bu suretle de bilgisindeki kemal meydana gelir, üstatlığını inkâr eden rüsvay olur.
Eğer çirkinin resmini yapmayı bilmezse ressam, nâkistir. İşte bu yüzden Allah hem kâfirin yaratıcısıdır, hem müminin.
Bu yüzden küfür de Allah'lığına şahittir, iman da. İkisi de ona secde eder.
Fakat bil ki müminin secdesi dileyektir. Çünkü mümin, Allah rızasını arar, maksadı onun rızasını almaktır.
2545. Kâfir de istemeyerek Allah'ya tapar ama onun maksadı başkadır.
Padişahın kalesini yapar amam beylik dâvasındadır.
Kale, onun malı olsun diye isyan eder, fakat nihayet kale, padişahın eline geçer.
Müminse o kaleyi padişah için tamir eder, makam sahibi, mevki sahibi olmak için değil.
Çirkin, " Ey çirkinini de yaratan padişah, sen güzeli de yaratmaya kaadirsin, çirkinini de" der.
2550. Güzeli de " Ey güzellik padişahı, beni bütün ayıplardan arıttın" der.
Peygamber Sallâllahu Aleyhi Ve Sellem'in nasihat etmesi ve hastaya dua öğretmesi
Peygamber, o hastaya dedi ki: " Sen, şunu söyle; Allah, sen bize güçlükleri kolaylaştır.
Dünya yurdunda bize iyilik ver, ahiret yurdunda da.
Yolumuzu gül bahçesi gibi lâtif bir hale getir, ey Yüce Allah, konağımız zaten sensin."
Müminler mahşerde derler ki; " Ey melekler, cehennem müşterek bir yol değil miydi?"
2555. Mümin de oraya uğrayacaktı, kâfir de. Fakat biz bu yolda ne duman gördük, ne ateş.
İşte burası cennet, emniyet yurdu. Peki o aşağılık uğrak nerede?"
Melekler derler ki: " Hani geçerken filân yerde gördüğümüz o yemyeşil bahçe vardı ya.

Cehennem, o şiddetli azap yurdu, işte orasıydı. Fakat size bağlılık, bahçelik, yeşillik bir yer oldu. Siz, bu cehennem huylu, kötü suratlı, ateş meşrepli nefsi.

2560. Çalışıp, çabalayıp tertemiz bir hale getirdiniz; Allah için ateşi söndürdünüz:

Şulelenip duran şehvet ateşini takva yeşilliği, hidayet nuru haline soktunuz; Hırs ateşiniz hilim, bilgisizlik karanlığı ilim oldu;

Hırs ateşini attınız; o ateş diken gibiydi, gül bahçesine döndü..

Mademki siz kendinizdeki bütün ateşleri bizim için söndürdünüz, bu suretle de zehir, bal haline geldi.

2565. Madem ki ateşe mensup olan nefsi bir bahçe yapıp oraya vefa tohumları ektiniz,

Oradaki zikir ve tespih bülbülleri, yeşillikte, ırmak kıyısında güzel bir tarzda ötüşmeye koyuldular.

Allah'ya, çağırana icabet ettiniz, nefis cehennemine su serptiniz.

Bizim cehennemimiz de size yeşillik, gül bahçesi, ağaçlık haline geldi."

Oğul, ihsanın karşılığı nedir? Lütf, ihsan ve en değerli sevap.

2570. Siz, biz kurbanız, varlık, iyilik vasıflarına karşı fâniyiz:

Kalleşsek de, divaneysek de o sâkinin, o kadehin sarhoşlarıyız;

Onun hükmüne, onun fermanına baş koymakta, tatlı canımızı ona peşkeş sunmaktayız.

Sevgilinin hayali, gönüllerimizde oldukça; işimiz, kulluk ve can vermedir, demediniz mi?

Nerede bir belâ çırağı uyandırdılarsa orada yüz binlerce âşığın canını yaktılar.

2575. Evin içinde ki âşıklar, sevgilinin cemali çırağına pervanedirler.

Gönül, seninle nurlanan yere, belâlardan sana siperlerden olanların meclisine,

Sana canlarında yer verenlerin, seni şaraplarla dopdolu bir kadeh haline getirenlerin yanına git!

Onların canlarında yurt kur; ey aydın dolunay, gökyüzünde mekân tut!

Onlar, sana sırları belirtmek için Utarit gibi gönül defterini açarlar.

2580. Madem ki yerin yurdun yok.. bildiklerin yanına var, ay parçasıysan kâmil ve tamam bir aya yüz vur!

Cüz'ün, küllünden çekinmesi de ne oluyor? Muhalifle bu kaynaşma da ne?

Cinse bak, bir nev'ile karışınca, o cinsin nev'i olmuş.. gayıpları gör, ay'nın nuru ile ayın kesilmiş!

Be akılsız, karı gibi işvelendikçe, yalana işveye kalkıştıkça, nasıl üst olacaksın?

Halkın seni övmesini, sana yaltaklanmasını, halkın tatlı ve kandırıcı sözlerini alıyor, altın gibi cebine indiriyorsun!

2585. Sana Padişahların sövmesi, vurması, sapıkların övmesinden daha iyidir .

Padişahların tokadını ye de aşağılık kişilerin balını yeme.. bu suretle er olanların ikbali yüzünden sen de bir er ol.

Çünkü onlardan hil'at gelir, devlet gelir. Onlar, ruhun penahında cesedi, can haline getirirler.

Nerede bir çıplak, bir yoksul görürsen bil ki bir kâmilden kaçmıştır.

Gönülünün dilediğini yapmak, o kör, o kötü ve sermayesiz gönülün istediğini yerine getirmek için bir üstattan firar etmiştir.

2590. Eğer ustanın dilediğine uysaydı kendisini de bezerdi, akrabasını da .

Dünyada kim ustadan kaçarsa, devletten kaçır; bunu böyle bil.

Ten kazancında bir sanat öğrendin, din sanatına da bir el ur!

Dünyada elbisen var, zenginleştin; fakat bu âlemden gidince nasıl edeceksin?

Ahret için de bir sanat öğren ki mağfiret kazancını elde edesin.

2595. O cihan da pazarla, kazançla dolu bir şehirdir. Zannetme ki kazanma yalnız bu âlemedir ve bu kazanç kâfidir!

Ulu Allah " Bu cihanın kazancı, o kazancın yanında çocuk oyuncuğudur" dedi.

Hani bir çocuk, öbür çocuğun üstüne yürür, onunla konuşuyor birleşiyor gibi hareketlerde bulunur ya..

Çocuklar, dükkâncılık oynarlar ya.. fakat zaman geçirmeden başka, ellerine bir şey girmez.

Gece gelip çatar, çocuk evine aç döner, Öbür çocuklar giderler, tek başına kalakalır.

2600. Bu âlem oyun yeridir, ölüm de gece. Geri döner gidersin, fakat kese bomboş, sen de yorgun argın!

Be serkeş herif, din kazancı; aşktır, gönül cezbesidir, Hak nuruna kabiliyettir.

Bu aşağılık nefis, senden fâni kazanç ister. Fakat niceye bir aşağılık şeyleri kazanıp duracaksın, bırak artık, yeter.!

Aşağılık nefis eğer senden yüce bir kazanç dilese bile bu dilekte hile ve düzen vardır.

İblis'in Muaviye'yi "Kalk, namaz vakti geldi" diye uyandırması

Rivayet ederler : O Muaviye köşkünün bir bucakta uyumuştur.

2605. Köşkünün kapısı içerden kilitliydi, çünkü Muaviye halkın gelip gitmesinden yorulmuştu.

Ansızın birisi onu uyandırdı. Muaviye gözünü açınca adam gözden sır oldu.

Kendi kendisine, " Köşke kimse giremez. Bu küstahlıkta, bu cürette bulunan kim acaba?" dedi.

Etrafı dolaştı, gizlenen adamdan bir nişan bulmak için her tarafı araştırdı.

Kapı ardında bir herif gördü. Adam kapıya sinmiş, yüzünü perde ile örtmüş gizlenmişti.

2610. Muaviye "Hey sen, kimsin, adın ne ?" diye sordu. Adam " Adım açıkça söyleyeyim, Şaki İblis" diye cevap verdi.

Muaviye " Niye gayret ettin, beni niçin uyandırdın? Bana doğru söyle, aykırı konuşma" dedi.

İblis'in Muaviye'yi eşekten düşürmesi, kapalı konuşup bahaneler etmesi, Muaviye'nin ona cevap vermesi

Şeytan " Namaz vakti geldi. Hemen mescide koşmak gerek.

Mustafa, mâna incisini delerek " Acele edin, ibadetleri vakti geçmeden yapın buyurdu" dedi.

Muaviye " Hayır, hayır senin böyle bir maksadın olmaz. Bana hayra delil olasın, imkânı mı var?"

2615. Hırsız, evime gizlice giriyor da " Bekçilik ediyorum" diyor.

Ben o hırsıza nasıl inanayım? Hırsız, sevabı, ecri ne bilir" dedi.

Yine İblis'in Muaviye'ye cevap vermesi

Şeytan dedi ki: " Biz, evvelce melektik. İbadet yoluna canla başla düzülmüştük .
Yol salıklarına mahremdik, Arş sakinlerine hemdem,
ilk sanat gönülden çıkar mı? İlk sevgi nasıl olurda unutulur?

2620. Seferde Rum diyarı ehlinden birisini, yahut Hutun'li birisini görmekle vatan sevgisi kalbinden çıkar mı?
Biz de bu şarabın sarhoşlarındandık, biz de kapısının âşıklarındandık.
Göbeğimizi onun sevgisiyle kestik, sevgisini canımıza ektiler.
Zamanede güzel günler gördük, baharda rahmet suları içtik.
Bizim varlığımızı da " Onun fazıl" ve ihsan eli ekmemiş midir? Bizi de yoktan yaratan o değil mi?

2625. Ondan nice lûtuflar görmüşüz, rıza gülistanında nice dolaşmışız.
Başımıza rahmet elini koyar, bize de lûtufların çeşmelerini izhar ederdi.
Ben daha çocukken, süt emiyorken beşiğimi kim salladı? O!
Onun sütünden başka kimden süt emdim, onun tedbirinden başka beni kim yetiştirdi?
Vücuda sütle giren huyu, çıkarmaya kimin iktidarı vardır?

2630. Kerem denizi bir itapta, bulunsa bile, kerem kapılarını kapalı bırakır mı?
Onun, asıl peşin ihsan ettiği para, lûtuflar ve vergisidir.Kahırsa, o paranın üstüne konmuş arızı bir tozdan ibarettir.

Âlemi lûtfetmek için yarattı. Zerrelere, onun güneşi riayetlerde bulundu.
Ayrılık bile, onun kahrından doğmakla beraber vuslatın kadrini bilmek içindir.
Bu suretle diler ki ayrıldığı, canın kulağını bursun, onu tedibetsin de can, vuslat günlerini bilsin.

2635. Peygamber " Allah, âlemi yaratmadan maksadım, ihsan etmekte.
Yarattım ki benden bir fayda görsünler, balıma parmaklarını bansınlar.
Ben bir fayda göreyim, çıplak adamdan bir libas elde edeyim diye yaratmadım, dedi" buyurmuştur.
Birkaç gün oldu ki beni huzurundan kovdu. Fakat yine gözüm onun güzel yüzünde.
Böyle bir yüzden bu çeşit kahra uğramak şaşılacak şey.Herkes sebeple meşgul olup durmakta.

2640. Halbuki ben sebebe bakmam. Çünkü sebep sonra meydana gelen bir şeydir. Sonradan meydana gelen bir şeyin varlığına sebep olur.

Ben ezeli lûtufla bakar, sonradan meydana geleni yırtar, iki parça ederim.
Tutalım, Âdem'e secde etmemem hasettendi. Ama o haset de aşktan meydana geldi; inattan, inkârdan değil.
Her haset, şüphesiz dostluktan meydana gelir. Sevgiliyle başkaları bir arada oturunca haset baş gösterir.
Aksırana " Çok yaşa " demek dostluktan olduğu gibi, kıskançlık da dostluğun şartıdır.

2645. Onun oyununda bundan başka bir oyun yoktu ki? Oyna dedi, ben ne bilirim ki ona katayım?
Bir tek oyunum vardı, oynadım, kendimi kaldırıp belâya attım.
Belâda da onun lezzetlerini tatmak istedim, ona mat oldum, ona mat oldum, ona mat oldum!
Ey ulu kişi, bu altı cihetli âlemde kim, kendisini altı duygu kapısından kurtarabilir ki?
Altının cüz'ü, nasıl olurda küllünden kurtulur? Hele keyfiyetsiz Allah onu eğri yaratmışsa!

2650. Bu altı cihet içinde ateşe dalmış kişiyi ancak altı ciheti yaratan Allah kurtarabilir.
Küfür olsun, iman olsun.. onun eliyle dokunmadır, onundur."

Muaviye'nin tekrar İblis'e İblis'in hilelerini anlatması

Emîr ona dedi ki: " Bunlar doğru. Fakat bunlardan senin payın eksik.
Sen, benim gibi yüz binlerce kişinin yolunu urdum delik deldin, hazineye girdin!
Hem ateş ve nefit olsun, hem yakmayasın, buna imkân var mı? Kimdir ki senin elinden elbisesi yırtılmamış olsun!

2655. Ey, ateş senin tabiatın yakmaktır, bir şeyi yakmaman mümkün değil.
Allah seni yakıcı bir hale getirmiş, bütün hırsızların ustası etmiştir. İşte lânet budur.
Allah ile yüz yüze konuştum. Ey düşman, senin hilene karşı ben kim oluyorum?
Senin marifetlerin, ıslık sesi gibidir, kuşların seslerine benzer, fakat kuş avlar.
O, yüz binlerce kuşun yolunu urmuştur. Kuş,âşına bir kuş geldi sanıp aldanmıştır.

2660. Havada uçarken ıslık sesini duyunca havadan iner, burada esir olur.
Nuh'un kavmi senin hilenden feryada düşmüşler, gönülleri yanmış, göğüsleri paramparça olmuştur.
Cihanda Âd kavmine rüzgârı sen yolladın, onları azaplara, mihnetlere sen düşürdün.
Lût kavminin başına taş yağmasına sen sebep oldun. O kara suyun içinde, senin yüzünden boğuldular.
Nemrut'un beyni, senin yüzünden döküldü binlerce fitneler meydana getiren Şeytan!

2665. Filozof, zeki Firavununun akli körleşti, senin yüzünden bir şey anlamaz oldu.
Ebulehep de senin yüzünden naehil,oldu.Ebülhakem de senin yüzünden Ebucehil kesildi.
Ey bu satrançta nam için yüz binlerce ustayı mat eden!
Ey müşkül oyunlarıyla gönülleri yakan ve gönlüne merhamet gelmeyen!
Sen hile denizisin, halk bir katradan ibaret. Sen dağ gibisin, selim kalpli insanlara ancak bir zerre!

2670. Ey düşmanlık edip duran Şeytan, senin hilenden kim kurtulabilir? Hepimiz tufana gark olmuşuz. Ancak Allah'nın koruduğu müstesna.

Nice saadetli yıldız, senin yüzünden ihtiraka düşmüştür. Nice askerler, nice topluluklar, senin yüzünden darmadağın olmuştur!"

İblis'in Muaviye'ye cevap vermesi

İblis Muaviye'ye dedi ki: " Bu bağı çöz. Ben, kalpla halis için mehenğim.
Hak, benim aslanla köpeği imtihan etmek için yarattı, halisle kalpı ayırt etmek için halk etti.
Ben, kalpın yüzünü ne vakit karartmışım.Kuyumcuym ben, ona daima değerini verdim.

2675. İyilere yol gösteririm, kuru dalları keserim. Bu otları niye ortaya koyarım?Hayvan hangi cinstendir, meydana çıksın diye.

Kurt, ceylândan bir yavru doğursa onun kurt, yahut ceylân oluşunda şüphe edilir.
Önüne otla kemik koy. Bakalım hangisine tezce adım atacak, hangisine meyledecek?
Eğer kemiğe gelirse köpektir, ota meylederse şüphe yok, ceylân cinsindedir.

2680. Kahırla lûtuflar, birbirine eş oldu. Bu ikisinden bir hayır ve şer âlemi doğdu.
Sen otla kemiği göster, nefis ve can gidasını arz et.
Nefis gidasını isterse aşâğılıktır, ruh gidasını isterse serverdir.
Tene hizmet ederse eşektir. Can denizine dalarsa inci bulur.
Gerçi bu ikisi birbirine aykırı, hayır ve şerdir ama ikisi de bir iş başındadır.

2685. Peygamberler, ibadetlerini arz ederler, düşmanlar şehvetlerini.
Ben iyiyi nasıl kötüleştirebilirim? Allah değilim ya! Ben bir davetçiyim, onları yaratan değil!
Güzeli çirkin yapabilir miyim? Rab değilim ki. Güzele çirkin bir aynayım.
Hintli, bu, adamı kara suratlı gösteriyor diye aynayı yaktı.
Ayna dedi ki: suç benim değil. Benim yüzümü cilâlayana kabahat bul!
O beni gammaz yaptı, çirkin kimdir, güzel kim? Söyleyeyim diye o, beni doğru sözlü etti.

2690. Ben şahidim, şahidi zindana atmak nerede görülmüş? Zindan ehli değilim. Allah şahidimdir.
Ben de nerede meyveli bir ağaç görürsem onu dadı gibi besler, yetiştiririm.
Fakat nerede bir acı ve kuru ağaç görürsem fıski, miskten kurtulsun diye keserim.
Kuru ağaç, bahçivana " Yiğit, suçsuz,günahsız niye benim başımı kesiyorsun?" der.
Bahçivan der ki: " Sus, kötü huylu. Kuruluğun suç olarak yetmez mi?"

2695. Kuru ağaç "Ben doğruyum, eğri değil. Niçin suçum yokken beni kesiyorsun der?" der.
Bahçivan der ki: " Kutlu bir şey olsaydın da keşke eğri olsaydın, fakat yaş olsaydın!
Öyle olsaydın Âbıhayatı çeker, dirilik suyu ile karıştır, hayat bulurdun.
Tohumun kötüyümüş, aslın kötüyümüş, güzel bir ağaca ulaşamamışsın.
Güzel bir ağaç dalı, kötü bir ağaca aşılsansa o güzellik, kötü ağacın tabiatını da güzelleştirir."

Muaviye'nin Şeytan'a kızıp sert muamelede bulunması

2700. Emîr, Şeytana dedi ki: " Ey yol urucu, delil getirme. Beni kandırmağa yol bulamazsın, yol arama.
Sen bir dolandırıcısın ben de garip bir tâcirim. Getirdiğin her elbiseyi nasıl alabilirim?
Kâfirlik edip pılımin, pırtımın etrafında dolaşma. Sen hiç kimsenin malına müşteri değilsin.
Dolandırıcı müşteri olamaz. Müşteri gibi görünse bile bu, hileden, düzenden ibarettir.
Kim bilir, bu hasetçinin kabağında ne var? Allah, bu düşmanın elinden bizi kurtar, feryadımıza yetiş!

2705. Bir kere daha bana üfürür, beni bir kere daha afsunlarsa bu hırsız, hırkamı kaptı gitti!
Onun bu sözü duman gibidir. Ey Allah, elimi tut, yoksa kilimim elden gider.
Bir delil getirmekle İblis'e üst olamam.Çünkü o, her yüce, her aşâğılık kişinin fitnecisi, imtihanıcısıdır.
" Allemel esma" ya bey olan Âdem bile bu köpeğin yıldırım gibi koşuşuna karşı yaya kalmıştır.
Şeytan,onu bile cennetten yeryüzüne atmıştır. Âdem bile Simâk burcundayken balık gibi onun oltasına düşmüş,

2710. " Rabbenâ, zalemnâ" diye ağlayıp feryat etmiştir. Onun hilesine, düzenine nihayet yoktur.
Onun her sözünde bir şey vardır, her sözünde yüz binlerce sihir gizlidir.
Erlerin erliklerini bir nefeste bağlar; kadının erkeğin hevesini bir nefeste arttırır.
Ey halkı yakıp yandıran fitneci İblis, niçin beni uyandırdın? Doğruyu söyle!
Şeytan, " Kötü zan sahibi olan kişi, yüz nişan da olsa doğruyu işitmez.

2715. Bir gönül, hayale düştü mü delil getirsen bile hayali artar.
Söz, o gönülde illet haline gelir; gazinin kılıcı hırsıza âlet olur.
Bu takdirde, öyle adama verilecek cevap susmaktan ibarettir.Ahmakla konuşmak deliliktir.
Ey ahmak, benim şerrimden Allah'ya ne ağlayıp sızlanıyorsun? Sen, o aşâğılık nefsinin şerrinden ağla, sızlan!
Sen helva yersin, çıban olur; sitmaya tutulursun, sıhhatin bozulur.

2720. Sonra da İblis'e suçu yokken lânet edersin. Niçin o şeytanlığı kendinde görmezsin?
Bu, ey azgın, İblis'ten değil,sendendir. Tilki gibi kuyruk peşinde koşup durmaktasın.
Yeşillikte bir kuyruk gördün mü o tuzaktır, bunu niye bilmiyorsun?
Bilmiyorsun, çünkü kuyruğa meylin seni bilgiden uzaklaştırdı, gözünü, aklını kör etti.
Sevdiğin şeyler seni kör ve sağır eder; düşmanlığa kalkışma, bu cinayeti, kara nefsin işledi.

2725. Bana suç bulma , aykırı görme.Ben, kötülükten de bizarım, hırstan da, kinden de!
Bir kere kötülük ettim, hâlâ pişmanım; gecem gündüz olsun diye bekleyip duruyorum.
Halk arasında müttehim oldum, herkes, kadın olsun erkek olsun kendi işini bana isnat ediyor.
Zavallı kurt, aç bile olsa uyduruyor diye itham edilir.
Zayıflıktan yol yürümeye kudreti olmasa bile çok yemeden imtilâ olmuştur derler" dedi.

Muaviye'nin tekrar İblis'e ısrarı

2730. Muaviye dedi ki: " Seni doğruluktan başka bir şey kurtaramaz. Adalet, seni doğruluğa davet etmekte.
Doğru söyle de elimden kurtul. Hile , savaşımın tozunu yatıştıramaz."
Şeytan, "Ey hayal kuran, düşüncelere dalan, doğruyu, yalanı nasıl anladın?" dedi.
Muaviye, " Peygamber, nişanesini bildirmiş, kalpla sağlamı anlamak için mehenk vermiş;
" Yalan kalplerde şüphe uyandırır, doğru kalplere emniyet ve neşe verir "demıştır.

2735. Gönül, yalan sözden istirahat bulmaz.Suyla yağ karışık olursa çırağ aydınlık vermez.
Doğru söz kalbe istirahat verir. Doğru sözler, gönül tuzağının taneleridir.
Gönül hasta olur, ağzı kokarsa ancak o vakit doğruyla yalanın tadını almaz.
Fakat gönül ağırdan illetten salim olursa, yalanla doğrunun lezzetini adamakıllı bilir, anlar.
Âdem'in buğdaya hırsı artınca bu hırs, gönlünden sıhhati, selâmeti kapıp götürdü.

2740. Senin yalanına, işvene kulak astı, aldanıp öldürücü zehri içti.
O anda akrebi buğdaydayken ayırt edemedi. Hevesle mest olan kişinin temyizi uçup gider.

Halk, arzu ve heva sarhoşudur. Onu için senin yalanını dinler.
Fakat hevedan vazgeçen, gözünü sırlara âşina etmiştir.

Kadı'nın kadılıktan şikâyeti, naibinin ona verdiği cevap

Birisini kadı yaptılar. Ağlayıp inlemeye koyuldu. Naip " Kadıya bu ağlama nedir diye?

2745. Ağlamak, feryat etmek zamanı değil.. sevinecek, kutlanacak zamanın " dedi.

Kadı, bir ah edip dedi ki: " Gönlüne hâkim olmayan, işin iç yüzünü bilmeyen kimse nasıl hükmedebilir? O, işin hakikatini bilen iki kişi arasında bir cahilden başka bir şey değildir ki.

O iki hasım , ne yaptıklarını bilirler.Zavallı, kadı o iki kişinin hilesini ne bilsin?

Hallerini bilmez, gafilidir. Böyle olduğu halde kanlarına, mallarına nasıl hükmedecek?"

Naip " Hasımlar, bilgili ama illetlidir. Halbuki sen, cahilsin ama şeriat mumusun.

2750. Çünkü sende bir kasıt ve illet yok. İşte şu illetsizlik yok mu? Gözlerin nurudur.

O iki bilgiyi, garazları kör etmiştir. Bilgilerini de kasıtları, illetleri mezara tıkmıştır.

Kasıtsızlık, bilgisizi âlim yapar, kasıt ve garaz, ilmi aykırı bir hale sokar, zulüm haline koyar.

Sen rüşvet almadıkça kör değilsin, fakat tamah ettin mi körsün, kul köle kesilirsin" dedi.

Ben hevedan vazgeçmişim, şehvet lokmalarını az yemişim.

2755. Gönlümün tat alma duygusu aydın.. doğruyu yalandan ayırt eder.

Muaviye'nin İblis'i söyletmesi

Sen niçin beni uyandırdın? Be hilebaz, sen uyanıklığa düşmansın.

Sen, afyona benzersin, daima uyutursun. Şaraba benzersin, akıllı, bilgiyi giderirsin.

Seni çarımha gerdim. Haydi doğru söyle. Ben doğruyu bilir, anlarım, hileye sapma.

Ben herkesten, tabiatında, huyunda ne varsa, neye sahipse onu ararım.

2760. Sirkeden şeker lezzetini aramam. Karı tabiatlı erkeği asker yerine saymam.

Gâvurlar gibi, bir putun Hak oluşunu, yahut Hak'tan bir alâmet, bir nişan buluşunu ummam.

Fışkıdan misk kokusunu istemem. Irmak içinde kuru kerpiç araştırmam.

Ağyar olan Şeytan'dan beni hayır için uyandırmayı ummam."

İblis, birçok hileye, düzene kalkıştıysa da Emîr, onun inadını, inkârını dinlemedi.

İblis'in ,hilesini Muaviye'ye doğru söylemesi

2765. Bunun üzerine sözü ağzının içinde geveleyerek dedi ki: " Ey Muaviye, ben seni şunun için uyandırdım:

Cemaate yetişesin, devletli Peygamber'in ardında namaz kılasın.

Eğer namaz fevt olsaydı, vakit geçseydi bu cihan, sana nursuz, kapkaranlık kesilecekti.

Bu ziyandan bu dertten dolayı ağlayacak, gözlerinden âdeta kâselerle yaş dökcektin.

Herkes, ibadetten bir zevk alır, bu yüzden de bir an bile sabredemez, ibadette bulunur.

2770. Fakat o dert, o gussa yüzlerce namaza değer. Nerede namaz, nerede o niyazın ışığı?"

İhlâs sahibi birisinin cemaati kaçırdığından dolayı tahassür ve iştıyakı

Birisi mescide girerken baktı ki halk mescitten çıkıyor.

Cemaat dağıldı mı ki herkes acele,acele mescitten çıkıyor?" diye sordu.

Birisi, "Peygamber, cemaatle namazını eda etti, duasını bile bitirdi.

Ey ham adam, nereye gidiyorsun? Peygamber, çoktan selâm verdi" dedi.

2775. Adam bir ah çekti ki ahının dumanı göründü.Bir vah etti ki gönlünden kan kokusu geldi.

Cemaatten biri "Sen bu ahı bana ver, ben o namazı sana bağışlayayım" dedi.

Adam "Verdim, namazı da kabul ettim" dedi. Öbürü o ahı, yüzlerce niyazı aldı.

Gece rüyasında hâtif ona " Sen Âbihayati, derde dermen olan ameli aldın,

O ahı seçmen, o âşıklar zümresine girmen yüzü suyu hürmetine de bütün cemaatin namazı kabul edildi" dedi.

İblis'in Muaviye'ye hilesini söylemesi hikâyesinin sonu

2780. Bunun üzerine Azazil dedi ki: " Ey emîr, artık hilemi açığa vurayım.

Eğer namazın fevt olsaydı gönlüne dert düşecek, ah ve figana başlayacaktın.

O teessüf, o figan, o niyaz, yüzlerce zikirden, namazdan üstün olacaktır.

Böyle bir ah, hicapları yakmasın diye korktum da seni, onun için uyandırdım.

İstedim ki öyle bir ah etmeseyin, bu suretle de o yola sahip olmasın.

2785. Ben hasetçiyim, işte böyle bir hasette bulundum.Düşmanım; işim, gücüm, hile ve kinden ibarettir"

Muaviye, bunun üzerine " İşte şimdi doğruyu söyledin, senden bu beklenir, lâıyğın budur.

Sen örümceksin, ancak sinek tutabilirsin. Halbuki ben sinek değilim, zahmet etme a köpek!

Ben ak doğanım, beni padişah avlar. Örümcek, etrafımızda nasıl olur da ağ örebilir?

Kudretin varken yürü, sinek avla, sinekleri bir ayran taşı civarına çağır!

2790. Onları bala çağırırsan bile bu çağırış, şüphe yok yalandır, çağırıldığı şey de yine ayran!

Sen beni uyandırdın ama o uyandırış, uykunun ta kendisiydi. Bana gemi gösterdin ama gösterdiğin gemi, girdaptan ibaretti.

Sen beni, daha iyi bir hayırdan mahrum etmek için hayra sevkettin" dedi.

Ev sahibinin ,hırsız yakalamak üzereyken birisinin seslenmesi yüzünden kaçırması

Bu, şuna benzer: Bir adam, odasında hırsız görüp kovalamaya başladı.

Birkaç kere peşinden dolıştı, iyice terledi.

2795. Nihayet son saldırışta hırsıza yaklaştı. Bir sıçrasa tutacaktı.

Biri "Buraya gel de belâ nişanelerini gör!

Çabuk ol savaş eri, çabuk gel de burada ki ahvali bir gör" diye bağırdı.

Adam, herhalde orada da bir hırsız olacak,hemen gitmezsem başıma belâ kesilecek,

Çoluğuma ,çocuğuma el uzatacak. O vakit bunu tutmaktan ne faydam olur?

2800. Bu Müslüman, kerem edip beni çağırıyor. Hemencecik gitmezsem herhalde bir kötülüğü düşeceğim deyip.

O iyilikçi Müslüman'ın şefkatine güvenerek hırsız bıraktı yola düzeldi.

Varıp " Aziz dost ne var? Böyle kimin elinden feryat ediyorsun ?" dedi.

Adam " İşte, hırsızın ayak izine bak. Hırsız çalacağını çalıp bu tarafa gitmiş.

İşte o kaltabanın ayak izi. Yürü, bu izi izle, ardından koş!"dedi.

2805. Adam " Be ahmak, sen ne söylüyorsun? Ben onu tutmuşum.

Sen bağırınca koyuverdim. Sen bir eşekmişsin meğerse. Bense seni adam sandım.

Bu ne herze, bu ne hezeyan? Ben kendisini tutmuşum, ayak izini ne yapayım?" dedi.

Sen bir hilebazsın, yahut aptalın birisin. Hattâ belki de hırsızın ta kendisisin ve bu işi de mahsus yaptın.

Öbürü " Ben ayak izini gösteriyorum. İşin haki katından âgahım" dedi.

2810. Adam dedi ki: "Sen ya düzenbazsın, ya ahmak, belki de hırsızın ta kendisisin de işi biliyorsun.

Ben hasmımı çeke, çeke yakalamak üzereydim. İşte ayak izi diye sen koyuverttin. Sen cihetten bahsediyorsun, bense cihetlerden çıkmış, kurtulmuşum. Vuslatta delil ve âlamet olur mu?"

Sıfatlarla perdelenmiş olan kişi, ancak sıfat görür. Zati kaybeden kişidir ki sıfatlarda kalır.

Oğul, Allah'ya ulaşanlar, zata gark olmuşlardır. Artık onlar sıfatlara nazar ederler mi?

Başın ırmağın dibinde oldukça renge bakabilir misin?

2815. Suyun rengine bakmak için dipten çıktın mı? Güzel bir halıyı bırakmış, köhne bir kilimi almış olursun.

Avamın ibadeti, havasın günahıdır. Avamın vuslatı bil ki havasın hicabıdır.

Padişah bir veziri muhtesip yapsa, onun dostu değildir, düşmanıdır.

Mamafih o vezir belki suç işlemiştir. Böyle birden bire muameleyi değiştirmek elbette sebepsiz olmaz.

Çünkü önce muhtesip olan kişiye baht ve devlet nasip olmuş demektir.

2820. Fakat önceden padişaha vezir olanı, sonra muhtesip yapmak kötü bir iş yaptığından olabilir.

Fakat padişah, seni eşikten huzuruna çağırılmış, sonra tekrar eşiğe sürmüşse,

Şüphe etmeksizin bil ki bir suç ettin. Bilgisizlikle cebre yapışır.

Kismetim buymuş dersen neden önce o devlet kismetin olmuştu?

Bilgisizlikle kendi kismetini kendin teptin. Halbuki ehil olan kişi kismetini artırır.

Münafıkların Mescid-i Dirâr yapmaları

2825. Aykırı gidise Kuran'dan getireceğimiz başka bir misal de dinlesen yerindedir.

Münafıklar, buna benzer bir çift- tek oyununu da Peygamberle oynamışlardır.

"Ahmet dinini yüceltmek için bir mescit yapalım" dediler. Halbuki bu mürtetlikten başka bir şey değildi.

Bu çeşit aykırı bir oyuna girişerek Peygamber'in mescidinden başka bir mescit yaptılar.

Döşemesini, tavanını, kubbesini düzdüler. Fakat bununla cemaati ayırmak diliyorlardı.

2830. Yalvararak Peygamber'in yanına geldiler, deve gibi huzuruna çöktüler.

" Ey Allah Peygamberi, lütfedip o mescide kadar bir zahmet etsen;

Kademlerinle kutlasan.. günlerin kıyamete kadar ter-ü taze olsun!

Topraklı, bulutlu günün, zaruret ve yoksulluk gününün mescidi işte.

Diledik ki oraya bir garip gelirse yer bulsun, bu hizmet konağında bolluğa ersin.

2835. Bu suretle de din şiarı çoğalsın, etrafa yayılsın, dostlarla olunca acı yemiş bile hoştur.

Bir an orayı şereflendir, bizi tezkiye et ,diğer sahabeye bildir.

Mescide, mescittekilere iltifat et..sen aysın, biz de gece. Bir an olsun bizimle ol da.

Gece cemalinle gündüze dönsün, ey cemali, geceleri aydınlatan güneş.!" dediler.

Ah ne olurdu bu sözleri gönülden söyleselerdi de muratları olsaydı.

2840. Gönül istemeden ağza gelen lâtif sözler, külhandaki yeşilliğe benzer dostlar.

Uzaktan bak, geç. Yavrum onlar yemeye kokmaya değmez.

Vefasızlara gitme. Onlar; iyi dinle, yıkık köprüdür.

Bilgisiz biri oraya ayak basarsa köprü de yıkılır, ayağı da kırılır.

Asker, nerede bir bozgunluğa uğrarsa, iki, üç karı tabiatlı adamın yüzünden uğrar.

2845. O, erkek gibi silahlanıp savaş safına girer. Diğerleri de, işte tam dost diye ona güvenirler.

Fakat savaş zahmetlerini gördü mü yüz çevirir. Onun kaçışı senin mânevi kuvvetini de kırar.

Bu bahis, uzundur. Uzadıkça uzar, maksat da gizli kalır, geçelim.

Münafıkların Peygamber'i Mescid-i Dirâr'a götürmek için kandırmaya çalışmaları

Halk Peygamber'e masallar okumakta; yalan dolan atını sürmekteydiler.

O merhametli, şefkatli Peygamber gülümseyerek ancak " Peki" diyebilirdi.

2850. O cemaatin teşekkür edilmesi icap eden işlerini anladı, icabet edeceğini söyleyerek haber getirenleri sevindirdi.

Onların hileleri gözünün önünde görünüp duruyor, o hileleri süt içinde kıl görür gibi birer, birer görüyordu.

Fakat o lütuf sahibi Peygamber, kılı görmemezlikten geliyor, o zarif kimse sütü övüyordu..

Yüz binlerce hile ve hud'a kıllarına o an gözünü yummuştu.

O kerem denizi doğru buyurmuştu: " Ben, sizi, sizden ziyade esirgerim,

2855. Ben âdeta dehşetli surette alevlenmiş, yalınlanmış bir ateşin kıyısına oturmuş bir adama benzerim.

Siz pervane gibi o tarafa koşuyorsunuz. Ben de iki elimle pervane koymaktayım"

Münafıkların dileği üzerine Peygamber, o tarafa yürüyünce Allah gayreti haykırdı: " Gul sesini dinleme,

Bu habisler hile ettiler, söyledikleri sözlerin hepsi aykırıdır.

Maksatları kara yüzülükten başka bir şey değildir. Hıristiyanlarla Yahudiler, en hayırlı dini nasıl olur da aralar?

2860. Cehennem köprüsü üstüne bir köprü kurdular, Allah'ya tavlada hileye giriştiler"

Maksatları Peygamber'in sahabesinin arasını bozmaktı. Her herzevekil Hakk'ın fazıl ve ihsanını nasıl tanır?

Şam'dan buraya bir Yahudi getirmek niyetindeydiler. Yahudiler, o Şam'lı Yahudi'nin va'zından sarhoş olmuşlardı.

Peygamber, " Gelmeğe gelirim ama şimdi yol üstündeyiz. Savaşa gidiyoruz. Savaştan dönünce o mescide giderim" buyurdu;

2865. Onları defetti; savaşa gitti. O kötü, o yalancı kişileri bu suretle avuttu.

Dönünce münafıklar, tekrar gelip evvelki va'dini hatırlattılar.

Allah, " Peygamber, açıkça söyle. Neticesi savaş bile olsa onların hıyanetlerini açığa vur" dedi.

Peygamber de " Ey hilebaz Kavim,susun da sırlarınızı söylemeyeyim"

Deyip sırlarından birkaçını söyleyiverdi. Derhal halleri kötüleşti.

2870. Münafıkların elçileri ,hemen "Hâşa, hâşa" demeğe başladılar.

Her münafık, koltuğuna bir Mushaf urup hile ile Peygamber'e koştı;

Yemin etmeye koyuldu. Çünkü yemin etmek siperdir, ve yemin etmek,yalancı kişilerin âdetidir.

Yalancı, dolancı adam, dinde vefakâr olmadığından her an yeminini bozar.

Doğruların yemin etmeğe ihtiyaçları yoktur. Onların gözleri aydındır.

2875. Ahdi, misakı bozmak, ahmaklıktandır.Yeminine vefa etmek ve yemininde durmaksa temiz kişinin işidir.

Peygamber dedi ki : "Sizin yemininize mi inanayım, Allah'nın yeminine mi?"

Münafıklar, yine ellerin de Mushaf olduğu halde güya ağızlarının orucuyla yemin etmeye giriştiler.

" Bu doğru ve temiz kelâm hakkı için o mescidi kurmamız Allah rızası içindir.

Bu hususta hiçbir hilemiz, düzenimiz yok. Orada ancak Allah'ı anacak, doğru bir yürekle Allah'ya ibadet edeceğiz" dediler.

2880. Peygamber dedi ki : " Allah'nın sesi, kulağına diğer sesler gibi gelmekte.

Hak, kulaklarınızı mühürledi de Allah sesini duymuyorsunuz.

İşte apaçık kulağıma Allah sesi gelip duruyor. Âdeti tortuyu saftan süzmekteyim"

Nitekim ey bahtı kutlu, Hak sesi, Musa'ya da bir ağaçtan gelmişti.

" Ben Allah'ım" sesini bir ağaçtan duymuştu. O sesle beraber nurlar belirmiş, parlamıştı.

2885. Vahiy nuruna karşı aciz kalınca yine yemin etmeye koyuldular.

Allah yemine siper demiştir. Savaşçı ,siperi elden bırakır mı?

Peygamber, yine apaçık onları yalanladı ve fasih bir surette onlara " Şüphe yok, yalan söylüyorsunuz" dedi.

Sahabeden birisinin inkâr düşüncesine düşüp "Peygamber Sallâhü Aleyhi Ve Selem ne için ayıpları örtüyor" diye düşünmesi

Peygamber, va'dinden dönünce sahabeden birisinin gönlüne inkâr düşüncesi düştü.

Peygamber böyle ak sakallı, kâmil, koca kişileri utandırıyor.

2890. Nerede kerem, nerede ayıp örtmek, nerede hayâ? Hani Peygamberler, yüz binlerce ayıbı örterlerdi?

Dedi; derhal yine bu itiraz, yüzümüzü saratmasın, mahcup düşmeyeyim diye gönlünden istiğfar etti.

Münafık kişilerle dost olmanın şomluğu mümini de onlar gibi çirkinleştirdi, âsileştirdi.

Yine " Ey gizli şeyleri bütün inceliğiyle bilen Allah, beni küfrümde ısrar eder bir halde bırakma.

Bakışım nasıl elimde değilse, gönlüm de elimde değil. Yoksa bu an hışımla gönlümü yakardım" dedi.

2895. Bu düşünceyle uykuya daldı, münafıkların mescidini fıski ile dolu gördü.

Mescidin taşları pislik içinde harap olmuştu. Onlardan kara dumanlar tütüyordu.

Çıkan dumanlar, adamın boğazına girdi, boğazı yandı. O acı dumanın kokusundan uyandı.

Hemen yüzüstü kapanıp ağlamaya başladı. Allah, bunlar, münkirlik nişanesi.

Kahr ve gazap, beni iman nurundan ayıran böyle bir şefkatten daha iyi" diyordu.

2900. Mecaz ehlinin çalışıp çabalamasını araştırırsan görürsün ki soğan gibi kat, kattır.

Fakat her katı, öbüründen daha içsiz, daha boş. Halbuki doğruların her işi öbüründen daha iyi, daha yerindedir.

Münafıklar, ziyneti libaslarının üstüne. Kubâ Mescidini yıkmak için yüzlerce gayret kemeri kuşanmışlardı.

Onlar, Eshab-ı Fil'e benziyorlardı. Habeşistan'da bir Kâbe yapmışlardı da Allah, Kâbelerine ateş vurmıştu.

Bunun üzerine öç almak için Kâbe'yi yıkmaya niyetlendiler. Halleri nice oldu, Kuran'ı oku, anla!

2905. Dinde kara yüzlü olanların hileden düzenden,savaştan başka bir şeyleri yoktur.

Her sahabe, mescit hakkında apaçık bir rüya gördü, bu suretle münafıkların o mescidi yapmaktaki maksatları meydana çıktı.

Bu rüyaları bir, bir söylesem şüphe edenlerce de hakikat apaçık anlaşılır.

Fakat sırlarını açmaktan ürküyorum. Çünkü peygamberler nazenindirler, onlara naz yaraşır.

Onlar şeriati, taklide uymaksızın kabul etmişler, o peşin parayı mehenge vurmaktan almamışlardır.

2910. Kuran'ın hikmeti müminin kayıp malıdır. Herkes kaybını bilir, tanır.

Kaybolmuş devesini soran kişinin hikâyesi

Meselâ bir deven olsa da kaybetsen, araştırmaya koyulsan bulunca, senin deven olduğunu nasıl bilmezsin?

Arapça da " Dalle" kaybolmuş, elinden kurtulup kaçmış, bir yere gizlenmiş deveye derler.

Kervan, yükü yüklemeye gelmiş. Seninze deven kaybolmuş, ortada yok.

Dudağın kupkuru.. o yana bu yana koşup durmaktasın; kervan da uzaklaşıyor, gece de yakın.

2915. Pılı pırtı kokulu yerde, toprak üstünde kalmış, sen deve peşinde şuraya buraya dönüp dolaşıyorsun.

" Müslümanlar; sabahleyin ahırdan bir deve kaçtı göreniniz var mı ?

Kim söylerse, kim haber verirse şu kadar para veririm" demeye başlarsın;

Herkesten sorup soruşturursun. Her aşâğılık adam, sana bıyık altından güler.

Biri " Bir deve gördük, şu tarafa, çayıra doğru gidiyordu" der.

2920. Öbürü " Ha ,ha.. kulağı da kesikti" der, bir başkası da der ki: "Üstünde nakışlı bir çuval vardı."

Diğer biri " Gördüm, tek gözlüydü" der, bir diğeri de der ki " Uyuzluktan tüyü filân da kalmamıştı..

Müjde almak için her bayağı adam, yüzlerce nişan söyler durur.

Birbirine aykırı mezhepler arasında mütereddit bir hale geliş ve onlardan kurtuluş yolu

Bu şuna benzer: Herkes marifet hususunda gayp mevsufunu bir sıfatla över.
Filozof onu başka bir çeşitte anlatır. Mübahase eden, onun sözünü cerh eder.

2925. Başka biri her ikisini de kınar. Bir başkası da riya ile can çekişir.
Halk, bunları da o köyün adamı sansın diye her biri, bu yola ait deliller söyler.
Hakikatten şunu bil ki bunların hepsi hak değildir. Fakat bu sürünün hepsi de sapık değil.
Çünkü hak olmadıkça, bâtil meydana çıkmaz. Ahmak, kalp altını, altın kokusunu duyar da alır.
Âlem de sağlam ve geçer akçe olmasaydı kalpı nasıl harcayabilirdin?

2930. Doğru olmasaydı yalan olur muydu hiç? O yalan, doğrudan nurlanır.
Doğru ümidiyle eğriyi de alırlar. Zehri şekerle dökerler de öyle içerler.
Güzel ve tatlı buğday olmasaydı, buğday gösterip arpa satan ne yapardı?
Şu halde bütün bu sözler bâtıldır. Bâtıllar hak ümidiyle gönüle tuzaktır.
Ama hepsi hayalden, sapıklıktan ibarettir de deme. Çünkü âlemde hakikatsiz hayal olmaz.

2935. Allah Kadir gecesidir. Kadir gecesi, insan her geceyi ibadetle geçirsin diye geceler içinde gizlidir ya Allah da öyle gizli.

Ey genç, her gece Kadir gecesi değildir ama bütün geceler de ondan hâli değil.
Hırka giyenler arasında bir Allah fakiri vardır. Sana da haksı ona yapış!
Nerede anlayışlı bir mümin ki padişahın yoksulu ayırt etsin.
Âlemde her şey ayıpsız olsaydı, ticaret edenlerin hepsi aptal olurdu.

2940. Bu taktirde kumaş tanımak pek kolaylaşırdı. Madem ki ortada ayıp yok, ehil ne oluyor, nâhil ne oluyor?
Fakat eğer her şey de ayıplı olsaydı bilginin ne faydası olurdu? Mademki hepsi odun, burada ödağacı yok demektir.

Her şey hak demek ahmaklıktır, fakat her şey bâtil diyen de şakîdir.
Peygamberlerin tacirleri kâr ettiler; renk ve koku tacirleriyse ziyan!
Yılan, güzel mal gibi görünür. İki gözünü de ovuştur da iyice bak!

2945. Bu alışverişe gıpta ile bakma, Firavunla Semud kavminin ziyanını gör!

Hayır ve şerri anlaşılın diye her şeyi sına

Şu göğşe defalarca bak. Çünkü Allah " Ona bir kere daha dön de bak" buyurdu.

Bu nurani tavana bir kere bakmakla kani olma, defalarca bak, " Bir çatlak görebilir misin?"

Allah, sana " Bu güzel göğşe ayıp arayan kişi gibi defalarca bak" dedi.

Gök hususunda böyle olunca ya, bu kara yeri görmek, fark edip anlayarak beğenmek için bilir misin. Ne kadar bakmak gerek!

2950. Tortuyu süzmek, sâfi meydana getirmek için aklımızın ne kadar zahmetler çekmesi lâzım.

Kış ve güz imtihanlarıyla yazın harareti, can gibi olan bahar,
Yeller, bulutlar, şimşekler, hep hâdiselerin zuhur etmesi;
Rengi toprak olan yerin, yeminde, yakasında bulunan lâlle, âdi taşı meydana çıkarması içindir.
Bu abus suratlı toprak, Hak hazinesinden, kerem deryasından ne çalmışsa,

2955. Takdir şahnesi, hadi der, doğru söyle..aldığın neyse bir kılına kadar anlat!

Hırsız, yani toprak " Hiçbir şey almadım, hiçbir şey" derse de şahne, onu durmadan çekiştirip durur, eğip bükür.

Şahne, ona gâh şeker gibi lâtif sözler söyler; gâh onu asar, en kötü işkencelerde bulunur.

Bu suretle kahırla, lûtufla, korku ve can ateşinin tesiriyle o gizli şeylerin açığa vurulmasına gayret eder.

O baharlar, Kibriya, şahnesinin lûtfudur. Hazan da Allah'ın korkutması, tehdit etmesidir.

2960. Kış da " Ey gizli hırsız, meydana çık" diye mânevi bir çarmıhtır.

Savaş erinin gönlü bir zaman ferahlar, bir zaman daralır; derde, gilligüşa düşer.

Çünkü bedenlerimiz olan bu su ve toprak, bu balçık, mümkirdir. Canların ziyasının hırsızdır.

Ulu Allah, ey yiğit; sıcaklığı, zahmeti, derdi bedenlerimize havale etmiştir.

Bütün bunlar, korku, açlık, malların azlığı, bedenimizin hastalığı, hepsi can nakdinin meydana çıkması içindir.

2965. Vaitlerle tehditler, bu birbirine karışmış olan iyi ve kötüyü ayırt etmek içindir.

Hakla, bâtil birbirine karıştığından, sağlam parayla kalp akçayı bu hareme döktüklerinden dolayı,

Ayırt etmek için hakikatları sınaşmış, görmüş bir mehenk gerektir ki,

Bu hileleri fark etsin, şu tedbirlerin esası olsun.

Ey Musa'nın anası, Musa'ya süt ver, belâya düşeceğini düşünme, suya at!

2970. Kim, Elest gününde o sütü emmişse Musa gibi sütü fark eder.

Çocuğun fark ve temyiz sahibi olmasını cidden istiyorsan, ey Musa'nın anası, hemen şimdi onu emzir de, Anasının sütündeki lezzeti anlasın, yaratılışı kötü dadılara teslim olmasın.

Devesini arayan adamın hikâyesinin faydası

Ey itimada lâyıık adam, sen bir deve kaybetmişsin, herkes sana devenden bir nişan vermekte.

Sen devenin nerede olduğunu bile bilmiyorsun ama o söylenen nişanların yanlış olduğunu biliyorsun.

2975. Devesini kaybetmeyen de taklitle devesini kaybeden kişi gibi bir deve arar.

" Ben de devemi kaybettim. Kim bulursa müjdesini vereceğim" der.

Deve aramakta seninle yoldaşlık eder, deveye tamah ettiğiinden böyle bir oyuna girer.

Sen, kime " Bu söylediklerin yanlış" dersen o da sana uyup aynı sözü söyler.

O, yanlış nişanıyla doğrusunu ayırt edemez ama senin sözün, o mukallidin asâsıdır, ona dayanır.

2980. Doğru ve benzer bir nişane verilerse inanırsın, şüphen kalmaz.

O nişane, hasta canına şifa olur, benzinin rengi yerine gelir, iyileşir, kuvvetlenirsin.

Gözün ışıklanır, ayağın tutar, yürür.. cismin can olur, canın tamamıyla ruh kesilir.

" Doğru söyledin ey emniyetli kişi, bu nişaneler, tamamıyla deveme ait.

Bu nişaneler, apaçık ve inanılır deliller.. bu nişaneler, devemi gördüğüne delâlet etmekte, âdeta Berat ve Kadir, âdeta kurtuluşun ta kendisi”

2985. Der, bu nişaneleri vereni “ Haydi, önden yürü. Yürüme vakti, sen öne düş de, Ben senin ardınca geleyim. Doğru sözlü kişi, devemin kokusunu aldın, şimdi de nerede, göster” diye onu öne salarsın.

Fakat deve sahibi olmayıp bu araştırmada taklide uyan kişinin, Bu doğru nişanelerle yakını artmaz, ancak hakikaten devesi kaybolanın inancı ona da akseder. Onun ciddiyetinden, tahassüründen bir koku alır, anlar ki onun bu yelip yortması saçma değil, elbette bir aslı var!

2990. Bu deve arayışı doğru değil ama o da bir deve kaybetmiştir. Başkasının devesine tamah edışı onun yüzünü örter de kendi kaybını unutturur. Devesi kaybolan nerelerde koşarsa bu da koşar, tamahından dertliye dost ve yoldaş olur. Yalancı da doğrucuyla yoldaş olunca yalanı, ansızın doğru olur. Devenin koştuğu ovada yalancı da kendi devesini buluverir.

2995. Onu görünce devesini hatırlar; dostunun, arkadaşının devesinden tamahını keser. Devesini orada otlar görür de mukallitten muhakkik olur. Deveyi orada aramadığı halde bulunca o an hakikaten deveye talip kesilir.Bu nişaneler, apaçık ve inanılır deliller.

Ondan sonra yalnızca yürümeye başlar, gözünü kendi devesine açar. Asıl deve arayan “Beni bıraktın mı, halbuki şimdiye kadar arkadaşlık ettik” deyince,

3000. “ Şimdiye kadar abes bir şeyle meşguldüm,tamahtan sana yaltaklanıp duruyordum. Bu arayışta senden zâhiren, cismen ayrıldım ama asıl şimdi seninle derttaş oldum. Şimdiye kadar devenin evsafını senden çalmıştım . Halbuki şimdi canım, benimkini gördü, artık gözüm doydu. Onu görmedikçe aramadım, istemedim. Fakat şimdi bakır mağlûp oldu, altın üst geldi. Bütün suçlarım, şükür olsun, ibadet oldu, alay fena buldu, doğruluk kaldı.

3005. Suçlarım, Hakk’a vesile oldu. Gayri suçlarımı kınama, onlara dokunma. Seni, doğruluğun arayıcı etmişti. Bana da ciddiyetim ve araştırmam doğruluk kapısını açtı. Seni, doğruluğun aramaya sevk etti, beni de aramam doğruluğa çekti. Alay olsun diye, iş olsun diye yere devlet tohumu ekiyordum. Halbuki onun aslı varmış, hakikî kazancımış.. ektiğim her taneye bedel yüzlerce tane çıktı” diye cevap verir.

3010. Hırsız, bir eve girmeğe kalkışır, girince görür ki girdiği kendi eviymiş! Ey soğuk, hararetlen ki ısınasın, sertliğe alış ki yumuşayasın. O iki deve değildir ki.. bir vededir. Fakat söz dar, mâna ise pek geniş! Söz mânaya daima kifayetsiz. Onun için Peygamber” Allahı bilen dili tutulur” dedi. Söz, hesapta usturlaba benzer. Usturlap, göğü güneşi ne kadar bilebilir ki?

3015. Hele bu gök olursa.. bu öyle bir gök ki, gökyüzü, buna nispetle bir katre. Bu güneş,o güneşe nispetle bir zerre!

Her an bir Mescidi Dırâr var

Münafıkların yaptıkları mescidin hakikî bir mescit olmayıp hile yurdu, Yahudi tuzağı olduğu anlaşılınca, Peygamber “ Onu yıkın! Süprütülük, küllük, gübürlük yapın” buyurdu. Mescidin sahibi de mescit gibi kalpti. Tuzağa saçtığın taneler, cömertlik sayılmaz ki. Öltandaki et lokması, balığı avlamak içindir. Öyle bir lokma ne ihsandır, ne cömertlik!

3020. Kubâ’lıların Mescidi, taştan, topraktan ibaretken yine kendisinin naziri olmayan Mescid- i Dırâr’ın vücuduna meydan vermedi.

Taşa toprağa bile böyle bir zulüm ve sitem yapılmadı. Adalet emîri olan Resulullah, Kubâ mescidine benzemeyen o mescide şûle vurdu, onu yakıp yıktı!

Asılların aslı olan hakikatların da, bil ki, farkları, ayrılıkları vardır.

Ne hayatı onun hayatına benzer, ne mematı onun mematına.

Hattâ kabrini bile öbürünün kabri gibi sanma. O cihanın farkını ben nasıl söyleyeyim?

3025. Ey iş eri, sen işini mehenge vur da bir Mescid’i Dırâr da sen yapma.

Sen o mescit yapanları kınıyor, onlarla alay ediyorsun ama gözünü çevirip baksan görürsün ki sen de onlardansın!

Bir iş için savaşıyor, fakat kendisinin de o hale müptelâ olduğundan haberi olmayan Hintli

Dört Hintli bir mescitte Allah’ya ibadet için namaza durmuşlar, rükû ve sücuda koyulmuşlardı.

Her biri niyet edip tekbir alarak huzur ve huşuyla namaz kılmaktaydı.

Bu sırada müezzin içeriye girdi. Hintlilerin birisinin ağzından bilâihtiyar bir söz çıktı; “ Müezzin, ezanı okudun mu, yoksa vakit var mı?”

3030. Öbür Hintli, namaz içinde olduğu halde “ Sus yahu, konuştun, namazın bozuldu.” dedi.

Üçüncü Hintli ikincisine dedi ki : “Onu ne kınıyorsun baba, kendi derdine bak, kendini kına!”

Dördüncü “ Hamd olsun ben, içinüz gibi kuyuya düşmedim” dedi.

Hulasâ dördünün de namazı bozuldu. Âlemin ayıbını söyleyen daha fazla yol kaybeder.

Ne mutlu o kişiye ki kendi ayıbını görür.Kim birisinin ayıbını görürse o alınır, o ayıbı kendisinde bulur.

3035. Çünkü insanın yarısı ayıptandır, yarısı gayiptan! Madem ki başında onlarca yara var, merhemini başına vurmalsın.

Yarayı ayıplamak, ona merhem koymaktır. Sınık bir hale düştü mü “ Bir kavmin azizi zelil oldu mu acıyın ona”hadîsine mazhar olur.

Sende o ayıp yoksa da yine emin olma. Olabilir ki o ayıbı sen de yaparsın, günün birin de o ayıp, senden de zuhur edebilir.

Allahdan “ Emin olmayın” sözünü duymadın mı? Peki o halde neden müsterih ve emin oluyorsun?

3040. İblis, yıllarca iyi adla anılarak yaşadığı halde nihayet bak, nasıl rüsvay oldu, adı ne oldu?
Yüceliği âlemde tanınmıştı; aksiyle tanındı, yazık!
Emin değilsen, tanınmayı isteme. Yürü, yüzünü korkuyla yıka da sonra göster.
Güzelim, sakalın çıkmıyorsa başka sakalsızları kınama.
Şu işe bak: Şeytan, belâlara düştü de sana ibret oldu.

3045. Sen belâya uğrayıp ona ibret olmadın.. o zehri içti, sen şerbetini iç,(ibret almana bak!).

Oğuzların,birini korkutmak için başka birini öldürmeye kalkışmaları

Kan dökücü Oğuz Türkleri, malları yağma etmek üzere bir köye girdiler.

O köyün eşrafından iki kişi yakalayıp birini öldürmeye niyet ettiler.

Öldürmek üzere elini bağladıkları zaman dedi ki : " Padişahlar, yüce erler.

Niye benim kanıma kastediyorsunuz. Neden benim kanıma susadınız?

3950. Öldürülmemde ki maksat, garaz ne? Görüyorsunuz ya, gördüğünüz gibi yoksulum, çırpıplak bir adamım"
Oğuzların biri " Arkadaşın korksun, ürksün de altınları çıkarsın diye öldürüyoruz" dedi.

Adam "O benden yoksul" deyince Oğuz, " Haber verdiler onun altını var" dedi.

Adam dedi ki : "Madem ki bizim ikimizden bir şey umuyorsunuz,
Evelâ onu öldürün de ben korkayım, altınların yerini göstereyim!"

3055. Şimdi sen de Allah'ın keremine bak ki biz âhir zamanda geldik.

Zamanlardan sonuncusu, ilk devirlerden daha üstündür. Hadîste " Ahirûnes Sâbikun" denmektedir.

Merhamet sahibi Allah, Nûh ve Hûd kavimlerinin helâkini bize gösterdi;

Biz korkalım, ibret alalım diye onları kahretti. Ya aksi olsaydı vay haline!

Kendisine tapanların--peygamber ve velilerin-- Aleyhimüsselâm—varlıkları nimetken buna
şükretmeyenlerin hali

Peygamberlerden hangisi, suça, ayıba dair bir şey söylediyse taş gibi katı gönül'e, kapkara cana,

3060. Allah fermanlarına ehemmiyet vermemeye, yarın ki ahret gününü düşünmeyip rahatça keyfine bakmaya,

Bu aşağılık dünyaya heves etmeye,bu aşağılık dünyaya âşık, karılar gibi nefse zebun olmaya,

Nasihât edenlerden kaçmaya, temiz kişilerle buluşmaktan çekinmeye,

Gönül'e, gönül ehline karşı yabancı durmaya, padişahlara hile düzmeye, onlara karşı tilkilik yapmaya
kalkışmaya,

Gözü tok kişileri yoksul sanmaya,onlara haset edip gizlice düşman olmaya dair söyledi.

3065. Onlardan biri verdiği bir şeyi kabul ederse yoksul dersin, kabul etmezse riyakâr ve mürâi!

İnsanlara karışırsa tamahkâr dersin. Karışmaz, çekingen davranırsa kibirli!

Yahut da münafıklar gibi " Çoluğun, çocuğun nafakasını kazanmaya uğraşıyorum,

Ne başımı kaşımaya vaktim var , ne din kaydına düşüp ibadet etmeğe!

Lûtfet, bizi himmetle bir an da sonunda biz de velilerden olalım" diye mazeret serdedersin.

3070. Fakat bu sözde, dertten, aşktan değildir. Âdeta uyuyan bir adamın bir aralık uyanıp sayıklayarak tekrar
uykuya dalmasına benzer.

"Ayalimin rızkını kazanmaktan başka bir şey yapamıyorum. Ne çare? Dişimle, tırnağımla çalışıp çabalıyor,
helâlınden kazanıyorum" dersin.

Ey sapıklara karışan, ne helâli? Senin kanından başka helâl göremiyorum.

Çare Allah'dandır. Lokmandan değil.. çare dindedir puttan değil!

Ey aşağılık dünyaya bile sabredemeyen, bu yeryüzünü güzel bir tarzda döşeyen Allah'ya nasıl
sabredebiliyorsun?

3075. Ey naz ve nimete bile sabredemeyen, kerim Allah'ya nasıl sabredebiliyorsun?

Ey temiz, pise bile sabırsız, Yaradanına nasıl sabredebiliyorsun?

Nerede bir Halil ki mağaradan çıkıp ayı görünce " Bu benim Rabbim" dedikten sonra battığını görünce
kendisine gelip " Nerede kâinatı yaratan Allah?" desin.

Ben, bu iki meclis sahibini görmedikçe iki âlemi de görmek istemem.

Allah sıfatlarını görmedikçe ekmeğe bile yesem boğazımda kalır.

3080. Onun yüzünü görmedikçe, onun gülünü , gül bahçesini temaşa etmedikçe lokma nasıl siner?

Allah'ı ummadan bu suyu bir an bile kim içer? Ancak öküz ve eşek!..

Hayvan gibi olanlar, hatta ondan da aşağı bir dereceye düşmüş bulunanlar, hileyle dolu olsa bile yine pis,
murdar, kokmuş kişilerdir.

Böyle kişinin hilesi de baş aşağı olmuştur, kendisi de. Zamanı geçip gitmiş, günü bir türlü gelmez olmuştur.

Düşüncesi körleşmiş, aklı bozulmuş ömrü hiçe gitmiştir. Elif gibi hiçbir şeyi yoktur!

3085. " Ben de bu düşüncedeyim" dese bile bu da o nefsin hilesinden,masalındandır.

" Allah yargılayıcıdır, merhametlidir" demesi de aşağılık nefsin hilesinden başka bir şey değildir.

Ey elimde ekmeğim yok diye gamdan ölen, Allah yargılayıcı ve merhametliyse ya bu korku ne?

İhtiyar bir adamın hastalıklardan doktora şikayeti,doktorun cevabı

İhtiyarın biri, bir doktora " Dimağım yorgun, aklım yerinde değil" dedi.

Doktor dedi ki . " O akıl zayıflığı ihtiyarlıktandır." İhtiyar, " Gözüm de kararıyor" dedi. Doktor "Koca ihtiyar,
ihtiyarlıktan" dedi.

3090. Doktor,"Koca ihtiyar,ihtiyarlıktan" dedi.Adam, " Arkam dehşetli ağrıyor" deyince,

Doktor dedi ki: "A zayıf ihtiyar, ihtiyarlıktan!" Adam, " Ne yiyorsam hazmedemiyorum" dedi.

Doktor " Mide zayıflığı da ihtiyarlıktan" dedi. Adam, " Nefes alırken sıkıntı çekiyorum, nefes darlığım var" dedi.

Doktor dedi ki: "Evet, nefes darlığı da ihtiyarlıktan. İhtiyarlayınca insanda iki yüz türlü illet peyda olur."

İhtiyar kızıp, " Be ahmak, lâfin hep bu mu, sen doktorluktan yalnız bunu mu belledin?

3095. Be herif, Allah her derde bir derman verdi, bunu bilemiyor musun?
Sen ahmak bir eşeksin, bilgin de kit, aklın da. Ayağın kısa olduğundan yeryüzünde kalakalmışsın" dedi.
Doktor cevap verdi: " Ey yaşı altmış, işi bitmiş adam, bu kızgınlık, bu hiddet de ihtiyarlıktan!"
Vücudun bütün cüzileri, zayıflar, yıpranır, sabır da azalır.
İki çift söze bile tahammül edemez, haykırır. Bir yudum suyu bile hazmedemez, kusuverir!
3100. Ancak Allah sarhoşu olan ihtiyar müstesna. O tertemiz bir yaşayışa sahiptir.
Zâhiren ihtiyardır ama hakikatte çocuk. Zaten o veli ve nebi nedir ki?
Eğer iyinin, kötünün yanında zâhir olmasalar bu aşağılık kişilerin onlara şu hasedi neden?
Onlar yakîn ilmini bilmiyorlarsa onlara karşı bu buğuz, bu hilekârlık, bu kin ne?
Onlara düşman olanlar ölümden sonra dirilmeyi ve kıyamet gününü bilselerdi kendilerini keskin kılıcın üstüne nasıl atarlardı.
3105. O pir sana gülümser, fakat sen onu öyle görme; onun için yüzlerce kıyamet var.
Cennet, cehennem.. hepsi onun cüzileri. Ne düşünürsen, O, o düşünceden de üstün.
Ne düşünüyorsan yokluk kabul eder, fakat düşünceye sığmayan yok mu? İşte Allah odur.
İçinde kim olduğunu biliyorsa, evin kapısındaki küstahlık neden?
Ahmaklar Mescidi ulular da, gönül ehlinin gönlünü yıkmaya çalışır.
3110. Halbuki o mecazidir be eşekler, bu hakikat. Uluların gönülden başka Mescidi yoktur.
Herkesin secdegâhı olan velilerin gönül mecitlerinde Allah vardır.
Allah erinin gönlü derde düşmedikçe Allah, hiçbir milleti rüsvay etmemiştir.
Peygamberlerle savaşa girişenler, onları cisim görüp kendileri gibi insan sanmışlardır.
Sende o ilk gelenlerin ahlâkı var. Nasıl oluyor da sen de onlar gibi helâk olmaktan korkmuyorsun?
3115. Onlardaki nişanelerin hepsi sende de var. Madem ki onlardansın, nerde kurtulacaksın?

Cuha ile babasının cenazesini önünde feryat eden çocuk
Çocuğun biri, babasının tabutu önünde ağlamakta, başına vurmaktaydı.
" Baba, seni nereye götürüyorlar? Nihayet seni toprağın altına yatıracaklar.
Öyle bir dar, öyle bir elemli eve götürüyorlar ki orada ne halı var, ne hasır.
Ne geceleyn bir ışık var, ne gündüzün bir dilim ekmek.. ne yemek kokusu var, ne yiyecekten eser..
3120. Ne mamur bir kapı var, ne damında bir yol.. ne de sığınılacak bir komşu!
Halkın öptüğü cismin o elemli yurda nasıl gidecek?
Amansız bir ev, dar bir yer.. orada ne bet kalır, ne beniz" demekte.
Bu suretle o evin vasıflarını sayıp gözlerinden kanlı yaşlar saçmaktaydı.
Cuha, babasına dedi ki: " Babacığım, vallahi bu adamı bizim eve götürüyorlar."
3125. Babası , Cuha'ya " Ahmak olma" dedi. Cuha, " Baba, şu nişaneleri dinle.
Birer ,birer saydığı bu nişanelerin hepsi, şeksiz şüphesiz bizim evin nişaneleri.
Ne hasır var, ne ışık var, ne yemek. Ne kapısı mamur, ne içi, ne damı!"
Halkta da bu suretle kendilerine ait yüzlerce âlâmet olduğu halde azgınlık, bu nişaneleri görmezler.
Kibriya güneşinin şuanından mahrum ve ışısız olan gönül evi,
3130. Yahudilerin canı gibi dar ve karanlıktır; muhabbet ihsan eden Allah'ın zevkinden mahrumdur.
Ne güneşin o gönüle ışığı parlar, ne o gönlün sahası genişler, ne kapısı açılır.
Sana böyle bir gönülden mezar yeğdir. Gönül mezarından çık artık!
Ey şuh ve neşeli can, dirisin, diri oğlusun. Bu dar gönül mezarında nefesin daralmıyor mu?
Sen vaktin Yusuf'usun, gökyüzünün güneşi. Bu çölden, bu zindandan çık yüzünü göster!
3135. Yunus, balık karnında pişti. Yunus Peygamber, bu belâdan ancak tespihle kurtuldu.
Balık karnında tespih etmeseydi kıyamete kadar o hapiste, o zindan da kalırdı.
Yunus, balıktan Allah'ı tespih ederek halâs oldu. Tespih nedir? Elest gününün nişanesi.
Eğer can tespihini unutursan şu balıkların tespihini dinle.
Allah'ı gören Allah'ya mensuptur; o denizi gören, o balıktır.
3140. Bu cihan denizdir, ten balık.. ruh da sabah nurundan mahcup Yunus.
Yunus Allah'ya tespih ettiği için balıktan kurtuldu, yoksa hazmolur, yok olup giderdi.
Bu deniz, can balıklarıyla dopdoludur. Sen görmüyorsun ama etrafında uçuşup duruyorlar.
O balıklar, sana kendilerini çarpmaktalar. Gözünü aç da apaçık gör.
Balıkları görmüyorsan bile bari kulağın, tespihlerini duysun.
3145. Sabretmek, canının tespihleridir. Sabret, asıl doğru tespih odur.
O derecede hiçbir tespih yoktur. Sabret, asıl doğru tespih odur. O derecede hiçbir tespih yoktur. Sabret, " Sabır, sıkıntının, darlığın anahtarıdır."
Sabır, sırat köprüsüne benzer, cennet se öbür tarafta. Her güzelin bir çirkin lalası vardır.
Laladan çekinirsen vuslata imkân yok. Çünkü lala, gözlerden ayrılmaz.
Ey azıcık bir şeyden kırılan sırça gönüllü, sen sabrın zevkini ne bilirsin? Hele o Çikil güzeline ulaşmak için çekilen sabrın lezzetini!
3150. Savaş zevki, kudret ve kuvvetli ere göredir, karı tabiatlı adamsa ancak zekerden zevk alır.
Zekerden başka ne dini vardır, ne zikri; o düşünce , o adamı ta aşağılık yere kadar çekip götürür.
Gökyüzüne bile çıksa korkma ondan. Çünkü o, ancak aşağılık aşkıyla ders öğrenmiştir.
Çanı yukarılarda çalınsa, Çan sesi yukarılardan gelse bile atını aşağıya doğru sürüp durur.!
Yoksulların âlemlerinden korkulur mu? O âlemler lokma elde etmek için bir yoldur.

Oğlanın iriyarı adamdan korkması. adamın "Korkma çocuğum, ben er değilim" demesi
3155. Bir iri adam bir oğlanı ele geçirdi. Bu adam bana kast eder diye çocuğun yüzü sarardı.
Adam dedi ki " Güzelim, emin ol.. sen benim üstüme bineceksin.
Ben korkunç görünsem de aldırış etme, bil ki ben bir ibneyim. Deveye biner gibi bin üstüme, sür"

İnsanların suretleriyle mânaları da işte böyledir. Dışardan adam görünürler, içerden melûn Şeytan!
Ey Âd gibi ipiri adam, sen rüzgârın tesiriyle dalın vurduğu davula benziyorsun.

3160. Tilki, hava ile dolu tulum gibi bir davul yüzünden avını yeledi.
Davulda bir can olmadığını, içinin hava dolu olduğunu görünce dedi ki: " Domuz bile şu bomboş tulumdan yeğ!"
Davul sesinden tilkiler korkar, fakat akıllı kişi onu öyle döver ki deme gitsin!

Ormana dalan süvariden korkan okçu

Bir atlı cins ata binmiş, pür silâh, heybetle bir ormana dalmış, gidiyordu.
Usta bir okçu görüp korkarak yayını çekti.

3165. Onu vurma isterken atlı bağırdı: "Ben cüssece iriyim ama hakikatte zayıf bir adamım.
Sakin benim iriliğime bakma, savaş zamanı kocakarından da aşağıyım."
Okçu " haydi git, iyi ki söyledin, yoksa korkumdan seni vuracaktım" dedi.
Nice adamlar vardır ki erkek olmadıklarından ellerinde kılıç olduğu halde karşıdakini silâhla tepelenmişlerdir.
Rüstemlerin silâhını bile kuşansan ehli olmadıktan sonra canından olursun.

3170. Oğul, kılıcı bırak da can siperini ele al. Bu padişahın ancak başsız olan başını kurtarır.
Senin silâhın; hilen, düzenindir. Hem senden doğar hem canına kast eder.
Bu hilelerden madem ki bir fayda elde edemedin, hileyi bırak da devletlere kavuşasın.
Madem ki hileden bir meyve elde edip yiyemedin, bırak hileyi, Allah'ı ara!
Bu bilgiler, sana madem ki kutlu değil, kendini ahmak yerine koy, şom şeyi terk et!

3175. Melekler gibi " Allahm, bizim bilgimiz, ancak senin bildirdiğin bilgidir, başka bir şey bilmiyoruz" de!

Bedevinin çuvala kum doldurması ve filozofun onu kınaması

Bir bedevi, devesine iki dolu çuval yüklemiş, birisi onu lâfa tuttu.
Vatanından sorup konuştu ve o suallerle bir hayli inciler deldi.
Sonra dedi ki: " O iki çuvalda ne dolu? Doğruca söyle!"

3180. Bedevi " Bir tanesinde buğday var. Öbürü kum, yiyecek bir şey değil! " dedi.
Adam " Neden bu kumu doldurdun" diye sordu. Bedevi cevap verdi: " O çuval boş kalmasın diye".
Adam; " Akıllılık edip buğdayın yarısını bu çuvala, yarısını da öbür çuvala koy.
Bu suretle hem çuvalar hafifler, hem devenin yükü " dedi. Bedevi bu fikri pek beğenip " Ey akıllı ve hür hakîm,
Böyle bir ince fikir, böyle bir güzel rey sahibi olduğun halde neden böyle çırpıplaksın, yaya yürüyor, yoruluyorsun?"

3185. Dedi. O iyi kalpli bedevi, hakîme acıdı, onu deveye bindirmek istedi.

Tekrar " Ey güzel sözlü hakîm, birazcık halinden bahset.
Böyle bir akılla, böyle bir kifayetle sen ya vezirsin, ya padişah. Doğru söyle!" dedi.
Hakîm dedi ki: " İki de değilim, halktan bir adamım. Halime, elbiseme baksana!"
Bedevi " Kaç deven, kaç öküzün var?" diye sordu. Hakîm cevap verdi: " Uzun etme. Ne ona malikim, ne buna!"

3190. Bedevi, " Peki, bari dükkânındaki mal ne, onu söyle!" dedi. Hakîm dedi ki " Benim dükkânım nerede, yerim yurdum nerede?"

Bedevi, öyleyse parayı sorayım: sen yapayalnız gidiyorsun, hoş nasihatlarla bulunuyorsun, ne kadar paran var?

Âlemdeki bakırları altın yapacak kimya senin elinde, akıl ve bilgi incilerin tümen, tümen dedi!" dedi.
Hakîm, " Ey Arabin iftihar, vallahı para şöyle dursun, bir gecelik yiyecek alacak mangırım bile yok.
Yalınayak, başı kabak koşup duruyorum. Kim, bir dilim ekmek verirse oraya gidiyorum.

3195. Bu kadar hikmet, fazilet ve hünerden ancak hayal ve baş ağrısı elde ettim" deyince;
Arap dedi ki : " Yürü, yanımdan uzaklaş.. senin nuhusetin benim başıma da çökmesin.
O şom hikmetini benden uzaklaştır. Sözün, zamane halkına şom.
Ya sen o yana git, ben bu yana gideyim. Yahut sen önden yürü, ben arkadan yürüyeyim.
Bir çuvalımda buğday, öbüründe kum olması, senin hikmetinden daha iyi be hayırsız!

3200. Benim ahmaklığım, çok mübarek bir ahmaklık. Gönlümde azığım var, canım perhizkâr!"
Sen de şekavetin azalmasını istiyorsan çalış, sendeki hikmet azalsın.
Tabiattan doğan, hayalden meydana gelen hikmet, Allah nurunun feyzinden nasipsiz bir hikmettir.
Dünya hikmeti, zannı, şüpheli artırır, din hikmetiyse insanı feleğin üstüne çıkarır.
Âhir zamanın âdi ukalâsı, kendilerini evvelce gelenlerden üstün görürler.

3205. Hileler öğrenip çiğerler yakmışlar, hileler, düzenler bellemişlerdir.
Asıl sermaye iksiri olan sabrı, ihsanı, cömertliğiyle vermişlerdir.
Fikir ona derler ki bir yol açsın.. yol ona derler ki önüne bir padişah çıkagelsin.
Padişah ona derler ki kendiliğinden padişah olsun; hazinelerle, askerlerle değil.
Zira kendiliğinden padişah olursa padişahlığı, Ahmet'in pâk dininin yüceliği gibi ebedîdir.

Allah rahmet etsin, İbrahim Ethem'in deniz kıyısında gösterdiği keramet

3210. İbrahim Ethem'den rivayet edilmiştir: Bir yerde deniz kıyısında oturmuş,
O can sultanı, hırkasını dikmeğe koyulmuştu. Ansızın oraya bir emîr geldi.
O emîr, Şeyh'in kullarındandı. Şeyh'i tanıyıp hemen secde etti.
Şeyh'in hırka dikmekte olduğunu görünce şaşırıldı. Şekli de değişmişti, huyu da!
Emîr, kendi kendisine " Öyle bir ulu sultanlığı terk etti de şu yoksulluğu ihtiyar etti. Bu ne acayip iş!

3215. Yedi iklim padişahlığını kaybedsin de yoksullar gibi kendi hırkasını diksin" diyordu.
Şeyh, onun düşüncesini anladı.Şeyh aslana benzer,gönülleri ormana.
Şeyh, ümit ve korku gibi gönüllere girer, yürür. Cihan esrarı ona gizli değildir.
Ey sermayesizler, gönül sahiplerinin huzurunda gönüllerinizi koruyun!
Ten ehlinin yanında edep, zâhiri muameleden ibarettir. Çünkü Allah, onlardan gizli şeyleri örtmüştür.
3220. Fakat gönül ehillerinin yanında edep, bâtnı bir muameledir. Bâtna aittir. Zira onların gönülleri, gizli şeyleri anlar.
Sen ne aykırı iş yapıyorsun. Körlerin yanına bir makam kapmak hevesiyle gidiyor, huzur ile edebe riayet ederek ta kapı yanında oturuyor.
Gözlülerin yanındaysa edebi terk ediyorsun. Onun için şehvet ateşine odun oldun ya!
Madem ki anlayışın yok, hidayet nurundan mahrumsun.. körler için yüzünü cilâla, süsle dur.
Gözlülerin huzurunda da yüzüne pislik sür; sonra da bu kokmuş halinle nazlan!
3225. Şeyh, derhal iğnesini denize attı ve yüce sesle iğneyi istedi.
Yüz binlerce Allah balığı, her birinin ağzında birer altın iğne olduğu halde,
Ey şeyh Allah'nın iğnelerini al, diye Allah denizinden baş çıkardı.
İbrahim Ethem, yüzünü o emîre dönüp dedi ki; Ey emîr, gönül saltanatı mı iyi, öyle bayağı bir saltanat mı?
Bu zâhiri bir işaretten ibaret, bir hiç bile değil. Bâtn âlemine varırsan bunun yirmi mislini görürsün.
3230. Şehre bahçeden bir dal getirirler. Fakat bağı bostanı oraya nasıl götürsünler?
Hele bu gökyüzü, ancak bir yaprağı olan bir bağ olursa.. hatta o âlem bir içtir, hakikattir de şu cihan, onun kabuğuna benzer.
Sen, o başa doğru adım atamıyorsun. Fazla koku kokla da nezleni gider!
Bu suretle o koku, canını çeksin de gözlerinin nuru olsun.
Yakup Peygamberin oğlu Yusuf, bu koku hakkında " Gömleğimi alın, götürüp babamın yüzüne koyun" dedi.
3235. Ahmet, bu koku için vaizlerinde daima " Gözüm namazda ışıklanır" buyurdu.
Beş duyguda birbirleriyle birleşmiştir.Çünkü beşi de bir asıldan meydana gelmez.
Bu beş duygudan biri kuvvetlense öbürleri de kuvvetlenir; birisi her birisine sâki olur.
Gözün görüşü, söz söyleme kabiliyetini artırır. Gözdeki aşk da doğruluğu.
Doğruluk, her duygunun uyanıklığıdır, bu suretle duygulara zevk, munis olur.
- Ârifin gaybı gören nurla nurlanması
3240. Sülûkta bir duygu, başını çözdü mü öbür duyguların hepsi birden değişir.
Bir duygu, zâhiri duygularla idrâk edilemeyecek şeyleri duydu, gördü mü, gayba ait şeyler bütün duygulara aşikâr olur.
Sürüden bir koyun yürüyüp dereyi atlayınca öbür koyunlar da birer, birer o tarafa atlarlar.
Sen de duygu koyunlarını sür, Allah yazısında yay, otlat.
Da orada sümbül ve ağustos gülü yesinler, hakikat bahçelerine yol bulsunlar.
3245. Öbür duyguların hepsi birer, birer o cennete ulaşın diye her duygun, duygulara peygamberlik eder.
Duygular, senin duyguna dilsiz, dudaksız, hattâ hakikatten de öte, mecazdan da öte sırlar söyler.
Çünkü bu hakikat dediğin türlü, türlü tevil edilebilir. Bu vehimlenme de hayaller doğurur durur.
Halbuki âyan âlemine mensup olan hakikatse hiçbir suretle tevil edemez.
Her duygu, senin duyguna kul olunca gayri felekler bile senden ayrılamaz.
3250. Bir derinin sahibi kimdir diye dâva çıksa, deri kiminse içi de onundur.
Bir saman denginin kime ait olduğunda nizaâ düşünülse buğday kimin? Sen ona bak! (çünkü saman da buğday sahibinindir.)
Felek kabuktur, ruhun nuru iç. Bu görünürde o görünmez. Ayağın kaymasın, sallanma, kendine gel!
Cisim zâhiridir, ruhsa gizli. Cisim yen gibidir, ruh el gibi.
Akılsa ruhtan daha gizlidir. Duygu, ruhu çabucak anmalı.
3255. Meselâ bir hareket gördün mü anlarsın ki o hareket eden diridir. Fakat akıllı mı acaba? Bunu bilemezsin.
Mevzun hareketlere başlar, bakırın kimya ile altın oluşu gibi o da hareketlerini bilgisiyle tanzim ederse,
Ele benzeyen ruhun o münasebetli, o muntazam hareketlerinden anlarsın ki akılı vardır.
Vahiy kabul eden ruhsa akıldan da gizlidir. Çünkü o gayptır, gayp âlemindedir.
Ahmed'in akılı kimseden gizli değildir, herkes onun akıl ve kemal sahibi olduğunu bildirdi. Fakat vahiy ruhunu her can anlayamadı.
3260. Vahiy ruhuna münasip şeyler de var,fakat onları akıl anlayamaz. Çünkü o ruh pek yücedir.
Akıl, o ruhun işlerine gâh delilik diye bakar, gâh şaşkınlık diye. Çünkü onu anlamak, o olmaya bağlıdır.
Hızır'a göre alelâde olan işler Musa'nın aklını şaşırttı, Musa onları görünce bulandı.
O işler Musa'ya aykırı göründü. Çünkü Musa o hale sahip değildi.
Musa'nın akılı bile gayp işlerine ermezse, ey ulu kişi, bir farenin akılı nedir ki bu işlere ersin!
3265. Taklit bilgisi, satış içindir, bu bilgi sahibi, müşteri buldu mu, bilgisini güzelce satar.
Fakat hakikat bilgisine müşteri, Allah'dır. Bu bilgi sahibinin pazarı daima işler, daima parlar.
Alışveriş ederken mest bir halde ağzını yumup oturur. Fakat müşterisi Allahdır.
Âdemin dersine melek müşteridir, o derse dev ve peri mahrem değildir.
Âdem, senin dersin her şeyin adını haber vermektir. Haydi, Allah sırlarını kıldan kıla anlat.
3270. Kısa görüşlü, daima halden hale giren, renkten renge boyanan ve temkini bulunmayan,
Kişiye fare dedim, çünkü yeri, yurdu topraktır. Farenin de geçim yeri toprakta ibarettir.
Yolları, izleri bilmez değil, bilir ama yer altındakileri bilir. O , her yanda toprağı delmiş, delik deşik etmiştir.
Fare gibi nefis, ancak lokma ufalar. Allah fareye de miktarınca akıl vermiştir.
Çünkü yüce Allah, hiç kimseye, ihtiyacından artık bir şey vermez.
3275. Eğer âlemin yeryüzüne ihtiyacı olmasaydı âlemlerin Rabbi, yeri yaratmazdı.
Bu titreyip duran yeryüzü, dağlara muhtaç olmasaydı Allah, o heybetli dağları halk etmezdi.
Göklere de ihtiyaç olmasaydı yedi kat göğü yoktan meydana getirmezdi.
Güneş, ay ve şu yıldızlar, ancak ihtiyaç yüzünden zuhura geldi.

Şu halde varlıkların kemendi,(yoklukları çekip varlık âlemine getiren) ihtiyaçtır. Allah'ın ihsanı, ihtiyaç miktarınca zâhir olur.

3280. Yürü, çabuk ihtiyacını arttırır da Allah'nın kereminden cömertlik denizi coşsun.

Şu yol üstünde dilenen, şu dilencilige düşmüş olan yoksullar, halka ihtiyaçlarını arz ederler.

Kör , sakat, hasta, illetli olduklarını gösterir, bu suretle halkın merhametini çoşturmak isterler.

" Ey halk, ekme verin. Benim de ambarım var, benim de malım, benim de sofram var" derler mi hiç?

Köstebeğin yemek içmek için göze ihtiyacı yoktur. Onun için Allah onu gözsüz yarattı.

3285. Köstebek, gözsüz de pekâlâ yaşayabilir. Ter-ü taze toprakta göze ne ihtiyacı var?

Zaten ancak hırsızlık etmek için topraktan çıkar, başka bir iş için değil, Allah, onu bu hırsızlıktan arıtsa, O da kanatlanır, kuş olur; melekler gibi göklere uçup gider.

Allah'nın gül bahçesinde her an bülbül gibi yüzlerce nağme çıkarır.

" Ey beni çirkin sıfatlardan kurtaran, ey cehennem cennet haline getiren,

3290. Bir yağ parçasına aydınlık bahşetmekte, bir kemiğe iştirme kabiliyeti vermektensin ey gani Allah.

Fakat o maanınin cisimle ne alâkası var?Eşyanın adlarıyla,anlayışın ne münasebeti var?

Söz yuva gibidir,mâna kuş gibi.Cisim ırmak gibidir, ruh akıp giden su gibi.

O ırmak akıp gitmektedir, fakat sen ona duruyor dersin.. o koşup gelmektedir, sen onu bir yere kımıldamıyor sanırsın.

Eğer su, yerden yere gitmiyorsa, eğer su akıp durmuyorsa üstündeki yeniden, yeniye görünen çerçöp nedir ki?

3295. Senin çerçöpün de fikrî suretlerindir. Aklına her an yeniden yeniye el dokunmamış düşünceler gelmektedir.

Düşünce ırmağın yüzü de güzel ve sevimsiz çerçöpden halî değil.

Bu kadar suyun üstünde görünen kabuklar, gayp bağı meyvelerinin kabuklarıdır.

Bu kabukların içini suda ara. Çünkü su ırmağa bağdan kaynamakta, bağdan gelmektedir.

Âbıhayatın akışını görmüyorsan ırmağın üstündeki dalların, yaprakların,çerçöpün akışına bak.

3300. Su, yağın akarsa üstündeki kabuklar ve çerçöp de daha çabuk sürüklenip gider.

Bu feyiz şiddetle zuhur etti mi gayri âriflerin gönüllerine gam gelmez, o gönüllerde elem eğleşmez olur.

Nitekim ırmak da, dopdolu olur, pek hızlı akarsa üstünde çerçöp eğlenmez!

Halden bigâne birisinin bir şeyhi kınaması ve müridin şeyhe cevap vermesi

Birisi, şeyhin birini " Kötü adam, doğru yolda değil.

Şarap içiyor, mürâi ve pis herif. Böyle adam nereden müritlerin imdadına yetişecek?" diye kınadı.

3305. Başka biri de ona dedi ki " Edebe riayet et. Büyükler hakkında böyle zanda bulunmak yaraşmaz.

Onun sâf seli, bulanırsın.. bu ondan ve onun sıfatlarından ne kadar uzak!

Hak ehline böyle bühtanlarda bulunma. Bu, senin hayalinden ibaret, çevir yaprağı!

Böyle bir şey olmaz ya.. şayet olsa bile ey toprakta uçan kuş, bahrimuhite pislikten ne zarar!

O, iki testiden az, yahut küçük bir havuz değil ki.. bir katracık pislik onu nasıl bulandırır, nasıl kirletir.?

3310. Ateş, İbrahim'e bir ziyan veremedi. Kim Nemrut'sa sen ona de : Kork ateşten!

Nefis Nemrut'tur, akılla can da Halil. Ruh, işin tam içindedir. Kılavuza ihtiyaç yok.. kılavuza muhtaç olan nefistir.

Kılavuz yolcuya, çöllerde her an kaybolana lâzımdır.

Menzile ulaşanlara gözden, ışıktan başka bir şey lâzım değil. Onlar kılavuzdan da kurtulmuşlardır, çölden de.

Eğer o vuslat eri bir delil getirirse henüz mücadele içinde bocalayanlar anlasınlar diye getirir.

3315. Baba, küçük çocuğuna onun dilince " Ti, ti" der, akı, âlemi ölçüp biçse bile!

Üstat " Elifte bir şey yok" dese fazileti eksilmez, yücelikten düşmez.

Henüz söz bilmez cahile bir şeyler öğretmek için kendi dilini terk etmek,

Onun dilince konuşmak gerek. Ancak bu suretle senden bir bilgi, bir fen öğrenebilir.

Bütün halk da şeyhin çocukları mesabesindedir. Nasihat verdiği zaman pîre, onların seviyesine inmek lâzım"

*Şeyhin müridi, o kötü sözlüye, o küfürle, sapıklıkla dopdolu kişiye dedi ki:

*"Kendini keskin kılıç üstüne atma. Aklını başına al, padişah ve sultanla savaşa girişme.

*Havuz ,deryaya omuz vurur, onunla boy ölçüşmeye kalkışırsa mahvoldu gitti.

*O, öyle bir deniz değil ki ucu, kıyısı bulunsun da sizin pisliliğinize bulansın!

3320. Küfrün de bir haddi, hududu var. Fakat şeyhe ve şeyhin nuruna bir kenar, bir had yok!

Haddi hududu olmayanın yanında mahdut olan şey, yok demektir. Allah'dan başka her şey fanidir.

Onun bulunduğu yerde ne küfür var, ne iman.Çünkü, o içtir, küfürle imansa deri.

Bu yokluklar, yüze perdedir.O, leğen altında gizli işiğe benzer.

Hulâsa bu ten başı, o başa perdedir. O başın önünde bu ten başı kesilmiş gibidir, bir şeye yaramaz.

3325. Kâfir kimdir? Şeyhin imanından gafil olan. Ölü kimdir? Şeyhin canından haberdar olmayan!

Can, tecrübelerle sabittir ki haberdar olmaktan ibarettir. Kim, daha fazla haberdarsa daha ziyade canlıdır.

Canımız hayvan canından daha üstündür, neden? Çünkü daha fazla biliyoruz.

Meleklerin canı da bizim canımızdan üstün.Çünkü onlarda Hissi Müşterek yoktur.

Ehil olanların canlarıysa meleklerin canlarından üstündür, şaşkınlığı bırak!

3330. Melekler, Âdeme secde ettiler; çünkü onun canı, meleklerinkinden üstündür.

Üstün olmasaydı secde ederler miydi? Üstün olanın daha aşağı mertebede bulunana secde etmesini emretmek doğru bir şey değil değildir, yaraşmaz.

Allah'nın adaleti, Allah'nın lûtfu bir gülün dikenine secde etmesini hoş görür mü?

Bir can, oldu da son mertebeyi de aştı mı artık her şeyin canı, ona mûti olur;

Kuş, balık, in,cin,insan.. hepsi ona itaat eder. Çünkü o üstündür, öbürleri noksan.

3335. Balıklar, hırkasını diksin diye ona iğne getirirler. Bu, ipliğin iğneye tâbi olmasına benzer.

O emîr, balıkların İbrahim Ethem'in emrini yerine getirdiklerini, balıkların ağızlarında iğneyle sudan baş çıkardıklarını görünce vecde geldi.

Bir ah çekip " Balık bile pîri tanıyor. Yuh olsun o tapudan sürülen tene!
Balıklar bile pîri biliyorlar da biz ondan uzağız. Biz, bu devletten mahrumuz da onlar erişmiş" deyip,
Secde ederek ağlaya ,ağlaya perişan bir halde yola düzöldü; bu kerametın aşkından divaneye döndü.!

3340. Hey yüzünü yıkamamış pis herif, neredesin sen ? kiminle kavgaya giriyor, kime haset ediyorsun?!

Sen aslanın kuyruğuyla oynamakla, meleklere saldırmaktasın.
Hayırdan ibaret olana neden kötü söylüyorsun. Kendine gel, o alçalışı yücelme sayma.
Kötü nedir? Aşağılık ve muhtaç bakır, Şeyh kimdir? Ucu, sonu olmayan kimya!
Bakır, kimya yüzünden altın olmak kabiliyetinde değilse kimya, bakır yüzünden bakırlaşmaz ya!

3345. Kötü nedir? İşi ateş gibi serkeş kişi, şeyh kimdir? Ezel denizinin ta kendisi.

Ateşi daima su ile korkuturlar. Fakat suyu hiç ateşle korkutabilirler mi?
Sen ayın yüzünde ayıp noksan buluyor, cennette diken topluyorsun.
Ey diken arayan, cennete gitsen bile orada senden başka bir diken göremezsin.
Güneşi balçıkla sıvıyor, kâmil bedirde gedik arıyorsun.

3350. Âlemde parlayıp duran güneş bir yarasa için nasıl gizlenir?

Ayıplar, pîrlere ret ettiğinden ayıp oldu.Kayıplar onların hasedi yüzünden kayıp kesildi.
Huzurdan uzaksan bari dost ol, çabucak nedamet getir, işe güce koyul,
Da o yoldan sana da bir rüzgâr essin. Rahmet, suyu neden hasetle mani oluyorsun?
Uzaktaysan bile bulunduğun yerden o tarafa yönel, " Nerede olursanız olun, yüzünüzü o tarafa dönün!"

3355. Eşek bile hızlı yürüyeyim derken balçığa saplandı mı oradan kurtulmak için anbean oynar durur.

Orada kalmak için yerini düzeltmeğe kalkışmaz, bilir ki orası geçim yeri değildir.
Duygun, eşek duygusundan daha aşağı mı ki gönlün bu balçıktan sıçramadı bile.
Balçığın içinde tevile ruhsat vermektensin.Çünkü oradan gönlünü almak istemiyorsun ki.
" Bana bu lâyük..ihtiyarım elimde değil. Allah kerimdir. Bir âcizi de suçlu tutacak değil ya" dersin.

3360. Ey sırtlan gibi kötülüğe giriftar olmuş kişi, sen gafletinden bu muahezeyi görmüyorsun.

Sırtlanı mağaranın içinde değil, dışarıda arayın derler,
De mağarayı kapatırlar, halbuki sırtlan " Benden haberleri yok.
Bu düşmanlar, benden haberdar olsalardı sırtlan nerede, hani ya? diye bağırırlar mıydı" der.

Birinin Ulu Allah günah yüzünden beni suçlu tutmuyor,bana ceza vermiyor diye iddiaya girişmesi ve
Şuayb aleyhisselâm'ın ona cevap vermesi

Şuayb zamanında birisi, "Allah benden nice ayıplar gördü.

3365. Nice suçlarda bulundum. Böyle olduğum halde kereminden bana ceza vermiyor,beni muahaze etmiyor" dedi.

Ulu Allah, Şuayb'ın kulağına dedi ki. " Ona gayp âleminden fasih bir dille cevap ver:
Sen, ben ne kadar suç işledim, öyle olduğu halde Allah kereminden suçuma bakmıyor, bana mücazat etmiyor dedin ama,
Ey aykırı düşünceli, ey sersem, ey yolu bırakıp da çölü tutmuş!
Seni nice kereler cezalandırdım. Fakat senin haberin yok. Ayağından tepene kadar zincirler içinde kalmışsın.

3370. A kara kazan, isin, pasın kat,kat; için, yüzün berbat!

Gönlünde is üstünde is, kurum üstünde kurum. Bu is ve kurum bir derecede ki nihayet gönlün, bütün sırlara karşı kör olmuş.

Eğer o is, kurum, yeni bir kazana ursa bir arpa tanesi kadar küçük bile olsa eseri görünür.
Çünkü her şey, zıddı ile meydana çıkar. Bembeyaz kazanın beyazlığı ütünde o kara is berbat bir şekilde kendini gösterir.

Fakat dumanın tesiriyle kazan karardı mı artık onun üstünde isi, kurumu kim görür a inatçı?

3375. Demirci zenci olursa yüzü, dumanla isle aynı renktedir.

Fakat beyaz adam demirciliğe kalkışırsa yüzü yer ,yer kararır, kızarır.
Bu takdirde de günahın tesirini derhal anlar da ağlayıp sızlamaya başlar ve " Aman Yarabbi" demeye koyulur.
Fakat bir adam ,günahta ısrar eder,kötülüğü kendine sanat edinir,düşünce gözüne toprak saçarsa,
Artık tövbe etmeyi bile aklına getirmez; o suç gönlüne tatlı gelir;böyle böyle nihayet dinsiz olur gider.

3380. O pişman oluş,o "Yarabbi" deyiş ondan zail olur, gönül aynasının yüzünü beş kat pas örter.

Paslar, demirini yemeye gevherini yok etmeye başlar.
Beyaz bir kâğıda yazı yazarsan o yazı, kâğıda bakar bakmaz okunur.
Yazılı kâğıda bir yazı yazarsan okunur ama iyi anlaşılmaz, insan yanılabilir.
Çünkü o karalanmış kâğıt üstüne kara yazı yazıldı mı her iki yazı da körleşir, hiçbir mânası kalmaz.

3385. O kâğıda üçüncü defa bir şey yazarsan kâfirlerin canı gibi tamamıyla kapkara olur.

Şu halde her şeye çare bulan Allah'ya sığınmaktan başka ne çare var? Bakırın ümitsizliğine iksir, ancak onun nazarıdır.

Ümitsizlikleri ona arz edin de devasız derdinizden kurtuluverin!"
Şuayb ona bu nükteleri söyleyince Şuayb'ın nefesleri yüzünden adamın gönlünde güller açıldı.
Canı, gökyüzünden gelen vahiy sesini duydu. Dedi ki. " Eğer bizi cezalandırıdıysa nişanesi nerede?"

3390. Şuayb " Yarabbi, beni kabul etmiyor. Bu muhazeye, bu cezaya nişane aramakta" dedi.

Allah " Ben ayıpları örtücüyüm, sırlarını söylemem. Ancak iptilâsına dair şu tek remzi söyleyeyim:
Onu cezalandırdığımın bir nişanesi şu: Oruç tutmak da dua etmekte..
Namaz kılmakta, zekât vermekte.. başka ibadetlerde bulunmakta. Fakat ruhu bir zerre bile zevk duymuyor.
Ne güzel ibadetler ediyor, ne hoş işlerde bulunuyor. Fakat bir parçacık bile tat yok.

3395. İbadeti kışırdan ibaret, iç, yok. Cevizler çok ama içleri boş!

İbadetlerin netice vermesi için zevk gerek.. tohumun ağaç olması için iç gerek!
İçsiz tohum, fidan olur mu? Cansız surette hayalden başka bir şey değil.

O hale âşina olamayan müridin şeyhi kınaması hikâyesinin sonu

O habis, şeyh hakkında hezeyanlarda bulunmaktaydı. Eğri bakan kişinin gözü daima eğri ve aykırı görür.
" Ben, onu bir mecliste gördüm, takvası yok, bir müflisten ibaret.

3400. İnanmıyorsan bu gece kalk da şeyhinin fiskını apaçık gör" dedi.

Geceleyin o adamı bir pencere başına götürdü, dedi ki : " Fasıklığe bak, işreti gör"
Gündüzün riyasıyle gecenin fiskını seyret. Gündüz Mustafa gibi, gece Ebuleheb gibi!
Gündüz adı Abdullah ,gece elinde kadeh, nezübillâh!"
Pîrin elinde dolu bir kadeh vardı. Mürit bunu görünce " Şeyhim, sen de mi aldaticısın?

3405. Sen, "Şeytan, şarap kadehine hemencecik işeyiverir" demez miydin?" dedi.

Şeyh dedi ki: "Benim kadehimi öyle doldurdular ki içine tek bir üzerlik tohumu bile sığmaz.
Bir bak hele.. buraya bir zerre bile sığar mı? Sen sözü yanlış anlamışsın, aldanmışsın.
Bu zâhiri şarap, zâhiri kadeh değil ki. Onu, gaybı bilen şeyhten uzak bil.
Be ahmak, şarap kadehi, şeyhin varlığıdır. Oraya Şeytan'ın sidiğine asla yol yok!

3410. O varlık, Allah nuruyla dolu, hem de dudağına kadar. Ten kadehi kırılmış, mutlak nur kalmıştır.

Güneşin nuru, pislik üstüne düşmekle pisenmez ya, yine aynı nurdur"
Şeyh bu sözleri söylediikten sonra " Bu, ne kadehtir, nasıl şarap, bir gel de bak be hey münkir" dedi.
Mürit gelip baktı, gördü ki halis bal. O mânasız düşmansa kör oldu, bir şey göremedi.
O zaman pîr müridine dedi ki: " Yürü ey ulu mürit bana şarap bul,

3415. Bir hastalığım var, şarap içmek zaruretindeyim. Hastalıktan ölüm haline geldim, hattâ bu halden de ileri bir hale düştüm.

Zaruret vakti her pis, temiz sayılır. İnkâr edene lânet, başına toprak!
Mürit, meyhaneleri dönüp dolaşmaya,şeyh için her küpten şarap taşımaya başladı.
Fakat küplerin hiç birin de şarap bulamadı. Hurma şarabıyla dolu olan küpler, balla dolmuştu.
" Rintler, bu ne hal, bu ne iş? Hiçbir küpte şarap bulamıyorum" dedi.

3420. Bütün Rintler, ağlayıp ellerini başlarına vurarak Şeyhin yanına geldiler.

" Ey ulu Şeyh, sen meyhaneye geldin, bütün şaraplar, kudümünün hürmetine bal oldu.
Şarabı arıttın, bizim canlarımızı da kötü huylardan arıt, tebdil et "dediler.
Cihan, baştanbaşa ağız, ağıza kanla dolu olsa Allah kulu yine ancak helâl yer.

Allah razı olsun,Ayşe'nin Mustafa Sallâllahü Aleyhi Ve Sellem'e "Sen seccade yaymadan her yerde namaz kılıyorsun" demesi

Bir gün Ayşe, Peygamber'e dedi ki. " Ey Allah Resulü, sen aşikâr, gizli,

3425. Neresini bulursan orada namaz kılmaktasın. Halbuki evde pis adamlar da gezip tozuyor.

Sen de bilirsin ki pis çocuklar, nereye varırsa orasını pislerler."
Peygamber, "Şunu bil: Allah, büyükler pis şeyleri temiz etmiştir.
Hakk'ın lütfu, bu yüzden secdegâhımı, ta yedinci kat göğe kadar arıttı" diye cevap verdi.
Kendine gel, kendine. Padişahlara hasede kalkışma. Terk et hasedi.Yoksa âlemde sen de bir iblis olursun.

3430. Veli,zehir yese bal olur.. sen bal yesen zehir kesilir.

O, varlığını Allah varlığına tebdil etmiştir. İşi de eşyayı tebdil etmedir.O, lûtuftan ibaret bir hale gelmiştir, her türlü ateşi de nur olmuştur.

Ebabil kuşlarında Allah kuvveti vardı. Yoksa bir kuşcağız nasıl olurda bir fili helâk edebilirdi?
Koca bir orduyu birkaç kuş kırıp geçirdi. Bak da bu kudretin Allah'dan olduğunu bil.
Eğer bundan şüpheye düşersen yürü var, Eshabı fil suresini oku.

3435. Onunla inada kalkışır, beraberlik dâvasına girirsen, yok mu? Eğer onlardan başını kurtarabilirsen beni de kâfir bil sen!

Farenin deve yularını çekmesi ve kendi kendisine gururlanması

Bir fareceğiz, bir devenin yularını eline aldı, kurula, kurula yola düştü.

Deve , tabiatındaki mülâyimlik yüzünden onunla beraber yürümeye koyuldu. Fare " Ben, ne de pehlivan, ne de yiğit ermişim" diye gurura düştü.

Düşüncesinin ışığı deveye aksetti. " Hele hoşindi. Ben sana gösteririm!" dedi.

Gide, gide bir büyük ırmak kenarına geldiler. Öyle büyük, öyle derindi ki ulu bir fil bile o ırmakta zebun olurdu.

3440. Fare orada duru, kaskatı kesildi. Deve " Ey dağda, ovada bana arkadaş olan,

Bu duraklama ne, niye şaşırдың? Irmağa ercesine ayak bas, gir suya!
Sen kılavuzsun, benim öncümsün. Yol ortasında durup susma" dedi.
Fare dedi ki: " Bu su, pek büyük, pek derin bir su. Arkadaş,ben boğulmaktan korkuyorum."
Deve " Hele bir göreyim, ne kadarmış bu su ?" deyip hemen ayağını attı.

3445. Dedi ki: " A kör sıçan, su diz boyuymuş. A hayvanların kusuru, neden şaşırдың?"

Fare, " Sana karınca ama bize ejderha! Dizden dize fark var.
Ey hünerli deve, sana diz boyu ama benim tepemden yüz arşın geçer." dedi.
Deve dedi ki: " Öyleyse bir daha küstahlık etme de cismin, canın yanıp yakılmasın.
Sen, kendin gibi farelerle boy ölçüş. Deveyle sıçanın sözü yoktur."

3450. Fare, " Tövbe ettim, Allah hakkı için beni bu helâk edici sudan geçir." dedi.

Deve acıdı, " Haydi hörgücüme sıçra, otur.
Bu geçiş, benim isim. Seni de, senin gibi yüzlercesini de geçiririm" dedi.
Madem ki peygamber değilsin, yola düş de günün birin de kuyudan kurtulup yüce bir makama erişesin.
Sultan değilsen yürü, raiyet ol. Kaptan değilsen gemiyi öyle alabildiğine yürütme.

3455. Ticarette kâmil değilsen yalnız başına dükkân açma; yoğrulup kemale gelinceye dek birisinin hükmü altına gir.!

“ Susun, dinleyin” emrini işit, sükût et. Madem ki Allah dili olamadın, kulak kesil.
Söylersen bile sual tarzında söz söyle. Padişahlar padişahıyla edepli konuş!
Kibir ve kinin başlangıcı şehvettendir. Şehvetinin yerleşip kuvvetlenmesi de itiyat yüzündendir.
Kötü huy, âdet edindiğinden dolayı sağlamlaşır, yerleşir. Seni ondan vazgeçirmek isteyene kızarsın.

3460. Toprak yemeye alışırsan kim seni bundan menetmeye kalkışırsa onu düşman sayarsın.

Putu tapanlar, bu tapmayı huy edindiklerinden men edenlere düşman olmuşlardır.
İblis, ululanmayı huy edinmişti de eşekliğinden Âdem’i kendisinden aşağı gördü.
“ Benden daha ulu başka birisi yok ki. Benim gibi bir kişi, ona secde eder mi?” dedi.
Ululuk zehirdir. Ancak, ta ezelden panzehire sahip olan ruh müstesna.

3465. Dağ, yılanla dolu ise içersinde panzehir yeri buldukça korkma.

Kafana ululuk yerleşmiş, onun için kim seni kırarsa onu ezeli düşman sayarsın.
Birisi huyuna aykırı söz söylerse ona bir hayli kinlenirsin.
Beni huyumdan çevirecek, şakirt haline sokacak, kendisine tâbi kılacak dersin.
Böyle adamın kötü huyu serkeş olmasa, o huya aykırı şeylere niye ateşlenir, kızar;

3470. Yahut muhalife müdana eder, onun gönlünde bir yer kazanır?

Çünkü kötü huy adamakıllı kuvvetlenmiştir.Karınca gibi olan şehvetti, itiyat yüzünden adeta ejderha kesilmiştir.

Şehvet yılanını önceden öldür. Yoksa hemencecik ejderhalaşır.
Fakat herkes, yılanını karınca görür. Sen kendini bir gönül sahibine sor!
Bakır, altın olmadıkça bakırlığı; gönül padişah olmadıkça müflisliğini bilmez.

3475. Bakır gibi sen de iksire hizmet et.Gönül, dildarın cevriyi çek.

Dildar kimdir? İyice bil. Dildar ehli dildir. Çünkü ehli dil olan, gece ve gündüz gibi cihandan kaçıp durmakta, âlemde eğleşmemektedir.

Allah kulunun ayıbını az söyle, padişahı hırsızlıkla az kına.

Gemide bir dervişi hırsızlıkla töhmet altına almaları

Bir gemide bir derviş vardı. Erliği kendisine arka yastığı yapmış, ona dayanmıştı.

Gemide bir kese altın kayboldu.O, uyuyordu.Herkesi aradılar. Birisi onu da gösterip,

3480. “ Bu uyuyan yoksulu da arayalım” dedi. Para sahibi derdinden onu da uyandırdı.

“ Bu gemide bir kese kayboldu. Herkesi aradık, bu arayıştan sen kurtulamazsın.
Hırkanı çıkar, soyun da senin hakkında kimsenin şüphesi kalmasın” dedi.
Derviş “Yarabbi, şu aşağılık kişiler, kulunu töhmet altına alıyorlar, fermanını eriştir” dedi.
Dervişin gönlü dertlenir dertlenmez hemen denizin her tarafından,

3485. Yüzbinlerce balık baş çıkardı. Her birinin ağzında bir inci vardı. Ama ne inci?

Her tanesi bir memleket haracı. Allah’dan geliyor, elbette eşi bulunmaz.
Derviş gemiye birkaç inci atıp fırladı, havayı âdeta kendisine bir taht edip oturdu.
Padişahlar gibi tahtının üstüne bağdaş kurup kuruldu.
O, havanın yücesinde, gemi de onun önünde!

3490. Dedi ki: “Yürüyün, gidin. Gemi sizin Hak benim, yoksul bir hırsız sizinle bir arada olmasın!

Bakalım, bu ayrılıktan kim ziyan eder? Ben hoşum, Hak’la çift, halktan tek!
O,ne beni hırsızlıkla töhmet altına alır ne yularımı bir gammaza verir!”
Gemidekiler dediler ki: “ Ey ulu, sana bu yüce makamı ne yüzden verdiler?”
Derviş, “Yoksulu töhmet altına almak, hor hakîr bir şey için Hakk’ı incitmek yüzünden.

3495. Hâşa, bu yüzden değil. Ululara tâzim ettiğimden. Çünkü ben, yoksullar hakkında hiç kötü zanna düşmedim.

Onlar öyle lâtif, öyle nefesleri hoş kişilerdir ki onları ululamak için Allah’dan “ Abese” suresi geldi.
Onların yoksulluğu, dünyayı dönüp dolaşma yüzünden ve dünyalık için değil. Hak’tan başka hiçbir şey olmadığından onlarda yokluğu, yoksulluğu kabul etmişlerdir.
Nasıl töhmet altına alabilirim ki. Hak, ondan yedinci kat göğe kadar hazinelerine emin etmiştir” dedi.
Töhmetli nefistir;yüce akıl değil.Töhmetli duygudur; lâtif nur değil.

3500. Nefis Sofestai olmuştur, vur nefsin kafasına! Çünkü hakikati kötekle anlar, delil getirmekle değil.

Mucize görür, aydınlanır. Sonradan der ki: O bir hayaldî.

Hakikat olsaydı o gördüğüm şaşılacak şey gece gündüz gözümün önünde dururdu.
Halbuki o temiz gözlerde mukimdir, hayvan gözüne karın olmaz.
O şaşılacak şey, o mucize, bu duygudan utanır çekinir. Tavus kuşu, hiç dar bir kuyuya girer mi?

3505. Sakın bana, çok söylüyor deme. Ben, yüzde birini söylüyorum, söylediğim de pek cüzi, muhtasar!

Sofilerin,şeyhin huzurunda çok söz söyleyen sofiyi kinamaları

Sofiler, bir sofiyi kınayıp tekke şeyhinin yanına gelerek,
Şeyhe “ Ey ulumuz, medet.. bu sofiden öcümüzü al”dediler.
Şeyh “ Sofiler, şikâyetiniz neden” diye sorunca birisi “ Bu sofinin üç kötü huyu var;
Söze başladı mı çan gibi susmak bilmez, boyuna söyler. Yemeğe girişti mi yirmi kişinin öğününden fazla yemek yer.

3510. Yattı mı uyudu mu Eshabı Kehf’ benzer” dedi. Sofiler, bu üç huy, yol ehline yaraşmaz diye şeyhin huzurunda savaşa giriştiler.

Şeyh o fakire yüz çevirip dedi ki: “ Ne halin olursa olsun, o halde itidali koru.
“ İşlerin hayırlısı orta hallisidir” diye haberde bile var. Vücuttaki Ahlât itidali yüzünden faydalı.

Bunların biri herhangi bir ârizî sebeple fazlaştı mı insanın bedeninde hastalık meydana gelir.
Yoldaşına pek yüklenme, çok söz söyleme, onu pek övme, çünkü bu, nihayet ayrılığa sebep olur.

3515. Musa'nın sözü, kendince haddindeydi ama o iyi dosta fazla geldi.
O fazlalık da Hızır'la arasının açılmasına sebep oldu. Musa'ya " Haydi, git.. sen çok söylüyorsun.. gayri ayrılık geldi, çattı!

Musa, sen ne fazla konuşuyorsun, git, uzaklaş.. Yahut da benimle olunca kör dilsiz kesil.
Yok.. eğer gitmez, inadına oturursan hakikatte de bence gitmiş, benden ayrılmış sayılırsın" dedi.
Meselâ namazda ansızın yellensen , biriside sana git yeniden aptes al dese,

3520. Gitmez, orada kakılır kalır namaz kılmaya devam edersen istediğin kadar eğil bükül, yat kalk.. be şaşkın, zaten namazın gitti!

Yürü, seninle eş olanların, sözünü sohbetini susamışçasına sevenlerin yanına var.
Bekçi, uyuyanlara göredir. Balıkların bekçiye ne ihtiyacı var?
Çamaşırçıya elbise giyenler muhtaçtır. Çırcıplak canın ziyneti Allah tecellisidir.
Ya çıplakları bırak, bir yana çekil.. yahut onlar gibi elbiseden vazgeç!

3525. Yok.. eğer tamamıyla soyunamıyorsan bari elbiseni azalt da orta halli ol!"

Fakirin şeyhe övrünü arzemesi

Fakir, o şeyhe ahvalini anlattı, suçuna özürler diledi.
Şeyh'in sualine, Hızır'ın cevapları gibi güzelce, doğruca cevaplar verdi.
Nitekim Kelîmin suallerine Hızır'ın Alîm Allah'dan verdiği cevaplarıyla;
Musa'nın müşkülleri halloldu. Hızır, Musa'ya her müşkülü için anlatılamayacak derecede miftahlar verdi.

3530. Dervişe Hızır'dan mirastı, o da şeyhin suallerine cevap vermede himmet etti.

Dedi ki : "Orta yol hikmetse de bu orta hallilik de nispidir.
Su, deveye göre azdır, fakat fareye göre deniz gibiydi.
Birisinin dört ekmeğe ihtiyacı olurda iki, yahut üç tanesini yerse bu, orta bir yiyeştir.
Fakat dördünü de yerse bu yiyeş, orta bir yiyeş değildir ki. O adam, kaz gibi hırsına esir olmuştur.

3535. Birisinin on ekmeğe iştahı olsa da altısını yese bu orta sayılır.

Fakat benim eli ekmeğe ihtiyacım var, senin altı yufkaya müsavi değil ki.
Sen on rekât namaz kılınca usanırsın, ben beş yüz rekât namaz kılsam usanmam.
Birisi, ta Kâbe'ye kadar yaya gider, öbürü mescide varıncaya kadar kendisinden geçer.
Birisi o kadar cömerttir ki gönlü bulanmadan canını bile verir, öbürü bir dilim ekmeğe verebilmek için can çekişir.

3540. Bu orta halli oluş, sona göredir; önü, sonu olan şeye nispetlidir.

Bir şeyde evvel, âhir olmalı ki ortası tasavvur edilebilsin.
Sonsuz şeyin önu, sonu nasıl olur.. önu, sonu olmayanın ortası nasıl bulunur?
Allah, " Deniz mürekkep olsa biterdi de Rabbimin kelimeleri bitmezdi" dedi. Kimse Allah tecellisinin evvelini, âhirini göremedi.
Hattâ yedi deniz, tamamıyla mürekkep olsa gene biteceğini umma.

3545. Bağ, orman baştanbaşa kalem olsa bu söz, yine eksilmez.

O mürekkebin, o kalemlerin hepsi biterde sonu olmayan bu söz yine kalır.
Benim halim uyuyan adamın haline benzer. Gören sapık, beni uyuyor sanıyor.
Halbuki bil ki gözüm uyur, gönlüm uyanıktır. Bil ki işsiz güçsüz gibi duruyorum ama işimde var, gücüm de!
Peygamber " Gözlerim uyur ama Allah lûtfuyla kalbim uyumaz" dedi.

3550. Senin gözün açık, kalbin uyuyor; benim gözüm uyuyor, gönlüme kapı açılmış!

Gönlün ayrı beş duygusu var, gönül duygusuna iki cihan da pencere.
Sen, kendi zayıflığınla bana bakma.. sana gece çağı ama o gece, bana kuşluk vakti.
Sana zindan, fakat o zindan bana bahçe gibi. Meşguliyetin ta kendisi bana istirahat hali.
Senin ayağın balçıkta, bana balçık gül kesilmiş .. sana yas, bana düğün, dernek davul zurna !

3555. Seninle yeryüzünde oturup duruyorum ama Zuhal yıldızı gibi yedinci kat göğün üstünde koşup durmaktayım.

Seninle oturan ben değilim, benim gölgem. Mertebem, düşüncelerden üstün.
Çünkü ben düşüncelerden, vesveselerden geçtim, onların dışında koşup gezmekteyim.
Ben endişelere hâkimim, mahkûm değil. Usta, binaya hâkimdir.
Bütün halk, endişelere, vesveselere mahkûmdur. O yüzden hepsinin gönlü hasta, hepsi gamlı, gussalıdır.

3560. Onların arasından çıkıp kurtulmak istersem kendimi mahsustan endişeli gösteririm.

Ben, yücelerde uçan bir kuşum, endişe sinek! Sinek nasıl olurda beni elde edebilir?
Ayakları kırık olanlar da benimle buluşsunlar, konuşsunlar diye göğün yücelerinden kasten aşağıya inerim.
Aşağılık sıfatlardan usandım mı melekler gibi uçuveririm.
Benim kanadım, kendinden çıkmadır. Vücuduma iki kanat yapıştırmadım ben.

3565. Cafer-i Tayyar'ın kanadı kendindedir, Cafer-i Tarrar'ın kanadı ise iğreti.

Tatmayan adama göre bu, dâvadan ibarettir. Fakat makamı yüce kişilere göre dâva değil, mânadır.
Bu söz,kargaya göre lâftan, kuru iddiadan ibarettir. Nitekim sineğe göre dolu tencere ile boş tencere birdir.
İçinde lokma gevher olduktan sonra çekinme muktedir olduğun kadar ye!
Şeyhin biri bir gün, halkın kötü zannını gidermek için leğene kustu, leğen inciyle doldu.

3570. Bu suretle o basiret sahibi pir, halkın az akıllılığına acıyıp ancak akılla anlaşılır inciyi gözle görülür inci haline getirdi.

Fakat midende temiz de pis murdar bir hale geliyorsa boğazını kilitle, anahtarı da sakla.
Lokma, kimde ululuk nuru haline gelirse ne dilerse yesin.. Ona helâl!

Eğer benim canıma âşına isen bilirsin ki şu mânalı sözüm boş dâva değildir.
Gece yarısında bile senin yanındayım; kendine gel.. geceleyn korkma; ben senin adamınım, hismınım dersem,

3575. Bu iki iddia da, eğer hisımlarının sesini tanırsan sence doğrudur.
Yanında olmak da, hismın bulunmak da iddiadır ama iyi anlayan kişiye göre ikisi de mânadan ibarettir ve doğrudur.

Sesinin yakından gelişi de şehadet eder ki bu nefes, bir sevgilinin yanından gelmekte.
Hisımların seslerindeki tat da o hismın doğruluğuna şahittir.
Fakat Allah ilhamına mazhar olmayan ve bilgisizliğinden yabancı sesiyle akraba sesini birbirinden ayırt edemeyen ahmağa göre,

3580. Bu adamın sözü dâvadan ibarettir. Bu ahmağın bilgisizliği, inkârına sebep olur.
Fakat gönlünde Allah nurları olan akıllı, anlayışlı kişiye göre bu ses, mânanın ta kendisidir ve doğrudur.
Bu, şuna benzer: Arapça bilen birisi, Arapça "Ben Arapça bilirim" dese,
Onun Arapça bilirim demesi dâvadır ama Arapça söyleyişi de mânadır, dâvasının ispatıdır.
Yahut bir kâtip, kâğının üstüne " Ben kâtibim, yazı okuyabilirim, yüce bir kişiyim" diye yazsa,

3585. Bu yazı filvaki dâvadır ama, yazılan şeyde dâvanın doğruluğuna şahittir.
Yahut da bir sofi " Dün akşam rüyada birisini gördün ya.. hani omuzun da seccade vardı.
İşte o benim. Rüyada sana nazardaki feyizleri anlatmıştım.
Onları kulağına küpe et. O sözü aklına rehber yap, sözlere uy" dese,
Bu söz, sana rüyayı hatırlatır. Yeni bir mucize, eski bir altındır.

3590. Bu söz, dâva gibi görünür ama rüyayı görenin ruhu" Evet" der. Tasdik eder.
Hikmet, müminin kaybolmuş malı olduğundan kimden duysa inanır, kabul eder.
Fakat kendisini hikmetin yanında bulursa nasıl şüphe edebilir. Nasıl yanılabilir?
Susuz birisine " Acele et, çabuk, kadehteki suyu al iç" desen,
Susuz, "Bu bir dâvadan ibaret. Yürü ey dâvacı benden uzaklaş"

3595. Yahut "Kadehtekinin su, o içilen güzel, berrak su olduğuna dair bana bir delil göster!" "der mi?
Ana, süt emer çocuğuna "Gel yavrum, süt em, ben senin ananım" dese,
Çocuk "Ana, sütünü emersem karnım doyacak mı bir delil göster!" der mi?
Her ümmetin gönlünde Hak'tan bir tat vardır. Peygamberlerin yüzü ve sesi de mucizedir.
Peygamber, dışardan seslendi mi ümmetin canı, içerden secde eder.

3600. Çünkü can kulağı, âlemde hiç kimseden o sese benzer bir ses duymamıştır.
O misilsiz ruh, o misli olmayan sestem neşelenir, Allah'ya yaklaşır.

Yahya aleyhisselâm'ın,anasının karnındayken İsa aleyhisselâm'a secde etmesi

Yahya'nın anası, Meryem'e hamlini vazetmeden az önce gizlice dedi ki:
" Karnında bir padişah var. Ülülazm ve her şeyi bilen bir peygamberdir. Ben bunu yakinen gördüm.
Sana rastlayınca karnımda ki çocuğum hemen secdeye vardı.

3605. Karnımdaki çocuk, karnındaki çocuğa secde etti. Secdesinden bedenime titreme düştü"
Meryem de "Ben de karnımdaki çocuğun secde ettiğini hissettim" dedi.

Buna karşı şüphe

Ahmaklar derler ki: "Bırak şu masalı. Yalan, yanlış.
Meryem, doğuracağı zaman yabancından da uzaktı, akrabadan da.
O güzel hatun şehirden dışarı çıktı. Doğurmadıkça şehre girmedi.

3610. Doğurunca yavrusunu kucağına alıp, başına basıp soyunun, sopunun yanına geldi.
Yahya'nın anası, onu nerede gördü de bu hikâyeyi anlattı, bu sözü söyledi?"

Bu şüpheyeye verilen cevap

Bunu ilhama mazhar olan, afakta, gayp âleminde bulunan şeyleri yanındaymış gibi bilen kişi anlar.
Yahya'nın anası, uzakta olmakla beraber Meryem'in yanında bulunabilir.
Vücut, göz göz olunca gözler kapalı olduğu halde de sevgilinin yüzü görülebilir.

3615. Mamafih baş gözüyle de göremediğini,can gözüyle de göremediğini farzet, ne çıkar? Ey düşkün, sen kısıdan hisse almaya bak!
Kıssaları duyup" Nakış" kelimesine " Ş" harfinin eklendiği gibi o kıssaların suretine bağlanan, dış yüzüne kapılan kişiye benzeme.
Dilsiz Dimne, Kelile'ye nasıl söz söyler?Söz söylemekten 'aciz Dinme,Kelile'ye meramını nasıl anlatırdı?
Tutalım, bunlar, birbirlerinin sözlerini anladılar, söz söylemeden meramlarını ifade eden bu hayvanların ne demek istediklerini insan nasıl anlayabilir?
Dimne, aslanla öküz arasında nasıl bir elçi oldu, ikisini de nasıl kandırdı?

3620. O akıllı öküz nasıl aslana vezir oldu. Fil ayın aksinden nasıl korktu?
Bu Dimne ve Kelile hikâyesinin hepsi yalan. Yoksa karganın leylekle ne alışverişi olur,nasıl leylekle savaşır?" deme.

Kardeş, kıssa bir ölçüğe benzer, mâna içindeki taneye.
Akıllı kişi taneyi alır, ölçek var mı, yok mu ? Ona bakmaz.
Aralarında sözden eser yok, fakat bülbülle gülün macerasına dinle!

Hâl diliyle söz söyleyiş ve anlaşılması

3625. Mumla pervanenin başından geçenleri duy, bunların mânasına vâkif ol güzelim.
Aralarında bir söz yok ama sözün sırrı, mânası var ya. Agâh ol, yücelere uç, baykuş gibi aşağılarda uçma.
Birisi " Burası satrançta ruh hanesi" demiş. Bu sözü duyan " O, evi nereden elde etmiş?"

Satın mı almış, yoksa mirasa mı konmuş?" diye sormuş. Ne mutlu mâna anlayana!
Nahivcilerden biri " Zeyd, Amr'ı dövdü" diye bir misal getirmiş. Dinleyen "Suçu yokken neye dövmüş?

3630. Amr'ın ne suçu varmış ki o çiğ Zeyd, onu köleler gibi suçsuz dövüyor?" der.
Nahivci, " Bu, mâna ölçeceğinden ibaret. Sen buğdayı almaya bak, ölçüye lüzum yok.
Zeyd'le Amr, irap için kullanılan misallerde geçer, onlar yalan olsa bile sen irabı düzeltmeye çalış!" derse de,
Öbürü " Ben onu,bunu bilmem. Zeyd, Amr'ı suçsuz,sebepsiz nasıl dövdü"deyince,
Nahivci naçar kalır,alaya başlar:Amr,, fazla olarak bir "V" çalmıştı.

3635. Zeyd, anlayınca o hırsızı dövdü. Çünkü Amr, haddi aşmıştı, tabii haddini bildirmek lâzım!

Bâtıl gönüllerin bâtıl sözü kabul etmesi

Bunun üzerine o adam " Hah, doğru.. şimdi bunu canla başla kabul ettim" der. Doğru bile eğrilere eğri görünür.

Bir şaşıya " Ay birdir" desen " İkidir, bir olmasında şüphe var" der.

Birisi alay eder, güler ve " Sahi, iki" derse bu sözü doğru olarak kabul eder. Kötü huyun lâıyığı budur.
Yalancılar yalanla konuşurlar "Pis şeyler, pislere aittir" sözü ışık verip durmaktadır.

3640. Gönlü açık olanların elleri de açık olur. Körlerin taşlık erde düşmeleri de pek tabiidir.

Birisinin,meyvesini yiyenin ölümden kurtulup ebedî hayata ulaşacağı ağacı aramaya kalkışması

Bilgili biri, hikâye yollu "Hindistan'da bir ağaç vardır.

Meyvesini yiyen ne ihtiyarlar, ne ölürl!" der.

Bir padişah bunu duyar, doğru sanıp o ağaca ve meyvesine âşık olur.

Bu ağacı bulmak, meyvesini getirmek üzere divan adamlarından bilgili birisini Hindistan'a yollar.

3645. Adamcağız yıllarca Hindistan'da o ağacı arar, tarar.

Bulmak için şehir şehir gezer, ne ada bırakır, ne dağ bırakır, ne ova bırakır!

Kime sorduysa " Bu ne arıyor, deli mi, ne?" diye güler, alay eder.

Niceler alaya alıp döverler, niceler istihza edip "Akıllı,

Senin gibi zeki ve temiz kişinin bu arayışında elbette bir esas var, hiç boş olur mu?" derler.

3650. Ona alay yollu ettikleri bu riayet de ayrı bir tokat hattâ bu eni konu tokattan da beter!

Bazıları alaya alıp " Ey ulu kişi pek korkunç, pek geniş bir iklim olan filân iklimde,

Falan ormanda yemyeşil bir ağaç vardır. Pek yüce, pek korkunç.. her dalı koskocaman" derler.

Padişah adamı, kimden ne duyarsa aramak için gayret kemerini kuşanır.

Orada nice yıllar gezip tozar. Padişah da ona mallar yollar durur.

3655. Gurbet diyarında bir hayli zahmetlere uğrar, nihayet âciz kalır.

Ne maksudundan bir eser görünür, ne de sözden başka bir şey!

Ümit ipi üzülür, aradığını aramaz olur, usanır.

Padişah yanına dönmeye niyet eder, ağlaya, ağlaya yola düşer.

Şeyhin o mukallit talibe,o ağacın sırrını anlatması

Meğerse o nedimin ye'se kapılıp geriye döndüğü memlekette kerem sahibi, kutuplardan âlim bir şeyh varmış.

3660. Nedim ümitsiz bir halde " Önce onun tekkesine gideyim de oradan yola düşeyim.

İstediyimi bulamadım, ümidim kesildi. Bâri duası yoldaşım olsun" der;

Gözleri yaşlı bulut gibi yaş döke, döke Şeyhin huzuruna varır.

" Şeyhim,acımanın, esirgemenin tam zamanı. Ümidim kesildi.. lütfedecek an, bu an!" der.

Şeyh, " Ümitsizsen bile söyle. Matlûbun ne? Neye yüz tutun?" diye sorar.

3665. Nedim, " Bir padişahım var, beni bir ağaç aramak üzere gönderdi.

Ama nasıl ağaç? Âlemde bulunmaz bir şey. Meyvesi, Âbıhayatın aslı.

Yıllardır aradım bir nişanesini bile bulamadım, ancak bu sarhoşlar, benimle eğlendiler, beni alaya aldılar.. işte o kadar!" der.

Şeyh gülümser de der ki: "Ey sâf adam, bu ağaç, ilim sahibindeki ilimdir.

Pek yüce, pek büyük ve etrafa yayılmış bir ağaçtır o! Hattâ ağaç da ne demek her tarafı kaplayan deniz gibi Âbıhayattır!

3670. Sen surete kapılmış yolunu yitirmişsin. Mânayı elden bıraktığın için onu bulamıyorsun.

Ona gâh ağaç derler, gâh güneş. Gâh deniz adını takarlar, gâh bulut!

Hulâsa o öyle şeydir ki yüz binlerce eseri var. En aşağılık hassası, sahibine ebedî bir hayat bağışlamasıdır.

Tektir ama binlerce eseri, nişanesi var. O bire sayısız adlar gerek.

Bir adam senin baban olur ama başka birisinin de oğludur.

3675. Birisine düşmandır, onun hakkında kahrından ibarettir.. diğer birine lütfeder, iyilikle bulunur, onca iyidir.

Bir tek adam olduğu halde bak, yüz binlerce adı var. Bir vasfını bilen öbüründen âmadır, öbür vasfını bilmeyebilir.

Kim, bu ad doğru ad diye isme yapışır. Onu arasa senin gibi ümitsizliğe düşer, perişan olur.

Niye bu ağacın adına yapışsın da dili, damağı acı, talihsiz bir hale düşersin?

Addan geç, sıfatına bak da sıfatlar, seni zata ulaştırırsın.

3680. Halkın ihtilâfı addan meydana gelir. Fakat mânaya ulaşınca rahatlaşırlar.

Birbirlerinin dediğini anlamayan dört kişinin üzüm için kavgaya tutuşmaları

Adamın biri, dört kişiye bir dirhem verdi, Adamlardan birisi "Ben bu parayı "engûr'a" vereceğim" dedi.

Öbürü Araptı, Lâ dedi, "Ben "İnep" isterim herif, engûr istemem."

Üçüncü Türk'tü, " Bu para benim " dedi, " Ben inep istemem, üzüm isterim."

Dördüncüde Rum'du, dedi ki: "Bırak bu lâfları, biz İstafil isteriz."

3685. Derken savaşa başladılar. Çünkü adların sırrından gafilidiler.
Ahmaklıktan birbirlerini yumruklamaya koyuldular. Bilgisizlikle dolu, bilgiden boş adamlardı bunlar.
Sır sahibi, yüzlerce dil bilir, kadri yüce birisi orada olsaydı, onları uzlaştırırdı.
Onlara " Ben bu bir dirhemle hepinizin isteğini yerine getiririm.
Gönlünüzü gıllüğüşsüz bana teslim edin. Bu bir dirheminiz, sizin istediğiniz şeylerin hepsini yapar.
3690. Bir dirheminiz dört muradı da yerine getirir, dört düşman da uzlaşır, birliğe ulaşır, bir olur.
Sizin sözleriniz savaşa, nifaka sebep olur. Fakat benim sözüm, sizleri birleştirir.
Siz susun, dinleyin de konuşma hususunda diliniz ben olayım.
Sizin sözünüz yüz türlüdür, eseriye ancak savaş ve kızgınlıktan ibaret.
İğreti hararetin tesiri yoktur. Fakat insanın kendisinden olan hararet müessirdir.
3695. Sirkeyi ateşte ısıtsan da yiyince yine bürüdeti arttırır.
Çünkü o hararet, iğretidir. Asli tabiatında bürüdet ve keskinlik vardır.
Oğul, pekmez buz tutsa da yine yiyince ciğerdeki harareti fazlalaştırır.
Şu halde şeyhin riyası, bizim ihlâsımızdan daha yeğ. Çünkü o riya basiretten meydana gelmez, bu ihlâs körlükten!
Şeyhin sözü, insana cemiyet-i hâtır verir, hasetçilerin nefesi ise tefrika.
3700. Süleyman, Allah tecellisine uğrayınca bütün kuşların dillerini öğrenmiş oldu.
Onun adalet devrinde ceylân, kaplanla uzlaşmış, savaşı bırakmıştı.
Güvercin doğanın pençesinden emindi, koyun kurttan çekinmiyordu.
Süleyman, düşmanlar arasında meyancılık etti, bütün kuşların arasında birlik husule geldi.
Sen bir karıncaya benzersin, tane toplamak için koşup durmaktasın. Fakat behey azgın. Süleyman buracıkta, sen ne arıyorsun?
3705. Tane arayana tane, tuzaktır. Fakat Süleyman arayan hem Süleyman'ı bulur, hem taneyi elde eder.
Bu ahir zamanda kuşlara bir an bile birbirlerinden aman yoktur.
Devrimizde de Süleyman var, bizi sulha kavuşturur, zulmümüzü giderir.
"Hiçbir ümmet yoktur ki aralarında bir korkutucu olmasın" âyetini oku.
Allah " Hiçbir ümmet bulunamaz ki içlerinde bir Allah halifesi, bir himmet sahibi bulunmasın" dedi.
3710. O halife, onların gönüllerini o kadar birleştirir gibi sâflıktan hiçbir gıllüğüşları kalmaz.
Hepsini ana gibi birbirini esirger bir hale getirir. Onun için Müslümanlara "Tek bir nefis" demiştir.
Onlar Allah Resulü yüzünden tek bir nefis oldular, yoksa her biri, öbürüne tam bir düşmandı.
Resul Sallâllahu Aleyhi Ve Sellem'in yüzünden Ensarın arasındaki aykırılık ve düşmanlığın kalması
Medine'lilerin iki kabîlesi vardı, birine Evs, öbürüne Hazrec denirdi. Âdeta bir kabile öbürünün kanına susamıştı.
Mustafa'nın yüzünden o eski kinleri İslâm ve sâflık nuruyla mahvoldu.
3715. Önce o düşmanlar, bağdaki üzümler gibi kardeş oldular.
" Şüphe yok, söz bundan ibaret; Müminler kardeşdir" nasihatıyla de, bu nefesle de kardeşliği bıraktılar, tek bir ten oldular.
Üzümlerin suretleri kardeşdir. Fakat sıktın mı tek bir üzüm suyu olur.
Korukla üzüm birbirine zıttır ama koruk, olgunlaşınca güzelleşir, tatlılaşır, iyi bir dost olur.
Koruk halinde kalan üzüme Allah ezelden kâfir demiştir.
3720. Değil kardeşim değil.. artık o tek bir nefis olamaz. Azgınlıkta menhus bir mülhitten ibarettir.
Ondaki gizli şeyleri bir söylesem âlemde fikirler fitneye düşer, karmakarışık olur.
Kör gâvurun sırrının anılmaması daha iyi. Cehennem dumanın İrem bağından uzak oluşu daha hoş!
Ne de olsa üzüm olmaya kabiliyetli korukların gönülleri, ehli dilin nefesleriyle birdir.
Hepsi üzüm olmaya koşarsa, sonunda ikilik kalkar, kin ve savaş kalmaz.
3725. Hepsi de üzüm olup derilerini yırtarlar da birleşirler, vasıfları da birlik olur.
Dost, düşman ikiliktir. Fakat hiç, bir olan, kendisiyle savaşır mı?
Aferin, üstat Aklı Küll'e, yüz binlerce zerreye birlik bahşetti.
Yerde topak, topak dağınık topraklara benzerlerken testici, hepsini de birleştirdi, bir testi yaptı.
Gerçi suyla toprağın birleşmesi, nakıstır, can, buna benzemez.
3730. Fakat burada apaçık bir misal getirsem korkarım aklın karışır.
Süleyman şimdi de var ama biz uzağı görme neşesiyle onu göremiyoruz.
Uzağa bakış, insanı kör eder. Sarayda uyuyanın sarayı görmediği gibi.
Biz ince sözlere dalmışız, onlarla uğraşıp duruyoruz. Düşümleri çözme sevdasına tutulmuşuz.
Düşümleri bağlayıp çözdükçe şüpheye düşmeyi, cevap vermeye kalkışmayı uzatıp gideriz.
3735. Tuzağın bağına gâh çözüp bağlayan, bu suretle bu işte maharet kazanan kuş gibi..
Böyle kuş sahradan, çayırdan mahrumdur, ömrü düğümü açıp çözmede harcolur gider!
Filvaki hiçbir tuzağa zebun olmaz ama günden güne kanatları tutulur, uçmaz olur.
Bağ çözüp bağlamakla az uğraş da kanatların tutulmasını, uçmadan kalmayın.
Yüz binlerce kuşun kanadı kırıldı da yine o ârızalı yerlerdeki tuzakları gidermedi.
3740. Kuran'da onların ahvalini oku haris adam: "Bütün şehirlerde gezip dolaştılar, her tarafı elde ettiler." Bak hele " Bir kurtuluş var mı?"
Türk, Rum ve Arabın kavgasından engûr ve inep şüphelerine düşmekten başka bir şey çıkmaz.
Mânevi dilleri bilen Süleyman gelmedikçe bu ikilik kalkmaz.
Kavgacı kuşlar, hepiniz doğan gibi şehriyarın şu davulunu duyun!
Aranızdaki ihtilâfı bırakın da ruhunuzu her yandan şâdedin.
3745. Nerede olursanız olun, yüzünüzü o tarafa dönün. O Süleyman, sizi kendine teveccühten men etmedi ki.
Fakat kör kuşlar, terbiyeden hayli uzağız. O Süleyman'ı bir an bile tanımadık gitti!
Baykuşlar gibi doğanlara düşmanız, hulâsa viranelerde kalmışız.

Bilgisizliğimiz, körlüğümüz son derecede. Bu yüzden de Allah azizlerini incitmeye kastediyoruz. Süleyman'dan aydınlanan kuşlar, nasıl olur da suçsuz, sebepsiz bir kuşun kanadını yolarlar?

3750. Kanadını yolmak şöyle dursun, onlar, âcizlere yem verirler. O kuşlarda ayırılık ve kin yoktur. Hoş kuştur onlar, hoş kuş!

Onların hüthüteleri kutlulamak üzere yüzlerce Belkıs'ın yolunu açar;
Kargaları surette kargadır, hakikatte himmet doğanı " Mâzâğa" sırrına mazhardır onlar.
Leylekleri "lek, lek " der ama şüpheye birlik ateşini salar;
Güvercinleri, doğanlardan korkmaz. Hattâ doğan, o güvercinlerin önünde baş kor.

3755. Bülbülleri, insana vecit ve halet verir; gülistanları, kendi gönüllerindedir.
Duduları, şeker kaydında değildir. Ebedî şekeri, kendi içlerinde bulurlar.
Tavusların ayakları bile, bakılsa, öbür tavusların kanatlarından daha güzel görünür.
Hakan kuşlarının kuru bir sestem ibaret kuş dilleri nerede, Süleyman kuşlarının söyledikleri kuşdili nerede?
Sen ne bilirsin kuşların seslerini? Bir an olsun Süleyman'ı görmedin ki!

3760. İnsana sesi neşe veren o kuşun kanadı meşrıktan da hariç, mağrıpten de.
Her ahengi, Kürsî'den ta yere kadar bütün âlemi doldurur. Azameti yeryüzünden Arşa kadar bütün cihanı istilâ eder.

Bu Süleyman'a uymayan kuş, karanlığa âşıktır. Yarasaya benzer.
Ey kötü yarasa, Süleyman'a alış da ebediyen zulmette kalma.
Oraya doğru bir arşın gitsen arşın gibi ölçü kutbu kesilir, her tarafı ölçer biçersin.

3765. Irgalaya bocalaya topal ,topal bile olsa o tarafa sıçradın mı topallıktan da kurtulursun, sakatlıktan da!

Tavuktan çıkan kaz palazları

Seni tavuk yetiştirdi, kanadının altında büyüttü. Sana dadılık etti ama sen yine kaz palazısın.
Anan o denizin kazıdır. Ancak dadın toprağa mensuptu, dadın bu kuruluğa tapardı.
Gönlündeki denize olan meyil yok mu.. o tabiat, sana anandan mirastır.
Fakat kuruluğa olan meylin de dadından geçme. Bırak dadiyı, onun reyi kötü, isabetsiz!

3770. Dadiyı karada bırak,yürü, kazlar gibi mâna denizine koş, dal denize!
Anan seni sudan korkutursa sakın sen korkma, hemen denize koş!
Sen kazsın, karada da yaşarsın, denizde de. Kümes hayvanları gibi kokuşuk kümesli bir hayvan değilsin ya.
Sen "Kerremnâ" hükmünce bir padişahsın ki hem karaya ayak atabilirsin, hem denize!
" Ve hamelnâhüm fil berri vel bahri" hükmüne mazharsın. Canını karadan kurtar, denize yürüt!

3775. Melekler için karaya yol yoktur. Hayvanların da denizden haberleri yok.
Sen, ten itibarıyla hayvansın, can bakımından melek. Bu suretle hem yerde yürürsün,hem gökte.
Bu suretle, ben de zahiren sizin gibi insanım ama hakikatte gönlüm, vahye kabiliyetli.
Bu toprağa mensup kalıp, yer üstüne düşmüş ama bu çeşit adamın ruhu, o güzelim gökte çark urup durmakta.
Yavrum, biz umumiyetle su kuşlarıyız, dilimizden de ancak deniz anlar.

3780. Hulasâ Süleyman denizdir,biz kuşlara benzeriz. Ebede kadar Süleyman'da seyredip duruyoruz.
Süleyman'la gel , ayağını denize bas ki su, Davud'a olduğu gibi sana da yüzlerce zırh yapsın.
O Süleyman, meydanda, herkesin gözü önünde. Fakat haset kıskançlık göz bağıcı ve büyücü.
O bizim önümüzde.. bize cahillikten, uykudan, herzevekillikten onu görmemekte, ondan meyus olmaktadır.
Gök gürlemesi, susuzun başını ağrıtır.Bilmez ki kutlu bulutlardan rahmet yağdıracak!

3785. Onun gözü akar suda.. gökten yağın rahmet suyunun zevkinden haberi bile yok!
Himmat atını sebebe doğru sürdü de bu yüzden müsebbipten mahrum kaldı.
Fakat müsebbibi apaçık gören cihan sebeplerine gönül kor mu?

Hacıların ,çölde tek ve تنها ibadet eden bir zâhidin kerametine hayran olmaları

Çöl ortasın da bir zâhit vardı. Abbadiye kabîlelerine mensup olanlar gibi ibadete de dalmış, kendisinden geçmişti.

Hacılar civar şehirlerden gelip oraya ulaştılar, o kupkuru yerde bir zâhit gördüler.

3790. Zâhidin yeri kaskatıydı. Fakat kendisinin mizacı yumuşak. Çölün samyeli, âdeta ona ilâç kesilmişti.
Hacılar, onun yalnızlığına ,o âfetler içinde selâmette oluşuna şaşıtlar.
Kum üstünde namaza durmuştu. Kum, öyle bir kumdu ki hararetinden tenceredeki su bile kaynar, coşardı.
Halbuki dersin ki o,sanki bir yeşillikte bir gülistanda, yahut Burak'a ,Düldüle binmiş!
Yahut da ayağının altında ipekli örtüler, kumaşlar var samyeli ona sabah rüzgârından daha hoş!

3795. O namaz kılarlarken hacılar beklediler. Zâhit, uzun bir fikre dalmış, kendisinden geçmişti.
Neden sonra istiğraktan ayıldı, kendisine geldi. Hacıların içinde gönül gözü açık birisi,
Gördü ki, zâhidin elinden, yüzünden sular damlamakta, elbisesi aptes suyundan ıslak.
" Bu su nereden?" diye sordu. Zâhit , elini kaldırıp "Gökten" diye cevap verdi.
Adam, " Kuyu" ip yokken ne vakit istesen su bulabilir misin? Hemen yağmur yağar mı?

3800. Ey din sultanı, müşkülümüzü halleder hallet de yakına erelim.
Sırlarından bir sırrı bize de göster de bellerimizden zünnarları kesip atalım" dedi.
Zâhit, gözlerini göğe kaldırarak dedi ki: "Yarabbi, hacıların duasına icabet et.
Ben gökten rızık aramaya alışmışım, sen bana gökten kapı açtın.
Ey Lâmekân âleminden mekân izhar eden, ey "Rızkınız göktedir" sırrını ayan eyleyen!"

3805. Zâhit, bu münaccattayken hemen su sömüren fil gibi bir İÂtif bulut peyda oldu.
Bardaktan boşanircasına yağmur yağmaya başladı, derelerde, mağaralarda gölcükler meydana geldi.
Bulut, tulumlar gibi gözyaşı döküyordu.Hacıların hepsi mataralarını açtı.
İçlerinden bir bölük halk o şaşılacak şeyler yüzünden bellerindeki zünnarları kestiler.
Bir bölüğünün de bu hayret edilecek şey yüzünden yakini arttı. Allah, doğru yolu daha iyi bilir.

3810. Bir bölüğüse bu kerameti kabul etmeyip hamhalat bir halde ebedî nâkıs olarak kaldı, söz de burada bitti.

İKİNCİ CİLDİN SONU

